

الحمد لله الذي جعل الانسان اهل للسان وصيره عالما بدين المعاني والبيان رباعي
 حمد اولسون اول الله که خلق ایلدی انسان انسانند دمان قلدی دمان لرح زبان
 برقلدی زبانی که بیک ویردی بیاینه چوق درلومعانی انوکیده اولدی عیان
 والصلوة علی نبیه المبعوث الی كافة الانام محمد المجدوبانفع الکلم والنج الکلام رباعي
 اتی ایدک اگرچه ای سید الانام کونردی سا که معجزه ایچون خدا کلام
 اول معجز فصیح لری عاجز ایلدی بولدی کلام باری وجود که اختتام
 والسلام علی صحبه اصحاب الفصاحة لو اولاده ارباب البلاغة رباعي
 ای ختم انبیا که چون کوندرم پیام اصحاب که واکه چون ایدم التیام
 یوق سا که لایق آنلر قابل چو تحفه من النجی درود در صلوات اولدی السلام
 اما بعد بوجهد فقیر سروری حقیر زمان جوانی و او ان شادمانی ده باعث
 عشق مجازی و دایمه سوز و کدازی برلم علم عروض و فوانی تتبعه عزیمت
 ایدب و معارف جزئیة ترتبته نیت قلوب و تعمیم فائده و تعمیم فائده ایچون
 ترکی دل ایل مسوده قلوب اما تدوین اولنیموب قلوب بعد کوشه فراغتده
 متوطن و کج عزلتد ممکن اولمش ایدی اتفاقا شهزاد جوان بخت و پیر عقل
 سزاوار تاج و تخت و اهل فضل جامع العلوم و المعارف حاوی الفنون
 و العوارف زبدة نسل السلاطین محمد سلالة الخواقین رباعي

اولکه

اولکه و صفند و نلش صاحب صدق و صفا فخر اصحاب مهدی همام خستم انبیا
 اول بو بکر کرم فاروق حق عثمان حیا اول ثلی سیرت ولایت اهل سلطان
 آستانه سعادت و دعوت و خدمت و عبودیت بیورب ذات شریفی جمیع کالاته
 کامل و طبع لطیفی جمله فنونه شامل اولوب بر اشرف از مانده و اسرار حیا نده
 علم عروض و فوانی کتایب بندن فتح باب ایدب و بوباید جمع کتب ایچون جواب
 بیورب بند کینه دن دخی اقدام حادث اولوب امر عالیبری بو خصوصه باعث
 اولوب اوکلی مسوده تکرار یاز لوب نام شریفی مرو صیغه ده قاز لوب بواو لوق
 کتب و اسم لطیفی ثبت اولندی تا که اهل دل اولان اصحاب صفا و اصحاب
 عرفان اولان ارباب وفا مطالعه اند که عز حضر تنگ ذات شریفی یاد
 و بوجهد خدمتک روحنی شاد ایدر و لوکتی بر مقدمه و اوج مقاله و
 خاتمه اوزرنه ترتیب ایدم مقدمه علم عروضه بیان حاجتده و اصطلاحات شعریه
 بیاننده در و مقاله اولی بحر که بیاننده در و مقاله ثانیه مناج شعریه بیاننده در
 و مقاله ثالثه تشبیها و مسائل انیس العشاق بیاننده و خاتمه علم شعرک
 فوایدی بیاننده و دفع مطاعنه در و لوکت به بحر المعارف دیو آد ویردم
 مقدمه که علم عروضه بیان حاجتده و اصطلاحات شعریه بیاننده در ایدب
 بلکه کم علم عروض بر علم جزیل در اگرچه بحسب الصورة اشعار دلیل در و بر طرک
 حلیه ظرفا و پیرایه شرفا و شعر دیکه باعث قدرت و دندمش اوقعه مورث
 قوت در و بعضیلر دیشدر که طبع موزونی اولان کسه نکه عروضه حاجتی یوق
 بیت من ندانم فاعلاتن فاعلات شعر کویم بهتر از آب حیات

اینکه اصحاب که در کلام و شعر و فنون و معارف و اخلاق و سیرت و ولایت و اهل سلطان و اول ثلی سیرت و اول بو بکر کرم فاروق حق عثمان حیا و اولکه و صفند و نلش صاحب صدق و صفا فخر اصحاب مهدی همام خستم انبیا و اول ثلی سیرت و اول بو بکر کرم فاروق حق عثمان حیا و اولکه و صفند و نلش صاحب صدق و صفا فخر اصحاب مهدی همام خستم انبیا

اما تحقیق اول در که عرض بکنم که آن فائده وار در بری اول در که عرض اصطلاحات بپایان
 و هر بیت که قافی می خوردن اید و کن تعیین قیل و نواکنجی فاین اول در که عرض بکنم که بپایان
 موزون او قور که بعض بیت اول در که عرض ضعیف یا نند موزون اول در اما صاحب
 طبع آنی ناموزون صانور زیر اشعای عرب بر بیتد اصلدن فرغ و فرغدن
 اصلد انتقال ایدر بر بر سر اعدا اصل وزنند و بر سر اعدا نوزنه
 کیدر از اصل طبع آنی فرق اید و هر طریق مستقیمه کیده **من شعر**
 فانظر الى وقع جری فی مقلق من بهجی **آبلی الهوی اسفایوم النوی بدنی**
 بویتنک به معانی موزون در اگر چه طبع ناموزون کلور پس معلوم اولدی که وزنی بکنده
 بحر و طبع کفایت اتم علم عرضه حاجت وارد آمدی هر گکه کاله طالب در بوعلی
 او کر نکر رغب در تا هر بیت وزنی و بحر نک یعنی معلومی اولوب و هر بحر که سالی و جینی
 ظاهر اولاد **او کر کر که** اصحاب طلبه اولاد اصطلاحات شعری بیان اید و **وزن شعر** لغته
 بکنده و اصطلاحه لفظ موزون معنوی به دیر که تعینی بود در آن شعر کلام موزون
 مقفی بحیل **قصدا اصل** لغته قوت قانده دیر و اصطلاحه بر بیتک نصفه دیر که
 یکی معراج بر بیت در و اول معراج آنده قافیه اولیه **کافیه** دیر بر بیت لغته او دیر و
 اصطلاحه یکی معراج دیر که قافیه ری موافق اولسون کر که اولسون و شعر بیتنی
 صحرائش هر یک که او نه تشبیه نظر اگر اول او که قیامی فاجدن و ابیدن و میخندن
 و پاشدن ایه شعر بیتک قیامی **اسباب** و او تادله و فواصل اید در و اگر اول
 او که درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی
 و ایتد او ضرب در و اگر اول او که ستفی ویری و ارایه شعر بیتک دخی

بهر بیت که قافی می خوردن اید و کن تعیین قیل و نواکنجی فاین اول در که عرض بکنم که بپایان
 موزون او قور که بعض بیت اول در که عرض ضعیف یا نند موزون اول در اما صاحب
 طبع آنی ناموزون صانور زیر اشعای عرب بر بیتد اصلدن فرغ و فرغدن
 اصلد انتقال ایدر بر بر سر اعدا اصل وزنند و بر سر اعدا نوزنه
 کیدر از اصل طبع آنی فرق اید و هر طریق مستقیمه کیده **من شعر**
 فانظر الى وقع جری فی مقلق من بهجی **آبلی الهوی اسفایوم النوی بدنی**
 بویتنک به معانی موزون در اگر چه طبع ناموزون کلور پس معلوم اولدی که وزنی بکنده
 بحر و طبع کفایت اتم علم عرضه حاجت وارد آمدی هر گکه کاله طالب در بوعلی
 او کر نکر رغب در تا هر بیت وزنی و بحر نک یعنی معلومی اولوب و هر بحر که سالی و جینی
 ظاهر اولاد **او کر کر که** اصحاب طلبه اولاد اصطلاحات شعری بیان اید و **وزن شعر** لغته
 بکنده و اصطلاحه لفظ موزون معنوی به دیر که تعینی بود در آن شعر کلام موزون
 مقفی بحیل **قصدا اصل** لغته قوت قانده دیر و اصطلاحه بر بیتک نصفه دیر که
 یکی معراج بر بیت در و اول معراج آنده قافیه اولیه **کافیه** دیر بر بیت لغته او دیر و
 اصطلاحه یکی معراج دیر که قافیه ری موافق اولسون کر که اولسون و شعر بیتنی
 صحرائش هر یک که او نه تشبیه نظر اگر اول او که قیامی فاجدن و ابیدن و میخندن
 و پاشدن ایه شعر بیتک قیامی **اسباب** و او تادله و فواصل اید در و اگر اول
 او که درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی
 و ایتد او ضرب در و اگر اول او که ستفی ویری و ارایه شعر بیتک دخی

بهر بیت که قافی می خوردن اید و کن تعیین قیل و نواکنجی فاین اول در که عرض بکنم که بپایان
 موزون او قور که بعض بیت اول در که عرض ضعیف یا نند موزون اول در اما صاحب
 طبع آنی ناموزون صانور زیر اشعای عرب بر بیتد اصلدن فرغ و فرغدن
 اصلد انتقال ایدر بر بر سر اعدا اصل وزنند و بر سر اعدا نوزنه
 کیدر از اصل طبع آنی فرق اید و هر طریق مستقیمه کیده **من شعر**
 فانظر الى وقع جری فی مقلق من بهجی **آبلی الهوی اسفایوم النوی بدنی**
 بویتنک به معانی موزون در اگر چه طبع ناموزون کلور پس معلوم اولدی که وزنی بکنده
 بحر و طبع کفایت اتم علم عرضه حاجت وارد آمدی هر گکه کاله طالب در بوعلی
 او کر نکر رغب در تا هر بیت وزنی و بحر نک یعنی معلومی اولوب و هر بحر که سالی و جینی
 ظاهر اولاد **او کر کر که** اصحاب طلبه اولاد اصطلاحات شعری بیان اید و **وزن شعر** لغته
 بکنده و اصطلاحه لفظ موزون معنوی به دیر که تعینی بود در آن شعر کلام موزون
 مقفی بحیل **قصدا اصل** لغته قوت قانده دیر و اصطلاحه بر بیتک نصفه دیر که
 یکی معراج بر بیت در و اول معراج آنده قافیه اولیه **کافیه** دیر بر بیت لغته او دیر و
 اصطلاحه یکی معراج دیر که قافیه ری موافق اولسون کر که اولسون و شعر بیتنی
 صحرائش هر یک که او نه تشبیه نظر اگر اول او که قیامی فاجدن و ابیدن و میخندن
 و پاشدن ایه شعر بیتک قیامی **اسباب** و او تادله و فواصل اید در و اگر اول
 او که درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی
 و ایتد او ضرب در و اگر اول او که ستفی ویری و ارایه شعر بیتک دخی

ستفی معنی در بری قافیه **در مشنوی** شول سید در که هر معراجده قافیه اولاد **بحر** لغته دکن
 دیر و اصطلاحه شعر که وزنی اولان لفظله دیر که علم عروض به بیان اولونور که
 اصولی اون طقوز بحر در **رباعی** درت معراج دیر بر یعنی یکی بیت دیر که هر معراجده یا او چند
 قافیه اولاد **قطعه** یکی بیتدن طقوز بیتد و ارنجه یک ابیات دیر که اول معراجده قافیه اولیه
مثنوی دکن گوشه یکی دیگر و اصطلاحه شول شول شول شول شول شول شول شول شول شول
 درت معراج دیر که هر برض قافیه اولاد و هم طولنه و هم عرضنه او قنور اولاد اینست کم **مشالی**
 • بجانت • کنار • که دار • و فاحه •
 • کنار • و فاک • بدل • بی جفا •
 • که دار • بدل • دوستی • مر مرا •
 • وفا • بی جفا • مر مرا • خوشتر •
تقصید طقوز بیتدن زیاده اولوب بر قافیه او زرنه اولان ابیات دیر **ترجیع**
 لغته آواز دوند که دیر و اصطلاحه لاج بیت یا بیش بیت یا بدیه
 بیت دیر که مابین سطرین بر بیت مکرر اولاد اکا ترجیع بند دیر
مثال ترجیع و مسدس و مستط قدیم
 خلق عالم ذاکمئی است برای شاه کزین کم دعای دولنگ ایدر جمیع اهل دین
 بوزمان اهلای ایدر حقه دعا حق یقین یاربک الله اولاد دیر بر قنوا اهل زمین
 بلکه در بونی سموات اوزره جبریل امین مصطفی ماجاء الّا رحمة للعالمین
 • سن دیک لازم دکل ظل خدا در دید گت •
 • بدم ای دل آنی سلطان در دید گت •

بهر بیت که قافی می خوردن اید و کن تعیین قیل و نواکنجی فاین اول در که عرض بکنم که بپایان
 موزون او قور که بعض بیت اول در که عرض ضعیف یا نند موزون اول در اما صاحب
 طبع آنی ناموزون صانور زیر اشعای عرب بر بیتد اصلدن فرغ و فرغدن
 اصلد انتقال ایدر بر بر سر اعدا اصل وزنند و بر سر اعدا نوزنه
 کیدر از اصل طبع آنی فرق اید و هر طریق مستقیمه کیده **من شعر**
 فانظر الى وقع جری فی مقلق من بهجی **آبلی الهوی اسفایوم النوی بدنی**
 بویتنک به معانی موزون در اگر چه طبع ناموزون کلور پس معلوم اولدی که وزنی بکنده
 بحر و طبع کفایت اتم علم عرضه حاجت وارد آمدی هر گکه کاله طالب در بوعلی
 او کر نکر رغب در تا هر بیت وزنی و بحر نک یعنی معلومی اولوب و هر بحر که سالی و جینی
 ظاهر اولاد **او کر کر که** اصحاب طلبه اولاد اصطلاحات شعری بیان اید و **وزن شعر** لغته
 بکنده و اصطلاحه لفظ موزون معنوی به دیر که تعینی بود در آن شعر کلام موزون
 مقفی بحیل **قصدا اصل** لغته قوت قانده دیر و اصطلاحه بر بیتک نصفه دیر که
 یکی معراج بر بیت در و اول معراج آنده قافیه اولیه **کافیه** دیر بر بیت لغته او دیر و
 اصطلاحه یکی معراج دیر که قافیه ری موافق اولسون کر که اولسون و شعر بیتنی
 صحرائش هر یک که او نه تشبیه نظر اگر اول او که قیامی فاجدن و ابیدن و میخندن
 و پاشدن ایه شعر بیتک قیامی **اسباب** و او تادله و فواصل اید در و اگر اول
 او که درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی درت رکنی و ارایه شعر بیتک دخی
 و ایتد او ضرب در و اگر اول او که ستفی ویری و ارایه شعر بیتک دخی

قصدا و نیت **نقیضه** برکت نک شری و زننده و قافیه سنده انکه قصد نک عکس شری و عکس دیر
مثال اول شول کشیک کم اندامی وار فقر وقت چکر اول خوش حالی وار
نقیضه هر کشیک کم اندامی وار کوکلی با غلو دراکا بد حال وار
عکس اولدر که ذکر اولن ان مصرع است دوند ر **مثال**
 سفری کردم وقتی بجهرا بجهرا وقتی کردم سفری **مثال**
 دیگر کشتی بخفا یا را مسکین دلگه مارا مسکین دلگه را کشتی بخفا یا را **مثال**
 دیگر فرمان نبری هرگز هرگز نبری فرمان در مان کنی دل را دل را کنی در مان
موشع لغتد و زنه دیر و اصطلاحه شول شعیه دیر که هر بیتک یا هر
 معرا عکس اولدن یا اور دسندن بر حرف ایجق بر آدم آدی چقه **مثال**
 سر و قد کردن خجل در سر و اس و چمن لادیک اولمز و اطاعده بیتن نارون
 طافه دوش سر سبج میدر جوهر تن چار ای الف قات چوقدک بوجده شش آدن
 نیلیم بن بکزد بخیج دمانک پسته به مرغ دل بیل کی آنی کورب آچر دهن
 صدر هزار آواز ایلدی کلسانه هزار طالب پیش او با و لک کل کی کلسانه
 فال غایت ایو در چون الفذر راستی
 ای سروری مصحف حسینی آچده قد کمن
مستزاد لغتد ارتقه دیر و اصطلاحه شول بیت دیر که هم امک آخنه زیاده اولا
مثال محبت موزک بزم ای جان پر شوخی زیر که توک در دند در مان پر شوخی
 سن جان خوشد سن جان خوشد
معنا شول بیت دیر که آنده آد کر نش اولا قاعده را ایلد و فکر ایلد چقه

در این شعر از کلمات و عبارات متعددی استفاده شده است که در توضیح و تفسیر آن به دقت باید عمل کرد.

مثال در اسم سلطان
 نی نهایت سلطنته چون الف قدی کلوز مصحفی آچده قد نقش خطی خاک خیر اولو
لغز اولدر که بر سنده نک اوصافی ذکر اولنوب مستی سی سراد اولا **مثال**
 غایب پیکری دیدم که شش بل و دوکم دارد ازلن جمله عجایب تر میان پشت دم دارد
مطلع نرنگ اول بیند دیر که بیگ قنوسی منزله سنده در **تخلص** غزلده شاعر که
 اوی ذکر اولن ان بیت دیر **رناج بیت** آدن حکم کمن بیت دیر **قافیه** شعری
 آخری تنقی حرف او زرنه بنا اولنورس اکا دیر بعضی تفصیلی آشفته ده
 ذکر اولن که کدر **رودین** قافیه دن حکم کمن مکرر لفظ دیر **مثال**
 تیغ محنت در سر اعدایه سلطان سیاح رحمت دیر و دریا به سلطان
 و بیکل کم ردین عری شعرا ده واقع اولش دکلدر **مسطط** اولدر که بیستی
 درت بخش ایدر اوج بخشند قافیه کتور در در دخی بخشند اصل قافیه کتور را
 که شوک بنای اول قافیه ایلد در بوکا نظم مسجع دخی دیر **مثال فارسی**
 لطیف و نازکست آن تن چو جانست او جسم من
 خطا باشد دلاروشن مکر او را من بدن کویم **مثال ترکی**
 پر خون اولدن کوز لرم کلکون او لو پدر یوز لرم
 رنگین او پدر سوز لرم لعلکله ای یا قوت لب
 وسطی او نه دک جایز کور مشردر انکه مثالی تجنیس ایلد **بیت**
 برآمد و فر از نوای مرغ زار حدیثی ای کار بد لب می نگار چو بیار از خار
 دوا می من از خم آرز کل یافت جود خار مدام جود خار بدین دند جود خار سنده

ترازو

در این شعر از کلمات و عبارات متعددی استفاده شده است که در توضیح و تفسیر آن به دقت باید عمل کرد.

مقاله اولی: مکرر بیاننده در

امدی بملکل کم اون طقوز کخر کخر سالم در و سالم اکا دیر که هر مصرع اکا اجزاء
اصلیه کنند. تغییر بونیمه **کخر هنج سالم** هنج ترغ ایل خوش کلن آواز دیر لر
و عجم فاضل لری کخر هنج جابل ابتدا اید. کلمه در و بونیمه هنج دیر کخر بر ترغ ایل کلمه لری ایچون

مشال فارسی

هزج را که تمام ارکان می خواهی ازین مکرر
بگیر این قطعه را یاد و بکن این وزن را از هر
زهی باقر بزدانی زهی فرزندانیک اختر

مثال نمبر کے

کَلْبِ اِدْرِی عَقْلِ خَوَاصِّ اِیَا عِلْمِ هَرِ قَبْرِ
عَرَضِ بَحْرِ طَابِ سَنِّ جَوْشَنِ دَلِکِ کَوْبِ

بحر جزیالہ

رجز علت و پنج شعور دیر رو بوجز رجز دیر علت بو کاجوق لاحق اولدی ایگون

مثال فاربیے

محرر جز را که تمام ارکان بخوابد در سخن
 مستغفل مستغفل مستغفل مستغفل

بی هیچ شک تقطیع او که بهت زمین کو کند
 هر روز نخت نوشود از گردش صغ کهن

مثال تریکے

نسبت اید رسم یوزکی آیه کو نه کلمه یقینی
ایتمه ایک الوکه آینه الوب بریقینی

مستغفل مستغفل مستغفل مستغفل
سالم رجه اشود در علم البقیه عین البقیه

Handwritten signature in red ink, likely reading "M. J. ...".

Handwritten signature in Arabic script, likely belonging to the author or a collector.

بحر رمل سالم

دل میکہ دیر رو بوخمره دل دیدار کی سبب خفیف اور تہ سسزہ برو تہ عجوبہ خوشبو

یہ کہ بولندو غنی ای کون مثال فارسی

نام و ننگم فکر و ذکرم جسم و جانم شدنیفا
فا علان فاعلان فاعلان فاعلان
روز و شب من در دعایت می دم عرم تنها
شاد باش ای منخر اولاد دشمن تو هر جا

مشال ترکی

مال و ملک اسم و رسم او که بود کلد چوینما
صنم بی عشق ایچند جاننی ویرزنگارا
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
بود در بحر میل سالم بونی دوست دین لارا

محرم شرع سال

منشی آیتی محاسبه درو بو محرمه منسخه دیر لسان ده جاری اولوغی ایچون

مثال فارسی

در غم تو جان سپرد عاشق زار و تنزار
ای صنم که عذار کام دل من بر آرد

و بحر منسرخک بروزی دفی بود در شمال ترکا

قدم بوجلدی که هوس ایوبی ای دوست
بل بونی بوجون منسرخ در بحر صند که پوت

محرم چہ سال

سربرج اویجی معناست در که لفظ سربرج فعلیل یعنی الفاعل در و بونحوه سربرج دیدار

تعلیم و سرعت اولدوغی کون **مثال فارسی**

بحر سبعت خوش و دلکش است. جمله ارکانش بود جان فزای.
مفعول مفعول فاعلات. هر چه بخوای بدادت خداست.

و بحر سبک بروزی دخی بود در مثال ترک

قویا ایدر شک قمر بر زنی بن خسته است. در دیکه اولدم ملاک ترک ایزر سک جوریکه.
مفعول مفعول مفعول مفعول. بحر سبک دیر لبو کار صغرا ایگ دوریکه.

بحر خفیف سالم بو بحر خفیف دید کله اصطلاح در مثال ترک

حسن ایلک سنس شاهی ای کار رنگین لقا. افزون و سون سنکه صد نذران صلواتی.
فاعلات مفعول فاعلات مفعول. تا کیجک حاکم بو کایار جک حق دیم کما.

بحر مضارع سالم

مضارع مشابه معناسه درو بو بحر مضارع دیدار بحر مشابه اولدنی ایچون

مثال فارسی

کر آن طره دست مشک با چون نداد بوی. در آن چهره دست ماه چادر کشید روی.
فاعلات فاعلات فاعلات. بدان این تو مصلح شوئی تا خود خوش خوی.

بحر مقرب سالم مقرب اسم مفعول صیغه سی اوزره فکر اولمنش معناسه در

و بو بحر مقرب یدر اجد اسنده انتظام تلفظ بولند و یغ ایچون

مثال ترکی

طوفی قدویر ده ملک لولوسنی بر بری. حواله سنس جاک فرخوس جتربیه.
مفعولات مفعول مفعولات مفعول. کلش خودو پنجه دهن کلس بکانک کلرن.

بحر مجتث سالم مجتث اسم مفعول صیغه سی اوزره کدش معناسه درو بو بحر

بحر مجتث سالم
مجتث اسم مفعول
صیغه سی اوزره
کدش معناسه
درو بو بحر

مجتث دیدار آخر کی جز کسلوب غیر اولدویغ ایچون مثال ترکی
جام مروق صون بروای ساقی ساق. سن جور جان افزا اذن خوش قلسون عشاق.

مفعول مفعول مفعول مفعول. ستانه نوره اوره لم طولسون صد اذن آفاق.

بحر متقارب سالم متقارب اسم فاعل صیغه سی اوزره یقیشی معناسه

درو بو بحر متقارب دیدار بیک الفاظنده تقارب اولدنی ایچون

مثال ترکی

دلی آدی قاف ایش عشق غفا. بلور مزبو هر بر دل اهلنده آلا.

فعول فعول فعول فعول. کر کدر عرومن املی بلمکه اولا.

بحر متدارک سالم

متدارک اسم فاعل صیغه سی اوزره یقیشی معناسه درو بو بحر متدارک

دیدار بیک الفاظی بر بر نه لاحق و ملاصق اولدنی ایچون مثال ترکی

بیلی کلرک سروری قولرک. هر هی دلرک رهبری یولرک.

فاعلات فاعلات فاعلات. ای قوی تکرنگ وی شهی ایلرک.

بحر مدید سالم

مدید فعلی معنی المفعول درو بو بحر مدید دیدار صغرا چکدر کی ایچون جز سبکی

بحر مثال ترکی

ساقیا صون جامع کور بن بزا بچلم. بود یار غمنه دن او ترک تا کچلم.

فاعلات فاعلات فاعلات. غم قیامش قلبی بچلم آه بچلم.

بحر طویل سالم

طویل فاعیل یعنی الفاعل در و ب و نحو طویل دید را وزن اولوغی اچکون ه

مثال ترکیک

امیرم قمر و رنده سلطان دوران در / استیکنده چاکر صدره اران خاقان در
فعلون مفاعیلن فعلون مفاعیلن / سکا دیدکم سلطان سیلان

بحر سبط سالم

سبط فاعیل یعنی المفعول در و ب و نحو سبط دیدر سبب خیف لسط اولند

اچکون اجزاسک هر برن مثال ترکیک

عاشق را دبرک فرمانده جانله / عشقه مرید اولمشز بنده و هم راضی یوز
مستعملن فاعلن مستعملن فاعلن / حالده یوز کرچه برستقبل و ماضی یوز

بحر وافر سالم

اصولده بونک اجزای درت متفاعلتن در ب و نحو وافر دیدر لرح فزنگ حرکت
وافر اولوغی اچکون و ب و نحو ده غنی شعر واقع اولور تجرؤ سنده غیره شعور
اولور مثال ترکیک

شهادتکده سن بیدسن بو وافر خوش / اویردل عقی جانی فزنگ بید قوش
مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن / بوکا غری بخورد و شرفانی پوش

بحر کامل سالم

بو ب و نحو کامل دیدر لرحب جهرتدن یا حرکت جهرتدن کامل اولدوسی اچکون

مثال ترکیک

نظر ایدر بوجا که کوزمک جنبای یوز / لبگ بیانن دایرسم دل و جان منامزید اولور

متفاعلتن متفاعلتن متفاعلتن / بوکا ب و نحو کامل او قورمک سوزمک ب و نحو

بحر جدید سالم

متقدیمک بعضی بخور اصلیه اون بیش در و بعضی اون التی در دیوبب اما
متاخرین بعضی بخور دخی ایجاد ایدب اون طقوز قلندر بخور جدید اندون در

مثال ترکیک

اول جیبیکم و فاسی یوق سوسکل / نی و فائیک چون جناسی چوق سوسکل
فاعلاتن فاعلاتن مستعملن / اوروز ایشه قاشی یا سی اوق سوسکل

بحر مستعمل سالم بودخی آنردن در که متاخرین ایجاد ایلدی مثال ترکیک

منور در جهان یوزی کون یوز کون / بهشت اولمش نو عالم خوبا و زکون
مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن / صبحی بیللی دلا یکدر کوندر کون

بحر متاخر سالم بو جمله بخور دن متاخره در مثال ترکیک

النوکی اچ جهان یوزن منور قل / زلفکی چوز سحر بیلن معطر قل
فاعلاتن مفاعیلن مفاعیلن / کلبر و کل رقیبونک مکدر قل

چون اون طقوز بحر سالمی بیان قلدق شمدن کرو بخور غیره سالکرت
استعمالده شایع اولانلرنی بیان قلام و بونکر معرفتی اجزا اصلیه و واقع اولان

تغییرک معرفتیه موقوفدر که متفرقات اندن حاصل اولور و اول تغییره
باعث اولانلر علی و از احیف دیرلر که اسبابده واقع اولانلر از احیف

اولتادده و فواصلده اولانلر علی دیرلر و بونلر ایلد اجزاسالم بر حاللرن حاله

بوزن صفت اولانلر که معرفتی اجزا اصلیه و واقع اولان
تغییرک معرفتیه موقوفدر که متفرقات اندن حاصل اولور و اول تغییره

بوزن صفت اولانلر که معرفتی اجزا اصلیه و واقع اولان
تغییرک معرفتیه موقوفدر که متفرقات اندن حاصل اولور و اول تغییره

دوزخ و فضلاء و عجم قنده مشهور اولان بولور او تو ز درت در که ذکر اولور
جذو خرم و خرب و خبن و طی و قبض و شتر و قعر و قطع و کف
و کشف و وقف و خذ و سلم و خبل و تشبیه و اضمار و قطف
و حذف و شکل و هم و حب و زلل و بشر و جحف و جنع و
رفع و تلم و ترم و تحریک و تیغ و تلف و اذالت و ترغیل
 و بونری معنای لغوی و اصطلاحی برله بیان ائمه مستحسن در امدی بیکل که
خز لغته کسکه دیر و اصطلاح اولدر که هر معنی بر جز دوشه مثلاً اجاز
 شمن اولان سدر اولو بولور **بحر و دیر لر خرم** لغته بون دیر کن یا بون
 اوچن کسکه دیر لر که جوع و تیسنه و ارمیه و اصطلاح اولدر معنای دن میم
 دوشوب فاعیلین قلوب منقول انک یز نه قونر بولور **اخرم** دیر **خرب** لغته
 ویران انک دیر و اصطلاح اولدر که معنای دن میم دوشوب فاعیل
 قلوب منقول انک یز نه قونر بولور **اخرم** دیر **خرب** لغته قضائی صمانه و انکی
 برون قالدرب قونقده صافیه دیر و اصطلاح اولدر که فاعلاتن دن اولکی
 الف دوشه فاعلاتن قلوب و مستعملن دن سین دوشه مستعملن قلوب فاعلین
 انک یز نه قونر و فاعلی دن الف دوشه فعل قلوب و منغولات دن فادوشه
 معولات قلوب فاعیل من لام ایله انک یز نه قونر بونر که هر بر نه **مخبون** دیر لر
طی لغته دور که دیر و اصطلاح اولدر که مستعملن دن فادوشه مستعملن
 قلوب مستعملن انک یز نه قونر و منغولات دن و او دوشه منغولات قلوب فاعلات
 وقف ایله انک یز نه قونر بونر که هر بر نه **مطوی** دیر لر **قبض** لغته دو تغه دیر لر

این کلمات در لغت عربی و فارسی معانی مختلفی دارند و در اینجا به معنای خاصی در این متن استفاده شده است.

اصطلاح

و اصطلاح اولدر که معنای دن یا دوشه فاعل قلوب و فعلین دن نون دوشه
 فعل قلوب و فاعلین دن نون دوشه فاعل قلوب بونر که هر بر نه **قبض** دیر لر **شتر**
 لغته حبس ایتمک دیر و اصطلاح اولدر که معنای دن میم یا دوشه فاعل قلوب
 بولور **اشر** دیر لر **قیصر** لغته قصه ایتمک دیر و اصطلاح اولدر که معنای دن
 نون دوشه و ماقبلین ساکن ایدر لر معنای اولور و فاعلاتن دن نون دوشه
 ماقبلین ساکن ایدر لر فاعلات اولور و فعلین دن نون دوشه و ماقبلین ساکن ایدر لر
 فعل اولور بونر که هر بر نه **مقصود** دیر لر **قطع** لغته کسکه دیر و اصطلاح
 مستعملن دن نون دوشه ماقبلین ساکن ایدر لر مستعمل اولور و فعلین دن نون
 و فاعلین دن نون دوشه و ماقبلین ساکن ایدر لر فاعل قلوب و فاعلین دن نون
 بونر که هر بر نه **مقطع** دیر لر **کف** لغته کوه دو تغه و انک دور که دیر لر و اصطلاح
 معنای دن نون دوشه فاعیل قلوب و فاعلاتن دن نون دوشه فاعلات
 قلوب و مستعملن دن نون دوشه مستعمل قلوب و معنای دن نون دوشه
 متعامل قلوب هر بر نه بونر که ماقبلین حرکت اوزره باقی اولور و بونر که هر بر نه
مکشف دیر لر **کشف** لغته چپلاق ایتمک دیر و اصطلاح اولدر که منغولات
 دن تاسا که دوشه منغولات قلوب منقول انک یز نه قونر بولور **مکشوف** دیر لر **وقف**
 لغته کوه دور که دیر و اصطلاح اولدر که شول منغولات که تاسا بونر که ایله در
 ساکن قلعه بولور **موقوف** دیر لر **خز** لغته قویق کسکه دیر و اصطلاح اولدر که
 مستعملن دن و تدبیر دوشه مستعمل قلوب منقول انک یز نه قونر و فاعلین
 دن و تدبیر دوشه فاعلین دن و تدبیر دوشه فاعلین دن و تدبیر دوشه

این کلمات در لغت عربی و فارسی معانی مختلفی دارند و در اینجا به معنای خاصی در این متن استفاده شده است.

دوشتر متغای قلوب فعلین انک یرنه قوز تو نکرک هر بر نه **اصم** لغته قلاق
 کسکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که فاعلاتن دن سبب اخیر دوشتر و تدعجوع قطع
 اولور یعنی الی دوشتر و ماقبل کلام در ساکن اولوب فاعل اولور فعلین انک یرنه قوز
 و متعولات دن و تدعجوع دوشتر منقولور فعلین انک یرنه قوز تو نکرک هر بر نه
اصم دیر لر خیل لغته تبا انکه و ناقص المضو انکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که
 فاعلاتن دن حرف ثانی ساکن دوشوب فاعلاتن اولو استغنی دن سین کوفاکه
 ساکن ادر دوشوب متعل قلوب فعلین انک یرنه قوز و متعولات دن فاعلاتن
 دوشوب متعولات قلوب فعلات وقف ایل انک یرنه قوز تو نکرک هر بر نه **مخبول** دیر لر
مشعش لغته پر اکرده انکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که فاعلاتن دن عین دوشتر
 فاعلاتن قلوب یا لام دوشتر فاعلاتن قلوب منقول انک یرنه قوز تو نکرک هر بر نه **مشعش**
 دیر لر اضمار لغته کز لکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که فاعلاتن دن اکبری حرف
 دوشتر و یعنی ساکن ایدر لر فاعلاتن اولور منقول انک یرنه قوز یا متحرک اولان
 حرفی ساکن ایدر لر مثلاً متغای تناسی ساکن ایدر لر متغای انک یرنه قوز
 تو نکرک هر بر نه **مضمر** دیر لر قطف لغته میوه در که هر بر نه دیر لر و اصطلاحده اولدر که
 متغای دن تن دوشتر و ماقبل ساکن ایدر لر مفاعل اولور منقول انک یرنه قوز
 بوکا **مقطوف** دیر لر حذف لغته انکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که متغای دن
 لن دوشتر متغای قلوب منقول انک یرنه قوز و فاعلاتن دن تن دوشتر فاعلاتن
 فاعلاتن انک یرنه قوز و منقول دن لن دوشتر منقول فعل انک یرنه قوز تو نکرک
 هر بر نه **مخذوف** دیر لر شکل لغته درت ایا قوجیو انکه ایا غن با غلفه

دیر لر و اصطلاحده اولدر که فاعلاتن دن اکبری حرف دوشتر و نون دوشتر فعلات قلوب
 فتم تا ایل بوکا **مشکوک** دیر لر **متم** لغته دینی صاعده دیر لر و اصطلاحده اولدر
 که متغای دن سبب اخیر دوشتر و تر سبب حرف اخیری دوشتر و حرف اولی
 ساکن قلوب متغای اولور منقول انک یرنه قوز بوکا **متم** دیر لر **رجب** لغته
 خادم انکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که متغای دن کی سبب دوشتر متغای
 فعل انک یرنه قوز بوکا **محبوب** دیر لر **زلزل** لغته دایر نیق معانیده رویا
 اتی اولین عورت دیر لر و اصطلاحده اولدر که متغای دن کی سبب دوشتر
 فاع قلوب بوکا **ازل** دیر لر **بتر** لغته قویق کسکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که
 متغای ازل اولایته عین دوشتر فاعلاتن انک یرنه قوز فاعلاتن دن تن
 دوشتر و الی حرف اوله و لامی ساکن قلوب فعلین انک یرنه قوز منقول دن لن
 دوشتر و وای حرف اوله و یعنی ساکن قلوب فاعلاتن اولو تو نکرک هر بر نه **بتر** دیر لر
محجف لغته بر نسته یرنون کیدر که دیر لر و اصطلاحده اولدر که فاعلاتن مخبول
 اولو فاعلاتن قلوب ریه فاعلاتن دوشتر تن قلوب انک یرنه قوز بوکا **محجف**
 دیر لر **جدع** لغته بورن کسکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که متعولات دن کی سبب
 خفیف دوشتر و تا ساکن اولوب لات اولو فاعلاتن انک یرنه قوز بوکا **جدع** دیر لر
رفع لغته کتور کیدر لر و اصطلاحده اولدر که متغای دن اوکی سبب دوشتر
 متغای قلوب فاعلاتن انک یرنه قوز و متعولات دن اوکی سبب دوشتر عولات
 منقول ضم لام ایل انک یرنه قوز تو نکرک هر بر نه **رفع** دیر لر **ثلم** لغته دکن
 انکه دیر لر و اصطلاحده اولدر که فاعلاتن دن فاعلاتن قلوب فعلین انک یرنه

[illegible]

مفعولات مستعمل مفعول	مرتین بحر مقتضب بحر و مطلوب
موقوف رفع قلدی زلفی یوزن نیکار	کندی بولت اولدی کنش آشکار
فاعلات مفتعلن فاعلات	مرتین بحر مجتث بحر و
شول معین کوزلم کوزل خوب یوزی	کوز نورن ایدر زیاده وجه حسن
مستعلن فاعلات مستعلن	مرتین بحر مجتث بحر و مقصور
یکانک آتشی نور چراغ جل جلال	جاک آیتی معنی حسن و لطف کمال
مفاعلات فاعلات مفاعلات	مرتین بحر متدارک بحر و متوازن
سرورم محترم ممد مم	مونسیم محرم هم دم دم
فاعلات فاعلات فاعلات	مرتین بحر طویل بحر و مستغ
یوزکر قردورنده خورشید	سکا مشتری برج پس و نایب
فعلون مفاعیلن فعلولان	مرتین بحر مد بحر و متوازن
عالم ارا طلعتک ای قمر رخ	طالی در زهر و مهر و پاک
فاعلات فاعلات فاعلات	مرتین بحر بسیط مطلوب
مهر سعادت تویی شاه سلام علیک	نور سیادت تویی شاه سلام علیک
مفتعلن فاعلات مفتعلن فاعلات	مرتین بحر وافر بحر و متوازن
وصال تراهی طلبم ذکر چکنم	که غیر وصل بجانب من نمی بودش
مفاعلات مفاعلات مفاعلات	مرتین بحر کامل بحر و متوازن
یکال توتہ مقابلم من ناقصی	نظری بکن بکینه ات که تو کاملی
متفاعلات متفاعلات متفاعلات	مرتین بحر جحد بحر و مخبون

مرتین بحر مجتث بحر و مقصور

مرتین بحر مد بحر و متوازن

لنگ شش بیت بیاره ام در	این بر خسته دل ایدر ای حسنم
فعلاتن فعلاتن مفاعلاتن	مرتین بحر مستعمل مقبوض مخبون
متوازن جیبیز و فاقدر	صوکنده بر تر حسم ایلیم در
مفاعلاتن مفاعلاتن	مرتین بحر مستعمل آخر مکفوف
مقصودای لعل لیک راج روح بخش	عاشق اول میدان ایلد بخش
مفعول مفاعیل فاعلات	مرتین بحر متاخر مخبون مقبوض
دل و جانم چنین قلم بر کا و فا	که دل و جانم اولدی اول بنی جا

فعلاتن مفاعلاتن مفاعلاتن

و بکل کم بحر یس التی دایره ده کتور مشرد در بری بر نه اجزای حرکت
و سکونده مناسب اولان بحراری بر دایره ده جمع انشرد در و بر
مراعی دایره لچنده حروف مقطع ایلد یازب دایره نیک طشر سندن
منکر و ساکن اشارت انشرد در منکر لک اشارت بویله در و ساکن لک
اشارت بویله در و چنین تفکیک اجزای ایدر تقدیم و تاخیر انشرد
بر مصراع بر نیچه کردن اولق میسر اولور نیتکم دایره مؤلفه در
بر بحر که بحر خرج در که درت مفاعیلن در چون مستعلن دایره لر تقدیم
و تاخیر ایدر عیلن مفادیر لوزن مستعلن اولور درت مستعلن بحر
رجز در چون فاعلاتن دایره لر تقدیم و تاخیر ایدر لن مفاعلی دایره لوزن
فاعلاتن اولور درت فاعلاتن بحر مل در و اول دایره لر بوندر در که بحر
استاد لری بو و جهل ترتیب ایدر تحریر انشرد در تو لکی دایره لک ایدی مؤلفه در

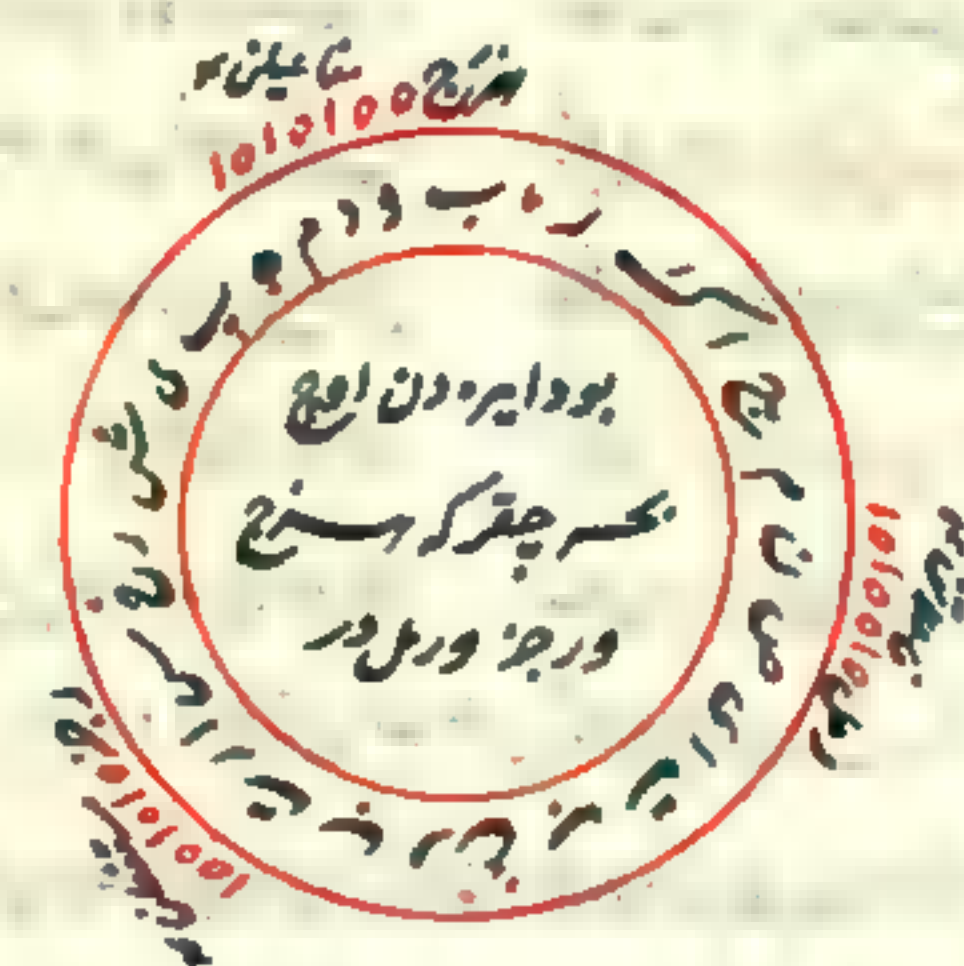
مرتین بحر مجتث بحر و مقصور

مرتین بحر مد بحر و متوازن

در این کتاب از کتب قدیم است که در این کتاب مذکور است

اجزای استانی چون که هر یکی سببی در بود دایره که معرای بود در معراج
بوده پیش رخسارت بر غبت ای صانع چاکر

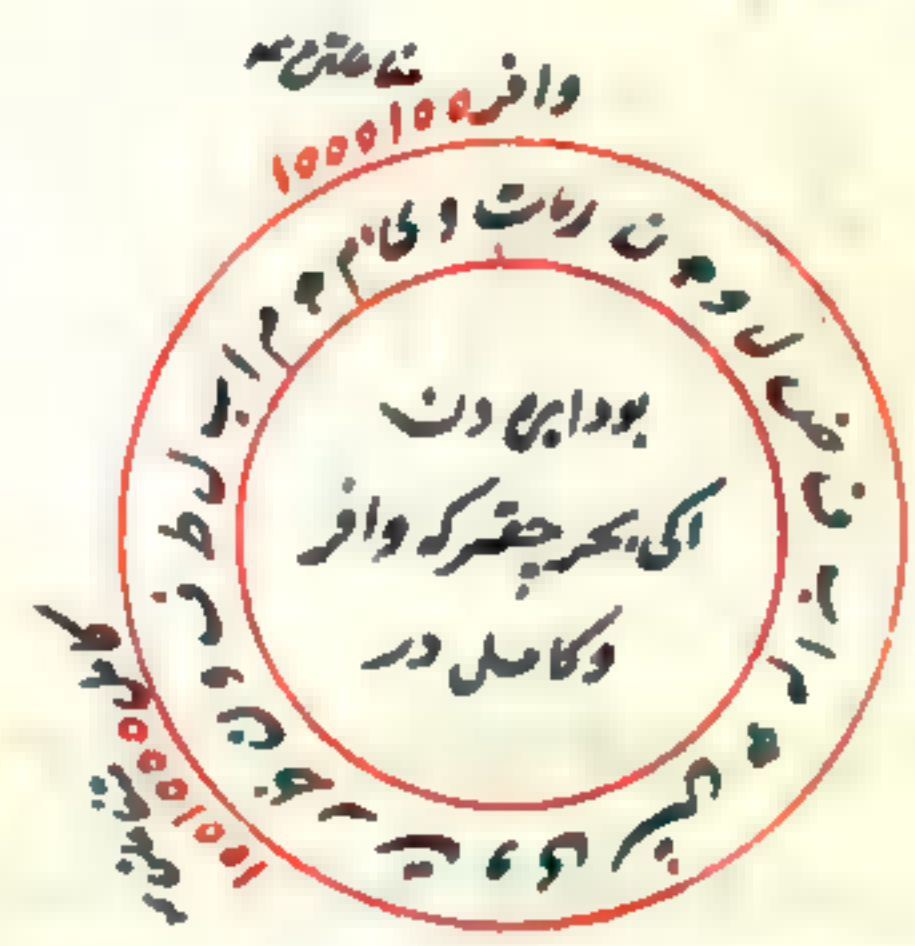

بومصرع وجه مسطور اولی حق بحر وزنی اولور که تقطیعی بود در بود معنی
منا عین ش رخسارت منا عین بر غبت ای صانع چاکر منا عین
چون بومصرع شود اوقته به پیش رخسارت بود چاکر بر غبت ای صانع
بحر رجز وزنی اولور که تقطیعی بود در به پیش رخسارت مستعمل سارت بود
مستعمل چاکر رخ مستعمل بت ای صانع مستعمل چون بومصرع
شود اوقته به پیش رخسارت بود ای صانع چاکر بر غبت به بحر رمل وزنی
اولور که تقطیعی بود در به پیش رخسارت منا عین رت بود منا عین
ای صانع چاکر منا عین کر بر غبت منا عین

و این دایره که آدی متفقه در لغات اجزای استانی چون که متفق در سببی اولور که معراج

در این کتاب از کتب قدیم است که در این کتاب مذکور است

متفقه اجزای استانی اولور که معراج بود و غنی مشهور اولور که معراج
توی به ما بطف و نظر توی به ما بفضل و هنر

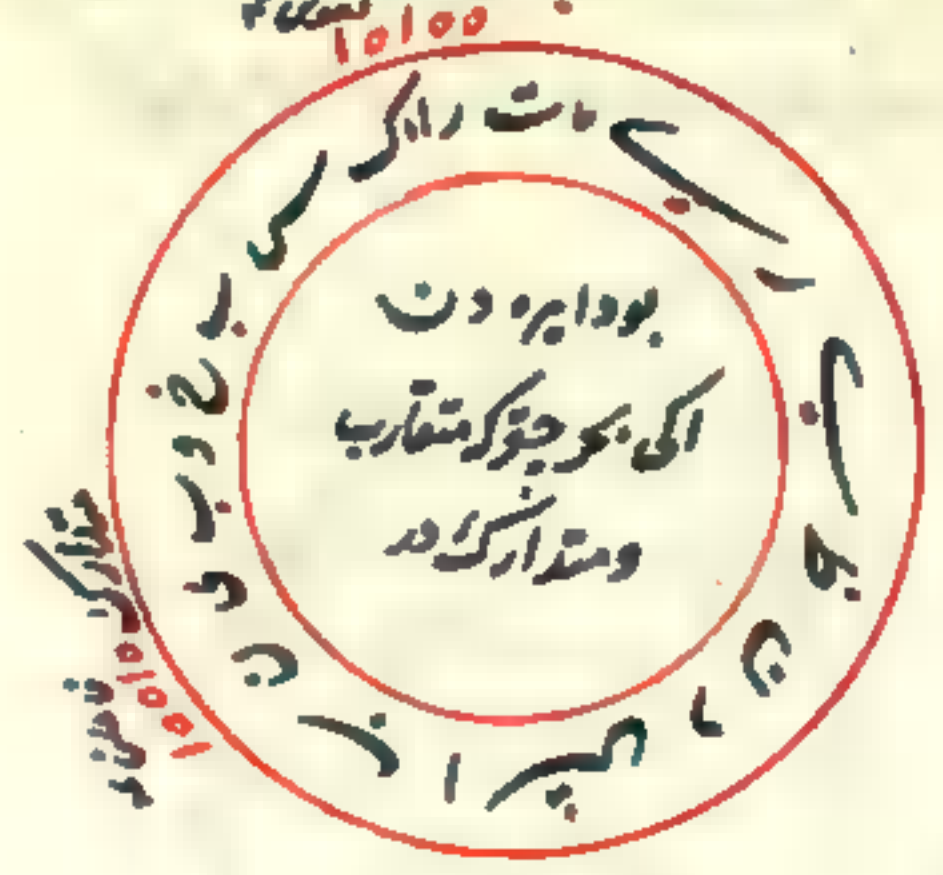
بومصرع وجه مسطور اولی حق بحر وزنی اولور که تقطیعی بود
توی به ما منا عین بطف و نظر منا عین توی به ما
منا عین بفضل و هنر منا عین چون بومصرع شود
اوقته به ما بطف و نظر توی به ما بفضل و هنر
توی به بحر کامل وزنی اولور که تقطیعی بود در
به ما بطف منا عین ف و نظر توی به منا عین
بفضل منا عین ل و هنر توی منا عین
و این دایره که آدی مشبه در اجزای استانی اولور که معراج
تراکس بخونی نباشد نظیر به

در این کتاب از کتب قدیم است که در این کتاب مذکور است

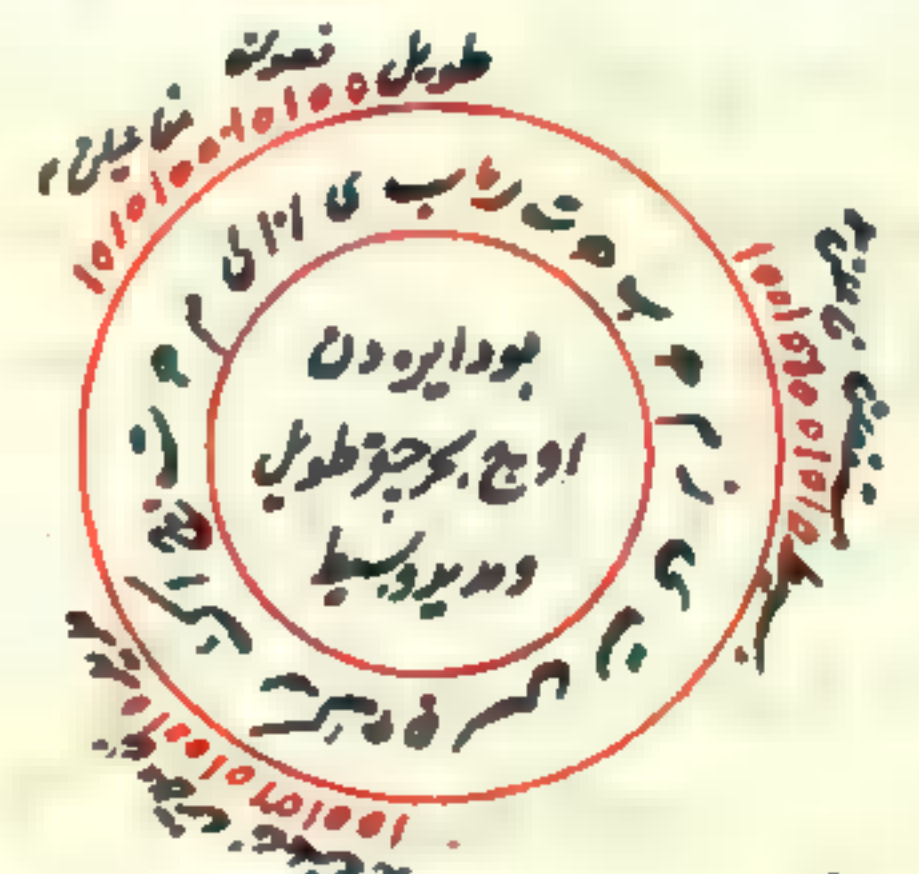

بگویند که این کتاب در علم نجوم و ریاضیات است و در بیان احوال و مشایخ است

بخش متعارف

و در این دایره که آدی مجتبه در لاکه فنی ایلد اجتهالی ایچون که چکشد بعضی
مختلفه دیر لاجرا اسک اختلافی اولون ایچون که بعضی خاص بعضی سببی در بعضی
سببی بعضی سببی سببی در مصرع بیای میست چاکر استی زده بهتر

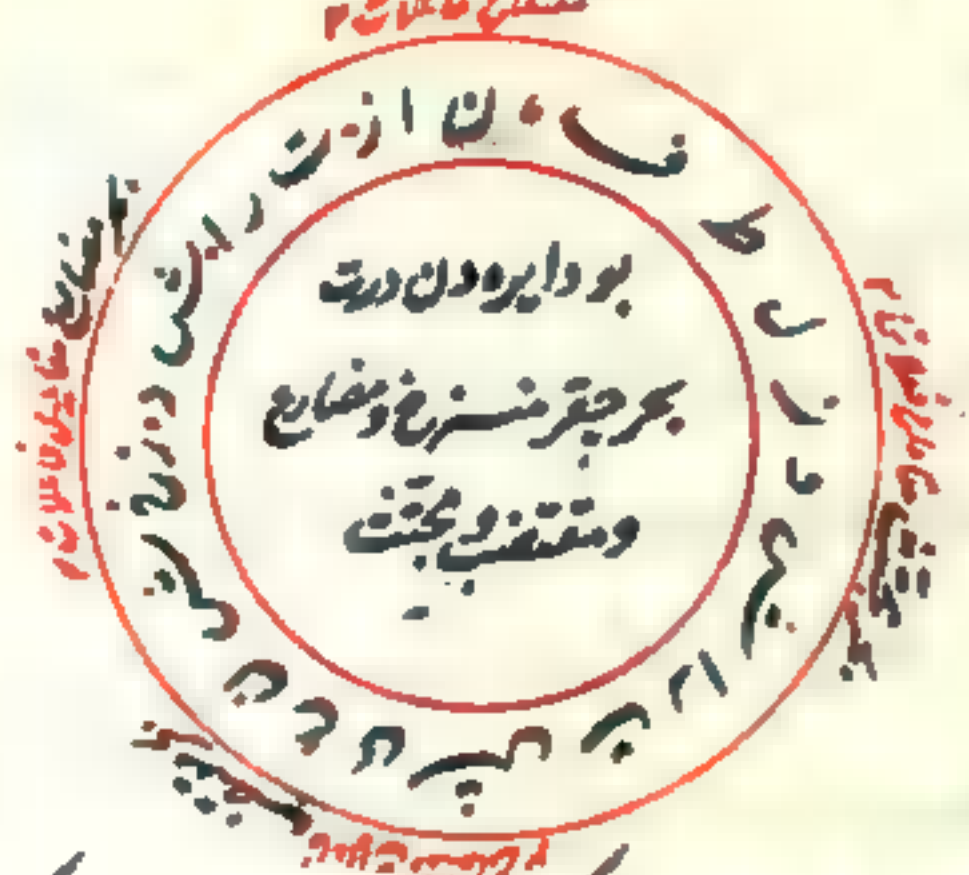

و بشی دایره که آدی مختلفه در اختلاف اجزایه ایچون که عدد
حرفنده و خصوص اجزا سنده بری برنه مخالف لر در مصرع
ماناز تراشد در خوشن عیش تراشد ز لطف

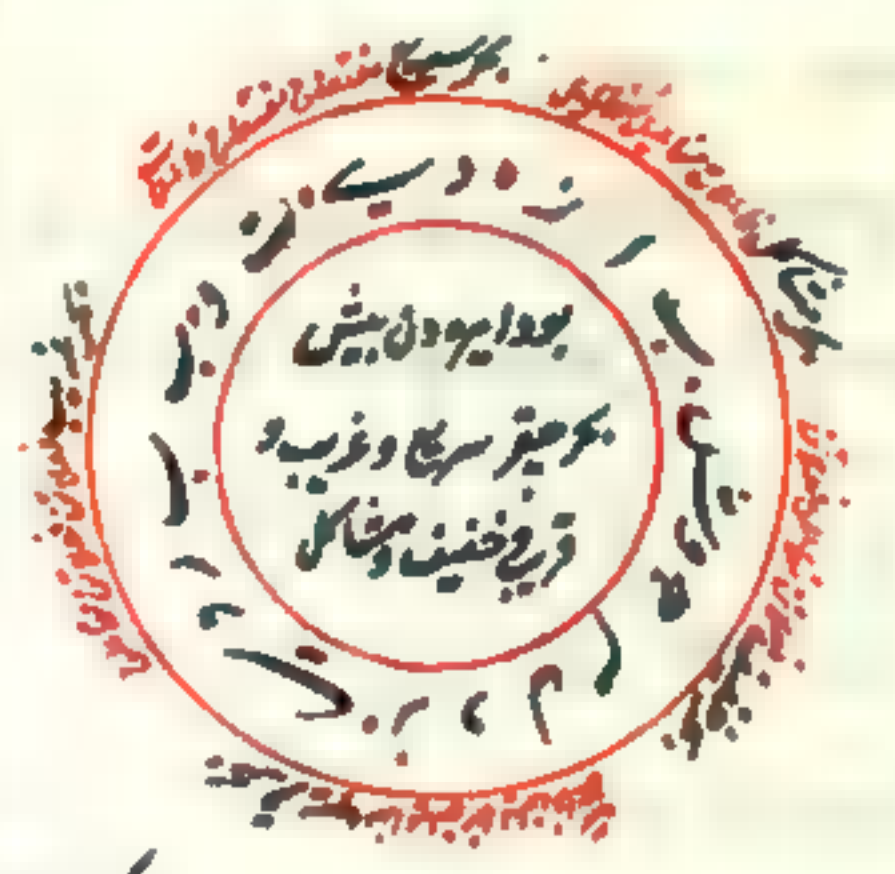
بگویند که این کتاب در علم نجوم و ریاضیات است و در بیان احوال و مشایخ است

بگویند که این کتاب در علم نجوم و ریاضیات است و در بیان احوال و مشایخ است

منسخ مطوی الاجزا

و آتی دایره که آدی مشیه در اول ذکر اولان دایره را متابع است ایچون و بر
ادی منسخه در متاخرین منسخ و اختراع اندکی ایچون که بعضی تحریری ذکر اولان
بکرادن غیر اختراع اولنمش کرادر مصرع دی تو بهر دی زردم هوشن باز

شدید که نظم احوالی بیان اولندی نظم مناسبتی ایلد نثر که اقسام دخی بیان
ایده که نثر اوج در لود نثر و نثر مستح در نثر عادی در نثر مرع
اولدر که وزیف اولاقانیه سی اولیه و نثر مستح اولدر که قافیه سی اولا

بگویند که این کتاب در علم نجوم و ریاضیات است و در بیان احوال و مشایخ است

بگویند که این کتاب در علم نجوم و ریاضیات است و در بیان احوال و مشایخ است

وزنه اولیه و ثانیه اولی که نه قافیه سی اول و نه وزنه اول پس ز سر و قافیه سر
 شعرا و از آکسیده اولی که گویا آتش زده بوزن شرط و کلام و یو قرو و قافیه نک
 تفصیلی آتش زده کلمه که دیو و عده اول و نشانی ایدی اول و عده مخفی بود در من بعد
 آن بیان اید لم اندکی بکل که قافیه یا انو کچون قافیه دیر که شعرا و اسب تک
 قفا سنده کلمه نیتکم بر کسند بر نیز که ارد بخ کلمه اول بونک قفا سنده در دی
 و قافیه و علاما و عربیت اختلاف آتش در فضا آتش مشهور قطب قویدر که
 قافیه هر حرف در اول حرف و زب **روی** دیر **رو** روی و او دن در و و او اول
 ایبه دیر که انگ ایل دو یون با غلر نیتکم اول ایپ ایل دو یون با غلنور
 اول حرف و فی شو با غلنور حرف روی سر شود در ست اول و حرف روی که کر که
 کلمه نک نفسدن اول و اشلاء انداخته ام و ساخته ام و نظر زده حرف روی خا و
 که نکش دن در و قافیه کی در لودر بر **اصیل** در بری **معمول** در اصل راست
 و ماست یکی و سکا و بکا یکی که جمله حرفی نفس کلمه دن در و معمول هواست
 و کاست یکی و قول و جل یکی اصلن هوا و کجا و قل و جل ایدی سین و تاه و
 و او زیاد و قلین در و حرف روی آخر حرف دیر لاکر تنوین اولایا تنوین دن
 بدل اولایا حرف اشباعی اولایا بیان حرکت اچون کمال المنزله المنزله و
 المنزله یا اشباعی مقامنه قایم اولایا بیان حرکت اچون اولاکت بیه و
 حسابیه و اما یکی یا حرف اشباعی به مشاب اولان نشین ضیری اولان الف یکی
 و جمع ضیری اولان و او یکی که ماقبل مضموم اولان و ضمیر مؤنث اولان یا یکی که
 ماقبل مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان

در و قافیه و ثانیه اولی که نه قافیه سی اول و نه وزنه اول پس ز سر و قافیه سر
 شعرا و از آکسیده اولی که گویا آتش زده بوزن شرط و کلام و یو قرو و قافیه نک
 تفصیلی آتش زده کلمه که دیو و عده اول و نشانی ایدی اول و عده مخفی بود در من بعد
 آن بیان اید لم اندکی بکل که قافیه یا انو کچون قافیه دیر که شعرا و اسب تک
 قفا سنده کلمه نیتکم بر کسند بر نیز که ارد بخ کلمه اول بونک قفا سنده در دی
 و قافیه و علاما و عربیت اختلاف آتش در فضا آتش مشهور قطب قویدر که
 قافیه هر حرف در اول حرف و زب **روی** دیر **رو** روی و او دن در و و او اول
 ایبه دیر که انگ ایل دو یون با غلر نیتکم اول ایپ ایل دو یون با غلنور
 اول حرف و فی شو با غلنور حرف روی سر شود در ست اول و حرف روی که کر که
 کلمه نک نفسدن اول و اشلاء انداخته ام و ساخته ام و نظر زده حرف روی خا و
 که نکش دن در و قافیه کی در لودر بر **اصیل** در بری **معمول** در اصل راست
 و ماست یکی و سکا و بکا یکی که جمله حرفی نفس کلمه دن در و معمول هواست
 و کاست یکی و قول و جل یکی اصلن هوا و کجا و قل و جل ایدی سین و تاه و
 و او زیاد و قلین در و حرف روی آخر حرف دیر لاکر تنوین اولایا تنوین دن
 بدل اولایا حرف اشباعی اولایا بیان حرکت اچون کمال المنزله المنزله و
 المنزله یا اشباعی مقامنه قایم اولایا بیان حرکت اچون اولاکت بیه و
 حسابیه و اما یکی یا حرف اشباعی به مشاب اولان نشین ضیری اولان الف یکی
 و جمع ضیری اولان و او یکی که ماقبل مضموم اولان و ضمیر مؤنث اولان یا یکی که
 ماقبل مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان

اولان مشاب اولان و ثانیث و اما ضمیر یکی که ماقبل روی متحرک اولان و غلامه یکی
 بونک هر نه **وصل** دیر روی دیگر **و بکل** که حرف روی یک و ماقبل یک و ماقبل یک
 اعتباری ایل برقی نفع قافیه بونور که حرف روی اعتباری ایل یا **مقیده** در
 یا **مطلقة** در و ماقبل اعتباری ایل **مردف** در یا **موت** در یا **مجرد** در و ماقبل اعتبار
 ایل **موصول** در خروج سر یا خروج ایل قافیه مقیده اولور که حرف روی ساکن اولان **مثال**
و قافیه الا حاق خاوی المحرق
 بونک روی یک ماقبل حرکت **توجیه** دیر و قافیه مطلق اولور که حرف روی متحرک اولان **مثال**
و قافیه من ذکری حبیب و منیر
 و قافیه مردف اولور که حرف روی دن اول الف اولان یکی یا و او محدود اولان
 یا یا محدود اولان و عید یکی یا و او غیر محدود یا یا غیر محدود اولان قول
 و قین یکی بونک هر نه **ردف** دیر لرا انک کسی و دایک سکون ایل و ردف ماقبل یک
 حرکت **خود** دیر و قافیه **موت** اولور که حرف روی دن بر حرف یو و اولان الف اولان
 عابر یکی و بواله **تاسیس** دیر و ماقبل یک فتح سنده **رئس** دیر و اول حرف که
 بواله ایل حرف روی اورد سنده اولان **خیل** دیر و حرکت **اشباع** دیر و قافیه
 مجرد اولور که حرف روی دن اول ردف و تاسیس اولیه و قافیه موصول که خروج
 سر اولان اول و لکه حرف روی دن مکرر بر حرف اولان وصل دین حرف در دن منزل
 و منزل و منزل یکی یا ساکن ایل و قافیه موصول که خروج ایل اولان اولور که
 حرف روی دن مکرر و متحرک اولان حرف اشباعی ایل منزلها و منزلها و منزلها یکی
 بونک خروج دیر لرا و صک حرکت **نفاذ** دیر و ردف **ویش** در که حرف روی

در و قافیه و ثانیه اولی که نه قافیه سی اول و نه وزنه اول پس ز سر و قافیه سر
 شعرا و از آکسیده اولی که گویا آتش زده بوزن شرط و کلام و یو قرو و قافیه نک
 تفصیلی آتش زده کلمه که دیو و عده اول و نشانی ایدی اول و عده مخفی بود در من بعد
 آن بیان اید لم اندکی بکل که قافیه یا انو کچون قافیه دیر که شعرا و اسب تک
 قفا سنده کلمه نیتکم بر کسند بر نیز که ارد بخ کلمه اول بونک قفا سنده در دی
 و قافیه و علاما و عربیت اختلاف آتش در فضا آتش مشهور قطب قویدر که
 قافیه هر حرف در اول حرف و زب **روی** دیر **رو** روی و او دن در و و او اول
 ایبه دیر که انگ ایل دو یون با غلر نیتکم اول ایپ ایل دو یون با غلنور
 اول حرف و فی شو با غلنور حرف روی سر شود در ست اول و حرف روی که کر که
 کلمه نک نفسدن اول و اشلاء انداخته ام و ساخته ام و نظر زده حرف روی خا و
 که نکش دن در و قافیه کی در لودر بر **اصیل** در بری **معمول** در اصل راست
 و ماست یکی و سکا و بکا یکی که جمله حرفی نفس کلمه دن در و معمول هواست
 و کاست یکی و قول و جل یکی اصلن هوا و کجا و قل و جل ایدی سین و تاه و
 و او زیاد و قلین در و حرف روی آخر حرف دیر لاکر تنوین اولایا تنوین دن
 بدل اولایا حرف اشباعی اولایا بیان حرکت اچون کمال المنزله المنزله و
 المنزله یا اشباعی مقامنه قایم اولایا بیان حرکت اچون اولاکت بیه و
 حسابیه و اما یکی یا حرف اشباعی به مشاب اولان نشین ضیری اولان الف یکی
 و جمع ضیری اولان و او یکی که ماقبل مضموم اولان و ضمیر مؤنث اولان یا یکی که
 ماقبل مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان یا مضموم اولان

اگر چه هر حرف دما آکا تبعیت از سکون حرف دخی کلور حرکت حرفی رویدن اول
 درت حرفی حرف رویدن سکون اول و زشتا انداخته ام و پیرداختام لفظ ندره حرف
 روی خادر و درت حرف رویدن اول و درت حرف سکون در رویدن اول اولان
 هر فکر که اسلری بود در حرف تاسیس حرف دخیل حرف رد حرف قید و رویدن سکون
 اولان هر فکر که اسلری بود در حرف وصل حرف خروج حرف مزید حرف نایز و بوقافیه
 طغوز حذو آتی حرکت کلور که آنکه رتن و اشباع و حذو و توجیه و تجزیه
 و نفاذ دیر و الف تاسیس حرف دخیل قافیه موته ده اولور و بوقافیه
 حرکت که ایسی که رس و اشباع در بوقافیه ده اولور عاقل و جاهل یکی که الف حرف
 تاسیس در قاف و ما حرف دخیل در و لام روی در و تاسیس اول اولان حرکت
 رس و حرکت دخیل اشباع در پس بوقافیه ده اوج حرف و آکی حرکت وارد در
 و بوقافیه خاصه حزب در که عجم الفی رعایت انبوب عاقل قافیه سنده قبل و شکل
 کتور سه رجب اول و زاما عجب قند چن مطلع ده الف تاسیس کله اخذ که
 اول رعایت اول و نطق که در و **بکمل** که قافیه عجم قند اوج در لودر مجرده و مرد و
 و مقید در مجرده قزو شکر کی که را روی در و آندن اول اولان حرکت توجیه در
 پس بوقافیه ده هر حرف و هر حرکت وارد و مرد و اوج مرده اولور بری الف
 جان و کان یکی بری و او حوز و نو زکی بری یا دین و چین یکی در مقید بر
 حرف در ساکن که رد فیر نه کلور لفظ مرد و در دکی و لفظ قند و چند یکی
 پس الف جان و کان و و اولور و حوز و یار دین و چین اردف در و رای
 مرد و در و نون قند و چند قید در و ردف و قید دن اول اولان حرکت

حذو در و اول درت حرف که رویدن سکون کلور بری حرف وصل در رویدن سکون
 متصل اول و نطق ایله حرکت اولور سکون و هر مکی که را روی در میم وصل در
 و رویدن اول اولان حرکت توجیه در و حرکت روی مجری در بوقافیه ده آکی حرف
 و آکی حرکت وارد و اول حرف که حرف وصل سکون کلور خروج هر که اول درت
 حرکت بری بود در تا که وصل حرکت اول حرف خروج کلمه همیش همیش یکی
 بودند روی را در و وصل میسر و خروج شین در و رویدن اول اولان حرکت
 توجیه در و حرکت روی مجری در و حرکت وصل نفاذ در بوقافیه ده اوج حرف
 و اوج حرکت وارد و هر حرکت که حرف رویدن سکون کلور که بر کر که زیاده نفاذ
 دیر و اول حرف که خروج سکون کلور و پیر که اول درت حرکت بری بود
 دیر مست و در خور مست یکی بودند را روی در و میم وصل و سین خروج و تا
 مزید در رویدن اول کل حرکت توجیه و حرکت روی مجری و حرکت وصل
 نفاذ در و بوقافیه ده درت حرف و اوج حرکت وارد و اول حرف که مزید دن
 سکون کلور نایز در که اول درت حرکت بری بود در ستمش یکی که بودند او کی
 سین روی در و آگنی سین وصل در و تا خروج در و میم مزید در و شین نایز
 در و رویدن اول اولان حرکت توجیه در و روی حرکت مجری در و آندن سکون
 اولان حرکت نفاذ در و بوقافیه ده اوج حرف و اوج حرکت وارد در مثال قافیه مجرده
بیت چو بوی تو اردن نسیم **بهر** فدایش کند دل روان جان و سر
 بودند را روی در و آندن اول اولان حرکت توجیه در پس بوقافیه ده
 بر حرف و هر حرکت وارد در مثال قافیه مرده که الف ایله اول **بیت**

بگویند که این
کتاب است که در
این کتاب است

گر بنوشم ز لعل دهر جام کردم در جهان میسر کام
 بوندیم روی در الف ردف در و ردف اول اولان حرکت حذو در بوند
 اکی حرف و بر حرکت و ارد در مثال قافیه مردف که فاول اولابیت
 ای که نبود بحسن روی تو حور باد چشم بد از جمال تو دور
 بوند راروی در و و اوردف در و ردف اول اولان حرکت حذو در
 بوند قافیه اکی حرف و بر حرکت در مثال قافیه مردف که فاول اولابیت
 ای بت را لک خوبی در نگین خرمین حسن تراه خوشه چین
 بوند نون روی در یار دف در و حرکت که ردف اول اول در حذو در
 بوند اکی حرف و بر حرکت و ارد در مثال قافیه مقیده بیت
 ای و حیدار شوی ز عالم فرد نبود اندر زانه مثل تو مرد
 بوند دال روی در و راقید در و اول حرکت که قید اول در حذو در پس
 بوند قافیه اکی حرف و بر حرکت در مثال قافیه که ردف اصلی و ردف زاید اول
 چون دل غم عشق روی او داشت در جان همه هم او کاشت
 بوند روی تاد و الف ردف اصلی در کشین ردف زاید در ردف اول اولان حرکت
 حذو در پس بوقافیه و اوج حرف ا بر حرکت و ارد در مثال قافیه که وصل اولابیت
 تا که پیغام تو آوز نسیم بحر پی میکند در قدش خسته دلم جان سپر
 بوند راروی در و یا وصل در و اول حرکت که روی اول در توجیه در و حرکت
 روی بگری در پس بوند اکی حرف و لکی حرکت و ارد در مثال قافیه که وصل اولابیت
 بیت هر که در عشق صاحب قیدست در صنف اهل عشق مختارست

بوندیم روی در و کین وصل و تاخروج در و حرکت که روی اول در توجیه در و حرکت رو
 بگری در پس بوند قافیه و اوج حرف لکی حرکت در مثال قافیه که وصل و خروج و زاید اول
 بیت چو بر سه و سه بر که گشتش چو ناسم و نزاران بلبستش
 بوند لام روی در و کین وصل و تاخروج و کشین زاید در و حرکت که روی اول در توجیه
 در و حرکت روی بگری در و حرکت که روی اول در حذو در پس بوقافیه در و
 حرف و اوج حرکت و ارد در مثال قافیه که وصل و خروج و زاید و نثار اولابیت
 بیت من نه که سر نشت بند چاکر نشت
 بوند روی راد و کین وصل در و تا اولی خروج و میم زاید و تاخیز نایر در
 و روی اول اولان حرکت توجیه در و حرکت روی بگری در و روی اولان حرکت نفاذ
 در پس بوقافیه و بیش حرف و اوج حرکت و ارد در مثال قافیه که وصل اولابیت
 بیت در در و تخم عشق بی کارم خون دل زان دو دیده بی بارم
 بوند راروی در و الف ردف و میم وصل در ردف اول اولان حرکت حذو در و حرکت رو
 بگری در لاجرم بوند اوج حرف و لکی حرکت و ارد در مثال قافیه که وصل و خروج و زاید اولابیت
 بیت هر که از وصل دوست شوی شستش زان دل و دیده غرق نور شستش
 بوند روی راد و و اوردف در و کین وصل در و تاخروج و کشین زاید در و حرکت
 که ردف اول در حذو در و حرکت روی بگری در و روی اولان حرکت
 نفاذ در لایب بوقافیه و بیش حرف و اوج حرکت و ارد در مثال قافیه که وصل
 ردف اصلی و ردف زاید و وصل و خروج و زاید و نثار اولابیت
 آن بت که عشق بارغ نه بختش با جور و ناز و و بر در نشتش

بونده تاروی در الف رد فاصل و خارف زاید و سین وصل و تا خروج ویم زاید
 و شین نام در حرکت که رد فن اول در حذور و حرکت روی بگری در ویدین مکرر اول
 حرکت نفاذ در پس بونی بی حرف و اوج حرکت و اوج حرکت که بر نفع قافیه و اوج در
 شعر اکا قافیه شایگان دیر و اول بر چه قسم در مشهور و الف و نون اول اولان در مثالی
بیت در بخار و ز عشق و وصل یاران در یفا صحبت زیبا یگانان
 بونده روی را در و اندن اول اولان الف رد ف در و ویدین مکرر اولان الف و
 نون شایگان در و رد فن اول اولان حرکت حذور و حرکت روی بگری در لاجم
 بو قافیه در دت حرف و اکی حرکت و اوج در **مثال** قافیه شایگان غیت **بیت**
 کسان گزاه روی دوست دورند عجب دارم که در دوری صبورند
 بونده راروی در و و اوردف در و نون و دال شایگان در و رد فن
 اول اولان حرکت حذور و حرکت روی بگری در پس بوند
 درت حرف و اکی حرکت و اوج در **مثال** شایگان خطاب **بیت**
 در چمن تاس و سین بر چید بهر چشم بد دعا بروی دمید
 بونده روی میم در و و دال شایگان در و ویدین اول اولان حرکت توجیه در و حرکت
 روی بگری در لاجم بو قافیه در اوج حرف و اکی حرکت و اوج در **مثال** قافیه شایگان نظم
بیت چو دایم باد عشق تو نوشیم سز در خلعت وصل تو پوشیم
 بونده شین روی در و و اوردف در و و اوج میم شایگان در و رد فن اول اولان حرکت
 حذور و حرکت روی بگری در بو قافیه در دت حرف و اکی حرکت و اوج در **مباحث قافیه**
 فضیلتشده ارمیم و شعرا به علمی ارم اولوب و قافیه خاتم شعرا اولوب و اعتبار

در و و اوردف در و و اوج میم شایگان در و رد فن اول اولان حرکت حذور و حرکت روی بگری در بو قافیه در دت حرف و اکی حرکت و اوج در مباحث قافیه فضیلتشده ارمیم و شعرا به علمی ارم اولوب و قافیه خاتم شعرا اولوب و اعتبار

خاتم یا و لونی بندن بو قدر تفصیل اولندی من بعد صنایع شعریه تفصیل شروع ایدم
مقاله ثانیه صنایع شعریه بیاننده در
 بلکه استاد صنایع شعریه در ترصیع اید ابتدا این کلمه در **ترصیع** بوکت یوقود
 معنای خویشی و معنای اصطلاحی بیان اولنشد بونده مثال لرن ایراد ایدم قرآن
 عظیم **مثالی** ان الابرار لنی نعیم و ان الفجار لنی حیم و حدیث شریفین **مثالی**
 اللهم تقبل ثوبتی و اغسل خوبتی و نشر عیدین **مثالی** من اطاع غضبه
 اضاع ادبه و نشر فارسیدن **مثالی** می خورد و خوشی کرد و نظم عربیدن **مثالی**
 و افعال لراغبین کریمه و اموال للطالبین نهاب
و نظم فارسیدن مثالی
 ای جهان را بدولت تو قرار وی زمان را بخدمت تو مدار
 و ترصیع حد فنده منست برید و لورا چون کابر علی دخی ضم اولنه درجه
 رفیع بولور نیکم **ترصیع مع التجنیس** اولان نشر عربیدن **مثالی** و طلت الدماء
 احق بهم و خشیت الاحداء اعقابهم و نشر فارسیدن **مثالی** یار کشته و کار کشته
و نظم عربیدن مثالی
 جلالت یا خیر الملوک مبایا علی منبر النجی الموقل خاطبا
 فخطب الشکر اسبیک دافع و الخطب العذر اسبیک خاطبا
و نظم فارسیدن مثالی
 بهشتی مهر با عین خطا بود بهشتی مهر با عین خطا بود
تجنیس یوقود بیان اولنشد بوند اقسام بیان ایدم لم تجنیس تام

در و و اوردف در و و اوج میم شایگان در و رد فن اول اولان حرکت حذور و حرکت روی بگری در بو قافیه در دت حرف و اکی حرکت و اوج در مباحث قافیه فضیلتشده ارمیم و شعرا به علمی ارم اولوب و قافیه خاتم شعرا اولوب و اعتبار

در و و اوردف در و و اوج میم شایگان در و رد فن اول اولان حرکت حذور و حرکت روی بگری در بو قافیه در دت حرف و اکی حرکت و اوج در مباحث قافیه فضیلتشده ارمیم و شعرا به علمی ارم اولوب و قافیه خاتم شعرا اولوب و اعتبار

نثر عربیدن مثالی زائر السلطان البائز کز اثر التیث الزائر و نثر فارسیون
مثالی چندان مخور کیت زبان دارد چندان مخور کیت زبان دارد

ونظم عربیدن مثالی

سیف الدولة اتقت امور اینا بمبده النظام
سمی و حی بنی سام و حام فلیس کمشد سام و حام

ونظم فارسیون مثالی

ای چراغ بهشتان خطا دور بودن ز روی تست خطا
تجنیس ناقص بوصفت اولد که حرکتد مغایر اولاحدث شریفین

مثالی اللهم خشت خلقی فحس خلقی و نثر عربیدن مثالی جنة البرد
جنة البرد و نثر فارسیون مثالی ای بلا کزین و انکشت کزین

ونظم عربیدن مثالی

مولانا کمال الدین مجده اشتم و منصب عالی و جده
یحب جواره زمهر المعالی کتب کثیر لجوار غنمه

ونظم فارسیون مثالی

براسب سعادت شواری و دارا بدست اندرون از سعادت شواری

مثال دیگر

دانت بود درج یافت و هست بسی در مکنون دران درج درج
تجنیس زاید بوصفت اولد که کلام آفرین زیاده اولابوکا تجنیس

مذیل دخی دیر نثر عربیدن مثالی هو حام حامل لایعباد الامور و کاف

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

کاف لاصالح الجمهور و نثر فارسیون مثالی موی سیاه ترا ز شب شبیه

ونظم عربیدن مثالی

فدیه من قبل موافق موافق و من صاحب وافی مصاف مصاف

ونظم فارسیون مثالی

لبت عین آب حیات و دل می دارد آتی از ان چشمه چشم
تجنیس کتب ترکیده اولاند نثر عربیدن مثالی ان خلقت دولة اوفا و فصنع الله

راج اوفا و نثر فارسیون مثالی من در جهان تازنده ام در راه مهر تو تازنده ام
ونظم عربیدن مثالی

جعلت هدیتی لکم سبواکا ولم اقصد به احد ابواکا
ونظم فارسیون مثالی

ز می مهر رخت را کرم بازارا من آزرده را از لطف بازارا
تجنیس کز اولد که تکرار اولاد و لفظ اولد حرف زاید اولاحدث

شرفین مثالی من طلب و جد و جد و نثر عربیدن مثالی انبید
بغیر النغم غم و نثر فارسیون مثالی فلان نزار و زار است

ونظم عربیدن مثالی

ابا العباس لا تحسب باقی شیمی عن خلای الاشعار عاری
فلی طبع کمال معین زلال من ذری الامحار جاری

ونظم فارسیون مثالی

چو چشم ترا هست پیکار کار بود جان من زان دل آزار

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

نثر عربیدن
نثر فارسیون

تجسس طرف اول که از حرفی مغایر اول حدیث شریفین **مثالی**
 الخلیل معقود بنوا صیها الخیر و نشر عربیدن **مثالی** لفظ در نصید و خط
 روض نصیر و نشر فارسیدن **مثالی** دل کریم از آزار آزاد باشد.
و نظم عربیدن مثالی
 فتح بیوم مسعد النج مسعد و فتح قول لاح معنت الفتح معنف
و نظم فارسیدن مثالی
 گفتی بد هم داد کربان بدی صد شکر خدای را که دادم دادی
تجسس خط اول که خط ده مشاب اولاما لفظ ده مشاب اولیه قرآن مجیدین **مثالی**
 و هم نجسبون انهم نجسبون صفا و حدیث شریفین **مثالی** علیک یا ابراهیم انک
 و نشر عربیدن **مثالی** شکر که جزک فعاز قصار ذلک ذلک فاحش فاحش
 فحک فحک تمدا بهند او نشر فارسیدن **مثالی** شب تاریک و راه تاریک
و نظم عربیدن مثالی
 به عاد اعلام العلوم عوایب و اجمع انجان الشاء عوایب
و نظم فارسیدن مثالی
 ز سر بختم خیر و شیری که دادم کرم بازم بکشد بارینا زارم باز
اشتقاق اول که لفظ که حرفی بری بر نه متقارب و متجانس اول قرآن
 عظیمه و حدیث شریفه چوق واقع اول نشر قرآن مجیدین **مثالی**
 یا انسفی علی یوسف و فی و اسلمت مع سلیمان لله رب العالمین و فی و جئنا
 الختین دان و حدیث شریفین **مثالی** الظلم ظلمات یوم الیمه و فی عصیه

بسم الله الرحمن الرحیم
 الحمد لله رب العالمین
 و الصلوة علی سیدنا محمد
 و آله الطاهرین
 و علیهم السلام
 و بعد
 این کتاب را در کتابخانه
 مجلس شورای اسلامی
 تهران ثبت کرده ام
 تاریخ ثبت ۱۳۵۷/۱/۱۰
 ثبت کننده
 دکتر محمد علی...

نصت الله و رسول و مفر مغزا الله و غفر الله لها و نشر عربیدن **مثالی**
 اللهم سلط علیهم الطعن و الطاخون و نشر فارسیدن **مثالی** فلان شخص کار و بیکار
 بیکار دارد و نظم عربیدن **مثالی**
 تبتا بسا داتنا فی سیرا بقاء الکرام و ما الکروم
 و فی مقلتی من ذل فارقتهم غمائم تجود بقاء الغموم
و نظم فارسیدن مثالی
 چونوش لعل تو دار الشفا بهارست بجان خسته شغای رسد ازان شفتین
اسجاع اوج قسمد زبری سیج متوازی در زبری سیج متوازن و زبری سیج
 متوافق در **سیج متوازی** اولد که آخده اولان کلمه لرو زنده و عدد و وزن
 و حرف رویده متفق اولان حدیث شریفین **مثالی** اللهم اعط للمنفق خلفا
 وللمنک خلفا و نشر عربیدن **مثالی** فلان آبر ذم الیرد فی زمن الورد و نشر فارسیدن
مثالی کوی باخته نواب تاخته **سیج متوازن** اولد که کلمه رک حرفی بری
 بر نه موافق اولاما حرف روی مخالف اولان قرآن عظیمین **مثالی** و آیتنا ما
 الکتب المستبین و مدیناها الصراط المستقیم و نشر عربیدن **مثالی** فواتح المجال
 بعد تضایق و انجی المراد بعد التام **سیج متوافق** اولد که کلمه رک حرف روی ده
 متفق اولار اما وزن و عدد و فذ مخالف اولان قرآن مجیدین **مثالی** ما کم
 لا ترجون الله و قارا و قد خلقکم اطوارا و نشر عربیدن **مثالی** خبابه خط الرجال
 و تخیم الامال و نشر فارسیدن **مثالی** فلان را کرم بسیارست و هنری شمار
بیان المقبولات بوکله اقسامی جو قدر اما مشهور اولان لری درت در

بسم الله الرحمن الرحیم
 الحمد لله رب العالمین
 و الصلوة علی سیدنا محمد
 و آله الطاهرین
 و علیهم السلام
 و بعد
 این کتاب را در کتابخانه
 مجلس شورای اسلامی
 تهران ثبت کرده ام
 تاریخ ثبت ۱۳۵۷/۱/۱۰
 ثبت کننده
 دکتر محمد علی...

مطلوب بعض کلمه رک بعضی حروفه تقدیم و تاخیر اولان در
 حدیث شریفین **مثالی** اللهم استر عوراتنا وامن روعاتنا
ونظم عربیدن مثالی
 نعمدی خضیب زوآد و عندی ریب زوآد
ونظم فارسیدن مثالی
 ازان جادوانه دو چشم سیاه دلم جاودانه عدیل عناست
مطلوب کل کلمه رک جیب حروفه تقدیم و تاخیر اولان در نشر عربیدن **مثالی** کده خوجا
 رجب و نشر فارسیدن **مثالی** بارب مارا آرم **مثالی** دیگر در قلب شتا قلب شتا باشد
ونظم عربیدن مثالی
 حاکم لا حساب فتح ورمک لا مداء حنیف
ونظم فارسیدن مثالی
 میرک سیناست پیک پاک و برنا هر چه بگوید ظریف گوید و زیبا
 هست کریم و انیس و رشتای زود بخوان باز کون میرک سپین
مطلوب مجمع همان قلب کل در و الا بو قدر و ار که اول و آخده اولور
ونظم عربیدن مثالی
 ساق مذلنا عالجین الی من قبله قاس سارحی القوم فاهم علینا جیل راس
ونظم فارسیدن مثالی
 نازکرمی کند بنا زرم زان رای من آن بود که خواهد یار
مطلوب توی اولد که یوقرودن اشخه نیمه او قنور سه اشخه دن یوقرو

این کلام در حدیث شریفین است
 و در بعضی نسخ این کلام را
 در این کلام در حدیث شریفین است
 و در بعضی نسخ این کلام را

اولد او قنور تر آن عظیمین **مثالی** کل فی فک دخی ربک فکبر و نشر عربیدن **مثالی**
 سبک کاس و نشر فارسیدن **مثالی** دارم هم ماد و هر معراج قلب اولد و غنک **مثالی**
 شکر بر ازوی وزارت برکش شوهر مع بیل لب هر مهوش
ونظم بیت قلب اولد و غنک فظم عربیدن مثالی
 آراهن نادمنه نیل لنو و هل لیلان مدان نه سارا
ونظم فارسیدن مثالی
 رامشم درمان دردم کرم یار رای مرکم درد نامردم شماره
 رد العجر علی القدر آله نوع در نوع اول اولد که لفظ اول بعینه مذکور اول
 و اوکی معناسی مراد اولد و نشر عربیدن **مثالی** الحیلة ترک الحیلة **مثالی** دیگر
 اقتل انی للقتل و نشر فارسیدن **مثالی** کوهر شناس داند قدر کوهر
ونظم عربیدن مثالی
 شکران سکرهوی و سکر مدامه ائی یقیق فقی فیه شکران
ونظم فارسیدن مثالی
 صبا می رسا نوبین بوی دوست که باداد و صد افزین با صبا
 نوع ثانی اولد که لفظ اول بعینه مذکور اولد اما معنی مغایر اولد و بو حقیقتد تجنیس
 تمام در نشر عربیدن **مثالی** کافرانیه کالکافز و نشر فارسیدن **مثالی** داد یافت داد داد
ونظم عربیدن مثالی
 یسار من بجبتهها المنا یا و یمنی من عطیتها البسار
ونظم فارسیدن مثالی

این کلام در حدیث شریفین است
 و در بعضی نسخ این کلام را

این کلام در حدیث شریفین است
 و در بعضی نسخ این کلام را

این کلام در حدیث شریفین است
 و در بعضی نسخ این کلام را

باز هم تو مرغ دلم را شکار کردی باشد که حق را ندش از چنگ باز دارد
نوع ثالث اولدر که لفظ اول بعینه مذکور اول و اولگی معنی مراد اول اما
 لفظ اول مصراع اول که اولند اولیه **نظم عربیدن مثالی**
 اما القبور فاتها نوسه بجوار قبرک والدیار قبور
نظم فارسیدن مثالی
 کرم در دل بجز از مهر و فانیست مرا می ندانم که تو باند چه داری در دل
نوع رابع اولدر که نوع ثالث کبی اول اما اولگی معنی مراد اولیوب نیکی
 معنی مراد اول **نظم عربیدن مثالی**
 واذا البلائ انصبت بلغاتها فانف البلائ باحتشاء بلابل
نظم فارسیدن مثالی
 کربا بن داد من از فلک چو ایزد ترا هر چه بایست داد
نوع خامس اولدر که هر مصراع اولند و آخرند اولان لفظ اصلا معنی
 متفق اولار اما صیغه متفاوت اولار و بواکی تسدیری اولدر که
 بر لفظ صدرده بر لفظ مجزده اولار بر قسمی اولدر که بر لفظ حشود بر لفظ مجزده
 اولاقران عظیمین قسم اولک **مثالی** استغفر وار بکم انه کان غفارا
نظم عربیدن مثالی
 و نهت عزمانک ما کبریت و ما کان من شانها ان تهی
نظم فارسیدن مثالی
 بیازردی سرانی هیچ حجت زمن هرگز ترا بودست آزار

و اینها را در بعضی نسخ
 نیز دیده ام

کتب دیگر

و قرآن مجید در قسم ثانی **مثالی** و لقد استخیر فی برسل من قبک فاق بالذین یخزوا
 منهم ما کانوا به یستزؤون و حدیث شریفین **مثالی** من معنی نفه آمنه الله من مقبیه
نظم عربیدن مثالی
 و ما ان شبت من کبر و کن لقیث من الاجته ما اشبابا
نظم فارسیدن مثالی
 امیرا کرام عزول کردی سر انجام همه عیال عزت
نوع سادس اولدر که اول و آخرده کلن لفظ اصلا بر لفظ
 متفق اولیوب معنی مختلف اولار بود فی یکی تسدیر قرآن عظیمین
 قسم اولک **مثالی** قال انی لعلمکم من اقبالین **نظم عربیدن مثالی**
 ضرایب ابد غشبی فی ابتیاح فلما بذک فیها ضریبا
نظم فارسیدن مثالی
 نالم از عشق ان صنم شب و روز ویک از ناله کشته ام چون نال
 و قرآن مجید در قسم ثانی **مثالی** فنادی فی الظلمات ان لا اله الا انت سبحانک انی
 کنْتُ من الظالمین **نظم عربیدن مثالی**
 منحنانا الحرایب غیرانا اذ اجارت منحنانا الحرایب
نظم فارسیدن مثالی
 کورت زمانه ندارد نظیر شاید از انکو تو از خدای بر حمت زمانه را نظری
عرف شعرا در رد و بجز علی القدر اولدر که غزلک مطلعند مذکور اولان
 مصراع مخدع بعینه مذکور اولانیتکم معنی کتاب سروری فقیر و بیش

و اینها را در بعضی نسخ
 نیز دیده ام

و اینها را در بعضی نسخ
 نیز دیده ام

و اینها را در بعضی نسخ
 نیز دیده ام

غسل
 کورمک چون حسنی السه الی یار آینه **مثنوی** دیرم که کند و کی کوره ایکن یار آینه
 عجبی دو خردی که حقه دیر که فیض است **مثنوی** عکس آری کو ستر که اوله ناپار آینه
 کون یوز که ای شیب و رده به تشبیه ایتم **مثنوی** کم آنک عری کونی و از فرج و یار آینه
 برز و الی در کش ماه فلک اکسکی در **مثنوی** که کونه کرم او لمسون که چرخ دوار آینه
 ای سروری کون مقابل اولدی آیه صانوم
 کورمک چون حسنی السه الی یار آینه
تضاد یوقوده بیان اولمش و انکه قرآن عظیم **مثنوی** قل اللهم مالک الملك توتی
 الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء الی آخره و حدیث شریفین **مثنوی** علم لا ینف و
 جهل لا یضر و نشر عربیدن **مثنوی** ان من توکل حتی تبلغ الامن خیر من انک حتی تبلغ الخوف
ونظم عربیدن مثنوی
 یارب تمکینه فی طی متجکبه **مثنوی** و رب موله فی ثنی لذات
ونظم فارسیدن مثنوی
 بیدارست عدل و ظلم پنهان **مثنوی** مخاف اندک و نامح فراوان
مثنوی اخفات اولدر که تزیین چون موافق اولان حرف کتوب لازم دکل ایکن تا کتاب
 و عتاب کنی بوکا التزام لا یلزم دخی دیر و قرآن مجید **مثنوی** فاما ابیتیم فلا تقهر
 و اما اسائل فلا تنهر و حدیث شریفین **مثنوی** اذا اشتت اساطر السلطان تسلط الشیطان
ونظم عربیدن مثنوی
 یقولون فی البستان للعبان لثی **مثنوی** و فی الخمر و الماء الذی غیر آسین

بدرست عین و ظلم پنهان
 مخاف اندک و نامح فراوان
 اخفات اولدر که تزیین چون موافق اولان حرف کتوب لازم دکل ایکن تا کتاب
 و عتاب کنی بوکا التزام لا یلزم دخی دیر و قرآن مجید
 فاما ابیتیم فلا تقهر
 و اما اسائل فلا تنهر و حدیث شریفین
 اذا اشتت اساطر السلطان تسلط الشیطان

مثنوی

اذین

اذ اثنیت ان تلقی الحسن کلها **مثنوی** فنی وجه من تهوی جمیع الحسن
ونظم فارسیدن مثنوی
 هم تو در زمین کشیده سپاه **مثنوی** قدر تو بر فلک نهاد قدم
 نامح ملک تو قرین و طرب **مثنوی** حاسد صدر تو ندیم ندیم
تفسیر المزدوج اولدر که بیج و قوافی رعایت اولند قدن غیر بعضی نظر کتوب
 که روزند و قافیه متفق اولان قرآن عظیمین **مثنوی** و جنگ من سبب پنبه
 یقین و حدیث شریفین **مثنوی** المؤمنون متینون یقین و دخی المؤمن دعب
 لعب و نشر عربیدن **مثنوی** فلان زین بعله بلیم و مجده الا شتم زمانه
 وفاق بنفله اباه و حسب الزاهر اقرانه **مثنوی** انظر زمانه و اقرانه قافیه
 باقیسی مزدوج در و نشر فارسیدن **مثنوی** فلان سیرت کزیده و عادت
 پسندیده معروفست و بخند شکاری حفرست و طاعت داری دولت موصوفست
ونظم عربیدن مثنوی
 مضی المصاحب الکافی و لم یبق بعده **مثنوی** کریم یروی الارض فیض غما
 فقد ناه قاتم و اعستم بالعلی **مثنوی** کذاک خسوف البدر عند تمامه
ونظم فارسیدن مثنوی
 بیاض و راز را ذکر و فکر چون یارست **مثنوی** ز ذوق و شوق جنار ادم و فادان
استحسان اولدر که لفظن معنای حقیقی مراد اولیوب معنای مجازی مراد اولان
 قرآن عظیمین **مثنوی** و اخفض لها جناح الذل من الرحمة و حدیث شریفین **مثنوی**
 الفتنة نامة لعن القدم من اقتضاها و نشر عربیدن **مثنوی** ان ابن خنتمه

مثنوی

مثنوی

مثنوی

بُنِجَتْ لَهُ الدُّنْيَا مَعَادَةً وَالْقَتُّ إِلَيْهِ افْتِلَاحُ كِبَرٍ، وَنَقَتْ لَهُ نُجْمَهَا، وَأَطْلَعَتْ تَحْتَهَا،
وَأَمَرَتْ لِرَجْوِ آسَالٍ مِنْ شَعَابِهَا وَدَفَعَتْ فِي مَخَافِهَا فُتْرَ مِنْهَا مَصَاوِقَ وَقَصَ مِنْهَا
قُصَصًا وَجَانِبَ غَمَرِهَا وَشَيْءَ مُخَضَّحَاتِهَا، وَمَا بَلَّتْ قَدَمُهُ إِلَّا كَذَكَ أَتَا الْبَنَاقَةَ قَالُوا
بَلَى رَحِمَكَ اللَّهُ وَنُفْرَ فَارَسِيرٍ **مَثَلِي** حَيْثُ أَفْتَابَ أَقْبَالَ ارْزُطْلِعَ جَلَالُ طَالِعٍ وَتَابَانِ بَادٍ

ونظرم عربیدن مثالی

ومن العجايب ان يبيض سيفونا . تلمتنا يا السود وهي ذكورا .

و نظم فارسیوں مثالی

دست امید بنده بدانان وصل دوست
مشکل رسد چو دیده بختم بخواب ماند

مراعات النظیر اولاد که بری بر نه مناسب اولان لفظی کی کتوره لر کل و بیل کی

نظم عربیہ نثری

اَخا الفوارس لورایت موافقی و الخیل من تحت الفوارس تنخط
 لقراآت منها ما تخط یذالوخی و البیض تشکیل و الالسته تنقط
 اولکی بینه مواف و حب و خیل و فوارس ذکر ارب ابخی بینه قراة و خط
 و شکل و نقط و و غا و بیض و سنان ذکر اندی که بر برنه مناسب نظر در

ونکم فارسیدن مثالی

سوسن و گل از خوان و لاله از حسن گرفت مهر و ماه طلعت را زهره زان شد ششتری
الحج الموجه اولد که شاعر محمود ک یا معشوقه بروصف جمیلین ذکر اید ب هر

وخی ذکر اید نظم عربیہ خیالی

عمر العدو اذا لاقاه سيفه ربح • اقل من عمر ما يحوي اذا اوجها •

معراج اوله کمال شجاعت و توانیده فرط سخاوت ایلده وصف ایلده

و نظم فارسیدن مثالی

ان کند تیغ تو بجان عدو، که کند جود تو بحدن مال.

محمل الصدين یوقرود، بیان اولئشدر بکاذوا الوجهین وخی دیر

ونظم عربیہ نثر مثالی

خاطرات غم و قبا، بیت عین پر سوا،

و نظم فارسیدن مثالی

د بر سر خویان جهان بر سر چیک پیش د هست ذره نماید فرجیک

تاکید المذبح بما يشبه الازم اولدر که مذوحی بر وجه مذبح ایستاده بر لفظ کتور
که ذم صائب اما اول دفعی مذبح اولاً نشر عربیدن مثالی هم بحار العلم الا انهم
جبال العلم و نشر فارسیدن مثالی فلان مردی فصیح است جز آنکه خط نیکو دارد

ونظم عربیہ دن مشائی

فلا عيب فيهم غير ان سيوفهم
هذه فلول من قراع الكتاب

ونظم فارسی بدن مثالی

ترا پیشه عدالت لیکن بخود کند دست تو بر قوانین ستم

التفات خطاب من غيبته غيبته خطاب و تكلمه انتقاد دیر که بوضعت قران
عظیمه چوق واقع اولشد و بعضی دیدند و التفات اولد که بر معنی تام اولد قون

مکرر یاد دہایا کا مناسب پر معنی ذکر اولہ قرآن عظیمین **مشائی** قل جا، لائق و راق

الباطل ان الباطل كان زهوقا ونشر عبیدن **مشایخ** قسم الفقر طهریہ

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

Handwritten text in Urdu script, likely a signature or name, written diagonally across the page.

و انقر من قاصبات الظهور و نثر فارسیدن مثالی نیکی یاد کرد و در جهان چیست
به از نیکی و نظم عربیدن مثالی

اذا بدت الحيام بذی طلوع منقبت الغيث ابتها الحيام
استنی یوم تصقل عاضیها بفرج بشامة سقی البشام

و نظم فارسیدن مثالی

ما را جگر بتر فراق تو خسته شد ای صبر بر فراق بیان نیک جوشنی
ایهام یو فرود بیان اول نشد و یو کا تخمیل دخی دیر یو بواج قنبر
ایهام مطلق اولد که بر لفظک کی معنایه اوله باز یاده و لا نقصان بیت
بس که سوی خاک فکری نرسیده تیر سر کشته زدست تو بجان می آید
مراد تیر خاکی و سحر در هر یک کی معنای وارد در ایهام تام اولد که بر لفظک
یکدن زیاده معنایه اولایت

گفتم که در بر آید روزی نهال قدرت گفتا که سر و سیمین مشنوک در بر آید

ایهام ناقص اولد که بر معنیه قصور اولایت

تا مرا تاج سراز خاک دروی باشد کرد خاک قدم تاج سر کی باشد
کی بر پادشاه آدی دریا قن اولاد یک در

تشبیهات بونده شرط بود که مشبه و مشبه به موجود اولار
و بوی قسدر تشبیه مطلق اولد که بر نرسیده نرسیده یقین
تشبیه ایدر و بوقسم قرآن عظیمه جو قد رکس اب بقیعه
کر ما داشتند به اترج کبی و حدیث شریفدن مثالی اصحابی

باز در هر یک کی معنای وارد در ایهام تام اولد که بر لفظک

باز در هر یک کی معنای وارد در ایهام تام اولد که بر لفظک

کالنجوم بایتم قدیم و نثر عربیدن مثالی اوچونم کالبد و الزامه و اکفهم کالنجور
الزافه و نثر فارسیدن مثالی روی تو چو ما هست و عشق می چو ما هست

و نظم عربیدن مثالی

کافایسم عن لولوا منقبت او بزد او اقلح

و نظم فارسیدن مثالی

ریح و حام تو چو قلم بد کمال را سینه می شکافد و کردن می زند
تشبیه مشروط اولد که شرط اوله اوله نثر عربیدن مثالی لا اشته وجه
مولانا الا بالعید المقل لو کان العید یبقی میامنه و تدوم عاکسه و نثر فارسیدن
مثالی فلان چو شیرت اگر شیر عقل دارد و چون ابرت اگر ابر کو سر بارده

و نظم عربیدن مثالی

عزما مثل النجوم ثواقب لو لم یکن للث قبات افول

و نظم فارسیدن مثالی

ماه باشد چون رخت کرام باشد بهر خط در چو دذرات بود کردیچ ان باشد رطل
تشبیه کنایت اولد که مشبه به ذکر ای مشبه دن کنایت قلوب اداة تشبیه
ذکر اولنیه نثر عربیدن مثالی غرض علی تک الفادة الحناء و الحریة العذراء
و نثر فارسیدن مثالی فلان در روزگاه آمد بر شرزه شیر نشسته و کزیه ماکر
در دست گرفته از زیر جد جریخ ظاهر به کرد و از نیلوفر بارخوان پیدای آورد
مراد شیر شرزه دن آت در و کزیه مار دن کوند و در و زبر جد دن آنک
طرائفی در و جریخ دن تو زدر و نیلوفر دن قلع در و ارخوان دن دشمن قانیدر

باز در هر یک کی معنای وارد در ایهام تام اولد که بر لفظک

باز در هر یک کی معنای وارد در ایهام تام اولد که بر لفظک

باز در هر یک کی معنای وارد در ایهام تام اولد که بر لفظک

ونظم عربیدن مثالی

بدت قرا و مات خوط بان و فاحت عنبر اورنت غزالا

ونظم فارسیدن مثالی

گاه بر ماه و منته کرد مشک آری بدید
گاه مر خورشید را در غایه پنهان کنی
که زره پوشی و که چو کان زنی برار خوان
خویش را که ز به سازی و که چو کان کنی
معتوگ زلفه وصف ایدر تشبیه تسویه اولدر که شاعر بر صفت کند و
معتار ندن و بر صفت انک صفت نزن ذکر ایدب بونری بر بر تشبیه اید

نظم عربیدن مثالی

صدع الجیب و حال کالاه کالیک ثغور فی صفا و ادمی کالآلی

ونظم فارسیدن مثالی

گفتم که دلم چون دهن پیدانست گفتا که میانم چو وجودت یک موت
تشبیه عکس اولدر که اکی نسته بر بر تشبیه ایدر عکس ایدر شاعر عربیدن مثالی
نغم دم اهر قنای فی البر و شخص اغرقه فی البحر فاصبح البر بحر ابد ما نهم
و البحر ابد ما نهم و نثر فارسیدن مثالی فک از کرد سواران
چون زمین تیره فام شد و زمین از حملا دلیران چون فک نی آرام

ونظم عربیدن مثالی

رقی الزجاج و رقت الخمر فتا بها فتا کل الامه

فکانه خمسه و لا قسح و کانه قسح و لا خمسه

ونظم فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

جان چو تن گردد از کورت جبر تن چو جان آید از صفای وصال

تشبیه اضمار اولدر که شاعر بر نسته بر نسته به تشبیه این اما شویله

کو ستره که مرادی بر غیری نسته در تشبیه دکدره نظم عربیدن مثالی

ومن کنت کسرا الیاب علی لم یقبل الذرا الا کبارا

ظاهری بونی کو ستره که مقصودی در غین در علی بحر تشبیه دکدره

ونظم فارسیدن مثالی

کر انگبین لی سخن تو چو است تلخ و ریاسمین بری تو بدل کی چو آبی

تشبیه تفضیل اولدر که شاعر بر نسته بر نسته به تشبیه ایدر که و شیه اولانی مشبه به

و نثر تفضیل ایدر نظم عربیدن مثالی

من قاس جد و اک بالعام ما انصف فی الحكم بین شکلین

انت اذا جدت ضا جک ابد و هو اذا جاد داسع العین

ونظم فارسیدن مثالی

گفتم که خط مشک تارست و رخت مهر دیدم که زان مشک و نه این مهر نیرست

هم مشک خط ترا آمد لالا هم مهر فک روی ترا کشته اسیرست

سیاقه الاعداد اولدر که بر نیچه نسته بر نسته ایچون ذکر ایدر لو اگر

بوکا تضاد و نیج و از و واج ضم اولدر و دخی خوب اولدر و نثر عربیدن

مثالی و معنا ایدر و وضعنا فی بدیهه زمانم الخ والعقد والقبول والرد

والامر والنهی والاثبات والنفی والقبض والبسط والابرام

والنقض والهدم والبناء والمنع والاعطاء و نثر فارسیدن مثالی بندورا

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی
و نثر فارسیدن مثالی

تن و جان و خانان وزن و فرزند خویش و پیوند فرای خدا و ندرت

ونظم عربیدن مثالی

والله بالفضل والله عن غدر و ما فضل قد وجد ايا فاضل

ونظم فارسیدن مثالی

شمس و قمر و زهره شد از روی تو بآبان شه و شکر و قد شد از لعل تو از زان

تنسيق الصفات اولد که بر نسیه نیر نیم صفت ایل و صفایده و قرآن عظیمدن

مثالی هو الله الذي لا اله الا هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن العزيز الجبار

المتكبر سبحان الله عما يشركون و حديث شريفدن **مثالی** الا انهم كما باكم الى

واقر بكم مني مجلس يوم القيمة انا سكم اخلاقا و الموثون اكناف الذين بالثون

و يولفون و نشر عربیدن **مثالی** هو حسن السيرة و نقي السريرة مطيب الاعراق كرم

الاخلاق ظاهر النسب زاهر الحسب حميد الشايل كثير الفضائل و نشر فارسیدن

مثالی فلان راست گفتار و نیکو کردار است و کوتاه دست و خوشن دادر

ونظم عربیدن مثالی

و ابيض يستقي العمام بوجه قال ايتا سيم عصية الارامل

ونظم فارسیدن مثالی

شاه کیتی خسرو و شکرکش شکرشکن سایه یزدان خورشید کشورده کشورستان

اعتراض الکلام قبل التمام اولد که بر معنی تمام اولدن بر معنی دخی بیان

ایده باندن صکره او کی معنی بر شروع ایده بوضعه حشو دیر

و کو اوج قسدر حشو قبیح اولد که اول کلن لفظ زاید اولاد

بجای جبهه

بجای جبهه

بجای جبهه

ونظم عربیدن مثالی

مصراع آوز شنی تکلمه صداع الراس و القلقه

لفظ رأس زاید در زیر اصداغ راسده اولق مقرر در و نظم فارسیدن **مثالی**

از بسک بامنت تو بر تنم نشست در زیر منت تو نهان و مستم

لفظ نهان زاید و ناموجه در حشو متوسط اولد که اول زاید اولان ناموجه اولیه

ونظم عربیدن مثالی

وانت نعم الجبر اشرف من خوي على رغم آتاف العدى نصب الجبر

بویته لفظ نعم الجبر و لفظ على رغم آتاف العدى حشو متوسط در

ونظم فارسیدن مثالی

ز جبر روی تو ای دلربای سبیلدن دلم ندیم نیم خدتم عدیل من

لفظ ای دلربای سبیلدن حشو متوسط در حشو بلج اولد که اول لفظ زاید کی

حسن و رونق ویر **ونظم عربیدن مثالی**

ان الثائنين و يفتش ان خوجت سمعي الى ترجان

لفظ بافتها حشو در املج در و نظم فارسیدن **مثالی**

خیالات پتفش که بر تن بادا منازل در ارواح احد گرفته

لفظ بر تن بادا حشو در املج در **المثلون** اولد که بر بیت کی وزن ووزن یا غنی

زیاده اوزر اوقنه **ونظم عربیدن مثالی**

انما الدنيا فداء داره و بنو الدنبا فداء اسرته

اگر لفظ فدا تک فارسی فتح ایلد اوقنه بر تصور محرم دید وزنی اولور که تقطیعی

بجای جبهه

بجای جبهه

بجای جبهه

بجای جبهه

بویله اولور اتمال الدن **فاعلاتن** یا فدا **فاعلن** دان **فاعلن** واکر لفظ فدا کت
 فاسنی کسر او قیه سن محدود مکرمل اولور که تقطیعی بویله اولور اتمال الدن **فاعلاتن**
 یا فدا **فاعلاتن** دان **فاعلن** و نظم فارسیدن مثالی
 ای بت م طلعت اختر غلام **مفعول** شکر بار تو کو شرب نام
 بوبیت مکر سیریدن در که تقطیعی بویله در ای بت م **مفعول** طلعت اخ
مفعول تر غلام **فاعلات** واکر بت و طلعت لفظ کت فاسنی محدود او قیه سن
 و شکر و کوثر لفظ کت کافنی شدد او قیه سن مکرمل سدر اولور که تقطیعی بویله
 اولور ای بت م **فاعلاتن** طلعت اخ **فاعلاتن** تر غلام **فاعلات**
ارسال المثل اولور که بریتد بر مثل کنور در نظم عربیدن مثالی
 بهون جلیس فی المعالی نفوسنا **و من طلب الحسنة لم یفلها الا طهر**
و نظم فارسیدن مثالی
 ندیده روزگارم ازان کار دان نیم **آری** هر روز کار شود مرد کار دان
مثال دیگر
 میل ما کرنی کنه چه عجب نبود جای شاه گنج کدا
ارسال المثلین اولور که بریتد اکی مثل کنور در نظم عربیدن مثالی
 الاکل شیء ما خلا الله باطل **و کل نعیم لا محالة زائل**
مثال دیگر
 اعز مکان فی الدنیا سرخ ساج **و خیر جلیس فی الزمان کتاب**
و نظم فارسیدن مثالی

این بیت را در نظم فارسی
 بهون جلیس فی المعالی نفوسنا
 و من طلب الحسنة لم یفلها الا طهر

این بیت را در نظم فارسی
 اعز مکان فی الدنیا سرخ ساج
 و خیر جلیس فی الزمان کتاب

نه هر که تیغی دارد محرب باید رفت **نه هر که دارد باز هر زهر باید خورد**
دو قافیتین اولور که بیگ اکی قافیه سیه اولور بونک فارسیدن
مثالی
 ای از کارم تو شده در جهان خبر **افکنده** از سیاست تو آسمان سپر
 صاحب توان مکی و بر تخت خسروی **هرگز** نبوده مثل تو صاحب توان دگر
 برای پیروخت جوانی کرده اند **اندر پناه** جاه تو پیرو جوان مقرر
 کیتی زبان کث ده بروج تو و فلک **بسته** زهر خدمت تو بر میان مگر
و با موبک سیادت تو هم کشف خرف
و با موبک سعادت تو هم معنائ ظفر
تجاهل العارف اولور که بلدکی نسته بلکنه **نثر عربیدن مثالی** لا ادر ابدنذا
 ام جینه و مکر ز اهرام یمنه **و نثر فارسیدن مثالی** نمی دانم فلا آدی است یا فرقه
و نظم عربیدن مثالی
 بالله یا طلبیات القاع قلن لنا **یلی** امکن ام یلی من البشر
و نظم فارسیدن مثالی
 دوزخ اراوت جهان و جهان خواست **یارب** خدایگان جهانست یا جهان
السؤال والجواب اولور که بریتد یا اکی بیتد سوال و جواب اولور
نظم عربیدن مثالی
 قد قلت لها هجرتی ما العلة **صدت** و قایت و قات قلة
و نظم فارسیدن مثالی

این بیت را در نظم فارسی
 ای از کارم تو شده در جهان خبر
 افکنده از سیاست تو آسمان سپر

این بیت را در نظم فارسی
 صاحب توان مکی و بر تخت خسروی
 هرگز نبوده مثل تو صاحب توان دگر

این بیت را در نظم فارسی
 دوزخ اراوت جهان و جهان خواست
 یارب خدایگان جهانست یا جهان

سطح یوقرود. بیان اول نشدر نظم عربیدن مشالی
خل اذکار الاربع. والمعهد المربع. والظامن الموقع. وعنده عنه ووج
واندب زما سلفا سوت فیہ الصفا. ولم تزل معکنا. علی القیج الشیخ.
کم لیلہ اودعها. تا ثما ابدعها. بشهوة اطعها. فی مرقد ومضجع.

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

٢

اندر غنچه های کبریا
نارنگی های زلفش

مصحف اولد که حرکتی و نقطه لری تغییر اینک ایلدج بجو اولانتر
عربیدن مثالی انت لیلیب المحب جاءهله مع قلمه متطوع الذکر دیک اولور
فارسیدن مثالی ادر دولت تو زیم زانک حرکت فتحه قلوب یاد اولی نون اوقته
دم اولور نظر عربیدن مثالی
یا کاتم السرائت سر الناس وات تر الفاخر بالاستیناس
مصرع اولد سین نقطه ایلد اوقته و مصرع ثانیده خاکن نقطه سی التند
قلمه دج بجو اولور و نظر فارسیدن مثالی
از این بر سر کبر و بزر یک که کان بخشی و دایم خیر گوین
مصرع اولد کبر لفظه بر نقطه زیاد قلمه و مصرع ثانیده کان لفظک کافی
کاف غنی قلمه و غیر لفظک نقطه سی آخرد ویر لفظک کون لفظک فتحه سی ضم قلمه دم
اولور معنی یوقروده بیان قلمه ابر مال دخی ایراد اولتی انکار حسن تبیلدن
در اسم سلطان
برج سر طائن ای بنجسم
طفسان اگر اوله الی حمس اودنی
نظر یوقروده بیان اولنوب فارسی مثال ایراد اولنتر اگه ترکی مثالی
قدی بو کامش اوکله نیاسته پیرد
قفاغی وار بیک که کرده کیر آینه
بب قاپلش بو خلقی مناس امیرد
عریان یورداشقی کبی کوندر فقرد
مکرر اولد که آنج تکرار لفظ اولایا قافیه تکرار اولیو قوروده مثال لری ذکر
اولنتر تضایع اولد که بر غیر که مصرعنه یا بیتنی الوب کند و شعر نه

ضم ایلیه و شرط بود که مشهور اولاد تا سر قد احتمالی اولیه آنک **مثالی**
ای سر و یک چون غمی و رزم و بی خود نواز **اشنادن خیر کلمه او رسن یاد دهن**
اغراق اولد که بر نه نک و صنفده حدون زیاده مبالغه قلنه **نثر عربیدن مثالی**
و الله ما آتینها ایاہ الا لتفضیله **و نثر فارسیدن مثالی** محبوب من فرشتہ است
و نظم عربیدن مثالی
کفی بحسب کجولاً اتنی صبت **لولا محی طبعی ایگ لم ترینی**
و نظم فارسیدن مثالی
ای که عقل فربه بین هیچ از دمانت ریخت **زانکه جز تا بش نمی اندکی هر نشان**
جمع و تفریق و تقسیم
و بواکنی قسدر جمع تنها اولد که اکی نسبه با دخی زیاده بر صنفده جمع ایی لر
نظم عربیدن مثالی
فا حوایله و صدک و الیائی **ظلام سیف ظلام فی ظلام**
و نظم فارسیدن مثالی
آسمان بر تو عاشقت چون **لاجرم همچو منش نیست قرار**
تفریق تنها اولد که اکی نسبه بک فرقن بیان اید **رجع انز ستر**
نظم عربیدن مثالی
مانوال النام وقت ریح **کنوال الامیر وقت سخا**
فئوال الامیر بذر عین **وئوال النام قطرة ماء**
و نظم فارسیدن مثالی

نبود کل بلفظ عارض تو زانکه رویت کمی بودنی خار
تقسیم تنها اولدر که اکی نسبه بر بیتد کتوره و تقسیم وجهی و وزر ذکر ایله
نظم عربیدن مثالی
 اودیان سفی بلخ لایا کلان اذا صبا المراء غیر الکبد
 فمذا طویل کفّل القنّ و هذا قصیر کفّل الوتر
و نظم فارسیدن مثالی
 رخان و عارض و زلفین ان بت دیز یکی کست و دوم سوسن و سوم غنم
جمع مع التفریق اولدر که اکی نسبه جمع ایرب بر نسبه تشبیل یلیوب بعد
 بر بدن فرق ایله **نظم عربیدن مثالی**
 فوجک کاتار یف ضوفا و قلبی کاتار یف حفا
و نظم فارسیدن مثالی
 من و تو هر دو محسرا مانیم چه من از رنگ و تو ازو انوار
جمع مع التقسیم اولدر که بیت اولو یا معراج اولو جمع ایرد بیت ثانیه یا معراج
 ثانیه تقسیم این **نظم عربیدن مثالی**
 حتی اقام علی آرمین خشنه تشقی بها الصلبان و البیع
 لبسبی مانکوا و القتل باؤلروا و التهب ما جمعو و النار ما زرعوا
و نظم فارسیدن مثالی
 دو چیز راه کاتش همی دو چیز دیو علوم را درجات و نجوم را احکام
جمع مع التفریق و التقسیم اولدر که اکی نسبه جمع این لکرو و جمعی منع

جمع مع التفریق و التقسیم اولدر که اکی نسبه جمع ایرب بر نسبه تشبیل یلیوب بعد

جمع مع التفریق و التقسیم اولدر که اکی نسبه جمع ایرد بیت ثانیه یا معراج

ایده لرو هر بر نه بر وصف بیان این لرو غایتد قلیل الوقوع در
نظم فارسیدن مثالی
 که کفتم بدان دندان خرد گفتا کموزین کاین در آب شورت آن بود در چشمه حیوان
تفسیر جلی اولدر که اکی نقلی یا دخی زیاده کتوره که تفسیر محتاج اولوب بعد
تفسیر این **نظم عربیدن مثالی**
 یحیی و یزیدی یحی واه و صا ربه یحیی العنّاة و یزیدی کل من حسدا
و نظم فارسیدن مثالی
 یابیند دیا کشاید یا ستانیدادند تاجهان بر پای باشند شاه را این یاکاز
 انچه بستاند ولایت و انچه بدهد خواست و انچه بندد پای دشمن و انچه بکشاید چهار
تفسیر خفی اولدر که اکی نسبه یا دخی زیاده کتوره که تفسیر احتیاجی اولو اما
 هر وجه ایله تفسیر ایرد که هر کس تفسیر ایرد و کن بلیه **نظم فارسیدن مثالی**
 چشم و ابرو و غنچه تو کنند شور و غوغا و فتنه در عالم
متنزل اولدر که حرکت و سکون تغییر ایله مدح ذم اولو **نظم فارسیدن مثالی**
 فلان دیو کس در کار زارت اگر سکون را اید اولو کس شجاعت اید مدح در اگر کسر را
ایله اولو کس مذمت در **نظم فارسیدن مثالی**
 سخن مری را کند تاج دار که گوید به از کوسه شاهوار
 اگر چیک سکونی اید اولو کس مدح در اگر کسری اید اولو کس ذم داره تاج
 اولو صلب اولو در یک در **درف** بو قروده ردیف دیو بیان
 اونان درو بغیر شور مدح محبوب دیر لربغیر قافیه دن

جمع مع التفریق و التقسیم اولدر که اکی نسبه جمع ایرب بر نسبه تشبیل یلیوب بعد

صکر کانه روز دیر ر قافیه دن اول کانه مجبوب دیر لر بونک **مثالی**
ای شاه زمین بر آسمان دگر گشت **ست** است عدو تا تو کان دگر گشت
حکم سبک آری دگر ان داری گشت **پیری** تو بدانش و جوان داری گشت
لفظ گشت و سخت و گشت و گشت قافیه در و لفظ داری حجاب در پس لوکی میت
محبوب دیر **استدک** اولر که اول کلام بگو کی اولوب آخری مدح اولر

نظم عربیدن مثالی

لا تقل بشری ولكن بشریان **خس** خست الداعی و یوم المهرجان

نظم فارسیدن مثالی

اثر میر خواهم که باند بجهان **میر** خواهم که باند بجهان در کنار
ذوالقافیتین المحبوب اولر که برینک کی قافیه سی اولر و ایکه قافیه نک

اوره سندن بر لفظ تکرار اولر **نظم** فارسیدن **مثالی**

سر سودای بازار تو دارم **سر شک** از شوق کلن تو دارم
الکلام الجاح اولر که ابیات شکر و شکایت و موعظه سزاویه

شکر و موعظه نک نظم عربیدن مثالی

اذا رمت طيب العيش فانظر **الی** من بات اسوئتك حالا
واخفض رتبة واذل قدرا **وانکل** عيشه و اقل مالا

مسکایک نظم عربیدن مثالی

من الناس من يلقى المزمير من الغنى **و یحرم** ما دون الغنى و هو فاضل

و یو اوچک نظم فارسیدن مثالی

شکایت دارم از دوران ولی شکر خرا که **سر آید** سخت و سخت فاند سخت و خوا

تعجب اولر که بیتد بر نسنه دن تعجب کوستره **نظم** عربیدن **مثالی**

ایا شمعایضی بلا انطفاء **ویا** بدرایلوح بلا محاق

فانت البدر ما معنی انتقامی **وانت** الشمع ما سبب احتراقی

نظم فارسیدن مثالی

من چادارم همیشه اب دیده مقیم **کر** تو داری چاه دایم در زندان ای پیر

لف و نشر کی قسم در بر نه مرتب دیر که اول ذکر اولنک حایله اول

ذکر اولنه صکر ذکر اولنک حای صکر ذکر اولنه **و بر نه** مشوش دیر که

اول ذکر اولنک حای صکر ذکر اولنک حای اول ذکر اولنه

قسم اولک نظم فارسیدن مثالی

بتاب طلعت میون بتار طلع بر خم **بیرو**ی از بر ما دل ستردی از دل ما غم

قسم نایک نظم فارسیدن مثالی

مرا با چشم و زلفت نسبتی است **از انم** روز و شب آشفته و مست

حسن التحلیل اولر که کی صفت کنوره بر بر نه بر نه علت قلا لر

نظم عربیدن مثالی

فان غادر الغدران فی صحن و جنتی **فلا** غرو منه لم یزل و ابلا بهی

نظم فارسیدن مثالی

از ان باغم دل تنگم بود خوش **که** د انم کز غم کرد دولت شاد

حسن المطلع اولر که شاعر شکر بیت اولنی غایتده ایودیه **نظم** عربیدن **مثالی**

بنی بانی
دست نشین
حنات نذر
اکسک
چو بکر
سوی تلک
ای شمع
کوی تلک
کای

چو بکر
سوی تلک
کای

نظم فارسیدن
اول ذکر اولنک
حای صکر
ذکر اولنه
صکر

نظم فارسیدن
اول ذکر اولنک
حای صکر
ذکر اولنه
صکر

از سیدی کاشنه کرباد لطفک سیم غنچه خنای خنچ اندک کله مردی خار
سج متوازی
 صولک ایوانه است که اول اعترافش دو لک دیوانه او هر که بولد مار بار
سج متوازن
 چرخ اطلال تاج کوهر که زرد و زنگهر مهر خاور رای روشن بینو که آینه دار
سج مطاف
 مشکون حاصل اشد در قو منظر نظار میسکن بانش اول شد کل کلان ربار
مقلوب بعض
 رشک اید قد که جلایه سپهرت خیم شکر اید رشک جلایه ساجون حصار
مقلوب کل
 چرخ خرقی زر مهر مطلق قلبه خرج ناکه نقش ایوب و اولوری شاه سکر دار
مقلوب مجنح
 مور کی اهر که قلمش طاعت خلق یوم رام او پد رنیکم موسی یای شه سحر دار
مقلوب مستوی
 رای نیک وزوزخت و کج زار و خوشی خوش روی و راز جیک و کج روز و کج باز
روا البی علی القدر
 گوشوار اسب شبدیزک اولان باغ اولوی خوش خسر و مهر سایه گوشوار
نوع دوم
 آتشکار اولوی مکر و کفک مکنده کم ساکن اولمش اند جری اید اسد قمر شکار

نوع سوم
 او که از اعتبار امر و کای شاه کزن کعبه تاج و تخت اولساده بولر اعتبار
نوع چهارم
 اندک کم یک بار در بخش اید سن دریا کبی هر نه دکل و قطره سن سیل اتسه باغرا اعتبار
نوع پنجم
 یاد کاری سن نه آباد که اصل جومرن خشم و حکم کن و تر بو چار و دریا کار
نوع ششم
 چون غزا چون گذر کوسر و خیل شنگ رخ و نعت پیک اولور او که چو خاک مکنه از
تضاد
 قاعده میهد که هر تکیه دل الازن و خوش دود و رکه مهر بیمار الا چنیم باد
اعتنا
 گفته بشم چی تو سن رابا چون مه آرن کف کام انت غنینه انگ طاقین مهار
تضاد از نوع
 ریزه ریزه ریزه ریزه اولور و جند نیک غم رزم انک عدو کبی او کله کوسار
استعاره
 رخس خاور بیدی میدانی بو کرد و دتم قدرک آتی راه رفعتد کیده چون اهورا
مراعات النظیر
 ماه صدک زیور احلیه درج سیم کون مهر قدرک قدرک بایسینه جام زرنگار
الحد الموجه

خیم ز کده اولور کرزک اوچندن نیکم سیم وزر بزمکه انکاک اندن تاراز

محتمل الضدین

روز اولور ایک ضیا ویر چوین شرب فخر اولور چو ک قدم با صبه سخیایو لیسه عاز

تاکید المصباح بایضیه الذم

کرچه حدک عالمی معمور ایبر سر تسر . لیک چو ک کانه غدر ایبر او پیر خاکاز

التفات

خدمتده قاپو لک دو کده فخر ایبر نکل ای نکل خوش سده عیدان اترک افتخار

ایهام مطلق

سرکش و تنایدی کرچه توش چوخ نکل امر که رام اولور غنی بوکم ایچنده مهری وار

ایهام تام

عاق اولورن مخنو که بد بخت در خصلک شفا بختیار اولور دی کر اولسه اکا اول بخت باز

ایهام ناقص

خسرو شیرین اولور دی اشبو چوخ بیز نکل عشق فریادوش شخسره اولیدی باز

تشبیه مطلق

نیغ و تیرک دشمنک بفرن بفر آتش کجی کرچکم آب روان کیمی کورینور آبدار

تشبیه مشروط

چوخ دیرم باشنه خصلک اولیق سرکلی ماه نو دیرم خمیده قدر اولسه نزار

تشبیه کنایت

صان عصای حضرت موسی او پیر بیکت که اژدها دم کور نور کتار روزگار از

تشبیه تسویه

شام صبح اولور شهابز کده ویرب شعلی شمع صبح شام اولور شهابز کده قوپر قبه غبار

تشبیه عکس

عرش اعظم بکزمش بو قمر عالی به ولی فرش اولور دورایر بول قمر کستف غزل

تشبیه اضمار

رای بر نور کون اولمشدر شهابه مقبلس بکوچه کک علوی قدر کون او پیر ستعار

تشبیه تفضیل

کرچکم بکزمش کده شهابه نکل لیک بو قدر بوند انک کیمی رای کستوار

سباق الامداد

کوندرک عید و یکج قدر و قو و قو کعبه کم سرور و سور حاجاته اولمش سن عاز

تنسیق الصفات

حسن اخلاق کیمی اولمشدر زانکده چرخ لاولت و لطف و سخاوت شوکت و علم و قوت

حشو قبیح

جدو احسان ایدر لی چو ک اولوبن مجتهد دو کده کونوب فقری غنی در هر دیار

حشو متوسط

بر حاد تنگ کم سایی لطف ایدر هر که صالحه بولور بخت ایابون شاهوار

حشو سیج

رایتک کم فتح یار بیدر انک الله دن بر نهال باغ بر در کم طفر دراک بار

متلون

جام بود که عالمیست ایلیلدن خسر و
عیش شیرین بود که رشک ایدر جسم و اسفند باد

ارسال المثل

غم دکل گری عدد اوله غم و شش نه کم
محو اولور انجم تو خورشید او کند دزد و وار

ارسال المثلین

بر شریعت شیر نه طویش دکل یوز اهل شرم
بر کرامت اسلحه اتمز شهابیک محر کار

ذوق فیتین

هر کشی مراغی باید ایدر چه مهر شرق سار
گر سوار اولسک سمنو که براق برق وار

تجاسل العارف

دشمنک مرا جرمی اردی یا اوج رفعت
یردن اوکستون اول بو غازی یهنگد بیری

سؤال

اول نه کش در که چون بر لب ایدر هم کشک
چون اجل حلقوم گیر اولوب ایدر تختینی تار

تنه سؤال

پایی بو قدر که کند و نکد و یکن پای گیر
جانی بو قدر که چسبیک و یکن جان نکار

جواب

ای سؤال ایدر داشت بنون جوابکد بر گلا
یا کند شاه عادل دریا بند زلف یار

موشیح

سیر لیل و طول ایامه نگارک میلند
صرف طور فهم اولمشد توی نه کوثر داز

مسط

هر زماندن آل ادبی هر مکانه بول مراجا
کالک اولسون شوق شاد طور دوزخ روزگار

مطلع

خال خرد که کیسی جمع اولم پریشان عالم
عقل و دل شد در سر سودای زلفت تار مار

مقطع

دراز و آرا در دراک آرا دوری دوری
درد و دردن دوزخ و آرا اول آرا زار زار

موصّل بحر فین

فرع کف فرخی بر لب بوله عالم چو فرد
بر بند کت بر لبه کربوله مهر بر بار

موصّل تنه اعراف

حسن خلق و حسن خلق و طبع و عقل
بخت سعد و بخت نیک و فتح ملک و عیش کار

موصّل بار بوع اعراف

شکر فتنک نصیر و پیکر عدلک و جیه
منظر لعلک شرب و خلعت فضک شکار

الموصّل المجمع

همین طعنه کالکینیکه قله قبضه
حشمت خنک کفک خنکینیکه شمشیر

بیان الموصّل

همت لطفک ملک ملکینی قدمش قبضه
حشمت خنک کفک خنکینیکه شمشیر

حذف

صدر کار سده سده در کردار السرور
عرصه کار عرصه سطح سر اکو که حصار

منقوط

فیض خوش جنبش زین شب و شب و شب
جنبش جنبش شفیقش جنبش جنبش یار

رقط

سجده

جان دشمن از چون کچون اتدی ایدی حرم

خیف

زین اور تختی معلا تختی اگر امل

محقق

خیر جوی بختو که تحت مشید زیر جانی

مع

صو راو خان آن خطا او تو که اینه اضطرار

لغز

اول نکر کم نامی درت حرفی ایدی حلقه

سکر

کفته که بخش ایدر دست که از و کی زر

نوع دیگر

شوی در لطف که هر کم خن ویر به خود زر

تضییع

سین که انقا بیدر دل زده بوشهور لانا

اغراق

یو قدر زانکه کالاتند نقص و ظلم و جور

جمع تنها

تخت عالی حشمت رفعت بهنگ کبی در

بهشت

نونی

تقریب تنها

سلطنت کزاری اچو هر کل ترس و لا

تقسیم تنها

فرکه و لطف که هر فعلی عادل در و لا

جمع مع التفریق

قدرو جاکم کم ملاز در فیک که هر نفس

جمع مع التقسیم

بمسکه بجز و جام جهان بیک قیروز

جمع مع التفریق و التقسیم

قدرو خنک نو جوان در کجای پیر عقل

تفسیر جلی

نیکو اهل بد اندیک نفسین حق و میرز

تفسیر خفی

دشمن و بدخوا که قسمت از لادن بوایش

مستزلزل

بر شه صاحب شجاعت کن ضبط ملک و لا

مردف

صان دمانی حقه یا قوت در کوهر نثار

استدراک

استزدل گم تنیک عرونگ بوینی بونی اوزلسن کایر شکی اولاد و چاره
ذوق فیتان محبوب
 اللہی قالدرب حمد دعا تسون چاره فصل کلمه تا بزر لطف و وفا تسون نگار
الکلام الجاس
 روز کار جور و قهر زن اولور دم ناماد کرد ایر کور سول کاجوی و کامکار
تعجب
 ای عجب نطق اتد لبر کورنی اغرنی بیدر دانه خشکاشی دلمشی باخود حکاک وار
لف نشر دت
 چشم وزنی اشک و شکندن از ابرو شمع کاه مخور و خراب اولور کور اولور تار مار
لف نشر مشوش
 کون یوزینی قاره زنی اورتی اول مشوش کوزلم قارسی یا خود باکیل اولدی چاره
حسن التعلیل
 خد کلکون کورب یارک قزردی روی لاله رخسارندن او مشد کر کم شرمسار
حسن المطلع
 لطف ایلار واه فضل بخش این پروردگار ملک و عدل وجودی ویر شد رکاشی شریار
حسن التخیل
 در نقمن بوسه ورنیک شها آل کوشکد کوشوار اولسه بیر دیر شهاب در شا اولور
حسن المقطع
 قنقی طوطیدن کلور بود و قل شیرین کلام قنقی نقاش ایرد بو و ج ایلد صورتلو نگار

حسن

حسن الطلب
 کونهر آقدم دنا نم چشمه سندن صودکن جومری سن لعل و باقوته قل ابدی اعتبار
وصف و دعا
 فخر آل و مختر عثمانیان صدیق دین عون شرح احمد و عدل عمر حیدر دینار
 چونکه دوران چرخ میگردد در دور گردنایر بیر بر ایرلر اریسه و لیک دارن مدار
 ایر اولد قیغی فکر ثابت اولد قهر زمین ای و کون تابان اولوب پر نور اولد قیغی باز
 طالعک تابنده و تابنل اولسون کرامت
 اد و کنت پاینده و اقبالک اولسون پایدار
مقاله تالیف تشبیهات و مسائل اینس العشاق بیاننده در
 بکمل که صحت تشبیه شرط ویر شش بفر فینه یعنی تشبیه و تشبیه برده
 شامل اولمقد ریس هر کجک بوش شرط بولنان سنه لری بر بر تشبیه اتسه
 جایز در اما عربین و بچیدن مسیح اوله موتید اولور اکا بناء
 بعض ایاتی اشله و جوی اوزره تحریر قلم و بو مقاله دیکریه سکر باب
 ترتیب ایدب و هر بابده اکی فصل ایراد قلوب بر فصلن اطلاعات عرب
 و بر فصلن عبارات بحسب بیان ایلدم چون مقصود اصلی حسن و جمال در
مطالع مقصود حسن تست ذکر نماید ایت
 باب اولی بیان حسن و جمال ایلدم و چون معشوقه صفتی حسن و جمال
 عاشقک صفتی دخی عشق و حال در اکا بناء اکنجی بانی بیان عشق
 حالن قلم بعد باب باب اعفاء محبوب تشبیهاتن بیان ایلدم

در این کتاب در بیان تشبیهات و مسائل اینس العشاق بیاننده در

باب اول حسن و جمال بیائنده در
فصل اول اطلاق است عرب بیائنده در
مصنف مصنف کتاب سروری فقیر دیش بیت
 مصنی حسنی که بیستان اچند موی کز دوریوب باشن صغر و آن او قور او غلان کن
کشاف کال خجندی دیش بیت
 رخ تو آیت کشف حسن را تغیر غم تو مخزن اسرار عشق را مفتاح
ورق حسن دیش بیت
 بر ورق حسن خود از خط و خال حجت نوساز نشان تازه کن
مشرق و له ایضا بیت
 ای چو خورشید بر آوردی سم از مشرق حسن یارب از دور فلک هیچ زوالت نرساد
صدف و له ایضا مضارع
 نجات از صدف حسن جوهری چو توبی
فلک سلمان دیش بیت
 بر فلک حسن تو صنع جهان آفرینا پیکر خورشید را ذره دهن ساخته
اوج حسن دیش بیت
 آفتاب اسبابی خواستش در اوج حسن که چه با ما اتفاق انقلاسی و فساد
برق کاتبی دیش مطلع
 ای بار ابر پوشش آب باران بهار برق حسن لامعت شمس شبستان بهار
سریر سلمان دیش بیت

ای کل بنا کی بنشین بر سر حسن کز حسن طلعت تو جهان رنگ و بو گرفت
کوس کال خجندی دیش بیت
 چو کوس حسن زدی قلب عاشقان شکن که تاج و تخت جهان زینت از سپهر ارد
عالم عصمت دیش بیت
 چه کم شود ز توای آفتاب عالم حسن که سایه بازنداری ز خاک ری چند
وجه شبه کثرت در بنا کال خجندی دیش بیت
 اساس عقل در افتاد تا ز ابر و جو چشم بنای حسن نهادی و بر کشیدی طاق
میدان و له ایضا بیت
 دل که چون کویست در میدان حاشفته حال که بچوکان نسبت زلفت کند بهود کویست
شطخ و له ایضا بیت
 آن رخ از خوبان برد شطخ حسن که چه باشد هر یکی را رخ ز عاج
وجه شبه محل تا مل و لوب عشاق مات اندوکی در سواد آوری دیش مطلع
 ز می کشیده خطت بر سواد حسن سپاه شده زفته چشت هزار خار سپاه
جیب حسن دیش بیت
 تا بر کشیده تو سر از جیب حسن خویش من بای دل بر امن حیرت کشیده ام
خاتم کال بن عبد العزیز دیش مطلع
 ای ز برای مرغ دل زلف تو دام غنیمت لعل بچو شکر عاتم حسن را نکین
عروس سلمان دیش بیت
 که بنکرد عروس جمالت در آینه خود بین شود هر آینه ان به که نکرد

نشان و کلام
 در این کتاب
 از حسن و جمال
 و بیائنده
 در این کتاب
 از حسن و جمال
 و بیائنده

و حافظ دیش بیت
 عرو حست اجازت مکناد ای کل که پرستی مکنی عنایب شیدا را
طاوس سلمان دیش بیت
 پیکر طاوس حسن بال کش بر طوطی علت چو پر سبز بر آرد
شراب حسن دیش بیت
 شراب حسن تو در جام وصف کی بگذر کسان که جای از آن خورده اند به دانند
وجه شبه کیفیت ویر کی در ابلق و لایضا بیت
 ابلق حسن از بهر دران یوسف بودند عالمی کرد سمند دست در فقر که حست
وجه شبه محبوب و حسن آن سوار ابلق نگه ادب خلقان یوه اوله فکر در حست
 لسان زبده بودند کور اردن خیری نه ایله تعبیر و نور مثل مصر و کتاب و شمع
سروری فقیر دیش بیت
 عزیز باشک چون مر حسن ایچند کور هزار یوسنی سا که غلام بگزند م
ولایضا بیت
 بوسروری عشق در سینی تمام انگل چون اوقیوب ایدر کتاب حسنی یاریند حست
ولایضا بیت
 شمع جمالی آمدن اوله زخل پذیریدن خرا بر شمع اکا کون چاغی در
فصل ثانی عبارات عجم بیاتند در
آسمان اشرف دیش بیت
 تو سالها پای که بر آسمان حسن طالع نکشت مثل تو ماهی بالها

آفتاب سلمان دیش مطلع
 لعل را بر آفتاب حسن کو یا کرد ز آفتاب حسن تو یک ذره پیدا کرد
ماه حافظ دیش مطلع
 ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما آب روی خونی از چاه ز نخلان شما
در با سروری فقیر دیش بیت
 حسن در با سنده کشتی شکل ادب حق کور قاشقن باش باشه جانش کی ماهی کو شود
اتش کاتبی دیش مطلع
 ز اتش حسن چراغ رخت افروخته باد داغ تو شمع درون من دل سوخته باد
کل حقیقی دیش بیت
 تا کل حسن تو بگلغت بهر ای وجود عشق بار در زنگ دره نور و یزدین
جو بیار جای دیش بیت
 صد جان فدای قدر تو که جو بیار حسن هرگز کی نهال بدین نازکی زست
کوی سلمان دیش مطلع
 زلف شیر نکش که باد صبح سرگردان پوست کوی حسن و دلبری امروز در چوکان است
شادروان ناصر غاری دیش مطلع
 چو شادروان حست کی کشیدند بدر بانیت رضوان آفریدند
شیر و لایضا بیت
 خط و غمت حسن ترا اندکش مبین موری که دست شیر به پیچ ضعیف است
سراج کمال خجندی دیش بیت

بنفش ابروی تو نیست در سراج حسن کدست صنم در آن طاقها مهند شد
خوان و له ایضا بیت
 بر خوان حسن خود نکو کردی به بیان زلف عادت بود بر روی خوان بهی بر نشان
کنج فتاحی دیش بیت
 ترسم که کنج حسن تو زود آورد زوال ز اسرافهای شوخی و ناز و عتاب تو
شکر اشرف دیش بیت
 ترک من تا که جهان گیر شد از لشکر حسن چرخ گفتش که تویی شاه غم میرزا
وجه شبه ملکوت قلوب فتح اندوکی در **خمن** خواجو دیش بیت
 چرا از **خمن** حسن تو یک **جو** نمی باشد نصیب خوشه چنان
 و حسن زبان عجمه بود کور اردن خیری نیچه سینه اید تعبیر و نور مثل **گلستان**
و گلشن سروری فقیر دیش بیت
 چون گلشن حسن اچرا اول او گل گلستان ببل کی دیر تری سروریده زبانی
باب دوم عشق و حال بیاتند در
فصل اول اطلاقات **عرب** بیانند در
آیت حبیبی دیش **مطلع**
 مشکلت آیت عشق تو چه نصیر کنم من بیچاره درین کار چه تدبیر کنم
نور سرور فقیر دیش بیت
 نور عشقی سینه که قلدی سر که چون که پز نور ایمان اید حق قلسون منور بیکلی
شرعیت کمال خجندیه دیش بیت

بهوش رخ ز نظر ما که در شریعت عشق گرفته اند تماشای روی خوب مباح
کتاب و له ایضا بیت
 عاشق کشتی خواب بود در کباب عشق ان شوخ هم زدست نذا این خواب
زبور حافظ دیش بیت
 بیامرب که از بیل زبور عشق گیری یاد بیابیل که از حافظ سخن گوئی بیاموزی
قبله کاتبی دیش بیت
 قبله عشقت نزد اهل صف کعبه ریگی درین بیابانت
خطیب حسن دیش بیت
 تا خطیب عشق او بهر سیر جان خطب کرد راه کم کردم عزیزان مسجد اذینه را
دفعه و له ایضا بیت
 عقل را از دفعه عشقت چه علم آن ورقها را نشان دیگرست
مکتب خواجو دیش بیت
 چونون قائم در مکتب عشق ز نوک خاه لای بر نیاید
خاتم مولانا عصار مهر و مشنری کنا بنک اولنده دیش بیت
 بنام پادشاه عالم عشق که نامش هست نقش خاتم عشق
سلطان بهزی دیش بیت
 غیر سلطان عشق هیچ سکه **ملک** زاندا جواب
وسمان دیش **مطلع**
 سلطان عشق ملک دل و دین فرو گرفت او حاکم نیست کسی را بر و گرفت

وجه شب معراج تا نیدن ظاهر در خیل کاتبی دیش بیت
 بسک در شهر وجودم خیل عشقت قبل کرد خون بجای آب لی نیم روان در جوی چشم
لوا عراقی دیش بیت
 لوائ عشق بر افراخته چنان در دل که در زمان علم صبر سر نکون دار پس
کوس و طبل و طنبور احمد پاشا دیش مطلع
 عشق کبوترن بین چلایمی دیرن عالمه آواز صلا یمنی نه دیرن
 بوند دخی وجه شب معراج تا نیدن ظاهر در صراف نام دیش بیت
 نام نیافت وجه زباز دار عشق صراف عشق خاک ترا تا ملک نکرد
شعنه حسن دیش بیت
 بر شعنه عشق تو هر روز می بینم در کشتن سکیان از خط تو فرمانها
ترک و له ایضا بیت
 ترک دل کردم چون دانستم که ترک عشق تو هرگز آبادان نخواهد داشت این ویرانه
خنجر کاتبی دیش مطلع
 خنجر عشق خون من زخمت خاک پای تو رای تو بود کشته کشته شدم برای تو
ما بهر بلقانی دیش بیت
 در غم عشقش تنم بهر آن فلک گذشت تا های عشق او را استخوان آمد بدین
عقاب سلمان دیش بیت
 کبوتر حرم من گرفت بر من نیست عقاب عشق ندانم که چون گرفت مرا
شاهین خیتی دیش بیت

ای از دل شیر ننگ آهوی چشمت صید گیر از چشم من قدسیان شاهین عشقت طوطی
باز شیخ عطار دیش بیت
 چون دل عطار باز عشق در غلب گرفت از دل کز نش عجب نبود اگر غلب بسوخت
بحر سید جمال الدین دیش بیت
 در ورطه است کشتی صبرم بهر عشق کز غرقه گاه موج بساحل نمی شود
و ناصبه دیش بیت
 در بحر عشق جانان جانم رسید بر لب باشد که از میانش ممکن بود کنارم
در آرزو دیش مطلع
 در عشق از صدف کون و مکان بیرونست کشور عاشقی از هر دو جهان بیرونست
بساط کاتبی دیش بیت
 در بساط عشق جان بازی بسی کردم و یکده خواهم این شطرنج را این بار بهتر باختن
طاس و له ایضا بیت
 کعبه این مهر تاد طاس عشق انگذ ام هر زمان در پیش نقش دیگر آوردی مرا
قار و له ایضا بیت
 در قار عشق دل بردن جان هم باختم هر که ابر و دند چیزی خواست دیگر باختن
زده حسن دیش بیت
 نزد عشقت راستی بازم ولی از آن کعبه این چشم غلطی و بازی بهادری
راه و بادیه دیش بیت
 در ره عشق اگر میروی ای یک سر و سکن که درین بادیه هر جای می بر سکن است

واوی شیخ عطار ویش بیت

ترا اول قدم در وادی عشق برزای کشتن است انگار دار است

شیخ و لایف بیت

بدو آنه شمع عشق شد جان چون سوخته شد ز توفشان یافت

قاف خواجویش بیت

کر چه چون غنای عشق کرد آتشین مرغ دل را نه نفس در آتشیانی یافتیم

باغ ناصر ویش بیت

باغ عشق ناصر عذیب است که هر دم نغمه خوشه سراید

سلوک عید ویش بیت

مبتلا بیت که امید غلامش نبود هر که بر پای دل از عشق کمال دارد

عالم حسن ویش مطلع

عالم عشقت جهانی دیگر است آستان آسمانی دیگر است

مطلع کمال خجندی ویش بیت

در مطلع عشق تو کباب دل بار لذت به ازین غمزه خواخوار نشد

براق حضرت لانا ویش بیت

بی براق عشق و سی جبریل چون عید در منازل کی رسد

عبد شاعر ویش بیت

عشق چون خودست و دل محرومیکه خود آسودست و بحر سوخته

جام سید جمال ویش بیت

عشق است بکی جام که بر باد برفت سرستی کونین دران جام نهادند

و کمال خجندی ویش بیت

جانب میخانه مخموران جام عشق را می زند هر خم بر لب صلابی بشنود

شراب معزی ویش مطلع

ما شراب عشق از جام ازل کردیم نوش تا ابد هرگز نخواهم آمد از مستی بهوش

ساقی ناصر ویش بیت

هر که داد ساقی عشق تو دزد دزد دله کباب و کاسه هر جام کرده ایم

و با حسن ویش بیت

درو بای عشق تو در اندام همچون حسن اخرازل لب با قوت حرابی بخش

قیامت عصار ویش بیت

ز عشق آمد قیامت بر سر او که اعضایش کواهی داد درو

و عشق لسان عربده بود کورا و لاله دین خیری پخته لایق تعبیر او نور

مثل دین و دیوان و صحرای میدان و اکسیر سروری فقیر ویش بیت

بخاک اکسیر سعادت و بیم عشق که خاکه ایکن صورتی قلدی سرور بکنند

فصل ثانی عبارات عجم بیاننده در

راه سروری فقیر ویش بیت

چراغ شوق فراگیر در رخشش سرور با نشوی تا براه حق کراه

و فتاحی ویش بیت

مردان راه عشق چو خال درانش اند است این مثل که مرد مشاب شود بخال

شاه کمال خجندی دیش بیت
 چو در راه شدی بگذر از سر و دستار / که شاه عشق بفرمان خود چنین فرمود
سپاه معزی دیش بیت
 هر عالم سپاه عشق گرفت / شد جهان زان سپاه بر شر و شون
تینج حسینی دیش بیت
 کشته تیغ عشق اوز زنده جاودان بود / سوخته افراق او پخته شمر که خام نیست
تیشه کاتبی دیش بیت
 هر که پای دل افکار شد از تیشه عشق / روشنش شد که چهار بر دل فرما و آمد
کمند خواجه دیش بیت
 چون از کند عشق امید خام نیست / رخت بود بکشته شدن پای بند را
کوی معمار دیش بیت
 زمین افتاد در کوی عشقش / هوا آشفته از بوی عشقش
شاه کمال خجندی دیش بیت
 کما امجا به دل رفتند و شهر عشق شد عالی / جهان پر شمس تبریز است مردی کوچ مولانا
بازار بر شر و آ دیش بیت
 رخ پوش از دیده مازانکه در بازار عشق / رونق حسن تو از اهل نظر پیدا شود
چار سوسه جهان دیش بیت
 در چار سوسه عشق غم و محنت و بلا / امروز سالهاست که بابا معاندند
خون کاتبی دیش بیت

هست از نعمت دو عالم سیر / هر که بر خوان عشق مهانست
جامه شاعر دیش بیت
 خوش یافته اند در ازل جامه عشق / که یک خط صبر در کنش بود
آینه ناصر دیش مطلع
 عشق آینه است لایزال / از رنگ وجود غیر خایه
شرایحانه و لایضایت
 چون کثادی شرایحانه عشق / ساخت جسم و جام جان پر شد
بماند کج دیش بیت
 تا کج خورد ز میخانه عشق تو شراب / دلش از آتش روی تو کبابست کز
بوت خواجه دیش بیت
 خالص آید چو زلزله روی حقیقت خواجه / که تو در بوت عشقش بگذازی چو صفا
خجانه سلمان دیش بیت
 تنه از نمست ز خجانه عشق / که جره جاش در دیوار خوابست
باد کمال خجندی دیش بیت
 ز اهر چه عجب که کند از عشق تو بهر / کولت این باده چه داند که خورد
دریا خواجه عطار دیش بیت
 عشق دریا بیست قعرش نابید / آب دریا خون و موج او کشید
وسروری فقیر دیش بیت
 غرق اولوردی دل در بای عشق / یثدی غرق اولوب بو خط اخضر

کشتی کاتبی و بیش بیت
 عشق تو کشتی نوح است که در وی مانم با چنین شورش این انگه چو طوفان ز نوح
 بیش و له ایضا مطلع
 برون خرام چو شیران ز مرغزار جهان تو شیر بیش عشق مشوش کار جهان
 کبوتر و له ایضا بیت
 بر آتش است جهان از پر کبوتر عشق مگر که ناله شوق منست در باش
 سیمخ عراقی و بیش قطع
 عشق تو همان و مارا هیچ نی هیچ پیش میمان نتون نهاد
 نیم جانی پیش او نتوان کشید پیش سیمخ استخوان نتوان نهاد
 دام نزاری و بیش بیت
 کس را بدست عقل بسته نمی شود پای دل ضعیف کشادن ز دام عشق
 وحسینی و بیش مطلع
 در دام عشق بیل شیرین زانم بال و پر شکست و بهت همی برم
 کیمیا سوری و غیر و بیش بیت
 کیمیا عشق جانایوزن زرا ایلوی بوسه سوری که چکم بر منس و قلاش ابری
 و عشق زبان مجده بونزدن غیری بنده ایلد تعبیر و نور
 مثل سلطان و تحت و ساغر و جام و اسرار
 سوری و غیر و بیش بیت
 بر منقح لب کوب بکلی سوری کندون که چکم اسرار عشق اسکید جبرانی در

باب سوم کامل و زلف بیاننده در
 و اعضای محبوبین جلودن سر آمد اولدونی ایچونل سادربونی تقدیم ایدر کشتار در
 مصنف کتاب سروری و غیر و بیش بیت
 هریری کوزلدرا و همک کرچه سوری اما هیچی در جلدنک اوستینه سر آمد
 فصل اول اطلاعات عرب بیاننده در
 جبل متین نام و بیش بیت
 دل که در چاه زنجیران توافق دز شوق عاقبت جبل متینش سر کیسوی تو بوی
 سون اللیل سروری و غیر و بیش بیت
 ای یوزی صحنه جاگه یازمی عاشق سنگه نزلگی و اللیل و همک سون کونتر یوز
 رسن کال خجندی و بیش مطلع
 سوخت جانم تاز با دانا دزلت در دق تشنه راجان سوزداری چون بجای افتد کین
 سلسله خواجو و بیش بیت
 سویم سپید کشت و دلم کی کند هنوز پیرانه سر بسلسله طغ سیه
 سلسله جانی و بیش بیت
 قصه بی باشد از جبهه مسلسل عرض حسن زان چه غم دارد که کردی دل بجنون او
 صلیب محمود و بیش بیت
 روی بنامه ذکر حابد نگویید که القاص زلف بکشتا تا ذکر را بنگویید که القاص
 و شیخ سعدی و بیش بیت
 حنم اندر بد کفر پرستند و صلیب زلف و روی تو در اسلام صلیب و حنم اند

این شعر در کتاب
 کیمیای عشق
 در باب اول
 در صفحه ۱۰۰
 در خط ۱۰۰

غلام جاسم دیش بیت

فروغ ز روی تو تابان بود ز زلف مسلسل کضود لامع برق یلوع خلف غمامه

عقدہ ولایت

میرزا از من شمار عقدان زلف که عقل ان عقد را مشکل گرفتست

عقد انیس العشاق صاحبی ویشش لغز

بر فرق تو موسی پر بیضا بنمود. تا عقد صد از نوازده انداخته.

برقع خوابودیش بیت

زلف سی کشیده که این قلب غریبست روی چو نه نمود که این مهر انورست

نقاب رشید الدین وطواط دیش مطلع

کامل مشکین براند از انری چون آفتاب حیف باشد بر روی تو از کامل نواب

طنا ب میر کرمانی ویشتریت

دل راهیج روی امید نجات نیست   زان دامن غم بن که طاعت در طاعت

طرّاً خوابو ویش بیت

باغمنز را پسندی بدو تا ترک نمازی کند. باطوره را پسندی نه تا ترک طهاری کند.

عقاب و لایضا بیت

مغ دل من در شکن زلف دلارام   یارب چه تنز و ست که در چک عتاب

نزاغ عبدالواسع و میزبیت

پیراسته زلف تو چو زاخت نگوساز و ارسته روی تو چو باغست شکفته

عقربا میر معزی و پیشیت

ابا و زلف تو چون عرق صبح تو چو باد
سفر کن که تم است ماه در عرق باد

جزار عبد الواسع دیشیت

یک دل ازفته عشق تو نباشد این تا ترا بر من از مشک دو جبار بود

افعی شمس کنجہ ویش ربانی

زلفت که چو افق بن سہمی کرد و دانی پس پشت بچہ سہمی کرد و

چون دید که نعل تو ز مرد بگرفت وحشی شد و هر کوه و کوهی کرد

سنبل خواجہ دیش مطلع

ای بسند ازلف تو خمن زده بر ما • وی روی من ازهر تو طعن زده بر ما •

سنبل کا تہی دیش بیت

کرد. قسمت ترک حشمت بر دل و جان این دو ^{نایب} چون کسی کو بخش سازد مسنبل تر شایع شایع

سوانح معری و پیشیت

نی روی و سوی تو که جو کلبر و سکونت
ماند بنباید و من روی و سوی من

ضمیر ان خواجہ ویشیت

بغددی خیران را تاب داد: بعشوه گوشه آبادام شکست

سرین نظامی شیرینی و صندل

رخش نرسن و زلفش نیز نرسین

نکبت قائل و بیش بیت

عظیم جهان زینکات زلف تو شود لطیف

کفر آزری دیشیت

زادگاه حضرت زین العابدین
کوه کربلا
کوه کربلا
کوه کربلا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

زلف سیه با بخت هم دست میارم **ل** نتوان یکدل داشتن هم کفر و ایمان هم
و چشمه قلعت در و سرور و فقر و دیش بیت
 یوزن او را که کوز زنی ابله کز لودین دوز **ح** شالوده کفری ترجیح ایلزدین او هست
مناسی خواجو دیش بیت
 خط بر رخ زیبای تو کفرست بر اسلام **ر** خسار و سر زلف تو سرشت و منای
ز ناز شمع معزی دیش بیت
 چون بت و زنا زلف و روی او **ن** بت و زنا نتوانم نشست
مشوش کج دیش بیت
 چون زلف ای نگار جهانی مشوش است **غ** غیر از دم که با غم مشق تو سر خوش است
فتیل کمال خجند دیش بیت
 می نماید رخت افروخته تر از سرم زلف **چ** چون چراغی که در نور فراید ز فتیل
جیم جلال الایرا صنفانی دیش بیت
 زهی دمان تو نیم وز لعل حلقه بهم **ز** هی دوزلف تو جیم و ز مشک نقطه جیم
نون عبد الواسع دیش مطلع
 دلم از عشق آن دوزلف چون نون **م**بتلا شد محنت ذوالنون
مراد یونس بهرام بهر عیان کاف بدر خروانی دیش بیت
 کافست ویم نسبت زلف و دمان **ب**التد کزین دو حرف نسبت کم اوفتد
وال کاتبی دیش بیت
 بر کنایه تو زلف چو دال **م**اوه من چه دال خورشید است

لام جامی دیش قطعه
 قد و زلف ترا اگر بس **ک**رد و تعریف جای تشریف است
 نبود آن جنس نکته بر تو نهان **ک**د الف لام بهر تعریف است
لام الف کمال بن غیاث اعضای محبوب بیان آمد و کی قصید سنده
وصف زلف و دیش بیت
 یا صورت دودال و دو جیم و دو لام **ی**ا هیات دودندی دل در زو کافست
منشور غم کج دیش بیت
 زلف تو که آیت نامستور است **خ**ط نیست و لیکن بقیه منشور
تلم کاتبی دیش بیت
 روی تو طغرای حسن و زلف آتش **ن**ی نیز دگو بیا که آوردت بر طغراقم
طوبار کمال بن غیاث دیش بیت
 طرح جعد تو چه طوبار است **ک**د دروست چون چلیبایچ
مسط معزی دیش بیت
 چاکه هندس آمد زلفین او که است **ا**ز مشک آب و خالیه پر کار و مسطرش
توقع کمال بن غیاث قصید سنده دیش بیت
 اول چو شانه دست بموش زدم کاف **د**ر نامه جمال چو توقع بر سرست
قرنفل و مسک و لایفسایت
 یادسته بنفشه و یا شاخ ضیران **ی**اسمنبل و قرنفل و یاسک از زلفت
عطر و طیب کمال خجندی دیش بیت

بکلام مناسی
 در کمال بن غیاث
 در کمال بن غیاث
 در کمال بن غیاث

در کمال بن غیاث
 در کمال بن غیاث
 در کمال بن غیاث

مجلسی که در آن روز
مجلسی که در آن روز
مجلسی که در آن روز

صبا چه گفت شنیدی بن رماکن زلف که عطر سای منم قرطیب من دانه
خود حسن دیش بیت
دست چون سیم وزلف تست چون نود طبع هر هر که خواهم بت خامست
عبیر نظامی بجنون زبانه شدن دیش منوی
وقتی که بسیر زلف خامی یا ناله بوی خوش کشایی
بوی بنسیم صبح سپاره زان بوی مرا کشا دکن کار
عالم ارواح حسن دیش مطلع
جانا ز سر زلف نسیمی صبا بخش جان نوازان عالم ارواح با بخش
قابض ارواح خواجه دیش بیت
فوغ پر توروی تو مشرق الانواز مکن زلف سیاه تو قابض الارواح
منجینی کال بن غیاث دیش بیت
ابروش چون گانی وینش تنج تنو شکانش تیر تاوک کیسوش منجینی
ماروت و ساحر مری دیش بیت
حلقه شدت بدو بنا گوش او دوز کوی که بدوز هر دو ماروت و ساک
بلا حسن دیش مطلع
ای خیم زلف تو سراسر بلا هر دولت نیز بلا بر بلا
و جایی دیش بیت
زلف از سرمه تا پا آویختی هستی القه ز سرمه تا پا بلا
سبب و خرقه و اعیان بیت

بجز

پشینه سیاه از سبب زلف تو کردم در خرقه برف تو رسد سلسله ما
بجاد و حال الدین اصفهانی دیش بیت
مردم چشم من وزلف تو اندر هر دو انداخته بجاد بر آب
طیلسان خواجه دیش بیت
ز مسک ختن بر عذارش غباری ز شعر سیه بر رخش طیلانی
لیلی کاجی دیش بیت
دل ز جان و تن گشت وزلف شیر گشت کزک قوم خویش بجنون بهر لیلی میکند
لال فتاحی دیش بیت
زلف ز دید درخت و رانال همچنانکه باکت نازم نشد از رفتن ملال
قیر سبب اسپرنگی دیش مطلع
ای از رخ تو خجل شده بدر منیر وی زلف هر شکسته هنگامه قیر
آبوس شیخ سعدی دیش بیت
پستان یار در خم چو کان آبدار چون کوی حاج در خم چو کان آبگیر
غاشیه سلمان دیش بیت
سوار گشته می راند و می کشید بدوش شمال غاشیه زلف منبر افشان
نعل خواجه دیش بیت
طرات نعلم بر آتش تافته است زان شدم شورید وقت از موی
حلقه کال خجندی دیش بیت
مارا هوینان تو ده کوی تو انداخت حاجی ز پی حلقه قدم در خم آورد

قید جای دیش بیت
 جای از ان قید زلف جت ربای ولی قوت مجنون نبود سلسله یک چنان
علم حسن دیش بیت
 ای کیسوت چون علم وی قلب شاق جتم از شک بر کل دهم صفت کش که سلطان
معظم غریبای دیش بیت
 چشمت بجادوی برل چاه بابلت زلفت بکافری خوش برج خیرست
عمر جای دیش بیت
 هست هر موی زلف او عربی جای این عمر است میگوید
طراز شاعر دیش رباعی
 زلفت که طراز آستینش دیدم که بر فلک و که بر زمینش دیدم
 جاسوس خبرم ز ختن به آید پر سپیدم از و کفت بچینش دیدم
تبا عصار دیش بیت
 مدام او را از کیسوی معشر قباي شعر مشکین داشت در بر
طوق معزی دیش بیت
 طوق کبوترست خم زلف آن نگار من چو باز در طلبش بر همی زخم
باز خسر دیش بیت
 کسی که دل زخم زلف او برون آرد کبوترست که از چنگ بازستاند
شاهین معزی دیش بیت
 من چو شاهین ترا زوراسم باری که در شکار جان من زلف تو از شاهین تر

انعام
 رسد به
 چو شاهین ترا زوراسم باری که

طاف کال خجندی دیش بیت
 سر زلف منی تو طاف و نیست پندار که پای بسته ای دارم در محنت کشتنش
مشعر الحرام سلمان دیش بیت
 در مشعر زلف تو دهم روح قدس را در موقف کوی تو مقام اهل صفار
وجه شبه موقف قلوب اولدنی در سنبل مسکین و عنبر سارا معزی دیش بیت
 یا بر من ز سنبل مسکین سلاسل است یا بر قمر ز عنبر سارا دوایرست
هلال مسک کاتبی دیش بیت
 تا دیدم کرد و فرون مجنون زلفت را چون آفتاب از مسک تر هر سو هلالی بسته
اغلال حسن دیش بیت
 منت سندی است برقی فرد و نم نیست کرز کیسوی سلاسل بنی اغلام
سیلان علیه السلام معزی وصف زلف دیش بیت
 کوی با انکه حاصل گشت در دیش سلیمان کوی با انکه ریحان شد برابر ابریم بن آند
وجه شبه سیله سوار اولدونی در ابراهیم علیه السلام و لایضا بیت
 که چون پور آزر بر نگار آزر پی پس چرا تو آتشی بر خویشتن ریحان کن
وجه شبه آتش رخسار کل و ریحان اولدونی در واحد پادشاه دیش بیت
 یا اسماعیل در چنگ که یا تو خیر التند یا ابراهیم در زلف که او لش کستان کش
فراش و نقاش معزی دیش رباعی
 زلفین تو چه حلقه و چه بند شکن شد بند و شکن و حلقه تو تو به شکن شد
 کارش هم فراشی و نقاشی ببینیم فراش کل و لاله و نقاش کسین شد

چو شاهین ترا

چو شاهین ترا زوراسم باری که

سنان خسر و خسر و شیرین ده شیرین زبانه دیش بیت
 مجلس هر گل از من بوستانیت و رایم دروغا هر مونسانیت
تسل کال خجندی دیش بیت
 چون زلف و رخ نمودی کردم خال بخت دیدم تسل کال دور آمد مرا سوالی
دور کال بن غیاث دیش بیت
 با حلقه حلق آمد یا بند دل مجموع یاد دور و تسل شد باز زلف پریشانیت
 زلفک اوز تلخی اعتباری ایدر تسل و حلقه حلق اولدوغی اعتباری ایدر دور و حلقه
اطلاق ایدر رمد و لا ایضا بیت
 نمودان بر و سیمین تنی الف ز قد و نون نایب نشان در خط از خال کشید رخ ماز کسوا
 کر که که مراد همان لفظ آن اولوب بکه اول آن اولاکه خواج حافظ دیش **مطلع**
 شامه آن نیست که بوی و میانی دارد بنده طلعت آن باش که آبی دارد
سبح سروری فقیر دیش بیت
 سبح زلفکی الوب الوبه خوب سو مکدن اقدام استغفار
فصل ثانی عبارات مجملیه در
کلام سید و الفقار دیش مطلع
 بت دیم به مسکین کلامه بمشک چین گرفت روی لاله
کامل مشکین ز شیر الین دیش بیت
 کر یک که از کامل مسکین بکشایی در دور تو کس بو کند مشک خطارا
مشک سروری فقیر دیش بیت

در زلف

خط و رخسار لب و زلف و عذار کج کج سبز و صبح و شراب و ملک و ملک که هار
مشک آگین کال خجندی دیش بیت
 تران جان سپردم یک جایش در آن کیسوی شک آگین تو کردی
خرمن مسک و لا ایضا بیت
 خرمن مسک زلفت کرد ماهه خال مسکین دانه آن خرمنست
مشکبار خواجه دیش بیت
 از آن سیاه شد آن زلف مشکبار نگار بچین فتاده و در آفتاب کردیده
عنبر شکن و لا ایضا بیت
 بیکه لعل روان پرور کش جان بخش سرک زلفک عنبر شکنش مشکینک
عنبر آگین نزاری دیش بیت
 ز بس طبعیدن دل چون زرد شود درم جو یا دم آید از آن زلف عنبر آگینش
عنبر ساج دیش بیت
 بسودای سر زلفش که من دایم دران بزم که در بند سر زلفین عنبر ساج او بزم
توده عنبر معزی دیش مطلع
 زان زلف که کبر سیه پوشش بزم حد توده عنبرت پر دوش بزم
عنبر بنه شنج سده دیش بیت
 زلف تو عنبر بنه کردن تمام بود معشوق خوب روی چه عجب ز نور
غایتان سبت سهرنگی دیش مطلع
 ای شکن زلف تو غایبه دان حسابا کشت عشق ترا هر دو جهان خون بها

مشک و عنبر

دیکت

توده

شب معری دیش بیت
 از آن کوزه بود ز نقش بر آن روی نگارنش که گویای بود شب را با بام بهار اندر
و کال خجندی دیش بیت
 جواشک فشان جان نرو در سوزنش شب راه بریدن نتوان جز بستار
شبستان و لایضا بیت
 در شبستان سر زلف میر افتانت رخ زیبای ترا شمع معبر گفتیم
شب رنگ کاتی دیش بیت
 عجب نباشد اگر کیسوی تو شب رنگ شود سیاه کسی کش نکون در او نیند
 کیسوی تو نگردد و قولاق اردنده اولان صابره دیر راه افیرالدین دیش بیت
 از بنا گوش ارزار دآرزوی کردت بر بنا گوشت چاکردن نهد کیسوی تو
و سروری فقیر کیسور دیش بیت
 اولوب پر چرخ طیار او پندر کیسوی یاسنبل او ترا روی خشنود در کیسوی
 اولور آزاد ادا کند قوی اولسم نولا بند دوت اهل دل بند چکندر کیسوی
 صالوب ظل حایونی سخی شاه جهان ایده هایکی هواک اوزره او چنلدر کیسوی
 دولاشوب بیر بیرونه قوچیش ناریکی بری بیرینه صاراشوب بتلدر کیسوی
و سروری شیر عشق اولمش انگ بوینده دیش بیت
و سزا اول دیوانه به صانکت رسنلدر کیسوی
شب عمر سلمان دیش بیت
 طره از نازده تاب که آن زلف داز شب عمرت نخواهم که کوزه باشد

تسبیح و لایضا بیت
 بعد ازین از کوزه زلف بتان کن تسبیح بعد ازین از خم ابروی مخان کن محراب
شب قدر اشرف دیش بیت
 می کند سجده کیسوی تو در دل شب شب قدرت اگر بگوید کند بست عجب
شیر و کال خجندی دیش بیت
 اگر نه داعیه شب رویت زلف ترا چه موجب است بدین چراغ پوشیدن
مشبج سعدی دیش بیت
 شبست این باشد یا مسک یا موی کست آن یا صنم یا ماه یا روی
شام کال خجندی دیش بیت
 چشمم باز روی تماشای زلف تست چون چشم روزه دار مشتاق شام
شام غریبان خواب دیش بیت
 زلف سیاحت شام غریبان روی چو ماهت شمع شبستان
 شام ایل صبح ذکر اونس زیاده مناسب ایلور نیشکم سرور فقر دیش بیت
 زلف ورخی مگر نظرگاه اید نورس فرزند اولور دایم انگشت شام و سیاه
سمن بوی جانی دیش بیت
 آنکه بر کل کوه از جعد سمن بوی تویت رفته جان داد در شکن موی تویت
سیاه بوش حسن دیش بیت
 کوبندست در چین شهر سیاه بوش در چین زلف اوین هر سویه بوش
چنگ کاتی دیش بیت

بهره نیکوکاران

صداقت از این کجاست

ز سودا کاتبی شد خاک و جو بخت زلفش
بین این رنذر غم شد و از چنگ می برید

هریم شب نشینان

خیم زلفش هریم شب نشینان
دانش آرزوی تنگ دستان

خلوتگاه جان خسر و خسر و نامه ده پیشیت

دور حاجت که بخت جو انم
سر زلف تو خلوتگاه جانم

سیر و بر و پیشیت

زلفش سیر روی شد غم شایم
کز کنگره خورشید آویخت کونش

بتخانه چای خواجو پیشیت مطلع

ای شام زلفت بتخانه چای
زلف سیامت بر لاله چای

نکارخانه چای و لایضا مطلع

ای زرویت جهان خلد برون
چین زلفت نکارخانه چای

هندوستان و لایضا بیت

مرا زلف تو رای است زانکه طوطی
کان مهر که هندوستان باشد رای

هندو کال اصفهانی پیشیت

رست هندوان که در آتش کند جای
زان جای زلف تست مرا در دل و روان

خسر و هندوستان کاتبی پیشیت

کاتبی بنده آن زلف شد ای باد صبا
بندگیها برسان خسر و هندوستان را

چین شاعر پیشیت

بچین زلف تو چین را چه نسبت است
هزار چین بدان زلف تو بهر چین است

لالا و لایضا بیت

لالای سر زلف تو زان در تابست
که آبروی تو حاجت پیشانی دار

ونشاهی و پیشیت

بوصف زلف او قنای این نظم
که گفتی لولوی لالاش گفتند

بوی تنگ لطافت زلفه لالا دید کبری
در **زنگب رنما** و پیشیت

گوهر چشم ز بحر مندی آید بزم
سنبل زلفت ز چین در نگار افکند

تاتار خسر و نقاش و پیشیت

ای دل چو شاد دهن زلفش قدم نه
کین دم سفر محاب تاتار نازکت

زنگی شاعر و پیشیت

ای باد صبا ز مرده نرم بکن
تار قص کند زنگی شورین او

زنگی نژاد خواجو و پیشیت

جو زلف هندوی زنگی نژادش
ز هندستان سیاهی بر نیاید

سیر کار و لایضا بیت

چون حال از زلف پوشید توان داشت
کان هندوی دل دزد سیر کار نوازند

دل دزد و باطلی و پیشیت مطلع

دزدیدم زلف سیاهش بکارید
نزد منش از بهر خدا بسته بیارید

ونشاهی و پیشیت

اگر نه هندوی زلفت رود بدزدی دل
بما بهتاب چه ساخت قاصد خود غم

وناصر و پیشیت

نظام انور
نظام انور
نظام انور

بیت
بیت
بیت

زلف ترا بدزدی دل صد هزار بار
دزد و راه زن خیال و پیش بیت

کنند زلف تو یارب چه راه زن دزد
سعدن دل خواجو پیش بیت

چشمه نوش که پوش لب چشمه جان
در بند کال خجندی پیش بیت

سوی زلفش رفته و دیدم که در بند است
بلا سروری فقیر پیش مطلع

خشم چشمت بردم عین جناس
دلخواجو پیش بیت

چفت بجادوی شده در دهر روان
چوکان کال خجندی پیش بیت

در میان کرب بازلف تو چون بازم نظر
وجه شب اوجی اگر اولدنی در کوی حسن پیش بیت

سر آن ترک چوکان باز خود کردم کوی
وجه شب طوب اولدنی در سروری فقیر پیش مطلع

باشی طوب ایله زلفو که دیدم ای پستان
دلاور خواجو پیش بیت

بیاکه ندوی زلف تو قلب جان بازان
چو بر کشود کین از دلاوری شکست

خجندی

بیا

دکشا

دکشا عتیقی پیش مطلع

سری دارم فدای خاک پایست
دکشا بدر شر وانی پیش بیت

گفتش دل را روان کردم بزلف دکشا
سرگردان غزالین لاری پیش بیت

از روی لطافت کربامات سری بودی
سربسته نظام بخاری پیش بیت

زلف تو می گردن خوب تو گشت
سراییم خواجو پیش بیت

عهدیت که آشتی خاطر خواجو
سرزده شاعر پیش بیت

در دام زلف سرزده ات مرغ جان
کنده انداز غم سری پیش مطلع

ای پیش زلف تو کند انداز
دام سروری فقیر پیش بیت

برام و دانک کس مرغ دل نکردی میل
رشته طوسی پیش بیت

چو شد زهر تو سی پاره بیکل دل من
رشته جان عتیقی پیش بیت

کی کشیدم زلف او را و ز دستم کی کشید
 رشته جان من است آن در کشاکش زان فدا
رشته عمر کج و پیش ربی
 دلدار برید زلف مشکین ناکه
 زین غصه ز جان من بر آمد صد آه
 گفتم که چرا زلف بریدی گفت
 آن رشته عمر تست کردم کوتاه
ریسمان بر روی پیشیت
 من ز خورشید خوش گویم دل مشکین زلف
 من سخن از آسمان می گویم آن از ریسمان
رسم تاب آبی پیشیت
 که قصد خونم نیستش چشمت چرا خنجر کشد
 و ز خرم بندم نبودش زلفت رسن باز چرخد
رسم باز خواب و پیشیت
 هر دل که بگشایش نبود رشته دولت
 هبازی آن زلف رسن باز نیابد
و ناصه و پیشیت
 اندوی زلف رسن باز است هر شب
 باده روی تو در مهتاب بازی می کند
نوبهار مسکین تقای مع غیرین ده و پیشیت
 برو باز و چو بتورین حصار پ
 سر کیسو چو مسکین نوبهار پ
بنفشه کاجی پیشیت
 دانی که هر دسته بنفشه رسن از چیست
 بست از بوس زلف تو ز تار بنفشه
و ناصه و پیشیت مطلع
 رفتی بیای و سر و پیشیت قیام کرد
 دو تا شد بنفشه زلفت سلام کرد
سنبلی سیراب جانی پیشیت مطلع

زلف تو بر پریشان کرده مشک آب
 شاخ شاخ افکند بر گل سنبلی سیراب
کیا ناصه و پیشیت
 نسوزد بر سر آتش چه خبر زلف میکنش
 که اندر معرض جنت خط نبود کیا بی
گل بوی خواجو پیشیت
 که از آن سنبلی گل بوی سخن فرسانیت
 چیست آن بوی دلاویز که بابا دست
دسته سنبلی و لایعنا بیت
 حقایق زلفش از گل برف کن
 دستهای سنبلی خوش بوی بوی
شفت و ناصه و پیشیت
 شاه در شمشاد زلفش رفت و زخم شاد
 شد و دیانت و دنان طبع بری کشید
و جاسپ و پیشیت
 در آن بالا و زلف از باغبان صنع جانم
 که چون می پروردشش و کای است کای
دسته شمشاد و عبدالواسع و پیشیت
 رخسار تو چون سوسن آزاد آمد
 زلفین تو چون دسته شمشاد آمد
در هم شدن حسن و پیشیت
 خط میکنش دل خون شده را در همد
 زلف در هم شده اش از بلای درگت
بیچ و بیچ کمال خجندی و پیشیت
 در دل ریتم خیال آن دو زلف بیچ بیچ
 راست ماری که را ماند که در ویرانه رفت
دوتا و لایعنا بیت
 نسیم مهاباد و دستش دو باره
 که زلفت دو تایی تو گیرد دوست

دو تو فتاحی دیش مطلع
 مع دلم که در می زلف دو تو رود هر جا که دیدم بلامی در او رود
چنگال سروری فقیر دیش مطلع
 اگر چه چشم داشت ز کشت ده جناح نیافته است ز چنگال زلف یار جناح
پر چین و چین چین خواجو دیش بیت
 حال سر کردانی زلف پریشان موبو از شک سبیل پر چین و چین چین پیرا
خورشید پرست ولایت بیت
 دلم از زلف کزت جان نبرد زانکه منده و اندامه کافور خورشید پرست
بت پرست ولایت بیت
 زلف سیاه سرکش زندوش ادعش در چین هزار کافور زنگی بت پرست
دودشای دیش بیت
 مشاطه زلف یار با کشت کی کشید زان رو که نبی بقلمت دود دما
ست خواجو دیش بیت
 بر طرف آفتاب چه در خور قدامت و غول مکینک و دلاویز متشان
وجه شبه کاه بوطرفه دو شوب کاه اول طرفه دوشدک در میگون حسین دیش مطلع
 ای چون تو ندیده چشم کردون بکشی کند زلف میگون
وجه یاواتدن یا حنا ایدر کی قزل اولوفی در خونخوار خسرو دیش بیت
 طرا سر زده ز خونخوار کس چشمهای دژم ز بیمار کس
کافردل کال بن نیات دیش بیت

شبه
 در این شعر
 کافور
 و کافور
 و کافور
 و کافور

کشتی

کشتی دین یی رباید طبع کافردل کشت با کافردلان ز نهار بیج از دین کو
ظالم پیش حسن دیش بیت
 ناشکستی زلف کافرش ظالم پیش آن شکسته با کسی گذاشت ایامی درت
شور انگیز کال بن نیات دیش بیت
 را بنور با دو وزلف شور انگیز ندانم از چه پریشان و سرگران داری
شست عبد الواسع دیش بیت
 کیر و هم کس شست ما جی نو ماه گرفت بدان شست
قلاّب جانی دیش بیت
 تنها یکی تن چون کلم از تو عنان دل چین کز زلف میکن سوی او انگند قلاب
دیع فرنگی شیخ سعدی دیش بیت
 خط ماه رویان چو مشک تارک سر زلف خوبان چو دیع فرنگی
زره حافظ دیش بیت
 منش با خرقه پیشین چکود در کند آرم زرمویی کز زنجیرش ره بخور که انلان
وجه شبه زلف وزن حلقه حلقه اولوفی در حلقه فرنگی شیخ سعدی دیش بیت
 چو ترک دهر من ششامدی بشک نیست چو زلف پر شکش حلقه فرنگی نیست
زره غامعزی دیش بیت
 بر سیم خام سلسله بر ماه دایره زلف زره غامعش و خط معبرش
زره پوشش خواجو دیش بیت
 زیر غمزه عاشق کشت تو این نیست و کرده بندی زلف چار زرب پوشست

در این شعر
 کافور
 و کافور
 و کافور
 و کافور

خمیده کال نجندی دیش مطلع

دل ترسد در آن زلف خمیده شبست آری و سر نای بریده

شکسته عماد دیش رباعی

گفتم بشکسته دل چون دگر کار باز زلف شکسته غم اندر غم یار
و کنت تو فارغی ازین دست برار ماهر دو شکسته بهم باز گذار

آشفته بدر دیش مطلع

پرستان شود آن روزیخ بدراز مهر چو بر آید شب آشفته تو کرد سحر

لی قرار کاتبی دیش مطلع

ختم آنان که سر زلف نگاری گیرند بیقراری بکن آرد و قرار گیرند

و کال نجندی دیش بیت

دلای زلف پریشان یار باز بگو که بیقرار تو من تو بیقرار کن

تا بدار و له ایضا بیت

بگشت پیچش آن زلف تا بدار و چنانکه دام کشد مرغ را پیچیدن

شیدا اعصار دیش بیت

چو زلفش گشت شیدا و مشوش که بودش نعل جان و دل در آتش

شهر طاوس جالی دیش بیت

سر زلف چو شهر طاوس می براند مکس ز شکر تو

شهر حافظ دیش بیت

های زلف شاهین شهرت را دلشان عالم زیر پر باد

شهر روح الامین سروری فقیر دیش بیت

قدک اوزن سده طای در خفا گزید شهر روح الامین نکند بزرگ او چنان

چنگ باز خاقانی دیش بیت

مهرس از دم کز چا چون کیوتر بکو زلف را کز چا چون چنگ بازی

آشیان خواجو دیش بیت

چرخ زیرک آمد جان خواجو که او را دام زلفت آشیانست

برزخ نام دیش بیت

برو پیچ سلسله زلف منبر بر عارض تذر و منه برزخ را

چرچستو شیخ سودی دیش بیت

بمان لعل چون خون کیوتر سواد زلف چون پرچستو

بر عقاب نظامی هفت پیکره دیش بیت

عکس رویش بر زلف بناب چون حواصل بر میر پر عقاب

ظلمها جالی دیش مطلع

تو ماری و نیست ظلمها جز دو زلف تو دام ظلمها

مار معزی دیش بیت

زلف و مارت و مورت ان خط مشکین من عجب ارم ازین مامور چون زاید زمار

از دماحینی دیش بیت

ای زلف تو از دمای موسی ای وصل تو کجهای قارون

دیو حسن دیش بیت

بگو تو زلف

دیده زلف

این بگو معنی ایدم حسن دماحینی
ایکی مامور دخی فقره سنه

بگو تو زلف

شهر

نوش لبوقت نوش زلف چه مالی بلب زلف زلب دور دارد یوز انگشتری
اهرمن سوزنی دیش بیت
 اهرمن زلفی که دارد دین یزدان بدوین دین یزدان را بیا را بد بکفر اهرمن
جادو معزی دیش رباعی
 زلف تو بهم در شد و در ماه آوخت که مشک نگار کرد و که عنبر بخت
 در زیر همه جادویی و رنگ آمخت تا ما مسیا کرد و فریاد انگشت
سایبان خواجو دیش بیت
 شلج طره اش بر چشمه رو کوی که از شب سایبان بر آفتابست
سایه کال مجذبی دیش بیت
 زلف کشید ساز و کنتا فرو نشین بر آفتاب سایه تقدیم نمی کند
آرزو و لایضا بیت
 آرزوی ماست زلف به گنش در جهان یک آرزوی ما شکن
سودا و لایضا بیت
 چو خاکه شدم زین پس می سوزای زلف که خاک راه را در سر جان سودانی افتد
ولایضا بیت
 تا شد سرم در کار آن زلف بهیشتان شورشور بیکان دایشته سرم بر سر سودا و
کز باز و لایضا بیت
 بان دو طره کز باز عشق چون بازم چنین که بازی ما را بپند ساخته
پایمال و لایضا بیت

نوش لبوقت نوش زلف چه مالی بلب
 اهرمن سوزنی دیش بیت
 جادو معزی دیش رباعی
 سایبان خواجو دیش بیت
 سایه کال مجذبی دیش بیت
 آرزو و لایضا بیت
 سودا و لایضا بیت
 ولایضا بیت
 کز باز و لایضا بیت
 پایمال و لایضا بیت

سر سودا بیان بکاک درفش از سر زلف پایمال ترست
عمر دراز و لایضا بیت
 سر زلف مرا عمر درازست خداوند ایدر سر درازم
 اصل کمال شیخ کاک بوسه معلقه مشا به سنده اولان یدری بیشک کالنی
ادراک ایدر سودا زده شیخ معزی دیش بیت
 از روی نگار همه مویشش سودا ز دکان بیقرایم
کاربان و نردبان حسن دیش قطعه
 ملک حسن را زان بود و دای عطا و عطا کو شک نند و بار ناز کاربان زلف تو
 چون وعده دیدار شد زلفی بشوخی رفت بر کنگرت من کی رسم می نردبان زلف تو
و کالین نبات دیش بیت
 پر زنج و تاب سر تا پا ز ما می تابا از ساکسل نردبان با فتم دانی که جیت
ترازو و خاقلی دیش بیت
 چو خوار زان منم درین بازار که ترازوش زلف جادویی تست
ترازو و دار نظامی شیرین و صفند دیش بیت
 نبیش در بها هم سنگ جان بود ترازو داری زلفش بران بود
سپاه حسن دیش بیت
 هر چند که زلف تو سپاهیت جهان گیر هر روز پریشان نتوان کرد سپه را
چتر سیه و لایضا بیت
 طالع شدن بر ننگه حسن چو شان چتر سیه از طره بر افراخته بودند

نوش لبوقت نوش زلف چه مالی بلب
 اهرمن سوزنی دیش بیت
 جادو معزی دیش رباعی
 سایبان خواجو دیش بیت
 سایه کال مجذبی دیش بیت
 آرزو و لایضا بیت
 سودا و لایضا بیت
 ولایضا بیت
 کز باز و لایضا بیت
 پایمال و لایضا بیت

چاوش خواجو دیش بیت
غزلش قوی و یا قوت خوش جاندار
ایر خوش حاجی هندوی سیاهش چاوش

جاندار شاعر دیش رباعی

چون زلف تو بالای سرت کرد قرار
ابروی تو پیش روی تو خدنگار
جاندار را بزلت و دامن ده
لایلی را با جهان باز کردار
جاندار روم سیاهی و بویک باشی
دیگر کوی در سروری فقر دیش بیت
بکون بولاشدن بر قول و غنی متلاطم
کم آنکه زنی در عشاق جمینه بولک باشی

پاسبان شاعر دیش مطلع

رخسار زانکایان کیسویه
داند هر کس که پاسبان مندوبه
چینی خواجو دیش بیت

زلف هندوی تو چینی و تراروی روی
چشم ترک تو فطای و ترارنگی خال

شاه و لایق بیت

شاه زلفش چو میرود در چین
شور در زنگباری افتد
تازبانہ نظای شیرینک قدردن
داینه کلدوکی بیاند و پیش بیت
ز پشت زین براسبان روانه
ز کیسورده مسکن تازیانه

خوشه غن مجری دیش بیت

گرفت زلف کره گیر در میان دلب
چو خوشه غن اندر میانه عتاب

خوشه کال چندی دیش بیت

در دل نشان محبت خالش بوی زن
تا خوشا بدست کنی دانه بکار

چون زلف تو بالای سرت کرد قرار
ابروی تو پیش روی تو خدنگار
جاندار را بزلت و دامن ده
لایلی را با جهان باز کردار

رخسار زانکایان کیسویه
داند هر کس که پاسبان مندوبه

گرفت زلف کره گیر در میان دلب
چو خوشه غن اندر میانه عتاب

خرمن و لایق بیت

رخ تو آتش زلف خرمن
بخرمن آتش زانها رسیده

ورق مسک بید نظانی غزل اسرارده دیش بیت

زلف سپید بر سر سیم سپید
مسک نشان چون ورق مسک بید

روزی دل شاعر دیش رباعی

چون باد ز کیسوی تو یک طرک زد
وادم دل خود با سر زلف تو بباد
روزی دلم زلف تو آمد که خدا
روزی پر کند که رادم داد

ناوک شمس کج دیش بیت

هر روی تو ناوکیت تا از پیش
خط زهن ندارد که بیرون آرد

چلیپا معری دیش قطع

بند و کمر و سجده کند زلف سیاهش
چون از لب و انگشت کند چلیپا
زلفش بهشت چون دل تر سیه آمد
در پیش چلیپا نه عجب بجز ترس

سال اشرف دیش بیت

دو زلف و روی تو دیدم دو سال یکبار
ولی ز تر و دانت خدای آگاه است

فراک جای دیش بیت

گفتش بر دی ز جای دل زلف خوش
گفت هر صیدی که لایق بفرست

قند ز خاقانی دیش رباعی

ای چشم تو فتنه افک را تو نوز
بهران تو شیر شرزه را کبر و بزر
وی زلف تو بر کلاه خونی قند ز
با غارت تو عفا الله از غارت غز

چون زلف تو بالای سرت کرد قرار
ابروی تو پیش روی تو خدنگار
جاندار را بزلت و دامن ده
لایلی را با جهان باز کردار

آستین کرمان شیخ سعدی دیش بیت
 چه بودی از سر زلفت بدستم فتاویا   چو آستین کرمان بدست درویشانا
رنجبر نوشین روان معزی دیش مطلع
 دل برای زلف جانان رستی با جان کنی   از چه معنی خوشتن ز رنجبر نوش روان کنی
و مطلع از رنجبر اطلاق شاید در سرور فقر دیش بیت
 عاقلم ز رنج زلف حاجتم بود در دیک   ای سروری نیچه دیسون بر کشی او کما
بخت کنون ناص دیش بیت
 بر هم زن ای باد توان زلف نکوساز   تا باز پریشان نشود بخت نکونم
روزگار حسن دیش بیت
 ان زلفت روزگار منت   که ز سر تا پای پیچیده است
 وزلف بونکردن غیر نیچرسته   اید تعبیر و نورش غیر و غبر و حله بیت الحرام
و جنبه و دود سروری فقر دیش بیت
 چو کی عرو و وثقی یز زلفک گران   یوز کن حلقه بیت لزام بگزندم
چهارم این بیانش در
 مگر اکا عرب جبین و جبهه و عجم پیشانی دیر لرا
فصل اول اطلاعات عرب بیانش در
شمس قائل دیش شعر
 من لم یر شمس علی شمس   فلینظر الوجه و الجبهة
در سرور فقر دیش بیت

۶۶
 من کونک آنکه او یکند کچون بد تمام   بدی کوز بدانی سببه سیان شما
قمر و لایف بیت
 او یکنور شمر و م کون یوز که آی النوک   اول زوایی بو یوزی قان کزنی بیج
سحر خواجودیش بیت
 گفتم آن زلف جبینم چنین روز نشاند   گفت آن زلف و جبین بیت که شام و کمر
مشتی معزی دیش بیت
 دوزن چون دوش ماه در میان دوش   جبین چو مشت و مشت و بزر کلا
زهر کمال مجذوب دیش مطلع
 که بر زمین باشد آن زهر جبین باشد   دوری طلب از ماه نیز چنین باشد
و قنچ دیش بیت
 بر فلک حسن اگر چه زهر جبینی   زهر بر قص آید از جبین بکشایی
کف الخضیب بر یزدادی در صا و تاشک آینه دینور سه جایز در بیت
 گفت خضیب کشید که ز ناصیه آنم   که ماه من کره بسته از جبین بکشاید
سهیل بوکا کوک یانی دیر رینکیم معنی دیش بیت
 مهر دل معینی پیوسته تی در خضید   از پر تو جبینت چو ل اختر یانی
نور کمال مجذوب دیش بیت
 نور عفت است عذار تو جبین نیز چنین   سز خب است میان تو دمان نیز چنین
لوح سلمان دیش بیت
 در لوح جبین باز خوانم   نقش ازل و ابد کما بی

هست همچون در کعبه لاله ترا چشم و بنان
هست همچون سنبلی و سوسن ترا جعد و چین
مبغیته به آق سوسن در

کل جانی دیش بیت

کلزار حافظ دیشیت

خوشیدم کور فقیر و میشد

۶۰۶ روز ایضا بیت

تختہ دہسیر کمال بن یثاثر دیشیت

نصف ما ولا ايضا في قصيدة بيت

پنج قولہ

انيس العتاق نام كت بين بوكا توغز اولتمشه

معارف

وردابیض کہ اچانک اولاشعر

لم يدخل كلامي في اذنها • كالورد كما هو لو انكشف •

صدف سوری فقیر ویش بیت

قویک قولانه سوزارم اولوردی در مثال چون قطره حقیقی در این در صدف

ولہذا ایضاً

کوشش اولسون صدف هر یک در کنار که
 قهر در پای تفکر و صدف و شش ایل اول

فصل ثانی عبارات عجم بیانده در

کل شگفتہ کمال بن خیاض قصیدہ کنندہ و پیشکش

لوشنت یا شکفته گل روغن بهشت   یک صدف دو نیمه کا ز در تو انگرست

کل خطمی شاعر و پیشانیست

کوشی چو کل خطی و غلطی چو بنفشه خدی چو کل سوری و قدی چو نهایی

نسرین معمار ویشن میت

بر اطراف کل ان سرزمین شکفته بهر سبیل دوسرین

باب ششم قاضی بیا نشاند در

کہ اکابر حجاب و عجم ابر و دیر رو قاش کی سمدر بری مصلح ہے

پیوسته کسی خوش نبود در عالم جزا بروی یارمن که پیوسته خوش

اما بعضی کثاده خوشتر و بیشتر از واقع خوشتر است

فوق علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب
و علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب

فوقی فیضیہ دارالعلوم دیوبند

منابر وی عاشق ابروی ترش و بسته چون خوش فی نماید مارا ترش بدوی
فصل اول اطلاقت عرب بیانده در

هلال کاتبی دیش بیت

ز شوق ابروی او دل پهلویم جا کرد که داشت شکل هلال استخوان بهلویم

وناصره دیش بیت

نی ابروی هلال تو دلش دمان نشد داغم یقین که عید کسی روز شک نکرد

وسرویی فقیر دیش بیت

چو ابروش بنماید رسم بروز وصال که عید را جهان چون هلال شد باعث

طاق ابن بنا دیش بیت

ندیده دیدم معارض عشق طاقی جنت جز ابروی تو که طاقت جنت در عالم

و جانی دیش بیت

از خیال آن دو ابرو و دمان چشم ما طاقها هرگز بر روی چرخ بسته اند

قبله کج دیش مطلع

طاق ابروی ترا قبله جان بی بینم لطفی از نور خدا در تو عیان بی بینم

کعبه کاتبی دیش بیت

کاتبی را سویی سجد مطلب زان ابرو کعبه غایت که روی دل سا جده شد

عرب کال مجذبی دیش بیت

عرب دوخته زاهد سجاده نشین ده زان روز که عرب دوا بر وی تو داشت

وسرویی فقیر دیش بیت

شکل ابروی که مانند عروا بهندقی امام حیرتند او نیز بر حرف قرآنی درست

قوس رانی دیش بیت

در دور کان ابروت پیوسته جز روی تو آفتاب در قوس که دید

مقوس جانی دیش مطلع

پیش از آن روز که این طاق متزن کردند قبله ام از غم ابروی مقوس کردند

قوس قزح و برج قوس خواجودیش بیت

قامت خواجوت یا قوس قزح یا برج قوس یا هلال عید یا ابروی چون طغرای او

حاجب و لایضا بیت

تو شاه کشور هستی و حاجت ابرو ولی خموش که بس حاجی پریشانست

شخته بدر دیش بیت

شخته ابروی تو داد بحاجب کان تا بر نذر ترک دست تیغ ستم

نصف عین کال بن عیاض دیش بیت

نون هلال کیش به با نصف عینی از شب یا نقش طاق بار که یا قبله ابروی تو

ر نقطه خال اولیجی ز نقطه خال اولیجی و سرویی فقیر دیش مطلع

جفالی قاشک قوی بوکشت را رحمت اکل دستند یارب نقطه خالی ندمت

مدوله ایضا مطلع

باش که الی قاشق خوش ای یار الف قد یا زمر اگر چه بر الف او زواکی مد

ن کال مجذبی دیش بیت

قاشق همچون الف داری و ابرو چونون در نوهر آبی که گفتی از پی آن گفته اند

و ناصر دیش بیت

بنوخته است نقش خون در خیال من آن زلفا بچو جیم و غم ابروی چونون

توقیع کال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت

ایروست یا بهال کان کش بر آفتاب نوبت بانگاشته توقیع محضرت

قرعه ولد ایضا بیت

یا خود بروی تخت دولت دو قرعه کز آب رنگ حسن رزان و دو واحد حضرت

خاتون قاشن و صنف ابرو رنگ اید ملون در پنجم قوس قرعه تسبیح ارب

شیخ سعدی دیش بیت

آن و سحر بران کان ابرو چون قوس قزح بر آفتابست

قاب قوسین جای دیش مطلع

بیای اهل دل راقع العین کان ابرو انت قاب قوسین

طیب ناصر دیش بیت

ایروی تو مقام رنجوران حاجب تو طیب بیاران

سحر شیخ سعدی دیش بیت

صورت کنند زیبا بر بر نیان و دیبا لیکن چو ابروانش سحر مین باشد

فغان کال جندی دیش بیت

ایروش گفته فتنه کار منست کز نشسته است و راست می گوید

کفته میزان کال بن غیاث دیش بیت

یاد آن میردت یا قبله مشتاقان یا قوس قزح یا خود دو کفته میزانست

قصه شانی عبارات عجم بیانند در

نازگاه حسن دیش بیت

خیزای طیب بر خوان هر خطبه که دانی رویش نگر چو عیدی ابرو نازگانی

چتر سیاه کال اصنافی دیش بیت

مردمک چشم تو سلطان و شست بر سرش ابروی تو چتر سیاه

یکان خانه بساطی دیش بیت

کم نکرد ز کان خانه ابروی تو هیچ کرد خدکی بتن خاکی ما اندازد

کان مهر شیخ سعدی دیش بیت

از دست کان مهر ابروی تو در شهر دل نیست که در بر چو بوتره طبیعت

ماه و پر خم کال جندی دیش مطلع

هر کجا ذری از ان ابروی پر خمی رود کرد و با خادیت ماه نوکم میرود

برزن کال بن غیاث دیش بیت

بر سر و جعبه پر تیروی پیکان و بر برزن می نوکانی یا نیم دانی که چیت

ناوک انداز عمار دیش بیت

دو چشمم ترک برد لها کین سوز دو ابرو بر جگر ما ناوک انداز

فسونگر ناصر دیش بیت

از غصه بیماری آن ز کس جادو دو تا به شدن حاجب فسونگر منو

شوخ خواب دیش بیت

نابروی شوخ تو بپوسته همین دارم چشم که دل دیش ما یک سر و دارد کوشش

ایضا

دلکش آرزوی دیش بیت
 طاق ابروی خوشت یارب چه طاق دلکش
 دلکش که ز نباشد طاق باین درهی
 طغراش عردیش بیت
 ظاهر آنست که بر صحنه توقع جمال
 مثل ابروی دلاری تو طغرای نیست
 عابد فریب شیخ سوری بر جاریه و صندره دیش بیت
 بر ابروی عابد فریبش خضاب
 چو قوس قزح بود بر آفتاب
 چشم بند خواجو دیش بیت
 کسی که سرور جادو کران بود پیوست
 بود چو ابروی شوخت بچشم بندی طاق
 خواخوار کال جندی دیش بیت
 ابروی داری و چشم و غریبه
 هر یکی از یکدگر خواخوار تر
 خونریز خیالی دیش بیت
 کردار و کین از غریزه شوخت تیغی
 کار ابروی تو پیوسته چو خونریز
 زنگاری کان شام دیش بیت
 ز ابروی زنگاری کان ببرد داری بیان
 تا قوس باشد در جهان دیگر نشاء بشی
 چو کان قطب چو کانی دیش بیت
 خال تو فراز غم ابروی کزوت
 کویست که آن در غم چو کان باشد
 کشتی سرنگون احمد پاشا دیش بیت
 سرنگون کشتیت ابروی تو در دریای کنا
 از چنین کشتی راجعتی نشان نیست
 ای سروری فقیر دیش بیت

در این بیت
 سرنگون کشتیت
 ابروی تو در دریای کنا
 از چنین کشتی راجعتی نشان نیست
 ای سروری فقیر دیش بیت

حسن دریا سوزش شکل ارباب حق کوزان
 قاشقون باش داشته چاشقون یکی مای کوستر
 داس کاتبی دیش بیت
 قضا ز مزاج آفاق قطع رندان خواست
 که شکل ابروی ساقی مثال داس نهاد
 پرکار نظای خسرو نامه ده دیش بیت
 ره باریک چون پرکار ابرویش
 شب تاریک چون ظلمات کبرویش
 کشتی کیران کال اصفهانی دیش رباعی
 آن زلف نگر بر رخ آن شهرو صم
 آویخته تی جنگ و غصوت درم
 وان ابرو بین شکل کشتی کیران
 سر سوزی سر آورده و قدما زده غم
 قیسی فقیه او غلی قادری جلی بوخیالی خوب ترجمه ارباب دیش بیت
 میدان حسن اینچندگی پهلو ان کبی
 ابرو و لری کور که قوش بر بریند باش
 دو مصرع کال بنی ثبات دیش مطلع
 روی تو مطلع حسن ابروت حسن مطلع
 زان چو مطلع او را بنوشت اندر مطلع
 بل کال جندی دیش بیت
 در دین کربان کال ابرو و زلفت
 بر بسته بنر خیر علی بر سر سبیلی است
 ماه نوشت عردیش بیت
 به کس بنودم غم ابروی تو آری
 نه نوهر که بیند به کس نماید
 ماه یکشنبه و لایضا بیت
 یکشنبه از زلف سید کوشه ابرو و بنا
 که چه در آبر نه یکشنبه نتوان دیدن
 لا اول لایضا بیت

دری

لالای سوزن تو زان در تابست که ابروی تو حاجت پیشانی دار
سروری فقیر صار و عاشق و صفت دیش

غزل

صارو قاشنه عجبی کردیم آتون نشان عینم بر نون کپی کور نور اول ز نشان
نیمه تران اولسون ملکن تن کا جان بیا کم کور اول کوز آتون کوز لور برینا کانا
قار قاشنه که ملای بکر درم وجهی یوق صارو قاشنه که ملای جان مال آسان
شعله مشع و خور کست راسه طو غروب باد آهم طو قنوب اکش ای ای دلتان
زرد بالقدسیم دریاچه یا خود شمع یوق

مهر خنجر سروری طبعن ایلماقان

باب مضمون کوز بیانند در

که عرب بین و باصر و مقلد و ناصر و عجم چشم و دیده دیر رو کوز درت قسم در
بری شهلا بری کشیده بری خواب آلوده بری میگون و غمزه بونگر
هر نه لازم در چشم شهلا بهری دیر رو و نگر کن کی قد شمشیر افتد دریت
در خوابات خان کوی بهستان غافل اند از غراب شوق جام زکس شهلا یوق
و چشم کشیده اولدر که طار اولوب کاف سطح گی اوللاک بیت
ز چشمش کنظر کافی بود لیکن چو میهم بکا ان دل که من دارم قبولان نظر کرد
و چشم خواب آلوده غمخور دیر و چشم میگون اولدر که شراب رنگو کورنه ینکتم
اغرف دیش بیت

ایچنین باد حسنی که ترا در جاست چشم شهلا تو میگون نشود چون نشود

نص اول اطلاقت عرب بیانش در

مخمر سروری فقیر دیش بیت

دو شبد چشم پر خور خیال چشم غمور که صانع قضا من ند اولان بخوار بصر کن

سحر آرزب دیش بیت

قد قیامت غن آفت زلف فتنه چشم سحر عاشق پچان راه دم بلای دیگر

قالب جانی دیش بیت

چشم قالب نو بهر کشتن خاطره چون غم زلف تو قالب بیند هرگز

ماروت مبدلوا سح دیش مطلع

روی تو اموز جانابا جامی دیگر در دو ماروت تو از فتنه مثالی دیگر

فتنه و بلا حسن دیش بیت

نام دو چشمت بگویم که چیست است یکی فتنه و دیگر بلاست

فتنه دور قران بین دیش مطلع

ای قبله صاحب نظران روی چو است وی فتنه دور قران چشم سیاه است

ترک خسر و دیش بیت

چشم او ترک است و خنجر خونی برست و که با آن است خونی چند بازی میکنم

علیل جانی دیش بیت

دل جانی بگر زکس تست کل رای من العلیل علیل

طنا ز خسر و غن شیرین زبانه دن بیت

من آن بازی گرم با چشم طنا ز که چین و روم بستانم یک باز

«معدن با بونق و زلف و چشم و دیش»
«نقبات فتنه آفت زلف فتنه چشم»
«یک زبانه سحر و زلف و چشم و دیش»

چشمه را در میان
چشمه را در میان

نکته

جاش مغزی دیش بیت

بودم میان خلق یکی مرد پارس / فلانش کرد ز کس جاش تو مرا

و بعد الواسع دیش مطلع

چون روی تو نقش هیچ نقاش نیست / چه چشم تو کاو غمز جاش نیست

مقار خسر و دیش بیت

حریف می طلبد ز کس مقار تو / غمز خلوت مردان پاکباز رسان

عبر مغزی دیش بیت

چشمش جو بهرست و دم در فراق / چون جسم بهرست ز چشم جو بهرست

جلا و سروری فقیر دیش بیت

جسایر بجا ز خند بود دل مظلومی / غمز که اولدی آئی ای چشمی جلا دم بنم

قصاب شاه دیش بیت

مژگان او که یاری آن چشم می کند / تیغ کشید در صفت قصابی دهند

غزال انوری دیش بیت

ور چشم تو در آید سخنم تا بهر نم / در غزلها صفت چشم غزال تو کنم

فتح سرور فقیر دیش مطلع

کوزک دورند آمدن دوتی در میان / کوا لور اوقا در چنگ کس نه زان آتش

هندی و شتری و شیری و سبیل کال بن غیاث قصیده دیش بیت

با خود دو ترکست و دهنده کوی / یاشتری و زهر زهرای از هرست

کوتی مکر که زیر غم طاق و سحر رنگ

شوری چون سبیل درختان دوا فرست

چشمه را در میان
چشمه را در میان

چشمه را در میان
چشمه را در میان

چشمه را در میان
چشمه را در میان

چشمه را در میان
چشمه را در میان

فرقان و لایضا بیت

چشیت با خود فرقان یا کعبین طارح / با دام دو مغزست ان یا کس جادوی او

جریع خواب و دیش بیت

آهوی سنت یا جریع بین یا بین بحر / یا قرب عقل و دین یا کس شای او

شبه خسر و دیش مطلع

چشمه را در کله خونی شمع پیدا کن / غمز غمز را بر جادوان استاد کن

عس کال بخندی دیش بیت

رو دول دران زلف ترسان ز چشم / چو شب رو که خوف از عس کند

عائن لعلی دیش بیت

انکه چشم و قنای و دهن را بیند / از چه غناک بود عشرت عالم با اوست

صاد مسعود دیش بیت

بر چشم و ابر و دهن هر که دل ناز / زان صاد و نون و میم شد آشفته بر منم

و کال بن غیاث قصیده دیش بیت

چشیت یا میان دوسر صاد یا دوتی / جریع است یا معاینه با دام و تیر

روزن کاتبی دیش بیت

بناک ما جور به چشم را بنوشانی / ز باغ خلد بود روزنی ز تربت ما

اساعیل نکاتی مخزن اسرار و دیش بیت

زلف بر ابریم و رخ آتش کرش / چشم ساعیل و رخ خنجرش

واحد پاشا دیش بیت

یا اسماعیل در چشمک که یا تو زخمتانند یا ابراهیم در زلف که او لشکرستان گشت

طیب ناصح و پیش بیت

چشم طیب جان و دل در دنیا است بیمار شد طیب که سازد دواي ما

لعل رختی ازین دیش رباعی

کر لعل شدت چشم آن حور زاده از درد دمان که هرگز در مباد

در آینه رنگ رخ خود کرد نگاه عکس رخس از آینه بر چشم افتاد

نص **سل ثانی عبارات بحکم بیانند در**

مست لایعقل شاهی دیش بیت

اگر چشمت جهانی کرد سهل است کسی بر مست لایعقل نکیر و

مست و خراب نامر دیش بیت

گر چه چشم تو من آشفته ام و مست و خراب غم آنست که در دور تو شیری نیست

خراب و لایضا مطلع

رفتیم از دیار تو با دید پر آب چون زلف تو مشوش و چون چشم تو خواب

نیم مست مولانا نامر دیش بیت

لب میگون ز چشم نیم مست کند عکین عاقل جسد باطل

مست و لکوش خسرویلی و صفند دیش بیت

چشمش زگر نه مست و بیوش آهوی بخواب خاکوش

باده بیای سید جلال دیش بیت

بدور ز کس غمور باد و پیایت ز روزگار برافتاد نام شیری

بی پرست خواب و دیش بیت

در عین خمار چند بکشم چون مردم چشم بی پرستش

بی فروش جانی دیش بیت

چشم تویی فروش و لعل تویی خود بگو چون زباده پر سیرم

فسون ساز نامر دیش بیت

ای چشم تو جادوی فسون ساز کبوی تو بندوی رسن ساز

خوان خوار حضرت دیش مطلع

مردم از حسرت آن ترکس خو خوار در رخ و ز جگر خوردنم آگاه نشد بار در رخ

خونی معزب دیش بیت

ولا از چشم سرمستش حذر کن که هم ترکست و هم سرمست و خونی

نام سلمان کال خنجر دیش بیت

شنیدم که چشمش سلمان کشت است مرا پیش آن نام سلمان رسان

جان ستان حسن دیش بیت

چشم تو جان ستان بت جان بخش هر یکی در فن خود استادی

نیام و خنجر سیف اسپرکی دیش مطلع

ای لعل تو پرده دار کو سحر و بی جنج تو هم نیام و خنجر

کان دار خواب و دیش بیت

عجب از چشم کان دار تو دارم که منم مست خفته است و کان بر سر این کان

مردم دار و لایضا بیت

آهوان صید مردم اندویدم صید آن آهوان مردم دار

مردم خوار نام صید ویش مطلع

شیرین لعل شکر بار تو شیرین کادیت عادت ز کس خوشخوار تو مردم خواریت

جان شکار خسر ویش بیت

تا ترا چشم جان شکار بود هر کرا دل بود فکار بود

جفاکش کال مجذبی ویش بیت

دوازده دست که ترکان داشت چشم جفاکش قوی دین ترست

بدکیش آبی ویش بیت

گر نیست کافور چشم تو بدکیش و خونی از چاهت ورن نبودم کشتی آن غرق قصابان چنگد

ترکستان کال بنیاد ویش بیت

چشم ترکستان و بها قندرز روی آزر بجان وزلف جین

ترکانه حسن ویش بیت

چشم ترکانه اش بهر غمسنز ناوک انداز به کند چه کنم

جفاکار معری ویش بیت

شیرین لب تو مست همه سال فادای چشم تو چه بودی که جفاکار نبودی

عرب جوی سید قاسم ویش بیت

بابر و نتوان کرد اشارتی که مدام ز ترک چشم تو رسم که است در بدو

رهن مسعود ویش مطلع

چشم از رهنی اهل نظر بیارت مست را بخودی از عید به بیارت

جادو جانی ویش بیت

دو چشم تو عجایب جادو اند ندیدم همچو آن دو هیچ جادو

آهوان کال مجذبی ویش بیت

چه آهوت چیست که در پیش او اگر شیر آید زبون سیاه رود

وسه وری فقیر ویش بیت

کوزینه دوش و لادن دل کوزی آهوان و کوزی اش فریاد اولوب ایدر همیشه در آه

آهوان جانی ویش بیت

چو راند جانی از آن چشم آهوانه سخن سرودنم غزلان مست شد غزلش

آهوان خسر و بیلی نام ویش بیت

چشمش ز کشته مست و بهوش آهوان خواب و غم کوشش

آهوان سیا و لا بیاضیت

چشم بهت کنی نظیر است آهوان سیا شیر کیر است

شکران آسی ویش بیت

گر نیست جادو غزلان شب خوابی را کشت و زیت مست و کرا چشم تو در خواب

ناتوان کاتبی ویش بیت

کشته است چشم ناتوان ناز و سازد جهان عیار خود را هر ز در کوفته بیمار افکند

بیار سکر فقیر ویش بیت

چشم دلاور کور غم جو کور روی مویش غالب بود حسرت آنی دایا بیار ایدر

وکاتبی ویش بیت

چشم و رخ او خوشند اگر چه بیمار و آفتاب خوش نیست
نیم خواب سیف اسیر کی دیش بیت
 ناموس طلسم جادوان را زان ترکس نیم خواب بشکن
شوغ و شنگ و لایضا بیت
 بردل من تیر خسته می زند ترکست چشم شوغ و شنگ تو
شور انگیز خسروشت نامه ده دیش بیت
 ترکش از گشته شور انگیز گشته عشاق را بنه تیر
وز و کال خجندی دیش بیت
 چشمش عقل و جان زده این در دهنزار کار بان زده
کوشت نشین کاتبی دیش مطلع
 دو چشم شوغ تو هر یک بلای خوریز تو اگر چه کوشت نشینند و مردم آیزند
کوشت کبر حسن دیش بیت
 ز چشم چشم دوزم من جو چشم کوشت گیرم که با چشم تو چشم من کوی چشم می باز
بادام کال خجندی دیش بیت
 سوی لب چشمش اشارت میکند که آنچه بادام است حلوان خوشست
ترکسین مسعود دیش بیت
 ز خواب نازک چشم رگسین بوی که هیچ کوشت نشین را نماند خواب از تو
بیغان آندری دیش بیت
 کنیم غارت آن لب جو خواب شد چشم ز حال بود خبریت باغبان را

چشم و رخ او خوشند اگر چه بیمار و آفتاب خوش نیست

بیمار

شیر کبر کاتبی دیش بیت
 کاتبی آهوی چشم شیر کبر و چشمش هر دم سرگشته دارد بجزای دگر
رو به باز خواجو دیش بیت
 سید آن آهوی رو به باز حیا دتوم اماشکار افتاده و شیر ننگ بخیر ما
کعبین حسن دیش بیت
 کعبین چشم غلطان و بازیهاد می تو حریف شوغ چشمی با تو نتوان باختن
دل آویز شوغ سکو دیش بیت
 مرا آن گوشه چشم دل آویز بکشتن می کند کوی اشارت
هند و پیکش کعبه دیش بیت
 چشمانت کبر روی پر و شش خسبند هند و پیکانند در آتش خسبند
زنگی کال بن عبد الوهید دیش بیت
 داد باز گنجان چشم خوشست تنگ چشمان ترک و روم خراج
چاه بابل ظهیر فاریابی دیش بیت
 چشمست بجا دوی بول چاه بابل است زلفت بکافی عوض برج خبریت
آفتاب و لایضا مطلع
 چشم شوغش که آفتاب و شست خط سبزش که آسمان آست
 در جنا و ستم چنان شده اند که آنچه ایشان کند عین وفات
سردان کال بن خبات دیش بیت
 تاسیه چشمی کند با مردم از هر گوشه چهره سردان یافته دلی گوشت

سبب پوش و محراب نشین کال بخندید و پیش بیت

چون مابر پر حیل بعد مگرونی آن چشم پوشیده سیه کوفته محراب گرفته است

خونم بر سر روی فقیر و پیش بیت

زلف و اعلاک چشم خونم ز کور پاشیده دلایر و جان فدا و جلد تن قربان سکا

خسته و لایضا بیت

سر روی کوزلک و شخسته در لعل یکدانه طپیم در دانه انگ اگر وارایه در مانگ

کشتی و لایضا بیت

بحرا شکسته خیال چشمی اول در داد بکز راول کشتی بکم قاتل اولاکر داد

باب هشتم کرکک بیانند در

اکر اکا عرب بدب و عجم خزه ویران

فصل اول اطلاعات عرب بیانند در

سهم جانی و پیش بیت

سهم ز کان تواند بزار مارا باز داشت جبروج اند حجاب را باشد سوزنی

جعبه کال بن خیاث و پیش بیت

بر سر دو جعبه بر تیر روی پیکان پر بر ز روی ز کانی با نتم دانی که جیت

سنان بنکم بیت مشهور بیت

مژگانیت کوز می کند از جوشن مانند سنان کیوه در چنگ بشن

الاس فتای و پیش بیت

خون شد دلم از باد که عکس غاسقی الاس تیغ خزه در جام می انداخت

زکند

وایم

وایم موی معشوق اخلا و غن و صنا بر و پیش بیت

خز زده بد و بادام صدمه زار الحاسن برون خند سرالاسها زور خوشاب

خنجر شاعر و پیش بیت

ای خنجر مژگان تو خون جهانی ریخته وی ز کس خنجر کشت با خون دل آینه خسته

مساکر کال بن خیاث و پیش بیت

خار نظر اغیار الاس و نی و مسار لرزنده زبان ماریا ناکه مژگانیت

فصل ثانی عبارات عجم بیانند در

تیغ کاتجی و پیش مطلع

یارم تیغ غمز جگر پاره پاره ساخت هر پاره را بشیر و کر پاره پاره ساخت

وایم و پیش مطلع

تا داد چشم ترار و نکار تیغ ای او نکرد بر سر روی کد ار تیغ

قنده بار مسعود و پیش بیت

خون می خورد مگر کد مان سرخ کرد است از سهم ترک آن خزه فتنه بار تو

عاشق کش خسرو و پیش بیت

رافد ابر شواری برون اندوای از گل بدین مژگان عاشق کش سی خون در گنارم

نیش خاقانی و پیش بیت

نوک مژگان چنان زد روی بر دل که سر نیش در جگر شکست

نیش کال بن خیاث فصیح و پیش بیت

مسار و خار و ناکه الاس آبدار لرزان زبان مارونی و نیش و نیش

سوزن کاتجی دیش بیت
 هزار زخم کرا ز غزوات رسد غم نیست بسوزن مزه چون عاقبت خواهی دوست
سیج و اب ایضا بیت
 غنات سوی غدا بم دلیل دل جانما که سیج جانب سوزت رهنمای کباب
موشکانی خسرو اسکندر نامه جاریه چینی دندن دیش بیت
 بغزه ز گوشتی بهارم تغیر و کر موشود موشکانم بنیر
 مازین مرغ موشکافت خوی که دیدست کز موشکافند موی
تاوک تامل دیش بیت
 تاوک مژگان او خون دلم بر کی ریخت کرد جهان سر بر سر در نظر ماسیا
ترکش کال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت
 مژگان اوست انکه بزبان او روم یا تر کشی ز تاوک پران تی پرست
زوبین سوزنی دیش بیت
 دیلمی موی کنی جنگ و جدل هر پایت بهر دلد جان از سر مژگان زنده زوبین و
خطنگ سیجی دیش بیت
 از خطنگ آن مزه میکنی دلم صدا پاشد وز دود دیده دلم خون رنگی آید بر لب
نیزه شاعر دیش مطلع
 سپهر سیه ای مژگان کونی کوندا آنی که که بون بروج کوندر
نیزه باز کال نجندی دیش بیت
 ز نیزه بازی مژگان شوخ چشمانم سنان بسینه رسید و بگو که تا چه رسد

موشکانی خسرو اسکندر نامه جاریه چینی دندن دیش بیت

بواطلا اهل بدیع تجرید دیر که بر شخص دخی انتراع ایدر با لوف قصه ریب
 نیشکم دیر لری من فلان صدیق حمیم **چنگ شکبوت سیف الدین اوج دیش بیت**
 از چه دیش شکبوتی ز کس تو در دل زده شکبوت مژگان تو چنگ
مورثا عرسا دیش بیت
 موران بهوای شکرستان بت در خلق گرفته اند بادامش را
نی و نسیستان کال بن غیاث دیش بیت
 کعبین کشه کردان در میان حاسن رسته کردش نیستانی باقیم دانی که حبش
چتر سیا نام دیش بیت
 دید چشم ترا که دارد از مژه چتر سیا ز کس از بخت نخواهد تاج زر بر سر گرفت
دوصف و دو لشکر کال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت
 یاد را باد و جعبه پیکان جانستان یا صنف زده دور و بر برادر و لشکر
شکر هند نام دیش بیت
 صنف کشیده خیل مژگان سیا شکر هند و برکستان غریب
هندوی آینه دار آسی دیش بیت
 سنبل خار تو ز کجی آتش پرست ز کس و مژگان تو هندوی آینه دار
قنار مهری دیش بیت
 قناب وار مردم چشمت چاکبکی مژگان قنار که دود لپا بران زده
چنگال سهروری فقیر دیش بیت
 شرم شرع اید و بن کودی ایلر نیمه کسر آخر مژه چنگالنه قناب کبی

بواطلا اهل بدیع تجرید دیر که بر شخص دخی انتراع ایدر با لوف قصه ریب
 نیشکم دیر لری من فلان صدیق حمیم چنگ شکبوت سیف الدین اوج دیش بیت
 از چه دیش شکبوتی ز کس تو در دل زده شکبوت مژگان تو چنگ
 مورثا عرسا دیش بیت
 موران بهوای شکرستان بت در خلق گرفته اند بادامش را
 نی و نسیستان کال بن غیاث دیش بیت
 کعبین کشه کردان در میان حاسن رسته کردش نیستانی باقیم دانی که حبش
 چتر سیا نام دیش بیت
 دید چشم ترا که دارد از مژه چتر سیا ز کس از بخت نخواهد تاج زر بر سر گرفت
 دو صف و دو لشکر کال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت
 یاد را باد و جعبه پیکان جانستان یا صنف زده دور و بر برادر و لشکر
 شکر هند نام دیش بیت
 صنف کشیده خیل مژگان سیا شکر هند و برکستان غریب
 هندوی آینه دار آسی دیش بیت
 سنبل خار تو ز کجی آتش پرست ز کس و مژگان تو هندوی آینه دار
 قنار مهری دیش بیت
 قناب وار مردم چشمت چاکبکی مژگان قنار که دود لپا بران زده
 چنگال سهروری فقیر دیش بیت
 شرم شرع اید و بن کودی ایلر نیمه کسر آخر مژه چنگالنه قناب کبی

چنگال

باب نهم غمزه بیانشده در
 و غمزه کوز او جیل و خشم با قند دیر لر و کوز قند دیر لر انیس العشا
 بو که تو خن او بنمشد رو بو کاه او لور مرزا او صافی اید صفت نور و کاه او لور
 غیر او صافی اید صفت نور و لفظ غمزه اید تعبیر او نور اید اوله بود می مستقل
باب اولی مناسب کوردی قصه اول اطلاقات عربیانه
قصه آسمان سروری فقیر دیش مطلع
 شود آن غمزه خوش چشم نامان نافه که در عالم همی باشد قضای آسمان نافه
محمور و ترک عماد دیش بیت
 برره اهل نظر غمزه محمور تست مست کشیده کان ترک نشود کین
و کال خجندی دیش بیت
 مرکان غمزه او بعد از هزار فتنه کردند ملک دل را اینجا چنانکه دانی
سلاح سروری فقیر دیش بیت
 بر پادشاه حسن سلطان قول اولدم کم غمزه سی در عاشقی قلبینه سماهی
فتان مسعود دیش بیت
 مسعود را بغمزه فتان مرز خون و رخون بهاد دیش کوبسل منست
حالی سروری فقیر دیش بیت
 غمزه سندن خوف ابرو لایم از افغان کار بان دویر زیر احادی به حسن
کافر کاتبی دیش بیت
 دلانا بد و غمزه مسلمان مجواز کافری چند

جلا و حسن دیش بیت
 دل گرفتار غمزه تو بماند نی کن سی اسیر جلا دی
قصاب کاتبی دیش بیت
 غمزه راهرم بقصد خون من خنجر مرده کز برای مورکش تن حاجت قصاب نیست
و جلیبی دیش مطلع
 ای زایم و انت متعل عشاق را محراب با غمزه چشم تو دل قربان کی قصاب و
غنا زفتا حنی دیش بیت
 در گوشه دل رست ز بادام نهالی هر تیر که آن غمزه غنا زشت اند
صیاد جانی دیش بیت
 دل آن غمزه خون بر کشد جانی راه صید را چون اجل آید سوی صیاد در
مطلول خواجو دیش بیت
 تا کی کند آن غمزه عاشق کش معلول در کار دل ریش من خسته تنافل
قصه ثانی عبارات مجسم بیانشده در
مست کج دیش بیت
 خونم بر بخت غمزه مستش بدبری جانم فداش باد که مارا درین رخت
نیم مست عماد دیش قطعه
 آن غمزه نیم مست غناز و ان طره و لغریب طر آره
 بس خرقه کرو کند بیاد بس سبیل بدل کند بز تار
مست سلمان دیش مطلع

غزوه سرمست ساقی شراب کرد هشیاران مجلس اخواب
مست خراب رضی الدین دیش بیت
 ای آنکه همیشه در شرابی بی من چون غزه خود مست حلالی بی من
پیکان کمال خجندی دیش بیت
 جز بسی غزه تیرت خوش نیاید و دم زانکه نبود کار کتیری یکی پیکان فتاد
ناوک خیالی دیش بیت
 آمد هزار ناوک زان غزه بردن پیوسته چشم برودارم که دیگر آید
تیر آذری دیش بیت
 سالها شد تا ز تیر غزه اش در خاک و خون دل چو مرغ نیم بسمل بر زمین بر می نهد
صد اکلن کال خجندی دیش بیت
 آهوان را از دو برین شد جگر خون و نه در نمی یابند مگر غزه صد اکلن کشن
تیغ عصمت دیش بیت
 بتیغ غزه ام گشت و دل ریش جز آن ب خون های خود ندانست
وسرور فقیر دیش بیت
 خط کلدن دله غزه که اول از اوئی کار کرد کم دما کنور سه جانا که کار اتمز قلیج
نیش زن کال خجندی دیش بیت
 از پی رک زدن ار کار به نصاف افتد نیست استاد تر از غزه او نیش زنی
نشر جامی دیش بیت
 و بدم خون می رود از چشم پرغم تا مراد بر که جان غزه خون ریز او نشر زده

سوزن سروری فقیر دیش بیت
 ای قشعی با غزه بلز اوق طقونا جی قشعی دوییدی تا کر پیچ کوزنه سوزن کبی
دلوز کاتبی دیش بیت
 بی روم صدر چو عیسی تا عالم بگذرم سوزن آن غزه دلوز وانی گیر دم
ترکانه عبد الواسع دیش بیت
 ای برده بدان غزه ترکانه دل من شد با طرب از عشق تو بیکانه دل من
ترکان کال خجندی دیش بیت
 با چشم و غزه او افتاد جان شیرین همچون مویز امانت در دست ترکانا
جادو دله ایضا مطلع
 چو در جان کرد و دل جا غزه تو میان مردمش خوانند جادو
خونریز خواجو دیش مطلع
 بیکه هندوی کیسوی آستان تو باشم قتیل غزه خونریز تا توان تو باشم
شوخی عماد دیش بیت
 از سرایم کشد بهرامست غزه شوخی آهوان سرای
 سرای بر شهر که آید و باب اولنده قضا آسمان مثال ایراد اولن
بیت فقیر بوکا دخی مثال اولور بیجا شمس گنج دیش بیت
 بیمار که جان دهد فراوان دیدم بیمار که جان ستاند آن غزه بخت
بهرام کاتبی دیش بیت
 چشم مست زهره مکان تیر و عاشق شمر غزوات بهرام کوکول و مارت آفتاب

گفتش روی تو صد روز ز قمر خوهرت گفت خاموش که آن فتنه دور ترست

ستر آلهی و له ایضا بیت

ان جسم نه جسم است روح مجسم وان روی نه رویت که سرت آن

روح مصور عصاره دیش بیت

رخش روح مصور در طراوت لبش عجم در حلاوت

ختن سگای دیش مطلع

از رخش چون ان خط شیرنگی آید بر و از ختن کوی سیاه رنگ می آید برون

بغداد معزی دیش بیت

رخ او هست چون بغداد و چشم نشان دجله بغداد دارد

نسخه رخس چینی دیش بیت

رخ تو نسخه حسن است هر نفس آن خط نقوش حسن خدا حرف بر خوانم

ورق شیخ سعدی دیش بیت

عرفت بر ورق روی نگارین بچه ماند همچو بر رخس کل قطره باران بهاری

عنوان جمال خواجو دیش بیت

سرمایه حسن یا خطت آن عنوان جمال یا رخس ازین

مطلع عصاره دیش بیت

عذارش مطلع مطبوع غرآه بمشک چین کیسویش متقا

آیت حسن دیش بیت

رویت که هست آیتی از معنی جمال بر چهره خط می کشی اینجا خط است این

سونه فاتیما شاعر دیش بیت

سونه فاتیما روی ترا هر که بدید قل هو الله احد خواند و با خلام دید

والفقی حسن دیش بیت

دل زلف تو و اقیل خواست یاد گرفت نظر بروی تو آنگذ و الفقی آموخت

مصطفی علیه السلام و له ایضا بیت

بیامیزد ز بی خال و ز بی روکب بلای همتش بین مصطفی سیت

یوسف علیه السلام و له ایضا بیت

از عارض کیسوی ز رخسارش بیکجا هم یوسف و هم رشته و هم چاه بدیدت

حسن شیخ سعدی دیش بیت

حسن اندر بلند کفر پرستد و صلیب زلف و روی تو در اسلام صلیب و حسن از

سلطان نظامی لیلی و صفندی دیش بیت

سلطان رخس بخت مسکین هم ملک حبش گرفت و هم چین

لعل و له فی وصف خسرو بیت

کمر لعل و قبا لعل و کمر لعل رخس هم لعل بایی لعل در لعل

عبید حسن دیش بیت

روی تو عبید و لب طراوت چاشنی شریطت در علوای عبید

صبح و له ایضا مطلع

روی چون صبح تو بر نور قرنی خندد لب شیرین تو بر لب شکر خندد

سحر کمال خجندی دیش بیت

از در خلوت چو دیدان زلف آن عارفان
 در طبع پیچید چون شب بود نزدیک
مطلع انوار و لایضا مطلع
 مطلع انوار حسن است آن رخ چون آفتاب
 مطعی کفتم برین خوبی که کی کوید جواب
و بر دیش بیت
 روی تو مطلع انوار سر ابرو ده حسن
 زلف تو جمع دلهای پریشان احوال
مشتی عبدالواسع دیش بیت
 از خوان روی و سخن بوی و بخت کیو
 زهر طبعی و جینی مشتري رفسان
زهر حسن دیش بیت
 پیش رویت که زهر را ماند
 ماند میزان نیکوان بی شک
فرق و جوزا مزیه دیش بیت
 بگر تو بران روی در خشنه چو فرق
 بگر تو بران عارض خشنه چو جوزا
منور نار صاحب منقاع دیش بیت
 و کالت رمنور و کالت رجا
 محبا حبیبی و حقه باس
مشعل ک دیش بیت
 موت چو کند بر شاق شیخون
 با مشعل روی تو بود در بهر موت
شیخ کاتبی دیش بیت
 گفتش پوشید رخ گذر ز آه کاتبی
 گفت هر جا باد باشد شیخ را پنهان کنند
بر بیضا کال بن عبد العزیز دیش بیت
 عذار او بر بیضای موسوی دارد
 که شکل زلف سماش نشان ثعبان دارد

دین ناصر دیش مطلع
 روی تو وزلفهای درسم
 جمع آمدن دین و کفر با هم
اسلام خواجو دیش بیت
 خط بر رخ زیبای تو کفر است بر اسلام
 رخسار و سوزن تو شرست و نماز
مرهم شیخ سعدی کلتان دیش بیت
 روی زیبا مرهم دلهای خسته و کباب در مایه
حواصل نظامی هفت پیکره دیش بیت
 عکس دیش نیز زلف نقاب
 چون حواصل نیز بر عقاب
جام جم خواجو دیش مطلع
 ترا که روی بیان هم وجود هم هست
 دو کیسوانی خاک و چهره جام هست
عمر نازنین کال بن خیانت دیش بیت
 زلفت بلا و روی تو غریبت نازنین
 غافل شو که هست بلا در قعای عمر
دور کال خجندی دیش بیت
 منع نظر از زلف و رخ نیست بهیچ
 هر جا که بود دور و تسلسل نظری است
منقاعی بوبیتی ترجمه ایرب دیش بیت
 منع از نظامی رخ و زلف کوز در
 چون دور و تسلسل چنگ نظری است
قبیل سوری فقیر دیش بیت
 جمله اسلام یعنی اهل صلوة و انکسار
 ای یوزی قبیل اولی در چون تشنگی و اشتیاق
شمس و لایضا بیت

دین ناصر دیش مطلع

نیکم شک ضیای عالمی پر نور ایدر یوزی در ایدن سر روی روشنا جان الله
مرآت و له ایضا مطلع
 روی یاره بقصد ایدر که گزاهد تناف کک کل مرآت زن زشت اولان ایدر تناف
قصه شانی عبارات عجم بیاننده در
بهشت خواجو دیش بیت
 گلستان رخت در دستان بهشتی بر سر سرور و روانت
نوبهار حسن دیش بیت
 همه عالم اگر حسن ان گیرد روی خوب تو نوبهار منت
سیب نظای غیرین زبانندن دیش بیت
 چو سیب رخ نهم بردت شاخ سپه رادر رود سیب سپان
کل کال خجندی دیش بیت
 پیش روت دید را اگر بیدارم نگاه زحمتی بر کل نمی خواهم که از باران رسد
و ناصبه دیش بیت
 با فاخته گفتند حدیث کل روت حیران خد و فریاد بر آورد که کو کو
کلرنگ خرم و خرم و نامه ده دیش بیت
 نه دل انکس سینه سنگ دارد که صبر از عارض کلرنگ دارد
کل سوزی حسن دیش بیت
 آن چه رخسار تو نماز است آن کلرنگ یا کل سورت است عابجا ریحان برو
کل خود روی اشرف دیش مطلع

چو روی او کل خود را نباشد چه جای کل چنین خود رو نباشد
کافشان حسن دیش مطلع
 ای کل بیا که از چو تویی دور مانده ایم تی روی کفشت کفایت کلانی نشانیم
کلگون سرور فقر دیش بیت
 عکس کلگون رخ دلدار در صنگوز بو کوز لر و مک قانی وار
کل بادام معزی دیش بیت
 دو عارض کل بادام چشم باد است بخت دو فتنه بهم در بای و خون آشام
کل دسته خواجو دیش بیت
 خط سرنامه عنوان حسن است رخت کل دسته بهستان جانست
کلرنا صبر دیش بیت
 وقت سحر باد وستان کردم کوز در بوستان کل نازد در چشم من آن چنین کلنا کوز
چمن حافظ دیش بیت
 خوش چمن عارضت خام که بهار کن حافظ خوش کلام شد مرغ سخن سرائی تو
لاله ناصبه دیش بیت
 خط تو سبز بر کل دیر رخ تو لاله بر سر ورست
لاله برک عبدالواسع دیش بیت
 دو عارض بر بند و دو رخ لاله برک عقیق لبان و بلورین ذقن
لاله پوش نظام نگاری دیش مطلع
 گلزار رخ تو لاله پوش افتادست طوطی لب شکر فروش افتادست

پیش از اندیش پوستان نه دقن **کرباغ میوزد بهتاب بی برد**
آتش من دیش بیت
 طره از رویت نمی کرد جدا **کافران دانست از آتش نجات**
آتش باز فتایه دیش بیت
 حانه صبر دلم سوخته شد تا دیگر **چه کلم بشکند از عارض آتش بپوش**
آتشین ول ایضا بیت
 سیه دل شد ازین داغم کی با آتشین بوی **چولاله جام می بر سر و نیم بهوایی**
آب خسرو دیش بیت
 خط تو نارسه بنماید اندر زیر پوست **چون خیال سبز نوره اندر آب**
کلاب عسادی دیش بیت
 بعد مسکین تو بر پرک من دانی کجاست **تا فامسکه بر روی کلاب افتاد است**
جهان افروز حسن دیش مطلع
 خوبی که از روی جهان افروز جانان بچکد **کو کو کب سیار از خورشید رخشان بچکد**
بهارستان ول ایضا بیت
 هر جا که می باشد از شرم فروزیند **آن شوی چون بنامید روی چو بهارستان**
وزد کمال خجندی دیش بیت
 دره رو آید خیال وی او شد متعلق بوش **بود دزدی با جراح انواع کالابر و نشت**
جان خواجو دیش بیت
 گفت که نقاب از رخ طر آبر افکن **گفتا کمر آرزوی دیدن جانت**

شکوفه کاچی دیش بیت
 گذارم دم سرد چون دیدم آن رخ **که کرد و ز سر ما مغیر شکوفه**
دسته نسرین ول ایضا بیت
 دل گرفته که دایم بهوای رخ تست **پهچو سبست که بادسته نسرین کرد**
نسرین و ارخوان خواجو دیش بیت
 در تابم از دوشنل هندوت کر خجسته **سر برکن رنسرین و ارخوان نهاد**
ارخوانی شیخ سعدی دیش بیت
 سعدی خط سبز دوت دارد **پیرا من خدار خوان سپه**
یاسمن و یاسمین خیالی دیش بیت
 باور نتوان کرد که در باغ نکوی **چون عارض تو یاسمن یاسمین است**
برک یوسن حکیم سوزنی خط و صفند دیش بیت
 در دل نهاد غبر و سوسن نهاده ام **کاندوده شد بعنبر تر برک سوسنش**
آفتاب کال خجندی دیش بیت
 تانخ بخوشی کی شود از دیده اشک رونا **پنهان گشته آفتاب اخرنی آید برون**
طوسی دیش بیت
 دمی که گریه کنم روی خود بمن بنای **که گاه گاه بود آفتاب در باران**
خور و ماه سلطان احمد بن اویس دیش مطلع
 روزی بسر کوی فغانم گذر افتاد **تا که نظرم بر رخ چون ماه خور افتاد**
مهابت کال خجندی دیش بیت

مهابت کال خجندی

مهابت کال خجندی

پیرایه حسن عمار و صف مهره و پیشیت
 رخس پیرایه حسن و طراوت لبش سرایه لطف و ملاوت
طغرای حسن کاتبی و پیشیت
 روی تو طغرای حسن و زلف را شاطره زنی بر دو کویا که آوردت بر طغرا قلم
لوحه دیوان حسن مسعود و پیشیت
 نقش رخ تو لوحه دیوان حسن شد نقاشی صحن چون ورق کمر خان ناد
آینه کمال مجذبه و پیشیت
 کمال روی تو دید ز شوق در سخن آمد شود هر آینه طوطی ز کس آینه باطن
آینه اسکندر و جام جهان ناز و قمر ماه و چشمه خورشید کمال بنیاد قصیده پیشیت
 آینه اسکندر و جام جهان ناز با قمر ماه و چشمه رخسند خورشید
آینه جهان هوایی و پیشیت
 رخت آینه جانت کز باور نیست ای آینه بگوید سخنی روی هر کس
و کمال بن عبد العزیز و پیشیت
 رخ تو آینه است کز کمال مناش درو معاینه بیند صورت جان را
آینه چین خواجو و پیشیت
 روی تو و خط سبز آینه چین و رنگ لعل تو و حال لب طوطی و هندوستان
آینه رنگ حسن و پیشیت
 رخت آینه رنگ سپه بینم خط بر آینه رنگ بی بینم
جام کیتی ناکسرو اسکندر نامه دکنیز که چینی زبانند و پیشیت

کراوست بکسر و جام جوی مرا جام کیتی غایت روی
تخته عاج حسن و پیشیت
 اگر بدین آثار رحمتی محتاج خطی جو شک ترش بن بگرد تخته عاج
میدان سیم معزنی و پیشیت
 ز سیم پاک تو داری بریج میدانی ز غایب است دو چوکان تو دران میدان
 عجب نباشد اگر کوی دل بود اینجا که سیم باشد میدان ز غایب چوکان
میدان ول ایضا بیت
 بود چوکان دوزلف و کوی زلف کوی و چوکانش راز میدان گل
در بهشت حسن و پیشیت
 بع چون در بهشت برو خط چینی ای ظلم مشه خار منبر در بهشت
در خلد کمال نجفی و پیشیت
 رخ خوب باز بکش که قیامت نی تو چو قیامت باید در خلد باز کردن
در رحمت کاتبی و پیشیت
 هم رو بیرق بسته همی سخن باز می در می رحمت را چه بر خسته حالی بسته
مصطفی خونی و دلبری طوسی و پیشیت
 روی تو است مصطفی خونی و دلبری در شان حسن خط سیاه تو آیتی
کنج لطافت خواجو و پیشیت
 گفتش کنج لطافت رخ به پیکرت گفت خاموش که بر کنج سینه برانند
در یا معزنی و پیشیت

در یاست روی آن بت و دریا بر آینه **هم در پاک زاید و هم غم غم آورد**
دریای طاحت حسن دیش بیت
 دریای طاحتست رویت خورشید دران گذر ندارد
آشوب شاعر دیش بیت
 ای رخت آشوب و زلفت زشتا و زشتا در کمر تا با کیا نم آشنایی کی کند
پرنیان معزی دیش بیت
 کرد جهان ز عشق خواهی علم را بر پرنیان ز عنبر سارا رقم کش
چرند و له ایضا بیت
 بیخا زلفش چون بیا بیا بود بر عارضش بر پرند از غایب بند و شک و چین بود
دیبا و له ایضا بیت
 یکی دیباست روی تو که پیش او شود کند دران دیبا که از بغداد دورم و شوختر خرد
دیبا ی نقش عبدالواسع دیش بیت
 نقش است نخون جگر از بحر توروم تا دورم از آن روی چو دیبا ی نقش
ترکستان شیخ سعدی دیش بیت
 غرب و سخت محبوب او فتادت ترکستان رویش خال مند و
روم و آذربایجان کال بن بیات دیش بیت
 زلف شام و خط خطا و خال رنگ روی روم و طلعت آذربایجان
بنگده شاعر دیش مطلع
 خوش بنگده است چهره مهوش تو خوش بوالجب است طر: دکش تو

نگار خانه چین و له ایضا بیت
 خیال روی تو بر چشم من چو جلوه کند نگار خانه چین در نظر بدید آید
نگارستان کال بن بیات دیش مطلع
 ز می رویت نگارستان مایه چه ایک لحظات پروای مایه
نگارین جای دیش قطع
 مشغوم غم و حسن خوب رویان بزل دکش و روی نگارین
 گزینها کیردت دل سال دیگر چنان که سال از خوبان پارین
ش کال خجسته دیش بیت
 ملک دل گیر که شاد رخت آورد خطی که بحسن از همه خوبان تو مقدم باشی
خوان و له ایضا بیت
 نگداشت که خال رخ تو بکرم ان چشم این خوان غلیت چو تنگیت عری
سپهرین سپهر معزی دیش بیت
 رخس سپهرین سپهرینم خطش مکی که عجب مکی زده باشد که از سپهرین سپهرین
جانقرا عرابی دیش مطلع
 از رخ جان فزای تو کشته خجسته فلک باز غای رخ که شدی تبا حال من
بامداد حسن دیش بیت
 خط سیه تو گرد رخ بچه ماند شب بتماشای بامداد بر آمد
روز نیریز دیش مطلع
 از کاستن زلف توای نوشین ب افزون نور عارضت نیست عجب

اوقات زمانه را همین است سبب **بفراید روز چون شود کاسته شب**
روز قیامت کین اسپر گنی دیش بیت
 نیست عجب که آفتاب از رخ او سیه شود **روز قیامت** او سیه زلف چون شیش
ایام بهار معزی دیش بیت
 ازان کوته بود زلفش بران روی کارش **که کوتاهی بود شب را با یام بهار اند**
سحرگاه اشرف دیش بیت
 چو دید روی تو ایستاده دمای جان **که استیجاب دعوات در سحرگاه است**
صبح غنای غم و زبانه زلفش
 جهان روشن بروی صبح خندت **فلک در سایه سرو بلند است**
روز روشن کاتبی دیش بیت
 بی بر زلفش دل و دین با وجود آن دو رخ **دزد پر دل کاربان در روز روشن بی زلف**
نور چشم ناصر دیش بیت
 جان پاکست تن تو بدل من را یافت **نور چشمت رخت در نظرم جا کرد**
چشم جهان حسن دیش بیت
 روی چه پوشی تو زانگهی تو جهان هیچ بیت **چشم جهان روی است و دمک چشم خان**
چشم نور آزر بی دیش بیت
 چشمه نورست روی دوست کو جان تازه کرد **هر مسلمانی که دید آن روی ایمان تازه کرد**
تذرو نظای هفت پیکر دیش بیت
 قدش چو کشید زاده سرو پای **رویش چو سرو بر تذر و پای**

بهر کس که در این شعر
 بگوید که منم که در این شعر

سپهر کمال بن عبد العزیز دیش بیت
 در سپهر رخ تو هر که نظر کردند دید **زهر و شتری و شمشیر تو بر تو**
صبح جانی دیش بیت
 درست گشت بر صبحی ز روت ای خوشید **بوقت طلعت برون شود دو بار شوق**
فرشته حسن دیش بیت
 زلف تو کرد حاض خوبت بر آموه **کوئی که هر دو دیو رقیب و فرشته اند**
آب سر و لاله فقیر دیش بیت
 خوش فدا آن آب عارضی چون آتش **صنعتی داد بهر دو اینچین خوش استیلاج**
یازدهم بون بیانده در
 اینس العشاق صاحبی الخیر بر بیت کنور **اما فقیر عری و فارسی اطلاقاتی**
 بولوب بونی دخی باب مستقل تلوب و سایر ابواب **بکی یکی فصل ایما دایلم**
فصل اول اطلاقات عرب بیانده در
سین و مستیج عیان دیش بیت
 و مقوله و حاجب من **و فاجا و در سنا استرجا**
 بوردی سین سرتیجی یه تشبیه ایلدی اینجه لکده **و دو غر و لقه یا سراج تشبیه**
ایلدک بلدر مقده زینق که آچلمش اولیه عصار دیش بیت
 کل زینق و لیکن تاش کفتمه **میان یا سمین و لاله خفته**
شیع ساعردیش بیت
 بورنی یار که تاش ایلدی اهل نظر **مبدر و بند کویا بر اصلش شمع**

بهر کس که در این شعر
 بگوید که منم که در این شعر

ورد سوسن کال بن غیاث دیش بیت
 بیست پایش چون یافودان زین نون یاورد سوسن کون بیست خوشبو کاو
سهم ولد ایضا بیت
 دو قوس بی و تر پیوسته با هم برایشان متصل سهی دو توام
فصل ثانی عبارات عجم بیاننده در
تیغ نظامی شیرین و صفت دیش بیت
 تو کوی پیش تیغ از سیم که کرد آن تیغ سیبی را بدو نیم
انگشت نبی علیه السلام کال فارسی دیش بیت
 انگشت احدت که مراد و نیم کرد یا بر میان سپری تیغ حیدرت
ستون سیم کال بن غیاث قصیده کننده دیش بیت
 یا متصل بزر و دوطاق زمر دین از سیم خام بسته ستون دو بیکرت
و عصار دیش بیت
 بزر آن دو طاق عنبر آکین بد قدرت ستونی بسته از سیم
شوشه ولد ایضا بیت
 کشیده بر کل سرین زیننی غلی در پیش لطف و ناز زیننی
 میان جنج و لعل آن کل اندام منبت شوشه از نقره خام
سیمین نابره و ناودان کال بن غیاث دیش بیت
 زیر طاق لاجورد چون دو سیم نابره خوب و خوش بو ناودانی با فتم دانی گریه
الف سیم انیس العشق صاجی کور مش بیت

بیت سیمین نابره و ناودان کال بن غیاث دیش بیت

بیت سیمین نابره و ناودان کال بن غیاث دیش بیت

بابین دو حین راست از نون تا سیم بینی الف کشیده بر روی از سیم
دوازدهم خط بیاننده در
 و خط کی قصدر بر قسی اولدر که نبات کی بکن رنده بیتر و بر قسی اولدر که
 به نقشه کی کلشن غدار اطرافنده بیتر
فصل اول اطلاقات عرب بیاننده در
نبات حسن دیش بیت
 انت اندنا تا حنا کف و کدخت خفر آن دم که بگرد شکر سبز دید
بنفشه ابو سلال دیش بیت
 زعم البنفسج انه کذا ره خنا فستو من قفا سانه
ربحان کاتبی دیش بیت
 وجود خشک می از نقش سبز خط است چو آن سفال که آرد کسی در و ریحان
نیلوفر صاری دکل کوکی مراد در خواجودیش بیت
 بر کل خود در و ریت کرباب رو حلالی سبزه سیراب را بگر چو نیلوفر در آب
سنبل کال خجندی دیش مطلع
 حنا در خط سنبل و تابان دایما بر سر شاخ صنوبر کل خندان دارا
و سروری فقیر دیش مطلع
 اولوب پرچین خط باری او پلور در اگیو یا سنبل او ترا هوئی خنلور در اگیو
سوسن آقی دکل کوکی مراد در عبد الواسع دیش بیت
 ای بر رخ تو سوسن ازاد شکفته وی در بر تو آهن پولاد نهفته

بیت سیمین نابره و ناودان کال بن غیاث دیش بیت

بیت سیمین نابره و ناودان کال بن غیاث دیش بیت

خطریان قائل دیش بیت

خفت ز غبار روی در میان کرد با قوت لب سه ترغی دارد

غراب تا سه دیش بیت

کرد لب لعل خط کشید شکر همه با غراب داد

مسک حسن دیش بیت

خط کشیدی و من شدم عاشق راستی عشق و مسک نهان بیت

عبیر خیالی دیش بیت

بر قمر تا عدد زلف تو مسک افشانت در شکر شیوه خط تو عبیر آموزیت

غالبه سوزنی دیش مطلع

ترک من هر و وفا سیرت و آیین نکند تا که بر برگ گل از غالبه آرزین نکند

عنوان خواجو دیش بیت

عنوان سواد خط سبز است سر نامه نامه جمالیست

آیت طوبی دیش بیت

روی تو هست معنی خوبی و دیگر در شان حسن خط بسیار تو آیتی

آیت حسن کمال خجندی دیش بیت

خطت آیت حسن و لب وقف اوست بسرخ و سیه وقف و آیت خوشگفت

مثال حسن حسن دیش بیت

خطت مثال حسن شد با آنکه خوش خوش از حال مسکین بکس و جان فطنه نهیم

برات خواجو دیش قطع

الک

اگر چه در خور است ان خط ولیکن خطا کردت که ان بر خور نوشته است

خطا گفتم مگر سلطان حسنش برای برشته خاور نوشته است

کفر و له ایضا بیت

خط بر رخ زیبای تو کفر است بر اسلام رفتار و سرفراز تو شر است و منای

توقع کمال بن عباس دیش مستزاد

مشهور جهان شد که بعد و چه محقق خبر از خط توقع تو منشور ندارد

در غایت خوبی بر لاله و ریحان

و خط سحر و صفته دیش بیت

شد خط تو قیاس سلاطین از ان رویا سخت و تو کفایت علی الله معینش

اجل احمد پاشا دیش بیت

مشتوق خطی در اجلی مبتلا رک آه اول اجل دیگر ای هر دینچه ما

عقرب حسن دیش بیت

آن ترک خط آورد که ما است بعقرب روزی که کمر بست که خورشید بخیزد

ناله ادیب دیش بیت

در دور رخ تو ناله انداخت سپر تا دایره خط تو بر ماه کشیده

دایره واد بعضی این در شیخ سکا دیش بیت

بگرد نقطه سرخت عذار سبز چنان که نیم دایره بر کشند ز نیکار نیست

دعای سر کفر فقیر دیش بیت

خط کلکدن دل غمگین اولم او که کار کن کم دعا گو ترس جاناک کار انتر قلیج

خطا زدن بجهت برتری دست مکتوب که شایسته
خطی جان کم دوش کسری نیست

قوس قزح شام دیش بیت
 بگرد خرم آن خط سبز ز صد قوس قزح خوشتر کشیدی
قیر سوزنی دیش مطلع
 سرو سیمین طرف ما منیر تیر کرد از خط شهر نک چو قیر
لیل جایی دیش مطلع
 یاز خطی که بر عذار نوشت توج اللیل فی النهار نوشت
فتی کمال اصفهانی دیش مطلع
 تا خط فتی ترا دید بر شکر بسته زبان بطعنه نداشت در شکر
 رنگی باشد اولدونی چون بکشتی کی دمانه منسوب اولد غیچون فتی دیر
مینا بدر دیش مطلع
 نبات سبز چو برگ تو پیدا شد عقیق ساد تو در پناه مینا شد
زمره و خواجو دیش بیت
 رخ منور و خال سیا آتش و بندو خطا معنیه وزن کزت زرد و افنی
دخان سرور فقیر دیش بیت
 عذار نده خط کورب صو و یارین بر آتش که بوشه و در اولد جانده بی دخان آتش
فتنه و لسه ایضایت
 بیوردی فتنه خط و مخرده ز لنگی قو قارگاه ایوه بن آنی شاه بگزندم
باس خضر شام دیش بیت
 تا باس خضرنی پوشد لب من زلفش چون میحاز نوازم

موی بیاور چو رخت

خضر جایی دیش بیت
 خضر خواهی بینی رب آب حیات خط سبز رنجه بن کرد لب یکون او
 و جبهه تازه و باش اولدونی یا بیک آب حیاتنه ارشدکی باعثی خلاص اتو کی در
بلا احمد پاشا دیش بیت
 قریبات غزه آنت زن فتنه خط با آه کم بن حشک بوخه باکسن بلوم
تقوید خواجو دیش بیت
 تقوید دل نوشته که خط مسلسل است شکر نی سرشته که باقوت احرست
نسخ و ثلث و توفیق شام دیش بیت
 خط غبار لب نسخ گشت و می ترسم که ناکهان شودان نسخ ثلث و ثقیما
لام عاده و فی دیش بیت
 خط تو که در شان رخت نازل شد لایست که بر آیت رحمت دالت
غبار کال غنجدی دیش بیت
 بران آب عارض خط نازک او غبار لب بر خاطر مانسته
مسلسل نوری دیش بیت
 خطت کرد عارض آن ترک دستان یا سلسلات ریخته بر طرف گلستان
مسلسل ناصر دیش بیت
 عکس خط مسلسل در آب چشم باجوی زیرا که سبزه نور چشمه خوشتر آید
معا حسن دیش بیت
 خط خوب توسطی از خط حسن عقل کی داند این معیار را

خط معا به تشبیه اولد و ننگ و بهی مناسی ظاهر اولد و فی در نیکم کال مخمزی دیش بیت
 گفتش بر کرد رخسار تو بی معنیست خط گفت خط خالی ز معنی نیست بی معنی کلو
لموس خسرو دیش بیت
 نه بر روی خط است ای آیت حسن که است آن فتوی تا مهر بایسته
علاق نامرسلان دیش بیت
 من غلام هندوی آن سرو آزادم که ادا بر حسن بنوشت خطی از این تحریر ملام
طلس اشرف دیش بیت
 خط بر بشارت جوف طلسمات کماوت پیداست حد فسون نمان از دیدنش
و نامرسلان دیش بیت
 خا طه قدرت طلسمی به دفع زخم چشم از سواد مسک بر باقوت احرار گذر
اسم اعظم جامی دیش بیت
 بت مهر سیماست بروی اسم اعظم خط ابجارت ده خدا را تا به کسم هر خطی
فهرست کال اصنافی دیش بیت
 مگر فهرست نیکو بیت ان خط که بی هر کار و بی سطر کشید پ
دیباچه خواجو دیش بیت
 سواد خط تو دیباچه صحیفه اول لال ابروی تو طاق منظر دیده
دفتر سر دفتر دیش بیت
 لدر بو خط دیدم اول یار دیدی سنگ بو ستیا بنگ دفتر ب در
لباس آل عباس بزرگی دیش بیت

سلطان

سلطان رخت لباس عباسی را پوشید مگر سر خلافت دارد
 سپاه اولد و فی اعتبار ایلد لباس آل عباس دیر لر نیکم خواجو عطار قنجه نگر
لباسی و صفند دیش بیت
 خدمت اولاد عباسش برداد طالعین بی رحمت داکشش بداد
مخمر کال بن بنات دیش بیت
 رخت نخون دل من می نماید خط مرکز عکمه عشق مخمر آوردی
مخمر ظالم حسن دیش بیت
 ان خط خونریز بر رخ خویش کویا مخمر ظالم پیش پادشاه عادیست
مکتوب سلاطین و لایق بیت
 خلاص تو بکتاب سلاطین ماند که با کشته پیش مهر کند دست چیر
سپاه جیش معزی دیش بیت
 زین سان که ختن بهم برآورد خط کوی ز جیش سپاهی پیداست
لال حسن دیش بیت
 چه خوش میدست اکمل از شب قدر لالی برده تا بان نبشتند
لال مخفف کال اصنافی دیش بیت
 لال مخفف از نکات آن خط است که گردنا که با جرم آفتاب قران
نسرین معزی دیش بیت
 من داشتم چو سنبل موی از سر سبایی تو داشتی چو نسرین از عارض نگاری
 آن خط ترا شد اکنون نسرین چو رنگ سبایی وز غم ترا شد اکنون سنبل برنگ نسرین

سلطان
 مخمر کال بن بنات
 مخمر کال بن بنات

خط سیاه نوگرد رخ بچم ماند شب بتماشای باد ابر آرد
و انوریت دیش مطلع
 ای از بنفشه ساخته گلبرگ آفتاب وز شب طبا بنهار ده بر رو آفتاب
لا اظہیر فارسانی دیش بیت
 آمد خط سیاه بلا لای رخ وین نیز منصب است که لالاش غیرت
هندوستان و طوطی خواجو دیش بیت
 رفت ماست با خورشید شب پوش خط طوطیست یا هندوستان
پر طاوس خسرو دیش بیت
 خط سبز از پر طاوس سازد مکش کز ارش تا مکش اند که در ب انگین کار
هندو و کار رخا دیش بیت
 هندوی خطت کافرت بگو ایدم زیز بگیرد کاران روی جهان عاقبت
شکر کاشی دیش بیت
 کرنی بند نه عهده از هر قتل کاشی شکر خطت بیکدیگر چادادند
دایه زنکی حسن دیش بیت
 خطت بر لب چو زنکی دایه بین گرفته شیر خواری را در آغوش
زنکار خواجو دیش بیت
 آینه رخ تو زنکار بر آورد از بس که بر آورد دل سوخکان آه
زنک جای دیش بیت
 خط بر آینه رخت زنکیست که دل و دیده را از دست جلا

اگر من تاسه دیش بیت
 بگرد خاتم لعل خط پیر و زه پیدا شد چرا باید که ان خاتم بدست اهرن باشد
مغمای عربین بری خط و صند دیش شعر
 نیست البتہ فی حوائی خدہ فسقہ فی دموعی المہراق
 کتب از مان خطا فی خدہ اندازد از معذب العتاق
شکل ثانی عبارات عجم بیانده در
مشک سوری فقیر دیش بیت
 خط ماری یاز جی مشک خطا در دین بر خطی یازم ای دل بچ بر بوج خطا
پردہ کال بن عبد الوہاب دیش مطلع
 چوبست خط تو از مشک بر شکر پردہ مشو چو پردہ یکسان پیش ازین تو در پردہ
وسروری فقیر دیش بیت
 خط کلدی دیو خاطر که کامسون غبار جاہل کوزینہ عارف اولیادوست پردہ
مشکین خواجو دیش بیت
 هر نفس که خط مشکین تو را زلفش از لہم رایحه شہر سار ایشینو
کردمک شمری دیش بیت
 گاه بر راه دو هفته کردمک آری پردہ گاه خورشید را در خالیہ پنهان کن
نافه کاسیت دیش مطلع
 ای رفته بباد از بوی بوی تو سرای وی خون شد از نافه خط تو بکر
شب حسن دیش بیت

آسمانی نیرزی دیش بیت
 خط بنرت از آن رو آسمانی گشت تماشایی جان من پذیر آید قضای آسمانی را
دود جایی دیش مطلع
 شد خیال آن خط از دل و آن رخ موش مانند دود زود از خانه بیرون رفت بیک انقش
مور کال اصنهانی دیش بیت
 مور خط بر شکر ت ساکن و من بچو کن فی زخم در پوست دست ز افغان بر سر
مار بد دیش مطلع
 ای بت ماه خود مار خط و موی میان چند آفریکی موی کشی بار کران
محبت نامه حسن دیش مطلع
 خطی که شک بر مر جان نبشتند محبت نامه بر جان نبشتند
نامه نجات خواجو دیش بیت
 عنوان سواد خط سبزه سه نامه نامه نجاست
شب معراج حسن دیش بیت
 شب معراج من از خط خوش ساقی بود قاب تو بین هم از ابرو دلداده
سودا خواجو دیش بیت
 برشی دفتر نوبان ورق برد از نام از سواد خط بنرت نیت سودا بر بند
داغ کال خجندی دیش بیت
 بر رخت آن داغ از خط و خال داد و دل سوخته افکار است
طغرا انوریه دیش بیت

۹۱
 هر تویی همسار اگر د باطل لبش از سک چون طغرا بر آورد
تمنا خواجو دیش بیت
 یا از پی میشت سلطان رنگبار تمنا می بند بر شانه خاور نبشته اند
مشال پادشاهی نام دیش مطلع
 خطت هر ز آتشی می نماید مشال پادشاهی می نماید
نقش کنین کال خجندی دیش بیت
 خط کرد بگرد لب لطف دیش پیدا انگشت ناما فتم از نقش کنین بشد
بهار خسر و دیش مطلع
 کا عذاری که خار خار دست خط بر یگانیش بهار دست
نوبهار حسن دیش بیت
 رخت خوشتر از روی کل در بهار خط تو بر نوبهار خوشی
بنفشه بینکم بر عارف قجامل طریقی ایل دیش مطلع
 گرد مشک که بر گرد قرینخت یا بنفشه است که بر دامن گل بنفشه
بنفشه سنان مجری دیش بیت
 اگر باغ درون لاله بنفشه نماید رخ تو لاله استانت و خط بنفشه سنان
سبز سلمان دیش بیت
 شامدان نیت که دارد خط سبز لیلان شامدانست که این دارد و آنی دارد
سهر خواجو دیش مطلع
 ای سبز دمانید بگرد قرازموی سهری خط سیه سهر سراز موی

بیرون نقای روی دیش مطلع
خط اول بیرون در کم لعل با کونج لبک اول لعل کم در خوشاب او ستند
مهرکب کال خجندی دیش بیت
خط چو دیدم بر رخسارم زیاد شد نام خطش از آن سبب مهرکب کرد ام
شفا و نقای خسرو صفند دیش بیت
هنوزش کرد کلهارسته ششاد و از آن آزاد سوسن سروش ازاد
و بدر دیش مطلع
ای شام سر زلف تو بهر شده کیش شفا و خطت را کل سوره شده منوش
شفا و پیرانی قوی جتی و رنگی لطیف و مطرا اولی بخون خطی کاتشیه ابدار
دیوار بنفشه کاتبی دیش مطلع
کلزار جالش کر شد یار بنفشه باغیت زمینش کل دیوار بنفشه
شبنم و زال عصا مهر و صفند دیش بیت
نشسته شبنمش بر برک لاله فتاد بر کل سوره دیش زال
خارش اعر دیش بیت
ریش آمد و ریش کرد جان و جگر است اسود دلم ز جوی بیداد گرت
کلزار رفت خار گرفته است چنانکه جز خار کنی نماند کار دگرت
تلم حسن قابل دیش بیت
اهل معنی را اگر صورت نبستی فطرت صورتی بودی رخت از روئین ناکام
و صاد قدر قنده خط مدوح در پیشکم شیخ سعدی دیش بیت

چشم کوه نظران بروی نگار خط ای بیند عارف قلم صنع خدا
نوحین سروری فقیر دیش بیت
دوست می دارم جانش خط نورسته را چون کز منته شده بهاران نوحین اردو
بنی اصغر و ل ایضا مطلع
صا رو خط کم یونی او زده دگر کسک چکر لشکر نروم ایینه کو یا بنی اصغر چکر
و ل ایضا غزل
بلکم یوز کوه یازد غنی بوروز کار خط بند مرکب عتباته شایزار خط
یا خود مقرر اولف من ایلی ششبه دوران یکس خد که دور فر قرار خط
کون و مکان محبته حایل اولیسز هیچ پرد اولی کوز اول غبار خط
عاشق که صادق اولاسور خط دخی ویر ماسون ابدی خاطر که انکسار خط
قدرت خطی در او پسه سروری خط لاله
معا دت در او پلور صنایع مشکب خط
باب سیزدهم قریب بک بیانند در
اکا عرب و عجم خال دیر **فصل** اول اطلاعات عرب بیانند در
نقطه عبد الواسع دیش بیت
پچو نونست زلف بر رخ تو خال مسکین چو نقطه نونست
قطره مرکب سروری فقیر دیش بیت
بر قطره مرکب در اول خال رخ دوست طامش ورق رویه قدرت قلند
عود کال خجندی دیش بیت

این شعر در کتاب
نظم و نثر
در بیان
نظم و نثر
در بیان

نظم و نثر
در بیان
نظم و نثر
در بیان

سر زبخت بخون چو بسوزید عزیز / شکر و خود ز خال و لب یلی طلبید
عسیر و لایق مطلع
 مجلس معطرت بان وقت ما خوشست / کز خال روی یار عسیری بر آتشست
قطره غایب خطیب برای دیش بیت
 بر چشم تو آن حال تو ای حور نژاد / دانی ز چه افتاد و که انرا بنهاد
 زان غایب که ابروی تو بکاسته اند / یک قطره فرو چکید و بر چشم فتاد
فلعل کال بن غیاث دیش بیت
 یا فلعلی بر آری یا خود کسی سگنی / یا بر رخ خود اختری یا خال چون ندوی
جشی خسرو دیش بیت
 روشن شدن مازخت کز خال جشیت / در نمکت ختن غریب افتادست
بلال کاتبی دیش بیت
 دی شام صطای خوش قد تو بزد خال / گفتی که بلال جشی بود بیامت
عس جانی دیش بیت
 کرجات ز خال ساده فتاد / عسی گم شمر ز خوان خلیل
زاع شاعر دیش مطلع
 آن خال که بند بر رخ می بیند / زاعیت که جز بر کل تر نشیند
طفل حسن دیش بیت
 خال تو بر رخ چه کتب کند / طفل نزدیک چه چرا خیزد
کوکب مخفف شاعر دیش بیت

کز خال و لب یلی طلبید
 سر زبخت بخون چو بسوزید عزیز

مابین دو ابروی تو آن نقطه خال / چون کوکب مخفف میان دو هلال
حجر الاسود خواجو دیش مطلع
 ای کعبه روی چو هست قبله عالم / خالت حجر الاسود و لب چشم زرم
عسیر ال جانی دیش بیت
 بی زلف از زلف دو تا بر طرف رویش خال / افتاده در چین و خطا مسکین غزالی خوش
بیدی کال نجف دیش بیت
 بیدی خال تو زانده سمنوز / طریقه کز باز و دروغ بر دمنست
سویدای قلب کال بن غیاث دیش بیت
 صورت داشت یا نقش سویدای دست / یا نشانی دارد او از نشانه آخر زمان
ماروت کال اسنایی دیش بیت
 زلف تو بر بنا گوش ثعبان و دست تو / خال تو بر ز نخلان ماروت و چاه بابل
حال عاشق ناصر دیش بیت
 حال منست خال تو زان شد سیاه دل / اشک منست اصل تو زان گشت آبگون
سه الهی کال نجفی دیش بیت
 آن لب نه زلالست که غریبت بهشتی / آن نقطه نه حالت که سریت الهی
 فی الواقع خال عجب ستر الهی در که حکما بو حالد حیران اولش در در
قطره قطران کال بن غیاث بو وصف جالود دیش بیت
 خالی که بران عارض غایب یک نقطه است / باورد مکدیده باقطره قطرانست
فصل ثانی عبارت عجم بیان شده در

کز خال و لب یلی طلبید
 سر زبخت بخون چو بسوزید عزیز

بیش روی هندوانندان

زلف اندوی تو چینی و ترا روی

ای خال روشن تو که چون نور دیده است

هندو کال مجندی دیش بیت

بیش روی هندوانندان خال سیاه هندوان بکر بنا گوش و غزار و بر سبید

دایغ و لایغ بیت

آن رخ کشیده دانی کرد که زلفت و آن لب نهاده دانی بر جان که خاست

زنکی خواجو دیش بیت

زلف اندوی تو چینی و ترا روی چشم ترک تو خطایی و ترا زنگی خال

توده کفر بدر دیش بیت

مگر که قطره آبی بر آتش افتاد است مگر که توده کفری میان ایمانست

مکس کاجی دیش بیت

غم ندارم چون خیال خات آلوده شد شاد باشد مشکبوی که مکس در دام نیفت

وطوبه دیش بیت

پوشید بایر خال خود از آه زاهدان آری ز باد سرد نهان می شود کس

خسر و ختن کال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت

یاد رسواد ترک غلام جشش نژاد بازنگی که پادشاه روم و خاور است

یا خسر و ختن که بلاد خطا گرفت یا هندوی که عرصه چشش سحر است

نور دیده ناصر دیش مطلع

ای خال روشن تو که چون نور دیده است خالیت کز سیاهی چشم چکیده است

روم چشم کال بن غیاث دیش

خال تو بایر دم چشیت یا مسک ختن حال من مقبل مقبول یا هندوستان

روم

مردم دیده بدر دیش بیت

زنکی خال روی تو مردم دیده منت آب زمان می شود روی برویم از نیمی

نافه خواجو دیش بیت

خالش کف قیادت بر کون چشم آهوش مگر نافه مسک افکنده است

عنبر افشان نظامی هفت پیکر دیش بیت

خال از زلف عنبر افشان تر چشمی از خال ناسمان تر

ستکار اعلی دیش بیت

خال هندوی تو بنیاد ستکاری کرد نگذارش چون غمز ستکار شود

مهر شاعر دیش رباعی

خالیت سیر بر آن لبان یارم مهریت ز مسک بر شکر بندارم

کر شاه جشش بجان دهد ز نهادم من بشکنم آن مهر و شکر بردارم

مهره خواجو دیش بیت

بهوی خال تو جانم اسیر زلف تو شد برای مهره که جان فدای مار کند

مهره باز و لایغ بیت

غافل فکند است در آتش خام آ آن خال هندوی سیه مهره باز باز

کوی کال بن غیاث دیش بیت

چون دو کوب بر عرصه میدان حسن افتاد از تابرنند از دلربایی کوی دلها را بدان

دانه کال مجندی دیش بیت

دارم هوس خالش کو بید بآن لبها من خاکم او دانه با من بسیار دیش

و کایتی دیش بیت

جان ندارد زندگی نه نقش خالت در تنم
میخ را چون دانه نبود زود میرد در تنم

وله ایضا بیت

با آه و روی زرد زخات شدیم دور
با آند و ز دانه جدا کرد کار را

و جای دیش بیت

خیال خال تو بردم مرغ ضعیف خاک
چنانکه دانه کشد موروی خانه خویش

و سرور فقر دیش بیت

برام و دانه کس مرغ دل نگر دی میل
ولی بصید توان زلف و خال شد باغ

دانه سبب شمس کج دیش رباعی

دی گفتش ای کشته دل از عشق تو خون
بر سبب تو چیت نقطه غایب کون

گفتار لطافتی که در سبب منت
آن دانه بود که می نماید برون

کندم و نشان دیده و دیدن بان کمال بن غیاث دیش بیت

کندم آدم فو بست آن و خال بازین
بان نشان دیده بابر کج کوه دیده بان

تخم کاسیه دیش بیت

خال او تخم محبت دان که دهقان قضا
کشت زار هر دو عالم بهر آن یک دانه خشت

تخم حیات آزری دیش بیت

آن دانه ای مسک که خایست نام او
تخم حیات ماست که در چهره کشته

نکبان شاعر دیش بیت

ندانم چون بر آرم من دل از جاده زنی نشانی
که خاشاک لب آن چرخه زندان را نکبان

دانه سبب شمس کج دیش رباعی

قطره آب وله ایضا مربع

خایست سیاه بر رخ آن هوشش
افتاد خوش و واهی افتد خوش

چون هر که از مسک نهی بر آبش
یا قطره آبی که چکد بر آتش

میخ مسک وله ایضا مربع

آن خال نگر بدان رخ خسر من کل
مشکت کی ندید مشک از تن کل

ترسید مگر زمانه از رفتن کل
کز مسک زد دست میخ در دامن کل

سپند جانی دیش بیت

چشم بد دور خال بر رخ تو
چون سپندی بر آتش افتادست

بوند مشبه به بانمش سپند که سیاه اول
تخم سپند سوزنی دیش بیت

کونه رخسار تو آتش افروخته
خال سیاه است برو سوخته تخم سپند

دل سوخته شرف الدین دیش رباعی

خایست بنزد چشم آن حور نژاد
همچون دل من سیاه این طرف افتاد

هر که که بد و در کرم شاد شوم
گویم که دلم ببرد و دیده نهاده

بنفشه کمال بن غیاث دیش بیت

این یکی چون خایه افتاد بر برکه سن
وین یکی همچون بنفشه بر فراز از بون

داغ دل وله ایضا فی قصیده بیت

بر که بنفشه داغ دل لاله بهشت
یا غنفل سیاه که بر روی آزرست

شبه و بر که ضمیران وله ایضا بیت

آن یکی چون در کین لعل نشاند شب
وین یکی چون بر سن افتاد بر که ضمیران

بنفشه کمال بن غیاث دیش بیت
دانه سبب شمس کج دیش رباعی
تخم کاسیه دیش بیت
تخم حیات آزری دیش بیت
نکبان شاعر دیش بیت

لاله ول ایضا بیت
 آن یکی همچون سپیدی در میان تشنه وین یکی چون لاله بر گوشه آب روان
درم و درم و دشمنی بخون نامه ده دیش بیت
 تو باز روسیم با هم سال خالت درم و زرت خالان
 تا خال درم و دشمن تو دیدم خال ترا درم خسریدم
باغبان کمال خجندی دیش بیت
 خال تو خورد و خورم تا داشت باغ آن اری حرام خواره باشند باغبانان
پاسبان کمال بن نیاث دیش بیت
 آن یکی از تازگی بر درج کوه خازن وین یکی از دلبری بر تنگ سکر پاسبان
 آن یکی بر مخزن لعل و کهر کوی مین وین یکی در هوشه فردوس بکش دکان
و سروری فقیر خال سیه روین دیش بر غزل
 یا جش زن با خود بند و میدرخالید یا قریش کون با قوب لولومید خال سیه
 هر کشی یوز قاره سندن قاره یوز لودن یوز بولور بود و جهل جا و میدرخالید
 بر مکن دکلور اول بودم چشم کجی نه عجب یو کسک اوچر اولومید خال سیه
 اغزم آلام انی طفل کجی ذوق ایدم عقلی آلام دار و میدرخال سیه
 قاره رب دور ربی او سندن یارک برقرار
 ای سروری بر قن قینو میدرخال سیه
باب چهارم در هم طود اقی بیانندن در
 که عرب شنه و جرم دیر از فیصل اول اطلاعات عرب بیاننده در

روح الله شاد دیش بیت
 لعل حیات خشت روح اللهات کوه در دو چشم است احیای می پرستی
سیح جانی دیش بیت
 خون جانی چه غم که خورد لب باد و باشد حلال پیش سیح
عمر مجسم عصار و منشا سیده دیش بیت
 رخس روح مصور در لطافت لبش عمر مجسم در حلاوت
روح کج دیش بیت
 کنایت ز حسن تصویر تلکی عبارتت ز لعل تو روح انسانی
طیب ول ایضا بیت
 از لب که آرزوی یک سخن کردم مرغ از طیبی شریکی که خواست بیماری چه شد
سبیل و کوثر جانی دیش بیت
 کنایت زان لب آمد پیش عارف شراب سبیل و حوض کوثر
زالال کمال خجندی دیش مطلع
 تو ز ما وصف ان جمال پیرس لب او بین و از زلال پیرس
راج شاعر دیش بیت
 لعل تو راحت خون در دیده مار و طام چشم تو مست دل در سینه مار و کباب
خمر سروری فقیر دیش بیت
 لیکه غنچه یک امسم نولا چون اولودان تا نافع غم و تفاع
جام حسن دیش بیت

ای ز جام لب جهانی مست رفتم از دست ارنگیری دست
نقل وله ایضا بیت
 بدو حسن بخت بایدم از آن لب کام که در او این کل و لاله نقل و جام خوش
معدن یا قوت عصاره نماید و صنفه و بیش بیت
 بشن آن معدن یا قوت زخشان نیایی جان فراز ترنگ حیوان
ز بر جد آزاری بیش بیت
 جواز دین ز بهر جد و سخن گوهر فوزی زینا ز رشک لعل تو خون در دل یا قوت کی کرد
لعل شیخ سعدی بیش بیت
 ملاحظت لب لعل آبدار تر که در حدیث نیاید چو در حدیث آید
یا قوت شاعر بیش بیت
 که خود نیابند لب او عیبی نیست یا قوت بزرگ قیمتی باشد
شد سوزنی بیش بیت
 ای دلب تو بشدوی دوی تو نمایی نسرین تو در سبیل دشت تو نسرین
حقه ظهیر فاریابی بیش بیت
 چون مار هر خواستم از حق لبش در پیچ رفت زلفش و از مهر و مار داد
مجنون خسرو مجنون نامه و بیش بیت
 مجنون لبش بر افشای نه برورد باب زندگانی
مرهم کمال خجندی بیش بیت
 خانه دل خیال لب او دار شفاست چند ناله دل عروج که مرهم باوست

نورانی

تریاق شاعر بیش بیت
 در دلم اکنون بلب لعل دو اکن در جان چو رسد زهر چه سودت ز تریاق
عقیق ناصه دیش بیت
 هزار کان لطافت نهفته در لب نیست که آن عقیق که پوشش کوهر افش نیست
غالب فاریابی بیش بیت
 چاهوای لبست خون من چو شش آرد اگر نشاندن خون از خواص غنایست
نبات سرور فقر بیش بیت
 اول لب شیرین اید تا چه شکون غلا کم صقینور آبدن هر کدم اولانبات
رطب شاعر بیش بیت
 یاری کزو وظیفه نوروز خواستم گفت از لب رطب هم از غنای غلا داد
شربت اشرف دیش بیت
 تشنه را لب زدور بنمایند کی توان خورد شربت از دیدن
شراب کاتبی بیش بیت
 جنگ از چه کند بهر آن لب غوغا بر شراب خوش نیست
حلقه نظامی شیرین حلقه و بیش بیت
 ازین سو حلقه لب کرده خاموش زدیکر سو نهاد حلقه در کوشش
حلوا کاتبی بیش بیت
 عاشقان مر جان از شیرین داد هم مردن زادی بکسی حلواست
آیت لطف کمال خجندی بیش مطلع

زی برایت حسن رخت نهایت لطف
خط توجت حبوب تو آیت لطف
لب محبوب سرخ رنگ و مدور اوله غنچون سرخ ایلر یازن آیت علامته تشبیه ارب
اکادنی آیت دیر لر بلا اشرف دیش مطلع

لب بلا چشم بلا غمز بلا عشوه بلا
ای ز سر تا بقدم گشته بلای دل ما
دل کیه مائل اولوب انی طلب قلوب چاشنی تدبیر نغ اوله غنچون بلا درو
چشم و غمزه کاه عین عنایت و کاه سر غم کو ستر و کی سبدن بلا در خوشه
عشق اهلنه و فاصورتی عرض لیب تاخیر و انتظار و یردکی ابلدن بلا در
فی الواقع محبوب مجازی باشند ایا غنچه بلا در کافر حسن دیش بیت

نیست در عهد لب کافر تو
تا خلل یافت ایان میکن
لب محبوب سلمان که جاننه بلکه مقدمه فساد اولوب ایمانه قصدا تو کی ایچون
کافورینر لعلوز بالند و قن کال خجندی دیش بیت

خطت آیت حسن لب و قن اویت
بسره و سبه و قن وایت خوشیت
قند و قن و سمر قند کال بن غیاث دیش بیت

قندت ان لب یا شکر با قن درج پر کهر
یا خود سمر قند در بر چشمه آموی او
خفق بدر دیش بیت

دست کشت که بر چرخ زوبت لی خوشید
بوقت طلعت پروین شود دوباره شفق
سهیل جانی دیش بیت

لعل سیراب نور خشنده سبیل که اواز
کوهر اشک بر ابر تو آن رنگ حقیقی
اطلال شاعر دیش قطعه

چشم و غمزه کاه عین عنایت و کاه سر غم کو ستر و کی سبدن بلا در خوشه

چشم و غمزه کاه عین عنایت و کاه سر غم کو ستر و کی سبدن بلا در خوشه

چشم و غمزه کاه عین عنایت و کاه سر غم کو ستر و کی سبدن بلا در خوشه

خمن زلف شکسته بسته دوست
نردبان پایه دل و دین است
لب باریک و سک و دذانش
راست همچون طلال و پروین است
نعل خواجو دیش بیت

این چه نعلت که لعل تو در آتش دارد
این چه حالت که خالت زهر انگیزد
نعلی قون قور لر لعل رنگ او لور محبوبک آل لبی اکا تشبیه ایدر لر
نعل ثانی عبارات مجسم بیانند در

طوطی ظهیر ناریانی دیش بیت

طالوس جان بکلو در آید ز خستری
کر طوطی لب تحدی زبانی دهد
طوطی آل شاعر دیش بیت

با خط پیروزه اش لعل لب ان سیم بر
طوطی آلت کو یا بال دارد سبز رنگ
لب دیردن کلام شیرین و کفتر رنگین صادر اوله غنچون طوطی به تشبیه ایدر لر
شکر کال خجندی دیش بیت

سحر کردانستی خود را کس به ساختم
نی نشستم بر بشک ستاخی خودم فکر
محبوبک لبی شکر و سیر طویانه تشبیه ایدر لر لذیذ اوله غنی ایچون
تنگ شکر معزی دیش بیت

سی و دو کهر بینم در تنگ دمان او
بر روی کهر کوبی دو تنگ شکر دارد
کشت خسر و دیش بیت

روی کلب تو شکر وین غنچ نیست
بجز در دل محاصل ازین کشت شکر
بل شکر و لب ایضا بیت

در بیان بیماری که در این کتاب مذکور است

در بیان بیماری که در این کتاب مذکور است

چشم گریان بیش داشته یعنی در راه بر سر آب روان پل ز شکری بندم
 لب انسان شکله کو پری به بگز لب شیرین دهن او بیتی شکر کو پری به تشبیه
 او نور اگر چه عالمه شکر کو پری یو قدر نوشش حسن دیش مطلع
 تعالی الله چه دولت داشتیم نوشش زیاد نوش لب کردم قبح نوشش
نوشین و له ایضاً بیت
 غم نوشین لبان زان تشنگان بکنا که در یامای خون آشام کردند
انگبین معزب دیش بیت
 ز عشق ان لب چو انگبین و شکرست که من چو موم که از من چونی شوم لاغر
خدا تاج الدین طوای دیش بیت
 عید آمد و عید برک عیدم بنورست خدای لب که بوی شیر آید از او
شکر و شیر خرم و شت بهشته دیش بیت
 چاشنی باریه از نکه بر کیر به دهن پر کینه ز شکر و شیر
وسوزنی دیش بیت
 لب لعش سزیم نخوشت یافتیم زومزه شکر و شیر
کلاب کال نجندی دیش مطلع
 خطت سبز و بت مسک و کلابت دمانت ذره رویت آفتابست
 محبوب برک لبی لطیف اولدوغنی ایچون کلاب و آب و سایر لطیف اولان
تشبیه ایدر آب عاده دیش بیت
 در بیابان بلایت دل بیمار عاده شریقی از لب چون آب زلال تونیست

قطره آب کال نجندی دیش بیت
 هزار تشنه ترا و بی چو قطره آب میان آن هر از قطره با چه رسد
ابکون نام سه دیش بیت
 حال منست خال توزان شد سیاه دل انگ منست لعل توزان گشت آبگون
جان پرور حسن دیش مطلع
 کار عاشق نیست بی معشوق چندی نیست لب جان پرور تو و دست این نیست
 محبوب برک لبی جان دردند در مان و بامت صحت ابدان اولدو پشه ایچون
 جان پرور دیوب و دارو و دوا به تشبیه ایدر **قوت جان طوسی دیش بیت**
 گفتش قوت جان بود علت گفت طوسی پرو ترا چه رسد
دارو کال نجندی دیش بیت
 آن چه چشمت و آن چه لب چشکر این چه دارو و آن چه بیمارست
نوش دارو کالنجی دیش بیت
 نوش دارو لب یاریست دلم را که چو جان زهر محنت همدم نوشد و زینسان زنده
داروی جان کالنجی دیش بیت
 که می گوید دوا به مک نبود هیچ دارو کالنجی بشن داروی جان آمازان لب جوی جان
شفا خانه کالنجی دیش بیت
 بیادست سخنی کوی که رنجوران را از شفا خانه ان لب شکری بی باید
 محبوب برک لبی اعراض مختلفه به درمان اولوب و انده انواع علاج بولند غنی
ایچون شفا خانه دیر چشمه جان خواجو دیش بیت

چشمه نوش که پوش لب چشمه جان حلقه زلفی شکن بر شکست معدن دل
 محبوب که لبی مرده به جان و بر لب و حیات ابران اولدغی اچون چشمه جان
 و آب حیوان دیر آب حیوان سلمان ویش بیت
 نشان آب حیوان کردان خفرتی جسم دمانت فی دهادیک بریرب نشان بار
 آب حیات سروری فقیر ویش مطلع
 لب جان بخشک الوب اغزو اولدم کوبا خفروش آب حیات اولدی نصیم کوبا
 جان اشرف ویش بیت
 یک جان اگر رود بهوای تو کو برو عشاقی رایجای دو جانست آن دلب
 جان شیرین خواجو ویش بیت
 جان شیرین کنتم آن لب لایق آتش کر پیر و خندم اکنون ستم از جان خندم
 و لنواز عصمت ویش مطلع
 لب لعل و لنوازت بعتاب کشت بازم بگرشتم جوانی چکنم که جان مبارم
 محبوب که لبی کا لطف و کا قهر کو ستر دکی اچون کا و لنواز کا جان کسان دراز
 جان کسان خسرو ویش بیت
 را بکشت لب جان کسان تو هر چند مغریت آب حیات پرورده
 دلکش خواجو ویش بیت
 چون دم خوش نمی زغمی لب لعل کشت بازم تو چون کشم که بکشم با خوش
 آتش لب ایضا بیت
 بر آتش لب آبرایت خواجو دل و جان کباب کرده

عجوب که لبی حلاوت و بر لب و رنگی لطیف اولدوغی اچون آتش و جواهر
 و اتان تشبیه ایدر لب چا ده نظانی بجنون نامه ویش بیت
 بیجا ده سبب بران طریقی چون باشد و چون کند حدیثی
 درج کهر جانی ویش بیت
 درج کهر آمد لب از ابمانت بسیار بجای که چو او نیست اینی
 ناردان سیف اسپرنگی ویش بیت
 بکشی لب بخند که صفای عشق را شکین اگر دهد شکر و ناردان دهد
 ناردان کمال خندی ویش بیت
 کال آن لعل ب ناریست خندان که باشد سبب سیمینش بهلوه
 دانه ناردان جمال الدین اصفهانی ویش بیت
 اسیر شد دل مسکین برام عشق چو دانه ز زیر دانه ناردان دورشته در یتیم
 کل خندان خواجو ویش بیت
 بجا خسرو لب شیرین نجوید جوابیل کل خندان نخواهد
 عجوب که لبی رنگین و لطیف اولدوغی اچون کلاه و تشبیه ایدر
 لاله مجسری ویش بیت
 کفتم ای شکر با نزدیک من بازای زود چشم برم دد بلو لاله و شکر گرفت
 برک لاله حسن ویش بیت
 لب لعل تو بران لطف و طراوت کتفا برک لاله است که بر غنچه اتی خندد
 برک کل نظانی بیکر و خندد ویش بیت

درج کهر جانی

درج کهر جانی

لب چو برک کلی که تر باشد برک آن کل پر از شکر باشد

نخج جاسی ویش بیت

کر سابه بر خاک انگندان کعدار نخج لب آن خار شاخ گل شود پر نخج اخندان شود

نک خواجه ویش بیت

دل مای لب لعل تو ندارد ذوقی به دانند که باشد ز نک ذوق کباب

محبوب برک بنی لذت و ذوق ویرد و کی چون طوز تشبیه ایدر لر

و کال خجندی ویش بیت

چون کنه خوان وصل لب بکشای که تخت از نک کند آغاز

نکدان شیخ سعد ویش بیت

آن خط سبز لب لعل کران سیری نیست سبزی خون غلیظ و نکدان خلیل

نکین کال فارسی ویش بیت

نقل لب چو قندش زان رو نکین آند که آتش تیز او دله به بریانت

جهان نک خسرو اسکندر نامه ویش بیت

دهن تنک و لبهای یا قوت رنگ جهان نک در نکدان تنک

میو فتاحی ویش بیت

گفتم آن لب کراست خندان کنت میو خور بوستان چنی پرینه

محبوب برک بی آبدار و شیرین اولد و فی چون میوه به تشبیه ایدر لر

شفق لکال خجندی ویش بیت

ز لب شفق لوی و لطف کن لطف اگر چه العنب گفتند دود و

لب چو برک کلی که تر باشد برک آن کل پر از شکر باشد
نخج جاسی ویش بیت
کر سابه بر خاک انگندان کعدار نخج لب آن خار شاخ گل شود پر نخج اخندان شود
نک خواجه ویش بیت
دل مای لب لعل تو ندارد ذوقی به دانند که باشد ز نک ذوق کباب
محبوب برک بنی لذت و ذوق ویرد و کی چون طوز تشبیه ایدر لر
و کال خجندی ویش بیت
چون کنه خوان وصل لب بکشای که تخت از نک کند آغاز
نکدان شیخ سعد ویش بیت
آن خط سبز لب لعل کران سیری نیست سبزی خون غلیظ و نکدان خلیل
نکین کال فارسی ویش بیت
نقل لب چو قندش زان رو نکین آند که آتش تیز او دله به بریانت
جهان نک خسرو اسکندر نامه ویش بیت
دهن تنک و لبهای یا قوت رنگ جهان نک در نکدان تنک
میو فتاحی ویش بیت
گفتم آن لب کراست خندان کنت میو خور بوستان چنی پرینه
محبوب برک بی آبدار و شیرین اولد و فی چون میوه به تشبیه ایدر لر
شفق لکال خجندی ویش بیت
ز لب شفق لوی و لطف کن لطف اگر چه العنب گفتند دود و

لب چو برک کلی که تر باشد برک آن کل پر از شکر باشد
نخج جاسی ویش بیت
کر سابه بر خاک انگندان کعدار نخج لب آن خار شاخ گل شود پر نخج اخندان شود
نک خواجه ویش بیت
دل مای لب لعل تو ندارد ذوقی به دانند که باشد ز نک ذوق کباب
محبوب برک بنی لذت و ذوق ویرد و کی چون طوز تشبیه ایدر لر
و کال خجندی ویش بیت
چون کنه خوان وصل لب بکشای که تخت از نک کند آغاز
نکدان شیخ سعد ویش بیت
آن خط سبز لب لعل کران سیری نیست سبزی خون غلیظ و نکدان خلیل
نکین کال فارسی ویش بیت
نقل لب چو قندش زان رو نکین آند که آتش تیز او دله به بریانت
جهان نک خسرو اسکندر نامه ویش بیت
دهن تنک و لبهای یا قوت رنگ جهان نک در نکدان تنک
میو فتاحی ویش بیت
گفتم آن لب کراست خندان کنت میو خور بوستان چنی پرینه
محبوب برک بی آبدار و شیرین اولد و فی چون میوه به تشبیه ایدر لر
شفق لکال خجندی ویش بیت
ز لب شفق لوی و لطف کن لطف اگر چه العنب گفتند دود و

فی دور

فی و لب ایضا بیت

لب میت و برن سیم چوستان به خام خام باشد ز تو مارا هوس بوس کنار

محبوب برک بی شراب رنگند اولوب عاشق و کیفیت ویرد و کی چون طوز تشبیه ایدر لر

میکون حسن ویش بیت

تا شنیدم لب تو میکونست مع ازین تو بها پیشیا نم

باد بهرست خجندی ویش بیت

شاهی از عرابه یافت بهن که تو کشته ان دوب باد بهرست آملد

باد کلر نک عصمت ویش بیت

جان سکی بشرفت و از ان باد کلر نک شدت بهان سان کن خانه ندانست

ساعتر جانی ویش بیت

ز دست خمر چو سود آب زندگی مارا اگر ز ساق لعل تو جرحه نخوریم

انگشتی حافظ ویش بیت

از لعل تو گر یایم انگشتی ز نه سار صد ملک سیاهم در زیر نکین باشد

محبوب برک بی خوب رنگ و بد و را و لد و فی چون یوز که و قاش تشبیه اولد و

نکین خواجه ویش بیت

نعت نکین خاتم خونی وصف زده بر کرد روی خوب تو هم دیو و دم پرانی

و کال خجندی ویش بیت

خط کرد بگرد لب لطف و هنش سدا انگشت ناخام از نقش نکین باشد

نهر حسن ویش بیت

نکین کال

از دست تو ناله چون توان کرد مهر بست در دستانم
محبوبم که بی عاشقگر اغرنی دوتروغی ایچون مهر تشبیه ایبر

مهر سیلان جانی دیش بیت

بست مهر سیلانت بروی اسم اعظم خدا اجازت در خدایا یوم تعظیفش

بریک حسن دیش بیت

نشدا من خیال زلف و لب من چه دامن نسون دیو و پیری
محبوبم که بی لطیف و زیبا اولروغی ایچون پری ی تشبیه اولنور

حق با زکال خندی دیش بیت

چه شیرین حقه باز است آن لب پر شکویدم دامن تنگ تو چون حقه بهان کرد در بازی

خونین حسن دیش بیت

لعل خونین ترا زان دوستم که آشنای چشم خونبار منست
محبوبم که بی عاشقگر قانن ایچوب قانلو کور نوکی ایچون خونی و خون دیر

خون جگر خاقانی دیش بیت

بسر شک تر و خون جگر من بسته بیرون و درون دهنست

خون کبوتر شیخ سعدی دیش بیت

بمان لعل چون خون کبوتر سواد زلف چون پری پرستو

خوانخوار و خونریز دیش بیت

نیست روزی کال لب خوانخوار تو خونریز نیست فدا هست که از خونخای رسا بفرز نیست

در رحمت کاتبی دیش بیت

چون که در دستانم مهر بست در دستانم

بمان لعل چون خون کبوتر

هم روی برق بسته ام بی سخن لب زلف در بای رحمت را چار برشته حالی بسته
تار قرمزی سوزنی دیش بیت

بست از روی بار یکی نباید بچشم سوزنی چون تار قرمز
ایچه و آل رنگ اولان لب بویله در رشته آل صدر بچی دیش مطلع

در وقت بستم بجان پرورد دهر چون رشته آلت در وی و دو کوهر
شهنش کمال بن عبد العزیز دیش بیت

شهنش لبش آق طاع از ولایت خویش عیقق راین و لعل باده خان داد

ربای بنفشه و لایض بیت

بنفشه زان سبب آمد بر آب شکر تو که از بنفشه بشکر توان مر با کرد
خط کاش لبین بو تشبیه خوب در و حاذق اولان ترقتند مرغوب

باب پنزدهم دیش بیاض در

مگر اکارب خرس و غر وین و غم دندان دیر

فصل اول اطلاق است عرب بیانند در

در ناصیه دیش بیت

خیال آن لب و دندان شسته است بچشم بمل و در بود آبی پشته چشم گذار

لو شاعر دیش بیت

بوسه خواهم تو ب لعل بلو کو کیرین خوش جوابت چکوم که شکر خای

اماس خمر و خسرو شیرین عقد دیش بیت

که از جاربوب رخکان خاک رفتند کهی زاماس دندان لعل سفند

تار قرمزی سوزنی دیش بیت

رجان معززی دیش بیت
 بشن تندر لعلت و در جانت دندانها سر شکم لعل و در جان شد عشق لعل و در جانت
 دیش تشبیه و لندی در جان دن مراد خرد، ایچو دروشی ایچو تشبیه ظاهر در ویلوز
تشبیه روشن در سهیل و له ایضا بیت
 حتی کباب و دندان چون عتیق و سبیل همیشه سرخی سرخت روغنی روشن
ثریا کال الدین اسطییل دیش بیت
 در رشته در دندان چون ازبت بنا بر کوی مکر ثریا در ماه کرد مستزل
سین شیخ سعدی دیش قطع
 که این مقلد در بار در جمان آید چنانکه دعوی معجز کند بحر مبین
 آب زر نتواند کشید چون توانا بسیم حل نشوید بسان نقر تو بین
قصه شانی عبارات مجسم بیاننده در
کهر معززی دیش بیت
 بدانش که کردم دو چشم من چو دریایی مراد باز کو هر خاست وز دریا که خیزد
روارید نظای شیرین و صند دیش بیت
 بروارید دندانهای پر نور صدف را آب دندان داد و دوز
در دانه آذری دیش بیت
 آن رشتهای در که میان دو لعل است در دانه است ریخته در چشمه حیات
ستاره عام ایین دیش بیت
 بخند اگر چه زخند بدنت همی دانم که آفتاب بزود ستاره بنماید

این بیت در کتاب
 گلستان سعدی
 در باب
 تشبیه

بروین خسرو دیش بیت
 دو خونست ز یک خنده تو عاشق را زانکه در یک خنده دو بروین داری
برون بدر دیش بیت
 آنکه از میان تو کوی بنا رموی طالع زخنده تو میان شفق پرن
خوشه پروین خاقانی دیش بیت
 لعلت چو شکوفه خوشه پروین دارد روی تو چو لاله خال سکین دارد
و سروری فقیر دیش بیت
 ای دمانی ذره دندان خریا در با سنس اول بر ذره پروین پنهان
شبنم جای دیش بیت
 نقش دندان کاو تصویر و دندان تو در دمان غنچه تو عقد شبنم زخمت
نکیرک شاعر دیش رباعی
 کفتم بب که بوسه پردازد تا کردن محبت از فلک بفرزند
 گفت که نکیرک شکل دندان را ترسم که حرارت دهد و بکند از د
سر شک خاقانی دیش بیت
 بر شک تر و خون جگرم بسته بیرون و درون دست
مهر شاعر دیش بیت
 بروین چه عجب اگر پر کند شود از محقه و مهر لب و دندانست
شاعر دهم غزلیات در
 که اکا عرب نم و بجم دمان و دهن در

بروین و جگر
 در کتاب
 گلستان سعدی
 در باب
 تشبیه

این بیت در کتاب
 گلستان سعدی
 در باب
 تشبیه

نقش بند و تم واقف نیست زان نقش دمان **سر مخفی رانی داند کسی جز غیب دمان**
میم کمال خجندی دیش بیت
 بهجراں چنگا داریم بی زلف و دمان **ازان میم دو دال امروزی باید در دمان**
نقطه موهوم کج دیش بیت
 تا بینم نقطه موهوم تو یعنی دمان **دور با پر کاروش کردت بسر کردید ام**
و شاعر دیش بیت
 کردی بنطق نقطه موهوم را دینم **بس مبطل کلام حکیمان دمان تست**
عدم خیال دیش بیت
 بهوای دهن تنگ تو اصحاب و جو **سا کانت که سرشته راه عدمند**
نقطه فرد دیش بیت
 دمنت دید خرد گنت کز و سر سخن **سر بهین داشت که بر نقطه فرد او نزال**
جوهر فرد دمان دیش بیت
 جوهر فرد دمانش طالب دیدار را **برزبان حال جواب لن ترانی به کند**
 محبوب که دمانی کو چک اولی مدوح اولاد و غنی **اچون اشیا صغیر به**
 تشبیه ایدر بلکه عدم اطلاق ایدر **سر غیب الغیب جانی دیش بیت**
 ان دمان را سر غیب الغیب دمان کز آن **هم اشارت داند عاجز هم عبارت تمام**
خیال حسن دیش بیت
 خواستم وصف دمان تو کنم بیک این شو **هم مصنوع فتادست خیالی کم گیر**
سر مخفی بر دیش مطلع

نقش بند و تم واقف نیست زان نقش دمان

نقش بند و تم واقف نیست زان نقش دمان **سر مخفی رانی داند کسی جز غیب دمان**
نکته میهم کمال خجندی دیش بیت
 کس نم نگرد از غلب نقش دانت **مناوم شد نکته میهم نحوایش**
رزم جایی دیش بیت
 ز بار یکی بیات در کمر سریت لایبهم **ز پنهانی دانت زیر لب رزیت لایبهم**
معا کمال خجندی دیش بیت
 چون نقش دمان تو معاست **مانیز هم بفکر آنیسم**
صفرو لایبها بیت
 چون بینی دهن تنگ و قد بار کال **یوسره خواه بگو صفرو لایبها**
خاتم خسرو دیش بیت
 بی دمانی و ملک خویند را **چون سلیمان شدی و خاتم نیست**
درج لعل بهاء الدین دیش بیت
 ز درج لعل چو بنیای آن دورشته در **درون آب شود لکو کو خوشاب نخل**
دینار شاعر دیش بیت
 باسیم برت بزر توان بهلو زو **دینار دمانت بر دم شایر یافت**
حوض شکر کال بن غیاث دیش بیت
 گفت ان دمانی که به است خوش چنگ **از لعل و حواری پریم بهی و هم بار و کال**
نقل کمال خجندی دیش بیت
 کس ندانست که آن نقل دمان روزی است **رزق در برده غیب است که اگر باشد**

طرح حسن دیش بیت
 جانادین تنگ اندر نظر آمد طرایی او دیگر جان بست و پنهان شد
عسی فتاحی دیش بیت
 دانت تادلم از غیر پرداخت مجرود خانه عیاش گفتند
ذره شاعر دیش بیت
 کرتا بش خورشید جالش بندید آن ذره بهج کون پید انشدی
حال کال الدین باوردی دیش رباعی
 در دایره روی بت در قشال است اندیش ز کوی نقطه مثال
 موجود نه معدوم نه کویای سخن ای معتزلی بگو چه حالت این حال
 معتزله طایفه به موجود اید معدوم اور تسننه واسطه اثبات اید
 اکا حال دیوتسیه اندرا کال بنا شاعر لر دمان محبونی حال تشبیه اندر
وامایه دیش رباعی
 دمان تنگ آن دلبر وجودت و غم کنیت و است در و منش کاکو کونینم
 اگر گویم که موجود است بر تندی ایماش اگر گویند بران کونیارم زویر مان دم
 و اگر گویم که معدوم است عقلم نیزی گویند که هرگز نه معدوم کار حایله برهم
موجود و معدوم خواجو دیش بیت
 میانت چون تنم پیدا و پنهان دانت چون دلم معدوم و موجود
نصیب ثانی عبارات بحم بیانند در
شکر کال جندی دیش بیت

دمنت دیدم و گفتم شکر است گفتت هر چه خوش آمد بزبان
تنگ شکر حسن دیش بیت
 می گفت بکنج سخن اندر دمن من در تنگی ان تنگ شکر جای سخن نیست
بسته خواجو دیش بیت
 بسته را باد من تنگ تو نیست کردم رفت در خند ز شادی بگرش باور کرد
چشمه نوشی سکندر خراسانی دیش بیت
 چون چشمه نوشی منت پیدا نیست این سبز دمان ز کجای خورد آب
جوی نبات حسن دیش بیت
 جوی بهشت است دانتش بیان تا چه نبات از لب جو خاست
جان آذری دیش بیت
 از خندای لعل تو شد زنده آذری کویا لب و دمان نواز جان سرشته اند
نشان کاتج دیش بیت
 چو خط بر صفی روی تو خواندم ان دمن بکام چو زمان خواند شد شرط داد ان نشان
سرنهان معصمت دیش مطلع
 معصمت سزدانت بزبان نتوان گفت آشکارا سخن سرنهان نتوان گفت
سرمو خواجو دیش بیت
 هیچ کای ز دمان تو نکردم حاصل چکنم یک سرواز تو را حاصل نیست
واشرف دیش بیت
 یک سرموست آن دمن لیکن بیتسم لبش شکافد مو

و کال آردین اسمعیل دیش بیت
 دمت بیکر موبیت بهنگام سخن اثر موی شکافی تو در وی پیداست
 نیست شاعر دیش بیت
 گفتم چه بخیلت دانت گفتا آن بخل ز نیستی است موز و ریش دار
 نیست مست خواجو دیش بیت
 تم موی از سبیل لار پوشش دلم ریزی از پسته نیست مستش
 و کال خجندی دیش بیت
 اگر دمان تو کو پیداست نیست زنگی نه کا و بند دین نکته عاشقان صادق
 ترجمه نظامی روی مطلع
 که وارد یوب اغزو که گریوق در ابراهیم بوسوزده نه کا و بیکر کا و صادق
 هیچ خواجو دیش بیت
 گفتم چه تنگ کنم از لعل لب انگشت نهاده بردهن یعنی هیچ
 شیرین کار کال خجندی دیش بیت
 در همه شهر از دمان تنگ تو حق بازی نیست شیرین کار تو
 و زرد دل و له ایضا بیت
 دمت و زرد دل است بد و پنهانی کر زبان تو یکی نیست با بنایش
 انگشتی و له ایضا بیت
 بادانش دیش این عارض نظر بازی کال چون توان که انگشتی در روز نتوان
 ستر خدا و له ایضا بیت

ستر خاست نقطه آن دهن و دران سخن واقف ترغیب را محرم را زیافتم
 نقش چین و له ایضا بیت
 گفتش از دانت ای بت چین کام من خیر لب کز یون نیست
 چین در ابر و کند و گفت کال نقش چین جز برای دیدن نیست
 نکدان شیخ سعدی دیش بیت
 از خنده شیرین نکدان دانت خون می رود از دل چونک خوره کباب
 پرنگ حسن دیش بیت
 آن دمان پرنگ بر هیچ کس بیدانند خنده کردی و شوی در جهان انداخته
 نافه چین نظامی هفت پیکر و دیش بیت
 آهوی ترک چشم هند و زاده نافه مسک را کر بکشاد
 غایبه دان و له ایضا فی وصف لیلی بیت
 چون غایبه زلفهاش زنگی چون غایبه دان دمان تنگی
 غنچه آریه دیش بیت
 غنچه را باد منش عوی خون بود غنچه خنده چند بادند و خوشش کردند
 کل خندان کال خجندی دیش بیت
 گفتش باری نشانی زان دهن با بگو زیر لب خندان گفت از کل خندان بگو
 مور نظامی بجنون نامه دیش بیت
 از مور نهفت تر دمانی وز موی کشین ترمیابنی
 نوشتن مبارک شاه دیش رباعی

تنگی دمان آن بت جور نژاد **سبحان الله** چگونه شیرین افتاد
 کوی که مگر بجز زنبور عسل **بر برکت** کلی نباشد و نوش نهاده
نیمه دینار معسری و پیش بیت
 نیمه دینار را ماند دمان تنگ تو **در دل تنگ** کند آن نیمه دینار را
نقطه اسرار شیخ سعیدی و پیش بیت
 بگرد نقطه اسرخت عذار سبز خان **که نیمه دینار** برکشند ز کمار پیا
باب هفتم در بیان نسیج در
 که عرب لسان و عجم زبان **دیر از فصل اول** اطلاق عرب بیانند در
انبوب کوثر شاعر و پیش مطلع
 یا آن زبان زبانه دریای شکرست **یا فضل را** کلید یا انبوب کوثرست
و جان احمد کمال بن خیاض قصیده سنده و پیش بیت
 شمشیر برق و خنجر لاس آبدار **یا رسته** شاخ نازک و جان لهرست
طوطی و له ایضاً فی قصیده بیت
 بای زبان زبانه شمع شعله زان **یا خود** زبان او که چو طوطی سخن ورست
منقار طوطی و له ایضاً بیت
 است آن زبان شاخ و دراز بوستان افروز **منقار طوطی** شد مگر خلقی بگفت و کوی او
فصل ثانی عبارات عجم بیانند در
شاخ و مرجان و له ایضاً بیت
 بوستان افروز تر در درج لعل پرگار **شاخ و مرجان** در فشان یا نیمه دلی گریخت

برکت

جایگاه از کمال و جلال

برکت کل عارفی و پیش مطلع
 در حالت تکلم از نازکی زبانش **چون برکت** کل غایب از غنچه دمانش
طوطی آل نظیری و پیش مطلع
 آن لب رنگین و شیرین گفت گویا آن زبان **طوطی آل** است کویا شاخ سکر در دمان
بلبل عصا و پیش بیت
 خوش الحان بلبل بوستان سرانی **هر بای** رسید زو نوایت
تیغ نیش مر و پیش مطلع
 تیغ را چون بنقد جان کردند **راست** در صورت زبان کردند
باب هفتم در بیان نسیج در
 که عرب ذوق و عجم زنجیر **دیر از فصل اول** اطلاق عرب بیانند در
تغایر سروری و پیش بیت
 لبک غنچه اسم نولا چون **اولوران** نه نافع خمر و تغایر
تیغ نیکای خسرو نامه و پیش بیت
 تیغ غنچه را کر سکنه یاد **زنج** بر خود زنده نایغ بغداد
یا حسین عبدالواسع و پیش بیت
 دو چشمش ز کس و دلب عقیق **زنج** از یاسین و رخ ز کمان
مشرقی و پیش مطلع
 دل بردم نه ای صنم آفتاب رو **یغ** بر رخ نه ای پسر مشرقی ذوق
 تا موم نرم بینی و در زیر سنگ سخت **تا شب** بید بینی و در زیر سنگ سخت

نقشه ای از کمال و جلال

جایگاه از کمال و جلال

نقشه ای از کمال و جلال

ز سحر ولد ایضا بیت

معلق است تو کوی بریز زهره هلال
بریز ساد ز نخلدان ان صنم غنچه

زیب بق عبد العزیز دیش بیت

هر کسیر یان عالم عشق غنچه کشته زیبی رحراج

قصه ل ثانی عبارات عجم بیانند در

به شاعر دیش بیت

خط تو عبارت و ز نخلدان تو به
به باشد اگر گردنخ پاک کینه

سیب شمس دیش مطلع

بست ان یازغ با سب سیمین
بست ان با شکر با جان شیرین

خواجه دیش مطلع

سیب ز نخلدان ترا به ز به
بانت دلم متع الله به

وسه وری بقیر دیش مطلع

اگر که چون اغروم ششالوی بک
ویر باری او غشانه ال سیب غنچه

انگور کال خجندی دیش بیت

به سب ذوق گفتش ز کشته کشته
کال گفت تو انگور خور پیرس زیباغ

شکر انگور ولد ایضا بیت

از شکر انگور سر قندیان
سیب ز نخلدان تو شیرین ترست

سیمین ولد ایضا بیت

خاک بر فرق کانی که ز نویم خاک
باز بردند و خوردند سیمین ذوقان

نقده خام ولد ایضا بیت

بیار سب ذوق کرچه نقره خامت
که باغبان بکدام زخام می نخلد

مین جانی دیش بیت

کشت به از دانه خال آن ذوق
کرچه بود میوایسته دانه به

دستنبوشا دیش مطلع

سیب ز نخلد که است چون دستنبو
خواهم که همیشه بر سر دستم بو

آب حیات کاتبی دیش بیت

دانت خضر و آن خط نکویش ظلمت
دانت آب حیات آن ذوق نکویم چاه

کوی سیمین سلطان محمود دیش مطلع

ز نخت کر گرفته از سر لطف
خون من ریختی و عذرم مست

زانکه هنگام رک زدن رست
کوی سیمین گرفتن اندر دست

کوی حسن دیش بیت

ای حسن بازای از زلف و ز نخلدان بیان
پیر کشتی خوب ناید کوی و چوکان باختن

آب معلق کال بن غیاث دیش بیت

از غنچه زیبا پیش کان آب معلق شد
کوی که هلال خط جفت تا بانست

و نظامی خسرو نامه دیش بیت

بطوق غنچه کوی که آینه
معلق کرده است از آفتاب

و نظامی روسیه دیش مطلع

بر پر جام مروق دیرسم بن کوه
بر شور آب معلق دیرسم غنچه کوه

نقده خام
مین جانی
دستنبوشا
آب حیات
کوی سیمین
کوی حسن
آب معلق
و نظامی
و نظامی

روح و جان شاعر دیش برائی
 سبب ز بخش که هست روح ثانی بدست گرفته از سه نادانی
 دلدار بهتدید بن گفت که می جان برف دست می نمی دانی
چاه شیخ سعدی دیش بیت
 یوسف شنیده پگاهای اسیر ماند این یوسف است بر رخ آورد چاه
و آریک دیش بیت
 زلف در جان بست و در چاه زلفان افکند هیچ سگ کچین بندی وزندان نداشت
و سه وری نقیر دیش بیت
 بوریش غلظت زلفانی چینی ناکان و کشم که بوی بخار خوش نشند کور مردم او چایی
 ذوق چو توره آوار او لدوخی ایچون و نیچ لرغلت لرب اکا دو شوب هلاک اولدی
ماچون چاه دیر چاه بابل قابل دیش بیت
 چشم ماروت ارب بریدی بچو ماروت ای بیز سرگون دادی دران چاه زلفان بورد
 ذوقن کوکل المقده ساح اولوب بگنجه شاعر ساحر و صنعتده ماهر اکا کفر
 اولدوخی ایچون چاه بابل دیر
نوازدهم بوی بیانشین در
 که اکا عرب حقی و جید و نادی و رقه و نجم کردن دیر
فصل اول اطلاعات عرب بیانشین در
شیخ کافور اسدی دیش بیت
 اختران را قورخ شنیدست زین جرم دوستان زین کافورست سیمین کردنش

بوی بیانشین در

بوی بیانشین در

ساق عرش کمال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت
 خواندم بساق عرش از آن رو که در صفت کرمی و لوح صنع خواوند اکبرست
عاج شاعر دیش بیت
 ماسون کردن کف دست چو عاج مگذار که تار زلف بروی پیچید
فصل ثانی عبارات بحکم بیانشین در
سرکش و سرزار کمال بن غیاث قصیده سنده دیش بیت
 سرکش کشت عقل را و صاف کردنش کوسر کشی بلند و سرفراز و سرورست
کردن کش و لایف سابت
 آهوان را در کند آورده است کردن کردن کش شبیه افکنش
بلورین نظامی شیرین و صفند دیش بیت
 بلورین کردنش در طوق سازی بان مسکین رسن می کرد بازی
سرور شاعر دیش بیت
 کر زیا چون قد او بالا بر آبی تابوش ملک خوی را نیای سروری چون کردنش
درخت کافور قابل دیش بیت
 آن زلف چو مارتش نه تاب تو ز پیچیده بران درخت کافورش بین
شوشه سیم شاعر دیش بیت
 با ترک بنانکه دست در کردن کرد در کردنش آمد هوس شوشه سیم
بایست کاکس بیانشین در
 که اکا عرب صدر و نجم سینه و بر دیر اسعد الدین امیلی طبع دیش مصراع

سینه رازان صدری گویند که صاحب دست

و صدر بلخی دیش بیت

بگذشت زین دوش و بری بر من زد

فصل اول اطلاعات عرب بیا نند در

یاسمین کال بن عبدالعزیز دیش بیت

باغ ارم جالت است لونه چاه می دهد

نسرین خواجو دیش بیت

هشتین ماه رویان خطا و غلج

سوسن حسن دیش مطلع

دخت راجه در روشن گویم

سینجاب مغزی دیش مطلع

عاشق آن که عتابش می بارد شکر

دریتیم خسرو و خسرو نامه دیش بیت

برش کر لطف چون دریتیم

آیت لطف جانی دیش بیت

برت هست آیتی از لطف و رف نیز

فصل ثانی عبارات عجم بیا نند در

آب کال خندی دیش بیت

آب است آب آن بر در آب سنگ باشد

سیم خواجو دیش بیت

تعالی الله چنان زیب نگارید

وسروری فقیر دیش بیت

زرد او در دشت چون صورتی بکیم

و ش عرو دیش بیت

تا بیند بر سیم تن نقره خام

معاد رحام چو برکت نسرین

برای از نازکی چون برکت نسرین

یاسمن کال اصفهانی دیش بیت

در آب روشن اگر دیده تو سنگ گداز

سمن سروری فقیر دیش بیت

ای کوکل بود در لک در مانی دیر درنگ

پربیان خواجو دیش بیت

بهری سینه او پربیا نیست

و بکل کم گوشت مناسبتی ایله و قرن و کوکب تشبیهات دخی ذکر این لم

که تم تشبیهاتن دیش نایخ خسرو و خسرو نامه دیش بیت

ترنج خاتانی دیش بیت

بحر برتن و دیبای رخت

این بیت را در کتاب
سینه رازان صدری گویند که صاحب دست
و صدر بلخی دیش بیت
بگذشت زین دوش و بری بر من زد
فصل اول اطلاعات عرب بیا نند در
یاسمین کال بن عبدالعزیز دیش بیت
باغ ارم جالت است لونه چاه می دهد
نسرین خواجو دیش بیت
هشتین ماه رویان خطا و غلج
سوسن حسن دیش مطلع
دخت راجه در روشن گویم
سینجاب مغزی دیش مطلع
عاشق آن که عتابش می بارد شکر
دریتیم خسرو و خسرو نامه دیش بیت
برش کر لطف چون دریتیم
آیت لطف جانی دیش بیت
برت هست آیتی از لطف و رف نیز
فصل ثانی عبارات عجم بیا نند در
آب کال خندی دیش بیت
آب است آب آن بر در آب سنگ باشد

این بیت را در کتاب
سینه رازان صدری گویند که صاحب دست
و صدر بلخی دیش بیت
بگذشت زین دوش و بری بر من زد
فصل اول اطلاعات عرب بیا نند در
یاسمین کال بن عبدالعزیز دیش بیت
باغ ارم جالت است لونه چاه می دهد
نسرین خواجو دیش بیت
هشتین ماه رویان خطا و غلج
سوسن حسن دیش مطلع
دخت راجه در روشن گویم
سینجاب مغزی دیش مطلع
عاشق آن که عتابش می بارد شکر
دریتیم خسرو و خسرو نامه دیش بیت
برش کر لطف چون دریتیم
آیت لطف جانی دیش بیت
برت هست آیتی از لطف و رف نیز
فصل ثانی عبارات عجم بیا نند در
آب کال خندی دیش بیت
آب است آب آن بر در آب سنگ باشد

این بیت را در کتاب
سینه رازان صدری گویند که صاحب دست
و صدر بلخی دیش بیت
بگذشت زین دوش و بری بر من زد
فصل اول اطلاعات عرب بیا نند در
یاسمین کال بن عبدالعزیز دیش بیت
باغ ارم جالت است لونه چاه می دهد
نسرین خواجو دیش بیت
هشتین ماه رویان خطا و غلج
سوسن حسن دیش مطلع
دخت راجه در روشن گویم
سینجاب مغزی دیش مطلع
عاشق آن که عتابش می بارد شکر
دریتیم خسرو و خسرو نامه دیش بیت
برش کر لطف چون دریتیم
آیت لطف جانی دیش بیت
برت هست آیتی از لطف و رف نیز
فصل ثانی عبارات عجم بیا نند در
آب کال خندی دیش بیت
آب است آب آن بر در آب سنگ باشد

حباب جانی زینما حقتند دیش بیت
 دوستان هر یکی چون قبه نور حبابی خاسته از عین کا فور
کوی عاج شیخ سعید دیش بیت
 پستان یار در خم چو کان آبدار چون کوی عاج در خم چو کان آبنوی
سجده امرا التیس دیش شعر
 منتهی بیضا غیر مغاضبه ترا یبها مصقوله کالسجده
رثا شاد و نفع شیرین دونا بر یک دیش بیت
 دور شاه و نفع شیرین دونا بر یک تارچه بود بوستانی یافتن دانی که بیت
نفاع و لایضانی قصیده بیت
 پستان اوست یا مثل کون و نفاع یا کوی زر که در خم چو کان زیورست
تار فردوسی دیش بیت
 رخا نش چو کفن رولب ناردان ز سبیل برش رسته دونا ران
شیشه کال بن غیاث دیش بیت
 بر سینه سیمینش شاه بنورین دوشبشه بر شیرت پانار دوستان
 و قونی خرمی نسریه و سوسه و غیره سپید و نرم و رسیده به تشبیه ایدر
نیشک عصار دیش بیت
 میان گلستان حسن آن تن شکم یک خم از نسری و سون
 غیر مایه او از می و شیره بدست لطفش ایند کرده تخمیر
 چنان نازک خمیری کس ندین سپید و نرم نازین و رسیده

بسیار از این شعرها در کتب دیگر آمده است
 و بعضی از آنها در کتب دیگر نیز دیده شده است

و قونی سمن دپیه و کوی حوض **موقون تشبیه ایدر نیشک عصار دیش بیت**
 نمی بود از سمن بس نفوذ دیر بدان تل سیمکون حوض موقور
 جهان را بحر خونی در کشین ولی هرگز بنا فش نارسیده
 و کوی **غنچه کله** تشبیه ایدر نیشک کال بن غیاث دیش بیت
 ناف او را وصف کردن نیک نیست غنچه کله بد بود آزر دنش
بیت و یکم بیک بیاننده در
 که اکا عرب و غم ساعد دیر و بوباید باز و دنی بیان اولسور
فصل اول اطلاعات عرب بیاننده در
عاج کاتبی دیش بیت
 بردی از پیل تنان پنجه بجا که سنی افرین باد بران ساعد و بازوی چو طاق
سوسن کال بن غیاث دیش بیت
 پشت و پهلو دوش بازوی چو کل ساعد سر پنجه چون سوسنش
حایل نظامی خسرو نامه دیش بیت
 حایل دستها در کردن یار درخت نارون پیچیده بر نار
ولایه ایضایت
 حایل دادش از بازوی سبیل نوازش کردش از لبهای شیرین
ید بیضا عصار دیش بیت
 بدفع فتنای چشم ساحره ید بیضا و ساعد کرده ظاهر
فصل ثانی عبارات مجمل بیاننده در

کان بلور شاگردیش فضل محبوب و منفرد بیت

چون نیش است آن نگارین پیوست از کان بلور شاخ و جان بر جفت

سیم فتاحی دیش بیت

سوختن سیم ز عاشق روست ساعد خود را تو بجزا سوخته

سیمین باطلی دیش بیت

من فدای جان او بر سر یار دیش طیب تابست او بنیم ساعد سیمین او

و شیخ سعدی دیش بیت

بچه با ساعد سیمین چونند از بی با توانای مغرور ننگی بازی به

حصار بلورین نقاشی شیرین و منفرد دیش بیت

بر و بازو چو بلورین حصار سیم سر کیسو چو سیمین نو بهاری

سیمین تخته اوله ایضا بیت

بآن ساعد که از بس رونق و آب دو سیمین تخته شد بر تخته سیاه

کنج سیم جای دیش بیت

بخش برین سیمین چو از دو ساعد چو دو کنج سیم نهان اندر آستین داری

تخته عاج شاگردیش بیت

زان نیش که داد بوسه بر ساعد او از تخته عاج شاخ و جان بر جفت

نگارین جلال الدین عضد دیش بیت

تو تیغ می زن و بگذر نامن سیمین نظاره کنی کم آن ساعد نگارین راه

ارغوان و گل شیخ سعدی دیش بیت

بر جبهه زانو و کمر

در آستین بلور ترست این برآستی

بآن ساعد که از بس رونق و آب

تو تیغ می زن و بگذر نامن سیمین

تمام فهم نکردم که ارغوان و گلست در آستینش پادشاه و ساعد کلانم

تو تشبیه شول ساعد حقه در که بیاش صبح اولویوب قوزی رنگ اوله

دسته سمن کال بن خیاث قصیده دیش بیت

در آستین بلور ترست این برآستی با دسته سمن که ز کله ها نگو ترست

شاخ بهار ولد ایضا فی قصیده بیت

شاخ بهار نیست بدان لطف و نازکا بر کردم که دست مهر پرورست

برک کل و لسه ایضا بیت

برک کل یا نستر و ردوی یا یاسمن یا سیمین یا پیرین یا خود بر و بازوست آن

شاخ سمن ولد ایضا بیت

غایت کوی از سمن یا خود بهار و نستر یا خود کان جانین یا ساعد و بازوی او

کر این یمن دیش بیت

در دل هویم هست که از ساعد خوب سازم کرمی که چه ترانیت میانی

جان طوبی دیش بیت

کنتم که هست جان من آن ساعد چون سیم خند بر و گفت جان تو آری بدست است

و به تشبیه عاشق مرد و دل حیات ویر دکی در با جان کبی لطیف اولدغی در

پلیه مغرور دیش بیت

چو بر روی ساعد نهد سر بخواب سمن را ز پلیه ساز دستون

بیت و دوم بر ماق بیان شده در

که اگر بام صبح و جمع اید با صبح و بر ماق او جبهه اند و بنان دیر و عجم انگشت

بسته ساعد

قوزی و کمر و زانو

قلم نظامی شیروزی و صفندی و پیشین بیت

بفرمانی که خواهد خلق را گشت بدستش و قلم یعنی دانگشت

ہلال طوسی دیش بیت

بنمود ساجدت ید بیضا را ستین انگشت چون هلال توشق کرد و مامدا

وجه شبه عدم استقامت در زیر ابرماق اکثر زمانه عدم استقامت اوزره در

عنا ب فاعرو عيش مطلع

هر لحظه سرانگشت تو خونی ریزد عتاب که دیرست که خون انگیزد

فندق وله ايضا بيت

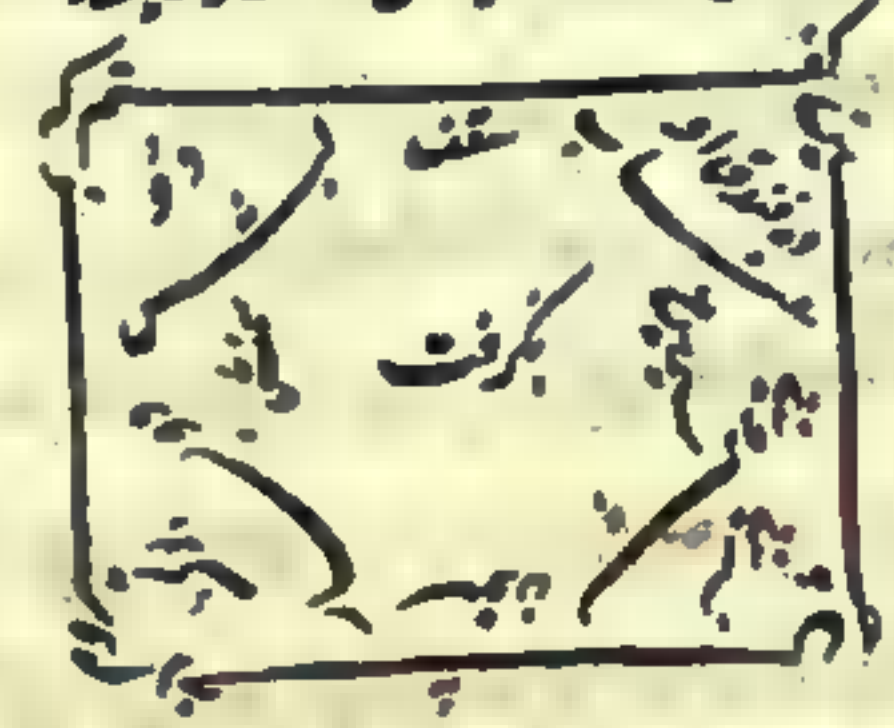
روزی ز پسته اش شکر خواستم بچشم
فندق فراز ز کس تا سهر بان نهام

فندق براق اوچن دندوکی اشبه در مرتج

گفتم که بیروم رخس چاین بگرفت عتاب لبش دوبار پروین بگرفت

وہ فندوق او دوہرک تسرین بکرت
سقف منش ستون مبین بکرت

پورے شہر میں پھیلنے لگی صنعت و آؤٹ فیسٹ

فصل

دوم قاطر نکای شیرین و صفت و دمنش

سپید و نرم چون قاقم بروشت کشید چون دم قاقم دبا نکشت

ماسورہ سیم شاہ عرویش پت

ز پسته و بیای چین بر شکست با سوره سیم گرفت شست

شکوہ کا تہی و ہمیشہ

وقت را چو در پنج انگشت گیرد   نماید چو سیبی نهان در شکوفه

پنجہوجان رکن الزین رضایی دیشیت

بگما. رنگ صناعی بر دوازده دست پنداریه

وسروپ فقیر ویش بیت

چشم پر خونی و عکس دست و لاری کورن
بگذرد دل نوحه ارجانه جانان الکرن

نکار خانہ کال بن غیاث قصیدہ سوز و غش بیت

نقش و نگار دست نگارین اوست آن پاخود نگار خانه مانی و آزرست

موبرق اوچلری وطریق وصفند، ویشیت

با خود شکوفه که شکفته است در شجره بانقش آیه که بر اوراق دفترست

نسرین نظامی شیرین زاری ملذذی حالی و مستند ویش بیت

چون سرین برکش و تاخن چند بنسین برک برک لالی کند

لالہ اور اینٹا بیت

بلا تخته کل را خراشید و بپوشید و بپوشید و راتراشید

114

بسم الله الرحمن الرحيم

مجله علمی و پژوهشی

Handwritten text in a cursive script, likely a continuation of the previous page, written in dark ink on aged paper. The text is written diagonally across the page.

باب بیست و سوم بوی بیانند در
 که حزب قد و قامت و عجم بالادیر لقامت دند و کی قد قامت الصلوة اعتباری الیروز
کمال نجندی دیش بیت
 بهر مسجد که آوردی تو قامت زحیرت گفت امام القداکبر
 و بالادند و کی سر و سیدین یوم اولی عاصم سی ایله در مشاعر دیش بیت
 قد و بالای ترا دو دل با مراد دودر اگر چه هم میل بالا باشد
فصل اول اطلاعات عرب بیانند در
الف کج دیش بیت
 با انکه قدم چو دال کردی مانند الف میان جایند
 و بناسند دیش مطلع
 بیک واریا قدی الف جانرا بچند حیف اولاکه ترک کچ و کاترا بچند
و جایی دیش بیت
 قدم لامت و بالایت الف زان و شایم بلاراکا اندر و لام و الف بیکه تی بنم
و عبدالواسع دیش رباعی
 قد تو چون الفست و قد من چون لام من و تو لام الفیم ای صم نسیم اندام
 که مراد و رکنی دور نکردم زهرت زان بجا دور بگرد زان هرگز لام
سهم طویله دیش مطلع
 مردم از سهم قد و ابروی آن سر و وطن تیر کز کزنی کزیند گوشه کی کیر دکان
ربیع جمیدی دیش شعر

والقد

و القدر فی الاثواب ربیع ناعم و الطرف فی الاجفان سیف بارت
قلم آریه دیش بیت
 در قامت و ابروی بت مانتری کن تاویل چه حاجت که کنی نون و قلم راه
و جایی دیش بیت
 ابرو و قد خوش صورت نون و القلم نقش خط دلکشت معنی مایسطرون
علم کاتبی دیش مطلع
 هر که در سایه ان سر و سنی قد باشد جاش زیر علم سبز محمد باشد
رباعیت ناصر دیش بیت
 رباعیت شامست قد او ز روی راستی کز بلندی آسانش سوی خود بر یک کشد
بلا فح القدا دیش بیت
 بلاست انکه تو نامش نهاده بالا حدیث راست همین است زیر و بالا نیست
قیامت شیخ سعدی دیش بیت
 آن قامت توئی بحقیقت قیامت زیر اگر رستخیز من اندر قیام اوست
ساحر و له ایضا بیت
 قامتی داری که سر به بی کند که اندران عاجز بماند سامی
عمر کالبد بنیات قصید سنده دیش بیت
 با قد و قامت چکوم قیامت یا عمر مات عمر چه از عمر خوشترست
و برهان دیش مطلع
 گویند مرا که هست بالاشعرا راز او عمر عزیز مات کو بایش دراز

روح کج دیش بیت
خواهم که فشانم همگی روح و روان را بر سر و بلندت که هر روح و روان است
طونی و سدرن و خط استوا کال بن خیات قصیده بسن دیش بیت
طونی و سدرن یا الف راست راست یا خط استوا که برو ماه انور است
صنوبر کال بخندی دیش بیت
چه سود بر سر خاکم درخت سر و که یار بار زوی قد چون صنوبرم بکشد
بر خر خسر و دیش بیت
شکرستان کوی باغ از سکر لسان یا شکر زار است کوی کفن از عرق دانه
نخل نطای شیرین و صفند دیش بیت
کشید تا می چون نخل سیمین دوز یکی بر سر غلش رطب چین
و بساطی دیش بیت
وطن نخل قدش آمد دل ریش بساطی را بسان بلی کور است بر سر و روان خانه
سرو شاعر دیش بیت
قامت در چمن حسن چو سروست جوان سوز این پیران سرو جوانت رساد
قصه ل نانی عبارات عجم بیا نسف در
تیر خسر و دیش بیت
هر ساعتی که می کوزد قامتش بر دل کوی که در دوزخ من تیریه رود
سپیدار سوزنی دیش بیت
وز بخت بالای تو در هر چمن و باغ افکند بهر سرو سپیدار شکسته

نخل نطای شیرین

شفا

شفا دونا زون کال بن خیات قصیده بسن دیش بیت
شفا و شاد در چمن چاکچی چان یا تارون روان شده با سر و کثرت
شاخ شمشاد جای دیش بیت
شاخ شفا دی که پیچیده است نیلوفران سرو ازادی که دارون ز کلبه ک طری
نخل شاعر دیش بیت
قد تو چنانکه بر لب دریا نخل طوی برد از قامت چون سرو تور شک
نی شکر آری دیش بیت
بلاغ نی شکر از قامت تو ی زلفا بکینه بند ز بندش جدا کردند
بید نطای خسروک فوقه بیانند دیش بیت
خمیده بیدش از سودای خورشید بلی رسمیت چو کان کردن از بید
شاخ رز و خندک و نهال و عود و عر کال بن خیات قصیده بسن دیش بیت
شاخ رز است تیر خندک و نهال نخل با سر کشیدن شکر و خود و عود است
و بساطی دیش بیت
باشد که نهال قد آن کل ببر آید ای سرو و صنوبر به عادت برگزید
عمر دراز خسروست بهشت شده دلارام و صفند دیش بیت
قامتی در خوشی چو عمر دراز هوس انگیز تو ز عشق مجاز
بلا سروری فقیر دیش بیت
بلا ایدی با چون پست بکن بلا سیل ملک این و نش چکری قامت آخر او کلاول بلا باب
آرزوی دراز شاعر دیش بیت

نیلوفر نخل شفا
چاکچی چان

شفا

هوای قد بلند تو میکند دل من **تو دست کوه من بین و آرزوی دراز**
جان و روان و آب حیوان خسرو دیش بیت
 یارب آن بالا که از آب حیوان ریخته **یا همه جان کسان بکدر اخته آن ریخته**
درخت ناز و له ایضا بیت
 بیا و آن قد قامت سر شکسته اصل و چشم **بهر زمین که بیاید درخت ناز بر آید**
دلربا عتیقی دیش بیت
 چه از دروخته رضوان که آنجا **نباشد سرو قد در بایت**
لطف خدا کمال خجندی دیش بیت
 در شائل قد تو لطف خداست **است لطف خدا تو مسرا**
بهشت خسرو اسکندانه ده دیش بیت
 بهشت این قامت چون نگار **ببرازیب و نارنج و بادام و نار**
 و شواقد محبوتی شول یکپاوی بر سر و تشبیه **از کمری چون طعن اید و دیش قلم**
 عجبت از طبیعت شمع **یا نذارند آب در دین**
 قد خوبان سر و میخوانند **سرو چو بیست تا تراشین**
و بونکه عذری ایچون همای دیش بیت
 سرور و روزی بالای تو نسبت که علم **خبر ساری بی برم عمریت از بالای تو**
و قامت محبوب ترجیح داده شد بیت
 قرا بر و خزانم چه اگر سر و سر آید **همه منت تو از پای تا بر همه جان**
 انو کچون مستقیم طبع اولان حسن **قد محبوب استقامتی ایچون دین مسلمانان دیش**

فی الواقع حسن دیش بیت
 ای قد خوب تو چون دین مسلمانان است **طرا کافر تو همچو خط نرسا کج**
و رعایت مانبین ایچون دیش بیت
 سروی ز دلان آزادی ولی قدری داشت **کار سرو از بندگی قامت با گرفت**
باب بیست و چهارم بیل بیانندن در
 مکه عرب خاصه و عجم میان دیر از عرب ایضا **بیل در لرز**
قصه اول اطلاقات عرب بیانندن در
سرخسب جای دیش بیت
 دمانت سرخسب آمد میان نیز **خود را کی توان تفهیم کردن**
نکته خواجو دیش مطلع
 دمانت آرزوی تنگ دستان **حیانت نکته باریک بینان**
خیال کال خجندی دیش بیت
 زین سان که چون بیانت شد جسم خیالی **اکنون امید و صلی مارا بآن خیانت**
عدم کال اصنافی دیش بیت
 جانم بامید آنکه از غم برهد **هیچون کمرت کرد عدم کی کرد**
قصه ثانی عبارات عجم بیانندن در
راز کال خجندی دیش بیت
 نیانت کو بیار از بیت غیبی **مکه از سر ضمیر آمد نهان تر**
اندر بیت طهر فارابی دیش بیت

عقل و طاعت با بیان در مدینه نزار ترسم
منت چون میکی در کرب با برتر ترسم

7547

سمن رنگ شاعر و پیش مپت

[illegible]

آن ساق بمن رنگ تو ای سرو سبزه چون ساق درخت ابدار آمل است

ساق عرش عصارنا مید و صفند و میشیت

زلف و آب و صفوت ساقی از چیز ..... و خوشان همچو ساقی عرش از نور

کل جا رہے دیش بیت

کاست ان کیف پاکل پیغش او خاری
جاکست پات که آزار کل بخار کمن

ماہی آب حیات و فکر کاں بنایا قصیدہ سن دیشیت

پایش که هست ماه آب حیات من   بآبادمان زورق خونی دولنگرست

و اجزاء محبوبہ پای جلدن پائین اولدوغی ایچن پائین تشبیہات اعضایی

آنوکه انشده سوریه فیقر دنی ایا قله قلوب دیشیت

بوسوری آینهک اوپ الک اوپ دی قالدی آینهک دریا او غریبا قناد

باب بیست و ششم مجموع اعضا بیانند در

که عرب بدن و عجم تن دیر **افصل اول** اطلاقات عرب بیانند در

حبيب سنج سعید دیشدیت

اندام تو خود حریر چینیست دیگر چه کنی قبا یا اعلیٰ

روح و ایضاً بیت

بدنت در میان پیرمنت   که روست رفته در بدنت

در خسرو مجنون نام و در پیشیت

مازک بدنی چودر مکشون مجنون کن صد هزار مجنون

قائم نظامی شیریں و صنفند و بیش بہا

تن صافیش لی غلطید در آب چو غلطیاتی در موی سنجاب

فصل ثانی عبارت عجمی است در

کل شیخ سعدی بوستاند، ویش بیت

عجب نیست از خاک اگر گل شکفت که چندی کل اندام در خاک خفت

لالہ رنگ خسر و اسکندر کہ جاریہ چینی قوجہ و غنڈہ ویشیت

ز بس که آوری دشمن را خوش بخت
بنفش و مید از گل لاله رنگ

شیخ و کلاب و می و برک کل کال بنیات ویشی بیت

اندام لطیف است یا شیر و کلاب ^{معا} یا برکه کل سوری در کسوت گن است

آب کال چندین دیشیت

هر جامه که باشد پیر از آب شود تر. آن آب که ز جامه نشد تر بدن کیست.

وہا ہے ویشسیت

رسم دورانست نیلوفر زیر آب یکت   عکس این کرد آن تن نازک ز سی حسنت کی

سید صاحب خواجہ دیش بیت

کفعل نام تو ای سبین تن آخر چیست
چون را باز دینی نام من روشن کنی

کوہر بنی خضر و رضی لیلی و صفندہ و پیشیت

گشتش تن کو هرین سفا لین • وزیر پست رنج ساخت با لین •

جان جاوے دیشِ مٹلے

بوی جان یافتم ز پیر هفت • کوتی از جان سرشته شد بدنت

وسروبي فقير ویش بیت

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

لطیف و نازک آن تن چون جانست ای حکیم خطا باشد دلاروشن کز نور این بدن گویم

آبکینه کال بن غیاث دیش بیت

تنش از نازیکه چون آبکینه است ولی دارد دبی مانند مرد

شوشه اسیم نقای خسرو دندن دیش بیت

بآن نازک میان شوشه اندام ولیکن شوشه از نقره خام

بیت و هفتم ذات محبوب بیانده در

یعنی اجزای آن بعضا و کلاما ملاحظه در قطع نظر ذات محبوبه نه اطلاق اولی

فصل اول اطلاعات عرب بیانده در

کعبه کال بن غیاث دیش بیت

من ضایع چه کنی سحر من ای کعبه گام طواف در تو مقصد و طاعت را

و سروری فقیر دیش بیت

قبلم سن ای صنم یوزن ارادک دکل که چون هر وجهی باز درست اولی کعبه ده

قبله منی دیش بیت

روی سوی قبله باشد هر که را در دعا قبله من تو دعایم سحاب از روی تو

محراب و له ایضا بیت

در آن خلوت که محرابم تو باشی به مستغفار نتوان بود مشغول

صبح و له ایضا بیت

تو چون طالع شدی جان تازه تر شد صبح آید نشاط از سر کنده است

آیت و نور و له ایضا بیت

تراور روز و شب خورشید و کوهیندنی که در روزایت نوری و در شب شمع آفتاب

آیت سفیج سعدی دیش بیت

سعدی شیرین سخن این همه شور از کجا شاهد ما آیتست این همه تفسیر او

سبیل ناصر دیش بیت

نوسه بی تابکاتانی و کی طالع شوی نور تو بر هر که می افتد نشان دولت

شمع طراز عجبی دیش مطلع

مثل پروانه ز تاب رخت ای شمع طراز سوختم بهر خدا چاره بیچاره باز

روح جابیه دیش بیت

زنی و کتبه بهر سران ده رضا انت روم کین زنی ان تروج

حور سوای دیش بیت

عید کای چو بهشت و بهر جا حور ختم آن عاشق دلخسته که بهلوی کیت

حور عین سرور فقیر دیش بیت

چقر دلم سرور من خیال نقش دل آری بیلور من دوزخی چو حکم مقام حور عین

طایر قدس حافظ دیش مطلع

اگر طایر قدس ز درم باز آید عمر بگذشته پیرانه سرم باز آید

عقاب خواجه دیش بیت

تو کجا صید من سوخته خم باشی که شید دست عتانی که شکا کاست

عنقا عبدالواسع دیش بیت

تو طوطی زیبای من بلبل زار من فاخته نالش و تو عنقا دیزار

غزال کا بچی دیش بیت
خوشت گفته در کین کا بچی لیکن فغان ز طبع غزالی که فارغ از غزلت
شمر و لے ایضا مطلع
ای از گل جمال تو ختم بهار عمر در باغ جان تویی تر شاخسار عمر
ریحان حسن دیش بیت
جانان تویی و جان و جهانی طیفلیت ریحان تویی و عالم خاکی سفال تو
مرام جایی دیش مطلع
ای بدم گرفته جاد بدم از نظر تو مرام سین چون تویی بدم دیدم تو شو
عاج فرد و سی شاه نام ده دیش بیت
سه دختر بر او نشسته چو عاج نهاده بسر بر ز پیروزه تاج
عقیق نطائی لیلی مائیس والدیه و صفند دیش بیت
آن نوحه که خون شدی رو کنگ کی کرد بدان عقیق کمرنگ
حق جل و علا خورید و صفند کانهن الیا قوت و المرحان بیورنی بوقیلدن
حوصل نطائی شیرینک صوده یونرخ و صفند دیش بیت
حوصل بین کز آن سین برودش سواد آب را کرده سپه پوشش
قائم و لے ایضا فیض شیرین بیت
کن با این به زبیه درشتی که از قائم نیاید خار پستی
غالبه و لے ایضا و صف المجنون بیت
کرد شب و روز بیت کویان آن غالبه راز باد جویان

در این کتاب کتب معتبره

یوسف کمال خجندی دیش بیت
نیل معرت دو چشم من و تو یوسف بهر نظاره خدارا بنشین بر لب نیل
وسروری فیر دیش بیت
کو یک گیریشم ای یوسف معر حال کر چه چندان چو دیر ارشاد دریایی
تقوید نطائی لیلی و صفند دیش بیت
تقوید میسان عنشیان در خورد کن رنا زینان
بلا کمال خجندی دیش بیت
جایی چرا از دعا کو کر زبان بلا ای بلا از دعا بے کیری
صنم و لے ایضا مطلع
چه خوش بود صنی چون تو در آوردن بخلوتی که بود جو در بر آوردن
وسروری فیر دیش بیت
ای صنم ز تار رنگ خلقی ندین آید هر که حاجی دیم آخر چو تو بند حاج
هر که مجنون من تشبه اشک ما مغرب تر جج ایرب دیش بیت
آن نگارست او که چون این در لود خلقی بنگران بیزار گشته از بت و از بگری
او نگار این دست و بت نگار آرزوست که بود هرگز برابر ایندی با آذری
و بلکل که ذات محبوبه اعصاب حین بر رنند اطلاق اوله جایز در
مثلا بی اعتباری اید قند دیس رکلی چون که صفت اید توصیف قبیلدن اولور
یا خود مجموع ذائقه لذت بولند فی اعتبار اید اطلاق اوله روادر محبوب
اوصاف مختلفه اید اعتبار اولمقد بود دیگر اک و جردن غافل اولمیه

نیشکم خوا جو دیش بیت
 قند و نبات و سکر و بادام و حلوا و سیب و بوسن کل و باغ و بهار
و کال بن غیاث دیش بیت
 تو بی سنبل و سهو و نسرن و کون کل و غیره و مسک و عود و بوسن
 و مجنون و امور محسوسه و معقول و دل بر پنج نسیه تشبیه اش در آقا
 جلد و ان اغب عمره و زمانه تشبیه اندک کرب در که خوا جو دیش بیت
 اگر نه عمره رسمی و فای بیت و کر زمانه نه شرط مهرمانی کو
و ایضا بیت
 تو ما عمر عزیزی و یقین یه دانه که چور نفی نتوانی که در باز آیی
و هوای دیش بیت
 عمر عزیز در سر این غصه شد کیار چون سر و سر کش آمد چون غری و فاق
و نام سردیش بیت
 عزم رفتن کرد و بر گفت تعجب چیست گفت من عمر تو خودم عمر آمد شتاب
و کال بن غیاث دیش بیت
 عمرینه و فائکد عمر با سکه آری چه چاره است چنین اقسای
و یحیی دیش بیت
 دیدم که نمی جان ویرب استر که دیدی که کشتش اولسی استر که ریز
و حافظ دیش بیت
 دی در کار بود و نظر سوی مانگرد بیچاره دل که هیچ ندید از کار عمر

و جاسد دیش بیت
 شد عمرم آخر در جت و جوت ای عمر رفت آخر کجایت
و کج دیش بیت
 ای عمر عزیز من عمری و ز عمر افزون ای جان جهان من جانی و ز جان خوشتر
و کال بخندی دیش بیت
 میان کربایی تلخ در دل گذرانیش که نتوان بگذرانیدن تلخی عمر شیرین را
و سرور فقیر دیش بیت
 بن مستعد و ورکن او جانم کهور کمر عمر در او کد و در سیوب ای دل گذرد
و حسن دیش بیت
 نپایند از بس عریه بیابند هم چون عمر در رختن شتابد
و شاعر دیش بیت
 کجده دیر بود و یرم دزد و یرم را دیکه کجده عمرم حیف کم حاله هو و مایل
جهان لطف و جمال شیخ سعدی دیش بیت
 آن نه شخص است جهانت پر از لطف و جمال عرضای مکن ای دل که جهان یه گذرد
جان و جهان خوا جو دیش بیت
 در جهان و جهان جان و جهان باخته اند تو اگر اهل دلی چه بود جان در باز
و کج دیش بیت
 ای تو ای جان و جهانم شادمانی چون کنم ای تو ای عمر عزیزم زندگانی چون کنم
فصل ثانی عبارات عجم بیاننده در

چراغ و آفتاب نظامی فرما دندون شیرینک و فانی خبرن اشیرب دیش بیت
چراغ عالم افزو زار جهان شد نه شیرین آفتاب از من نهان شد
مهابه خورشید و شمشاد و بید و له ایضاً بیت
جهان خالی شد از مهابه و خورشید چمن خالی شد از شمشاد و از بید
آب حیات و لا ایضاً بیت
بگریه بر دل من مرغ و ماسینه گرفت آب حیاتم در سیاهیه
لکک و له ایضاً بیت
پیرین از چمن لکک بهاری چرا چون ابرنخروشم هزاری
کلبک و له ایضاً بیت
ز کلبن ریخته کلبک خندان چاهین نگر و دباغ زندان
بهشت حسن و پیش بیت
چنین گویند که آتش نه ندارد در بهشت ای بهشت عاشقان این رسو آتشگاه است
پری صفت و له ایضاً بیت
کز از بتان حور صفاتی پری صفت یک ادبی شکب کند من کنم شکب
پری پیکر کال مجذبی و پیش بیت
بتیغ خیال آن پری بیکر شب هیران دو چشم در نشان من فرو آرد پروین
وسروری فقیر دیش بیت
پروبال آهوب چو سگ ایام کور بند یوکی بخلای چون اوله پری پیکر نیز
چشم خورشید خسرو دیش بیت

وقتی آن چشم خورشید از این سوی تافت کرم کوی غمش سایه دیوار شدم
ماه سروری فقیر دیش بیت
پرتون پیر صالوب کون سوره آباغ کون صانه بوجالتی ای ماه صین خاک ایله
و دشب کون کبی روشن در ماه ماه نو دیسلر تاز و محبوب سراد اولور
منیتکم حافظ دیش بیت
حریف عشق تو بودم چو ماه نو بودی کنون که ماه قای نظر درین عروا
نهار فردوسی شاکل قزی و صفند دیش بیت
شه دختر آمد چو خستم نهار بآرایش و بوی رنگ بهار
کل حسن دیش بیت
ای تو حسن بهج وطن دل نمی دهد ای کل جهان خراب بود عندلیب
وسروری فقیر دیش بیت
تاب خسار کون ای کل تبایر شدی بچه کم چو قودی زاله اردن لیلی تیار لر
نرکس حسن دیش بیت
ای نرکس نورسته این نوع دوادای من خفته اهر غاری تو خفته بهوستان
شاخ یا سمن نادر دیش بیت
من چو سراسر و اساده ام در روز و شب یکدم اوچ شاخ یا سمن هردم بسوی مایست
سوسن بوی خواجو دیش مطلع
یار ما دوست روی و دشمن خوست سرو ما کلزار سوسن بوست
باغ خضر و اسکندر نامه بهر کلاغ و لاله عذار و صفند دیش بیت

چوباغ شکفته بفصل بهار   پر از لاله و سوسن و سب و نار
و حسن و پیش بیت
توباع عاشقانی ای کاج تا قیامت   قرین بودی من طوق بکردن تو
صنوبر بوی خواجو پیش بیت
دست آن شمشاد ساغر گیر کبر   سوی آن سرو صنوبر بوی بوی
چمن نکالی بچون لساندن پیش بیت
لیلی چمن خضران ندیده   بچون چمن خضران رسیده
نار شیرین خسرو نامه و پیش بیت
ز طفلی تا جوانی نار شیرین   بشیرینی نیابت دار شیرین
نارنج و له ایضا اسکندر نامه بیت
هم نار پستان و نارنج بوی   ببرد ز نارنج و نار آب روی
شاه بهار حسن و پیش بیت
کریه شود کبوتر دل   در دست تو شاه بهار باری
شهابز جانی پیش بیت
این دل که زخمه زخم شد از غم چه جای اوست   شهابز سدن سکن ویرانه کی شود
سایه هاشم سکه پیش بیت
ای آفتاب روشن ووی سایه هاشم   مارانکاهی از تو تاست اگر کینه
دام آهو جانی پیش بیت
دام شوی آهوی خوشی کند یک آهوست   کزنت دیوانه کردم روی در صحرانهم

کنج حسن و پیش مطلع
ای میان مفلسان کنجی که بهان تو گیت   آن بای تو هم از ما بگو آن تو گیت
جان کال خجندی و پیش مطلع
مشنوک مرابه ز تو یار دگری هست   مسجع نباشد که ز جان دوستی است
پان جان و کوشه جگری اشرف پیش بیت
پان جان و کوشه جگری   از تو کس چون کند شکیبایی
و سروری فقیر پیش بیت
کو کلمی صد پاره ملدی اید پان   اول جگر کو شمع بربان کنی اگر زنی هیچ
روح پرور حسن و پیش بیت
الوداع ای دل که دلبریه رود   روح بخش و روح پروریه رود
طبيب سروري فقير و پیش بیت
ای سر که ز محمدن اولور ایدم بدم   اول طبیبم دیسه بیجان به بیمار دردم
داغ دل خسرو مطلع انوارده محبوبه حقیقه پیش بیت
که چه هم چشم و چراغ دند   سوخته داند که چه داغ دند
مردک دید حسن و پیش بیت
نی لعل بیت پر شد چشم ز تو ز کنون   ای مردک دیدن آخر نظری بر ما
سکر و له ایضا بیت
در بای آسمان ندهد چون تو یک کبر   هر شب اگر چه موج زند صد هزاره
بیت کاتبی و پیش بیت

پایه اینست که برای بختی رخ مالی بهر این پایه بنه سر بر منصب مال
و سروری فقیر دیش بیت
 ای یوزی مصحف جاک که کور کافور سکن بجده ایلاز ایدی اکا او قیوب باو تا
شکر کال خجندی دیش مطلع
 این شیرین کوازی باغ بهشت است وین جور بهشت از شکر ناب سرشت است
شکر باغ شیخ سعاد دیش بیت
 هر شکر بار که در می رسد از عالم غیب بر دل ریش عزیز غنکی بی آید
چشمه نوش نظامی شیرین وصفند دیش بیت
 چشمه آهوان آن چشمه نوش دهد شیر افکنان را خواب خاکوش
انگبین حسن دیش بیت
 ز خاموشیت جیش بنده تلخست وین بکشا که حمد انگبینی
ملک و کان ملک کال خجندی دیش مطلع
 کفتم ملکی یا بشری گفت که هر دو کان غنکی یا شکر ی گفت که هر دو
قطره باران و له ایضایت
 تو لطیف خواه در دل خواه در چشم آفرود قطره باران بود در پست و در بالطف
آتش نظامی هفت پیکر در سقلاب شاه قوی وصفند دیش بیت
 بانوب سرف روی سقلانی آن برنگ آتش و برج آینه
آینه اشرف دیش بیت
 تو آینه صفائی و زنگار رقیبان آینه بهر حال ز زنگار که دارد

ماید ناز کریم کجی سفر عزم این محبوب وصفند دیش بیت
 در نادن و داعت ای ماید ناز دانی که چه عذر بود ای شمع طراز
 زان تر سیدم که اشک من کسب شود کرد تو در آید ز رست دارد باز
درخت ناز کال خجندی دیش بیت
 سر در کش ناز اای درخت ناز هر جا که است شاخ کجی خند لب است
درخت شیرین نظامی شیرین زبانندن دیش بیت
 من آن شیرین درخت آیدرم که هم حلوا و هم جلاب دارم
شاخ گل کال خجندی دیش بیت
 شاخ گل ی بکریه مکر آرمست بیز بی آب شاخ تان کجا در بر آید
شلیخ نازک و له ایضایت
 بازی کل زدم ناکه بر او گفت چه ابر شاخ نازک بی زنی سکن
دل و دید شاعر محمود اولان محبوبه دیش بیت
 کردون ز بی تب تو یارب دارد بر چه خود هزار کوب دارد
 ای جان و جهان وای دل و دید یار نازک تن تو چه طاقت تب دارد
شکرستان حسن دیش بیت
 خسرو پیر ویز اگر شیرین و شکر هر دو شد تو بدان لبهای شیرین شکرستان منی
بیت و هشتم سوز بیاننده در
 که عرب کلام و عجم سخن دیر چون وصف محبوب و بیان معانی کلام اید اولو
 مناسب که کلام او صاف دخی بیان این وز تا که اهل کلام اولان در شعرون

آنرا بید و صف ایدر **فصل اول** اطلاعات عرب بیانده در
لو لوس وری فقیر دیش بیت
 بوس وری شعره لو لوی شبیه انوار نظم ایدر کن در دیک او صافی اشعار
الکاس نظامی مخزن اسرار دیش بیت
 تیغ ز الکاس سخن ساختیم هر که پس آمد سرش انرا ختم
 و جوشه تاخیر در بکه هر که کند و کی نظر قصد ایدر میسر او میوب هلاک اولور
سحر هوای دیش بیت
 صد آفرین که درین شعر جای ان دارد ترا هوای سحر آفرینی به گویم
ولله ایضا قطع
 سوز خسر و باید و ان تا حافظ در سخن نازکیهای حسن و انکه خیالات کال
 در سخنهای هوایی یک یک موجودان شعرا و بشنو اگر نشنوده سحر حال
 سوز سحر و یکباری جلب قلب اندوکی چون و هر که انک نظیر کتور کردن
 عاجز اولدونی چون در رسول الله علیه الصلوة والسلام بیور **ان من ابی**
سحر او بیان مقصود که اظهار دیر لفظ افصح و ابلیغ ایلر بتفسیر و بیشتر
 بو حدیث خرمین مقصود دوم بیان در که تصنیع فی الکلام در و تحسین لفظ
 و استمات قلوب چون نگذرد اما حق و تحقیق بود که بو حدیث شریفین لو
 مرج بیان در که شعر معتقد مرج واقع اولمش **ان من الشعر حکمة**
 و محققون سحر جلال اطلاعاتن ایدر مذموم و قبیح اولان حلال و لایزال و رسول الله
 علیه الصلوة والسلام حضوره جانب شرفدن کی که کلوب فصاحت و بلاغت

بر له تکلم ایدر اصحاب تجت ایدر رسول الله علیه الصلوة والسلام
 بو حدیث شریفی اول وقتده بیور مشدر تمام قرینه در مراد مدد در دم دکلدر
شعبان نظامی مخزن اسرار و صفند دیش بیت
 شعبان تان برانیک ختم هیکلی از قلاب نور یختم
شهد و له ایضا فیه بیت
 چون سخت شهد شد از زان کن شهد سخن را کس افسان کن
بدر و شمس و له ایضا فی وصف اسکند نام بیت
 بخوبی شد لیلن همچو بدر منیر چو شمس فلک روشن و نی نظیر
ترنج کاتبی دیش بیت
 کز این ترنج سخن کاتبی بمهر برند که دستها که بر نواز ترنج بویی ما
ضیلعان سوزنی دیش بیت
 شود بخت سر زان ضیلعان منمش بیوستان دلم رسته ضیلعان سخن
عیسی خسر و خسر و نام و صفند دیش بیت
 بزرگان خازن کانه شش کویند حکیمان عیسی جانهاش کویند
روح نظامی هفت پیکر دیش بیت
 سخنی کو چو روح نی عیب است خازن کج خانه عیب است
صنم خسر و مطلع انوار مدحند دیش بیت
 این صنم نو که شد اندر خرام است سر پای بخوبی تمام
عروس نظامی اسکند نام مدحند دیش بیت

حق بزرگ

بهاری بعد نیکویی خاسته عروسی بعد زیور آراسته
 و عصار مهر و مشتری و صفند ویش بیت
 عروس نظم را آیین و کابین بودنی هیچ شک ز احسان و کین
 و جای تحفه الابرار ویش بیت
 ای پر از آوان کوس سخن شاد جانهاست عروس سخن
 طره عروسی که ز زیور سپهر آید از و دلبریه و دل دهی
 چون که نظم حاصل کند غارت صدقانه دل کند
 چون کند از قانده خنک پای پای خردمند بلغزد ز جایی
 چون زد و مصراع کند ابروان رخنه شود قبله پیر و جوان
 معنی رنگین چو شد غازه اش باغ شود دل ز گل تازه اش
 بکر خواجو ویش بیت
 زاده خاطر خواجو که معنی بکرت حیف باشد که بر نذرین جهان دوست
 و ابو یزید ویش بیت
 نو عروس بگر فکرم که بر اندازد نایب زورق زرین بیند از مهر و بر آب
 کیبا و عمر و آب حیات خسر و اسکندر نامه ویش بیت
 زهی سکه کیبای سخن که یک جو درو نیست جای سخن
 اگر عمر جاوید خونی هم اوست و کر چشمت ز نیکانی هم اوست
 سبخل کاتبی ویش بیت
 حکم تراز سبخل انبیا و روشنم هرگز ساخت ز این و رور و کر آینه

زین

نظم

اقلیم حضرت مولانا ویش بیت
 بیت من بیت نیست اقلیمت منزل من منزل نیست تعلیمت
 فصل ثانی عبارات عجم بیاننده در
 دریا و در نظامی اسکندر سلطنتی و کمالات حکمت و نبوتی و صفند ویش بیت
 بآن هر دریا بآن هر دریا کنم دامن سالم از کج پر
 کهر انور ویش بیت
 ز نظم و نثر بنام تو اندر آورم بکوشش و گردن ایام عقدای کهر
 و جایی ویش بیت
 در بلورین صدف چرخ کهن نیست والا کهری به ز سخن
 کوه کال خنجر ویش بیت
 پیش کم نهان چه حاصل صدف پردانی دانه کوه چه ریزی رخ از نیک خوان را
 و سروری فقیر ویش بیت
 جوهر نظمی سروری ایلدنی فهم عرضی کوه را اولم چه نکه نه نادان ایینه ویرجی
 زر معجزی ویش بیت
 دارم سخنان تان چو زر کهن آخ بکف آرمست بزریا سخن
 سیم نظامی مخزن اسرار ویش بیت
 سیم سخن زن که درم خاک اوست زر چه شود آهوی فتر اک اوست
 جام کیتی نمایی ویش بیت
 نظر کن درین جام کیتی نمایی بین آنچه خواهی ز کیتی خدای

آب شامردیش بہت

در نظم پاک من نظر افکن که که کهن سازد ز سطح آب به انور آینه

کتاب خاقانی و پیشیت

در پیشش مایه بنا چیر شود از هر که بمرکب کلاب بخنی

باد رنگین شاعر عیسیٰ

بادرنگین است شمع و خاک رنگین است نه
بادرنگین بی فروش و خاک رنگین کی گستان

لوزیہ خسر و خسر و شیرینہ مکتون و صفدہ دیشیت

بزرگ و خطی و مغرب نبشته • هر روز بنه اما سی سرشته •

کوثر اکین و رافضایت

نکب ازین رحیق کوثر آگین۔ شرابی رخت در جام بلورین

ناف شہزادی دیشیت

شنید که مقالات سعدی از شیراز می برند بعالم چونان فاختی

و جاشبه را با طایفه در محسوس و معقول شیر خاقانی دیش بیت

طعم غنم همچو سبب خواهد بود و طعم چوشکر نکند در شیر غنم

صنم خانہ نظامی اسکندرنہ و صفندہ دیمیشیت

بر آید از سر دوری دانه بر آید اسم چون صنم خانه

وله ايضا في مع خسرو نامه بيت

نهادم نکته کاه افسانه را بهشتی کردم آتش خانه را

چو شد نفاش آن بختانه دهم جز آرایش برو نقشی نهم

جان ولہ ایضاً نیت

سخن جانست و جان اروی جانست   مگر چون جان عزیز از بهر آنست

زندگانی ولہ ایفہ بیت

سخن دلی که دارد ذوق جایی نه
همش جان خواند و هم زندگانی

میوہ کا تہی دیش بیت

کاتبی چون شعر بنود پخته کی لذت دهد وقت خای میوهای بوستان نبود لایزال

کلاکت بوستان نظامی اسکندرنامہ مصنفہ و پیشیت

چو پایم بدین باغ رضوان رسید درش را بمن داد رضوان کلید

زهریون وکل که چیدم در آن   بخیلی نکردم چوتنها خوران

ربو دم ز کاکشت این بوستان بسی سیب و نارازی دوستان

باغ و سن و سرو و لاله ایست

چو فرمودش باغی آراستن   سن کاشتن سرو پیاستن

کل صدر برک خواجو دیش مطلع

اگر چه بییل طبعم هزار دستانت   حدیث من کل صدر هر گلشن جانست

ملکی سوزنی دیش بیت

در مدحت صدر تو نم شو شتری باغ دیگر شوا آستری باغ چون ساج

جامع کابری دیش بیت

این باغ نظم را که پراز حور معنویت   وقف جناب ان مشه جنت ابی

لغیر و خدمتکار حسر و حسر و نامہ پادشاہ و زمانہ عز و سلطنت و عیش و بہشت

ترا هر چند بهر عشرت و نوش عروس ملک بس باشد در آغوش
ولی بگر مراکز رویه زیبا ولی در سینه نگذارد شکیب
تا شاکن که کار از دینچیرب سریر شاه را باشد کمتر سیب
بگرش تختت کرد و خام درگاه
و کرد خاک رو بد در کذرگاه

تتمه باب مذکور

چونکه بو کتاب بحر المعارف ده بود کلو معارف جلیله به واقف اولدک
و بود در نفایس معانی مشاوده قلک پست کندک ملاحظه و بجا رس
قلوب نیجه خیالات غریبه و معانی عجیبه اختراعنه قادر اولورسن
و خیالده معتبر دقت و لطافت در مقدارده و فرت و کثرت و کلدرد
نیشکم خسر و بجنون نامه ده ویش بیت

خواهی که به از بهت کشاید غرسند مشوهر چه زاید
زانویش دقیقه نغز خیزد و ز بیختن آرد منغیزد
از اندک خوب شوفاند فی از حشوات نی کراند
یک دانه نار چخت در گام بهر هزار آست خام
یک شاع که میوه و جدته بهر هزار باغ نی بر
و جانی تحفه الابرارده ویش بیت

کوهر این کان هم بگرنگ نیست لولوی جان هم یک سنگ نیست
ای که درین کان جگر خورد کوهر رنگین بگف آورد

کوهر و لعل از دل کان سیه طلب هر چه بیای به از ان سیه طلب
و بکل که نظم و نثرده مناسبت ملاحظه سی ابراهیم و رکن اعظم در شلا چن
کل ذکر این لکر که در بیل ذکر این لرو چون لولو ذکر این لکر که در که
لعل و یاقوت ذکره این لرو چون حسن ذکر این لکر که در که عشق
ذکر این لرو با جلد کامل لرو تناسب رعایتی امر لازم بیلور لرو
نیشکم ناصر مختاری ویش بابی

چو خیال کشتی ای تن خبریده از میانش چو بنابر کشتی ای سر نشین بر آستانش
چو در آتش ای جان زبش حکایتی کن چو عدم شدی ای دل صفتی کن از دمانش
تور با بدین تناسب خیال و میان اکلد و فی و غبار اکلوب آستانده قلند و فی
و آتش اکلوب آتش رنگ لب اکلد و فی و قدم اکلوب دمان اکلد و فی
و بی لعل تشبیه اید بک کر که در که دمانه درج کوهر تشبیه این لرو
نیشکم ظهیر فاریابی ویش بیت

بکشای لب بهر شش من که چه گفته اند که آن قفل لعل ثابت ان درج کوهر است
و آهر برده که بوزی جنته تشبیه این لربی کوثر تشبیه انگک کرک
نیشکم قاضی ویش بیت

آمد قیامتی بسم تا بدیدم انکه روی تو چون بهشت بهشت خوش کوهر است
و لای زدر که هر برده که بی شکر تشبیه این لرو خطی نبات تشبیه این لرو
نیشکم ویش بیت

آب حیات آن دم از حیات برآمد کز شکران سبز نبات برآمد

وهر برده که یوزی بقه تشبیه این لکر که در که خطی نید تشبیه این ل

نیشکم دیشلمیت

بر بقیش هر که دیر نیل کشین از دو جهان بین او زات بر آمد
وهر برده که زلفی چو کانه تشبیه این لکر که در که زلفانی طوبه تشبیه این ل

نیشکم حسا دیشلمیت

دل در قنای زلف و زلفان او فتاد چون کوزکی که در تی چوکان و کورود
وهر برده که زلفی کج یه تشبیه این لکر یوزی آیه تشبیه ایدر

نیشکم شرف الدین دیشلمیت

شبی همچو زلفت باهی ک یافت می همچو رویت بسالی که دید
و اگر بر معراعه چشمه ز کس دیده لکر که در که بر معراعه زلفه سنبل دید را تا چشم
مرح ذکرا و لوب زلف سنبل دیو کنایت اید ذکر اولنق یا زلف صرح ذکر اولنوب
چشم ز کس دیو کنایت اید ذکر اولنق روا که در که کیسی بید یا صرح ذکر اولنق کرک

نیشکم مولانا سعد الدین بها در دیشلمیت

چشمست خواب خواب هر ساجران زلفت باب توبه صاحب لاکست
یا کیسی بید ز کس و سنبل دیو کنایت اید ذکر اولنق کرک

نیشکم شمس الدین طبیب دیشلمیت

سنبل شست بیاد می دهد ز کس مستت نخواهم فی کند
و بر نسته ذکر ایدب بعض ضدن ذکر اتمک صنعت تضاد در کلام
فصاحده چوق واقع اولمشد ز کعبه و بتها ز غصه و شادی کی نیشکم

مولانا رکن الدین دیشلمیت

هر طرف از مهر روی دلفروزت کعبه هر شکن از چین زلف کافرت بتخانه

وسروری فقیر دیشلمیت

غصه کی شادی بیلوب حظ ایلزم دله با بوجدهان اچس سروری اولسون آدم بزم
و بوقیاس اوزن هر برده که یوزی صبه تشبیه ایدر لکر که در که زلفی شام تشبیه
این لکر وهر چن که یون صبح اطلاق این لکر که در که زلفه شام اطلاق این ل
وهر برده که صبح سنگ رخسار که عکسندن بر پر تو در دیده لکر که در که شام
سنگ زلفک عکسندن بر شسته در دیده رتا بواج و صند امتیاز ظاهر اولا

نیشکم قائل دیشلمیت

بر توی از تاب رخسار تو صبح شمه از عکس کیسوی تو شام

وهر برده که یوزی لاله به تشبیه ایدر لکر که در که کوزی بادام تشبیه این لکر
و چون زلفی سنبل نسبت ایدر لکر لکی شکر تشبیه اتمک لکر که در که نیشکم تقسیم ایدر

مولانا رکن الدین دیشلمیت

نشانه رخ و زلف تو لاله و سنبل نمونه لب و چشم تو شکر و بادام
وهر برده که یوزی خورشیده تشبیه این لکر که در که زلفی سایه به تشبیه ایدر

نیشکم دیشلمیت

بر توری چو خورشید تو در سایه زلف راست چون کوکبه صبح و طلوع حرکت
و اگر یوزی آفتاب تشبیه این لکر که در که دلیل روشن ایدر اثبات این ل

نیشکم شیخ سعدی دیشلمیت

بافتاب بماند مکر ملک معنی که از تا علی او خیز می شود ابصار
 و خود وسی تناسب رعایتند عاشقی گانه و کیسوی کنده تشبیه تشبیه
 دوا بر و گان و دو کیسو کنند بیالاکمه دار سر و بند
 و اگر بر وصف غریب ایل قدی سر و و یوز آید تشبیه اید را جانزد و بوکا اغراب پر از
 • نیشک شیخ سعدی دیش بیت
 من ماه ندیم ام کلهدار من سر و ندیم ام قبا پوش
 محمد منگری دیش بیت
 راستی جز روی و قد تو که دید ماه تابان بر سر و سب
 و کر که کلمات غیر نصیحه و حق از این حکایت امیر معظم احمد پاشا
 • اول زمانه که بونی دیش بیت
 قاتن صوم رقیب ایشب دیر دیا احمد ابلیس قیامتدن سوال انک نرن
 کند اول سوال انک لفظ احمد خطاب تلمیذ ابلیس ایل صفتانق
 احتیای و ارد لفظ ابلیس مقدم اول احتمال اول از ایری
 جواب بیور مشر او بیله وزن چون ابلیس لفظک باسی حذف اولوب
 فصاحت بولن ایری هم ابلیس احمد او زرنه تقدیم اولنق مناسب
 و کله در سلطان اولان خود احمد بیله ابلیس ایل صفتانر پس هر برد
 فصاحت اعتبار انک کر که کر که تا که مقبول انام اولان نیشک دیش در
 • الکلام الفصح ما یرخل الاذن بلا اذن نظم
 شرطت بتان را که چو در ناز آیند از روی کرشمه شیو مانمایند

که غمز زنند و کام زلف آرایند اینها چه جیت تادی بر بایند
 و چون باعث نظم عشق در کر که کر که سوزد سوز و عشق غالب اول
 • نیشک دیش در نظم
 این همه گفتیم ولی زین شمار پاشنی عشق بود اصل کار
 عشق که رقص نلک از نور اوست خون سخن را نلک از شور اوست
 و روایت اول نور که عشق بیانی بهادر ایدر و چوبانی شاعر و بخیلی بی قو
 وضعیفی قوی و اول عشق حق تعالی جل و علا حضرتنک ظهور ایدر
 کند و جمال با کمالن مشاهد ایدر کنت کنز الخفیا فاجبت ان اعرف
 صیغه عالی خلق ایدر و بجهتم و بجهتونه مقتضای آدی عجب اتوی
 • نیشک حضرت مولانا دیش بیت
 بجهتم و بجهتونه چه گفت راست درون چرد مکر خویش را خدایست
 • و خبرده وارد اول شد رت عشقوا و لو بهر بیت
 فخر است عشق هر چه بجز عشق نماند تا چند ترک فرم کنی بهر نا ظلم
 • و شیخی خسرو شیرین دیش بیت
 حقیقی این مژگ عشق بازی کتور باری ال عشق مجازی
 که ایکن داغی در دوا و میا سن قو کر م اولسه سن سردا و میا سن
 و عاشق لایق اولد که هر حس و جال که نظر ایدر رانی و آت الی بیلوب
 • جمال حق شاهد این لر نیشک حسین خواندی دیش بیت
 اگر در روی هر وی بچشم دل نظر کردم نکردم جزدان و جوی است آینه دوست

و شهوانی نظر شرعاً مذموم و عقلاً غیر مقبول در اینست که صائین الیه دیش بیت
من غلام آن جوانمردم که چشم خویش را به بر جمال خوب رویان می خیانت افکند
و خبره وارد او لشدر من عشق و عفت و کتم فات مات شهید

ولـ ایضا بیت

هر که او عاشق نشد بس جاهلست که همه علم جهانش حاصلست

و سروری فقیر دیش بیت

بر هوایم ای سرور شو یکم اولم غبار باد عشق اولم ز بنم هرگز غبار بدن جدا
و عاشق صادق اکا دیر که لذت حظ نفانی اولم یوب عشق و شوق
روحانی اولم یوب ملک کبی پاک اولم حدیث قدسیده وارد او لشدر

ایها انت ت النار که شهوت لاجلی انت خدی بمنزل طاعتی

و شاعر دیش بیت

کنار و بوسه بر عاشق حرامست اگر مردی قناعت کن بدیدار

و صائین الیه دیش بیت

عشق بازان دیگرند خویش سازان دیگرند آنچه با فرمادی بینم در پر ویز نیست

و شاعر دیش بیت

کوه کن جان کنده از نقش شرین باو کج عشق با داور که پیدا کرد کج از دست
و خبره وارد او لشدر طوطی لمن ترک شهوت حاضرة لمو خود غایب لمیره

ولـ ایضا بیت

ای غریبان قلزم شهوات اگر ترا ذکر ما دم اللذات

و حضرت مولانا دیش مثنوی

دشمن ارچه دوستانه کویدت دام دان کرچه ز دانه کویدت
که ترا قندی دهد آن زهره دان که برتن لطفی کند آن قهره دان

و حسین خوارزمی دیش بیت

من آنچه شرط بلاغت با تو بگویم تو خواه از سخنم پند گیر خواه طال
لاجم نقش صورت ایرب هو الی بصورتکم فی الارحام مشاهده حسن خلق کر

و نیتکم جای دیش بیت

ای درین کار که هوشش ربای روز و شب چشم نه و گوش کشای

ولـ ایضا بیت

نقش بی خانه نقاشش که دید نقدی زخمی مطرب که شنید
اخر صنع ندیدن سهلست زان به صانع نرسیدن جهلست

و صائین الیه دیش بیت

مانظر بر روی او از راه معنی کردایم هر که مارا بسته صورت شناسد جهلست

و سروری فقیر دیش بیت

ای معتم کل سروریدن کتاب عشقی کور بولغ استر سک اگر من عند علم الکتاب
و محبوبه و جواد و لدر که وجه جلیاتی و جهل و جهل للذی فقط السموات
والارض حنیفا حنیف جانب جانب قدسه توجیه این لر نیتکم

و جای دیش نظم

روی دران کن که تراروی داد صد درامید برویت کشاد

چشم بر آن نه که ز روز نخست   روشنی چشم جهان بین تست
دست در آن زن که از آن شد بیا پای   قامت قدمت بنگ فرق سای

حکایت

فضیل بن عیاض خلیفه بغداد مازون رشیدک جال جبین کورب دیش
یا حسن الوجه ارحم هذا الوجه واعتقه من النار

و شاعر دیش بیت

بوقت صبح شود چو روز معلومست   که باخته نرزد در شب و بخور
و محبوب بر خوب و همداو ملق کر کرد که عاشق کال عشقه نقصان محبوب

بکاز داده اول شیخ سعدی دیش بیت

دیدار به غایب و هر بهر می کنی   بازار خویش و آتش با تیزی کنی

و شیخ الشعرا شیخ دیش بیت

محبت زایل اولور چون عرض در   حکیم ایدر که شهوانی عرض در
آنو کیون اطباء دیشوا بطاع   نیکن بیجان العشق وان کان من غیر المعشوق

و ابن کال دیش بیت

کل کسب باطل اولوب هر خانه ویرانک   سرو یکی سگش اول کنه پاک اول یور

و صائغ الدین دیش بیت

اگر کسی طبع خام میکند تو بگو   مکن مکن که پشیمان شوی و بد باشد

و سمروری فقیر دیش ختم کلام

ای سرور عشقون غیر خطا در پیش اول   بود در علم بنم واللہ اعلم بالصواب

بکمال کم بعضی استاد در متشابه و مشتبه اولان الفاعلی نظمه درج
انگی و بعضی حروف در خالی اولانی بریت انگی یا جمیع حروفی بریت در جمیع
انگی یا مقطع و بی نقطه و درت حروف در خیری بولنی یا بی نقطه در
خالی اولان حروف مختلفه در صحت یا غیر در صحت یا تلفظ در زبان حرکت
تقیوب یا طود ادا حرکت قلمبان حروفی یا تکریم حرف و لفظ ایز بولنی
نظم انگی جمله صنایع مشکله در بیلوب و بر لفظ ایل هم جواب هم عتاب
قصه اولانی جمله لطایف در اعتبار ایدب و هر کلمه سنگ حرف اولی
بر حرف اولان ابیاتی و اعلا به مشکل و تلفظ غیر اولان
حروف و الفاعلی در ترکیب اولان ابیاتی غریب و نوادر در
عزاید بیچ الفاعلی حسیه و ابیات غریبه نظم اقتضای و بونری جمله
محسنات کلام در و منتهات نظم در تکرار ایدر اول کتاب بحر المعارف
آوردن بعضی ایدر ادانک وجه کورلوب بوباک فیلند ذکر اولوب
بیان غنق مناسب کورلدی که هر جنس معرفت جامع اولای پس مزد و قطع
و رباعی و مریخ و غزل در معلوم اولان لری ایدر ادایب شرح محتاج
اولان لری بیان نقد و اهل معرفت اولان لری مدیه و ارمغان نقدی

مثال متشابه و مشتبه بیت

سرو سرو سرو سرو سرو   کور سرو سرو سرو سرو
بوک بیایه نقطه و حرکت ایل در
تیر و تیر تیر تیر تیر   کور تیر تیر تیر تیر تیر

مثال حروفی نقطه و غیر رضع غزل

کوکل کا ول حصار کرم اساسه حکم کوکل کا ول ممتد مصالح عالم
سرور اهل مقام در پناهک بدو که مکر اول سرو سالار در و سرور هم
سوار دل دل حکم و سوار ساعد ملک سر ملک و دلارام ملک و اصل حکم
او در مقام دار ما که مسافر او لورا و درده دوا دود لود لود هم

سروری دارم در یک در او ملک

که ساکن کرم اول در سر و امام ام

مثال حروفی که زبان حرکت اتمیه بیت

امام امام و تمام همه محبت محابیب و حب و فدا

مثال حروفی که حرکت اتمیه بیت

عین عا کرده شهید دیا ر تیغ کش مکر شکر شکار

مثال الفاظ مکرر بیت

اگر که نظر نظر کند ندوم هم بن بن بدوم هم هم زخم زخم

مثال جواب و عتاب قطع

چو پرسیدم از آن مروجی مری ز امر تبعذ و نهی تصدیق
بعد از و عتاب آن نازنین یارب جوابم داد ابعذ لا تصدیق
تو که بیانی بود که لفظ ابعذ تبعذ نک اوی در و لفظ لا تصدیق تصدیق
نهی در که اصل لا تصدیق ایدیه اویله سوال جواب اولور
تو که معنای یوری باشش اغرت دیکدر اویله عتاب اولور

مثال دیگر قطع

دون بکا بر بار خوی دیدی کم ای نابقی کل معانی دفتر عرف ایت بیان ستیم
لفظ الله دیدی کم سوال انکه سوزد چ بن دیدیم کم بوند استغفر الله العظیم
تو که بیانی بود که لفظ استغفر الله لفظ الله استغفر بن معنوی در اویله
سوال جواب در و لفظ الله معنوی اولور استغفر الله العظیم دیدی عتاب در

مثال دیگر قطع

صوفی علم لغت کی کرد بحث که بدل اورا نبود از علم بهر
در لغت گفتن چه باشد موت و سم گفتش تا چند کوی رک و زهر
تو که بیانی بود که لفظ موت و سم معنای در اکا جواب در هم اکا بد دعا و عتاب

مثال نظم که هر کلمه سنگ اولی میم و ابیت

اول

مثال دیگر بیت

اول

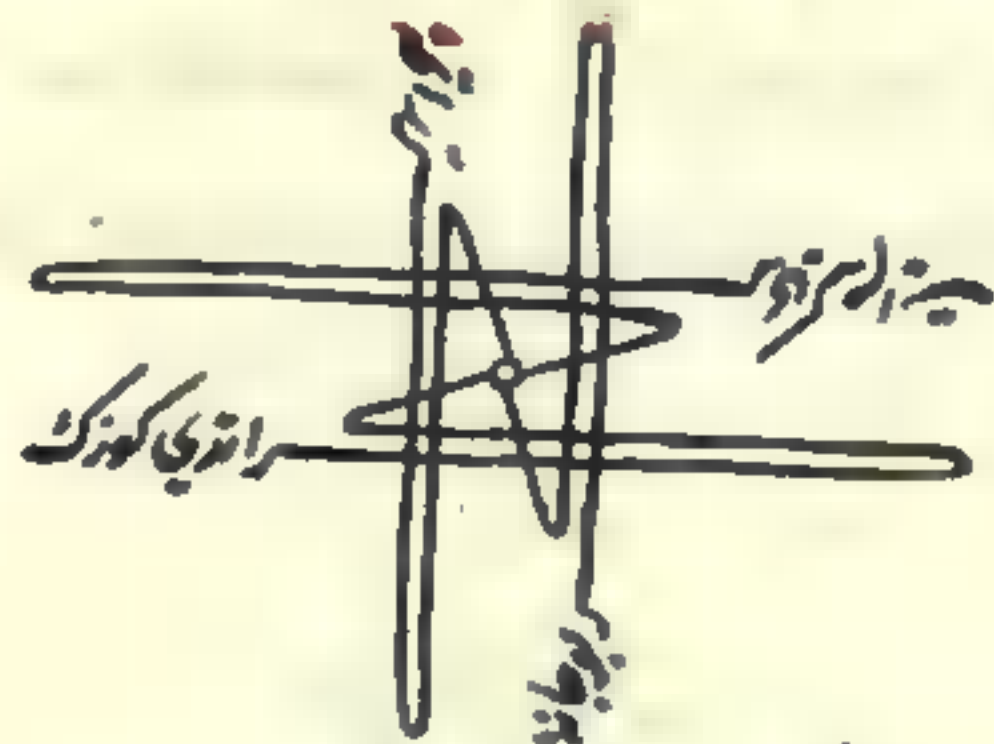

مشال دیگر رہا ہے

میشال و بکر بیت

• ہونک بیان ہو یہ باز مق ایلہ اولو

مکراتد کوزک مکربو جاننه مکرب کرم ایت مکرات

مثال نظم کہ اوقسی شکل اولابیت

گفتم صبا بوسه بن گفت از: گفتم که ترا زرد هم گفت از: بنگه یانی بود که قافیه معراج اولی او خلا بختکریوق دیگه یرد و دیشن او تهر ب رضا ویر مد کلرن حکایت در و معراج ثانید رضا ویر دگری پرد و طودانی اوزدب اشته دیو او تدر دکلرن حکایت در

مشال دیکر قطع

م م م م و ا ا ا ا س س س س
م او خور س اشبو خلی آفرین
بو نکت بیانی شویله باز مق اطر اولور

چاریم و چار اتم ہم چار مدد
اک لاک اور تیس سہند اوج نقطہ
کم او قورسہ اشبو خلی آفرین
بر آوج طار دبی بر رابکے بطن

مشال دیکھ رہے

۱۰. اکنون دیدم که صفت دوتامه ۹ بار ۸ ده و نایوق بی اکه قوز نه بار

۶۹۔ ایریشاوار میریے کہ قوم و قوم دفعی ادہ قتل اقرار

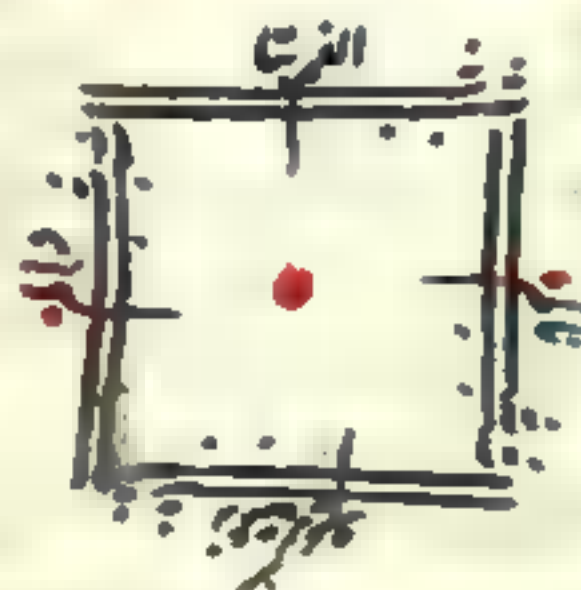
ہونکے بیانی اولور کہ رفکر کہ ترکی اسسیرن او فیتی کرک نکلا اون کرہ دیدیم ساک

صفتن دوئم طغوز بار و علی هذا التیاس مثال دیگر بابی

اس میں ۳۲ ویں ویم پختہ کو کرچین ۴۶۵ و ۸۷ قاز کرچین

۹ طبعه قهرک ایچدن سنوکیلد. اکونه دکن الیمیم صحت به چین

مشال و سکر بیت

• ہونک بیان بنی ہوئے یازق ایلہ اولور •

باشلوب و وراودن الف و کامیدن میم الوب امید را و نلوب معراج ثالث
باشلوب و وراودن دال و کامیدن یا الوب دید را و نلوب معراج رابعی تمام آنکه کرک

مثال دیگر معراج

چند استخوان نیست جانکن
از نیکان از نیکان از نیکان
از نیکان از نیکان از نیکان
از نیکان از نیکان از نیکان

چونکه بیانی بود که اورده اولان میدان باشلوب غین ورا اید ترکیب قلوب
معراج او تک آخی کاف ورا و کریم اید ترکیب و نلوب کرم لفظی اید تمام اولوب
معراج ثانی یکر و میدان متلوب ابتدا قلوب رک آید نلوب کاف و نون و میم
اید تمام اولوب کرو قلب اید بیت ثانیه شروع اولوب بوا سلوب اوزر تمام قلوب

مثال دیگر قطع

مکونی اگر قلم منور رخ
از نیکان از نیکان از نیکان
از نیکان از نیکان از نیکان
از نیکان از نیکان از نیکان

چون بیانی بود که اورده اولان رادن باشلوب با و عین اید ترکیب قلوب

معراج او تک آخی کاف اید ورا اید ترکیب اولوب یا ر لفظی اید تمام اولوب
معراج ثانی یکر و رادن متلوب ابتدا قلوب رای ابرویه و نلوب میم و قاف و ر اید
تمام اولوب کرو قلب اید بیت ثانیه شروع اولوب بوا سلوب اوزر تمام قلوب

مثال دیگر غزل

ناجیب و کلمی ذات یکسان او کا و لیب سن تبن
نامرود ندم کلور غم شوق در دینی دوا صا نور
نازده مهر و لب و لبر قلدی دیل نی کن
تارین روانه کو ستر نور اول وصلی چنان و جری

ما در حق نظیر کن ای جاس

مکدی جهانه خط

چونکه او قلم طریقی بود که هر معراج تا نیک آخی معراج او تک سر خلا شارت
اون تک قلب در مثلاً مطلق معراج تا نیک بود در اول کا و لیب سن تبن کن جان
و بیت تا نیک معراج تا نیک بود در دینی دوا صا نور در مان و بیت تا نیک معراج
تا نیک بود قلدی دیل نی کن، صزان و بیت را نیک معراج تا نیک بود در اول وصلی
چنان و جری نیران و مطلق معراج تا نیک بود در مکدی جهانه خط مردان

مثال دیگر غزل

ر بود چشم و رخ و زن آن بت رعنا اقرار و ب طاقت و ج پروا
ی من سه چیزش برد اجمال و ۲ چهره و ۳ سیاه
ش در جهان انگند ابل و لا فتنه و لا غوغا

ی دوست در عالم ۱ امدام بی حدج سرجا
 ز عشق او شدن ام ۱ غریب و عاشق و رسوا
 ی او شدم که شدم ۱ چو بشرو لا و امق و عذرا
 زن بیامو زده ۱ افغان و ب تار و ج سودا
 ی اوست که اوست ۱ لطیف و ۲ نازک و ۳ زیبا
 بهم بر آسیر دده ۱ میان و ۲ عارض و ۳ بالاد
 ی اوست در عالم ۱ میان و ۲ مشیج و ۳ پیدا
 ست غمخس تبریزی
 جهان و ۲ آخرت ۳ عقبا

برنگ و قیاس طبعی بود که اجد صای اید و رقم اید و سیاق اید ایشاق
 اول نازک فارسی اسمی و قنوب مرکب اید یاز لاند بیت ثانیه ضم اول نور
 مثلا مطلق معراج تانیسی بود اید و قنور یکی قرار و دوم طاق و سوم پروا
 و بیت تانیک معراج اولی بود اید و قنور و کار و طاق و پروای می سه چیز بود

و خط هذا القیاس مثال دیگر غزل
 تا طاعتی کور لیدن ای یوزی قرا ۱ کجی چشمندن اقرشام و سحرما
 ویر دیدی دل لک در دو دیدی ۱ اوله ایکن بنده کی اولدر که یارا
 جهاندر یوز کی دهر جان کشن ۱ اتم که اولدر که تاج سردارا
 کوکل بودی سینگ کی بر شوخ ۱ خوب خدی ورد و قدی سرو و قشیا
 یوز لور که مدی ایچون شکر کی لای

نمانه

نون والن ناید نون قلبی قل انشا
 بونک و قیاس طبعی بود که هر معراج آخ لفظی قلب ایدب معراج آتی به خم انگ
 کر که مطلق معراج اولنک آخ لفظی که قمر اور آتی قلب ایدب ارمق کجی چشمندن
 اقرشام و سحرما دیوب معراج ثانی بی او قیاس کر که و علی هذا القیاس

مثال دیگر غزل
 ایامینان عین الله محب چشمان مستش ۱ بریرم خم زلفت هزاران حلقه مستش
 ترا چون ماه نو ابر و ترا شکست هر کیسو ۱ زبان بکش سخن بر کو دو لب چون مستش
 ترا غمت هر دزدای دو لب چون خندان ۱ بقدرت کی صدم بجان خج کل ز مستش
 نداری مثل در عالم نخونی و بریاست ۱ سرخوبان عالم را بر زن پاکجی مستش
 اگر خواهی که بر خیزی هزاران فتنه انگیزی ۱ مکر خون دلم ریزی خونم تشنه مستش
 نکارم نخل خوش را بدین خوبی که برستش ۱ هزاران فتنه در عالم از ان چشمان مستش
 ایامولی مانستی که برستان مکرستی
 تراستی ز امروزت از ان روز مستش

قافیه معراج اولن اصله مست است ایدی شین که ضمیر غایب در داخل
 اولوب متقل یا زلوب مستش اولشد ز باقی قافیه رد فی بوقیا لوز در
 خانه علم شعر که فوایدی بیانده و دفع طاعند در
 اوله شوکر جوازن بیان ایدم که شعر دیک و او قیاس دلیل نقلی و عقلی اید
 ثابت در بوکا دلیل نقلی کتاب و سنت در انکتاب اید ثابت اولدر و یغ
 بود که حق تعالی جوهر و الشعار ایتیمهم الفاوان الا الذین آمنوا

و عملوا الصالحات پس استنشادات اید که مؤمن صالح شود یک جائز اولاً
 او قیسی و بایستی جائز اولی بالظن الاوای و سنت اید ثابت اول و پیش
 بود که رسول الله علیه السلام بیورش **ان من الشعر حکمة حکمت خود مطلوب بود**
بیت حاصل تر و دیت سخن است رهبر راه شریعت سخن است
 بردخی بود که رسول الله علیه الصلوة والسلام بیورش **صدق کلمه قالها الشاعر**
کلمه لبید الاکل ششی ما خلا الله باطل تمام بیت بود در
 موکل نعیم لامحالة زابل
 پس جائز اولیانی رسول الله علیه الصلوة والسلام بلفظ آفرید و تحسین ایمن
بیت کر نبود پس سخن تازه رقم نشدی لوح و قلم لوح و قلم
 بردخی بود که رسول الله علیه السلام بیورش **الشعر کلام فحش و قبیح قبیح**
بیت وزن اگر موجب نقصان بود یک لفظ موزون نه قرآن بودی دیگر
 که شکستی شود از شعر درست آن نه از وزن زنی وزنی نیست
 بردخی بود که عمرو بن الشریک با بسند روایت اید که بر کون بکار رسول الله علیه
 السلام دیدی سنوکه ائمه بنی القلت شعر نون نسبه وار می در بن دیدم نعم
 دیدی که سویل بر بیت او قدیم دیدی دخی سویل بر بیت دخی او قدیم دیدی دخی
 سویل چته یوز بیت او قدیم اید که شعر منی اوله رسول الله علیه
 الصلوة والسلام او قتمزد و کلز ایدی **نظم**
 در دریا اگر چه با قدر است در گفتار رسد دانا به
 انکه غافل بود ز در سخن کا و از ان کس جسته حاشا به

ملین

تحقیقت بدانکه در سخن نزد دانا ز در دریا به
 بردخی بود که رسول الله علیه الصلوة والسلام حسنه مشرک رک بچون نام
 اید **ایح المشرکین فالت جبریل معک** دیر ایدی مشارق شر حرن
 یاز مشرد که جبریل علیه السلام حسنه تمش بیتن معاونت انشد رسول الله
 علیه الصلوة والسلام در حظه و بر و ایته **ان روح القدس لا یزال یؤتیک**
مانا تحت عن الله و رسول و بر و ایته اجب عنی اللهم ایوه بروح القدس
 دیر ایدی اگر شعر سو یک و او قیق منی اوله رسول الله علیه السلام امانز ایدیت
 سخن بنزد سخن فان بزرگوار بود ز آسان سخن آمد سخن نه خوار بود
 بردخی بود که کعب بن ماک رسول الله علیه الصلوة والسلام دیشخ رسول الله
 حق تعالی شعر حقند انزال اید و کن انزال ایدی یعنی **والشعر یتبعهم**
الغاون دیوب شاعر لری ذم ایدی او بلیه بن کناری بجو اکت جائز
 او لوری رسول الله علیه الصلوة والسلام بیوردی **ان المؤمن یجاسد**
بسیف و لسانه و اتزی نفسی بیده لکافا تر مونهم به نفع النبل
 یعنی کناری جو غوا یندن دکلر بکه جهادی سبیل ذکر اندر په جو
 کانه لسان اید آنرا اوق صا محمد ر پس بوندن معلوم او که که شعر عبادت
 او لورایش منی اولان خود عبادت اولمزیت
 کال از بیت یحیت لایق دوست غزلای تر نر نانه است
و شعر جواز نه دلیل عقی اولر که اوله شعر یس آدم علیه السلام
 دلیل نام او غلک و فائنده عبرانی لغت اید دیش که عمر یسی بود در شعر

تَغَيَّرَتْ أَبْيَادُ مَنْ عَلَيْهَا ۚ فَوَجَّهَ الْأَرْضَ مُنْجِبَةً قَبِجَ ۚ
تَغَيَّرَ كُلُّ ذِي لَوْنٍ وَطَعْمٍ ۚ وَقُلْتُ بَشَافَةَ الْوَجْهِ الْمَلْبِجِ ۚ
اگر شعر سوبک و اوقیق منی اوله حق تعالی جل و علانی ایدر ایدر
و شعر فواید نک بعضی رسول الله علیه الصلوة والسلام بیور شد
عَلِمُوا جَبِيًّا نَكَمُ الشَّعْرَ فَإِنَّهُ يُطْلِقُ الْبَقْنَ وَبُورُثُ الشَّجَاعَةِ
و بر فایده دخی بود که شعرا اید چوق حکمت اطلاع حاصل اولور که اطلاع
خیر کثیر در یشکم حق تعالی بیور و من یُؤَثُّ لَكُمُ فَقْدَ أَوْثَى خَيْرَ الْكَثِيرِ
و خبر ده وارد اولور که **إِنَّ بَقْنَ كُنَّا تَحْتَ الْوَرِثِ نَتَأْتِيهِ أُنْبُوءُ الشَّعْرِ**
و بر روایتی بود که لوکان نزول الوحي بعد الانبياء انزل علی الشعراء

قطع

در شعر سه کس پیبر اند هر چند که لایقی بعدی
او صاف و قصیده و غزل را فردوسی و انوری و سعدی
و بر فایده بود که شعری بک ایل قرآن مجید که اجمازی ظاهر اولور یشکم
سوره فرعون سحر بک ایل موسی علیه السلام معجز سن بیلوب ایانه
کله یلر آنو کیچون رسول الله علیه السلام بیورش **أَطْلَبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ كَانَتْ سُرًّا**
و حکماء بزرگوار شعری خرق عاده دن عواید دیناروت

از کرامات بلند اویا اولاشهرت و آخر کیمیا
حکایت شوید روایت اولور که خواب حافظ علیه الرحمه وفات
اتو کی کول بعضی عزیزان غارنه حاضر اولق عزیزان ایدر بر غلیظ

و بر روایتی بود که لوکان نزول الوحي بعد الانبياء انزل علی الشعراء

ک

کسته کندن استماع ایدر اگر چه حافظ عمر بن شراب اچمشه را اما اشعار نه
شرای چوق آگوب شرب شراب رغبتی و ارا ایدی بن انکه نازنه حاضر اولور کم تو
حاضر اولان عزیزان که حضورن دیوان حافظ حاضر اولوب اول کسینه کل
دیوانندن تقال قل دیوب اول دخی دیوانی اچیبی بو بیت کلمش **بیت**
قدم درین مدار از جنان حافظ که که غرق کن است فی زوگشت
و بر فایده دخی بود که شعر حد نفسده منزع در **بیت**

ز بهر کان مادرین سرای کهن هیچ غم خوان بدان چو سخن
و شعر هیچ روح ایدر عشق و شوق و یرب و معشوق حقیقی جانن
میل اندر که بوصفت حمیده در یشکم خبر ده وارد اولور که **لَمْ يَهْتَرِعْ عِنْدَ**
ذِكْرِ الْجَبِيْبِ فَنَوَيْسُ بَكْرِيْمٍ و اوقق ترقیق قلب ایدر لطف طبع
باعث اولور جمله کالات انسانی دن در پس بوکاظ اولوب انسان
کامل اولفده سی انک کر **بیت**

کس نه کال هیچ نیزد عزیز من کسب کال کن که عزیز جهان شوی
و بر صاحب کال دیش **بیت**

نزد من نیست آدیه هر کس مکر انگس که صاحب هنرست
لاجم عاقل اولان تخیل عمر و تعطیل استعداد انک کر که خبر ده وارد اولور

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الصَّخِيخَ الْفَارِعَ
بیت منمائی خوابشور اولور بیکار اولور چونکه هر یزدکن عشق انک انکار ایدر
و شیخ مصحح الدین بن عبد الله السعدی شیرازی دیش **بیت**

همه عمر تلخی کشیدت سعدی که نامش برآمد بشیرین زبانی
 و ناظم لای نصاحت شیخ نظامی مخزن اسرار و دیش نظم
 قافیہ سخن که سخن برکشند کج دو عالم سخن درکشند
 بسبیل عرشند سخن پروران باز چه مانند بدین دیگران
 پرده رازی که سخن پروریت سایه از پرده پیغمبریت
 پیش و پس بیت صف کبریا پس شعر آمد و پیش انبیا
 و مقصود اصلی و مطلوب کفی علمدینکم حضرت مولانا دیش بیت
 خاتم مهر سیما نت علم جمله عالم صورت و جانست علم
 و علم حصولی معنی و حصولی اید اولور پس شول سوز که آفتن معنی اولیه بحث
 صبت و صواد را کاعروج انکه بادیست
 آن کس که ز شمس آشنایست داند که مستاع با کجایست
 و معنی و فی المعنی مایستاد من اللفظ حسب لفظن مستفاد اولور بیت
 که نبودی سخن چه سیکفته کس در معنی چگونه سینته کس
 و شول لفظ که این نصاحت اولیه اصوات حیوانات منزل رسند
 و نظم لفظک لباس فاخری شایسته در نظم
 چون توازن نظم معاینه دوری زین قبل هر چه کنی معذوری
 هرگز از دل بچکاندی خونی بهر موز و سینه ناموزونی
 اگر طاعن سوال ایدر حق تعالی مایه نافی اید قرآن عظیمی و رسول الله
 علیه الصلوٰه و السلامی تنزیه اید و ما یقول شاعر و ما علقه

الشعر و ما یبغی له دیو بیور مشدر پس بو کلام مجید دلالت ایدر که شعریب
 و نقصان اولای بر جواب و بر زر که بوندن مقصود قرآن عظیمی شعر و کلام
 بشر اولی قهتندن و رسول کریم کذاب و شاعر اولی و صحتندن تنزیه
 و تقدیس در مراد اول دکلدر که شعریب و نقصان و شاعر مذموم و همان
 اولای که بو کلام شعر که علو در جسته و شاعر که عز و رفعت دلیلد
 قطع
 پای شعریب که چون زیننه ننی نعت پیس بری کردند
 بهر تصحیح نسبت قرآن تهت او بشاعر کر کردند
 و اگر طاعن سوال ایدر رسول الله علیه الصلوٰه و السلام بیورش لآن
 یبغی خوف احدکم تیحا حته یریه خیر من ان یبغی شعر ابو حدیث شریف
 دلالت ایدر که شعر مذموم اولای جواب و بر زر که مصالح و بخاری شر حلزون
 بیان اتشدر که مراد بوندن اولدر که شعر شویطه طوط که قرآنند و ذکر الله دن
 غافل و فارغ اولای و آنکه درونند شعردن خیری اولیه و الا بجز و شعریب
 و مذموم دکلدر بکله بر صبیانه تعلیم شعر له موزریتکم یو قزوده بکده
 و اصحاب کبار دن نیچ کسندر چوق شعر بیور و دیر لایه کلام فصیح کال صبح در
 بیت سخن از عرش برین آید است بهر با کان بر زمین آید است
 لاجرم عیب جمل در سرور فقیر شعردین غزل و دیش بیت
 عیب او در کم معرفتدن اوله کار ادبی چون بنزد دانش اعلیه دکلدر عار شعر
 و بوفتیکه اگر چه شعری عددی شعر شعوری و ارد را تا علم شرع احاطه ی

اول قدر در که شعور شعر انک عشر عاشری دکدر و بو معنای شعر در علوم
 دینیه و معارف یقینیه ده تا بیفتاک کثری و آثارک و فرقی و فی الواقع
 علم نافع و عمل آخرت زن غیریه چوق اشتغال مطلقا مذموم **در بیت**
 کار آن باشد که باشد کار تو کار خدا کار دنیا کردن ای دل عرضای کردنت
 نیتکم خط خصوص من و دیش در بیت
 کوشش تحبین خط از مهر غط یک نه چندان که شوی جمله خط
دیکر
 شغلی چو قدر که ای خواهر بر بندو گد لیک اول اشک کتاب صوبی از بر بندو
 و تجازی صورت نه اولان اشعار دن معانی حقیقیه هم ایدر ز **بیت**
 در مقامی که شیر مردانند بخت و خال اتقانی نیست
حکایت شیخ کمال خجندی اول وقت که بو مطیع دیش مطلع
 چشم اگر نیست و ابرو این و ناز و شیوه این الوداع لی یبر و توی التراق ای عقل و دین
 مولانا محمد شیرین دیش شیخ کمال خود بزرگوار در نه غیب شعر دیش که معنی مجازین
 غیره محلی یوق شیخ جواب و بر من چشم عین در که بر معنایه فات در که مراد
 قد بذر و آبر و واجب در که صفات حجاب ذات در مولانا تواضع ابد قبول
 قلمش پس کال معنی کال اهلنه معلوم در که آنند کلام کال و مال طال در و کلام
 قلبنه مالک و طریق حسنه ساکن اولوب تحبین و استخوان انکر **در بیت**
 شد روی از کان خرواج چون کاتبی گفته او هر که حافظ گشت گفت او حسن
 و پذیر عزیزک نصیحتی و استاد لرز که همتی سایر علوم زیاده **بیت**

تمتگی که من از فضل در جهان دیدم همه جنای پدر بود و سزا استاد
بیت نیست در لوح دلم جز الف قامت دوت چکنم حرف در کاید نداد استاد دم **بیت**
 محنت این کار بخود در من رنج سیکشته در طلب علم به
 تاج سر جمله هنر ماست علم قفل کشای همه در ماست علم
و اگر طاعن سوال ایدر سه که امام شافعی دیش شعر
 و لولا الشعر بالعلماء یذریه کنت الیوم اشعر من لبید
 پس شعر عیب اولسه امام علیه الرحمه بویه دیز ایدی **بزر جواب** و پر زک
 بو کلامک معنای شعر عیب در وین شود بیزن دیکر دکدر و الا بو کلام خود
 کند و سی شود بجز بونون را د شود تو غل اثرن و شوله خسر اتمز و دیکدر
نیتکم نجایه دیش بیت
 بن هنر در دیزم شعره ولی بو بخلا این شعره دیکدر هنر
بیت شو اگر چه هنر دیگرست شته از عیب بشعر اندرست
 و انصاف و تحقیق بود در که **ان من البیان لسخرا حدیث شریفین و ان من**
الشعر حکم خبر منفی کلام من تبعضیه در بعضک مدحی افاده ایدر هیچ
 بیان و شعرک مدحی افاده ایلز و حق بود در که سحر مذموم و حکمت محمود در
 اولیه بیان و شعرک بعضی محمود و بعضی مذموم در پس شول بیان و شعرک مجو
 اهل اسلام و طلب جماع حرام چون اولاو باطلی حق و حق باطل کو سترک
 چون اولایق و مذموم در و شول بیان و شعرک حکمت و مواعظ و مدح
 رسول الله و ثناء آل چون اولاحسن و محمود در انو چون رسول الله علیه السلام

بهر مش **ملک المنتظمون** یعنی شعر تعقیب ایدب طالب زیاده توغل
 ایدنر ملک اولدیله و شیخ نظامی دیش بیت
 در شعر کموش و در فن او چون اکذب اوست احسن او
 و بو فیر شعری فنیات عدا قیوب اما عنفوان شباهن عشق و شوق
 باعث اولوب میشیوز غزل دنگش بولوب ضایع اولسون دیو
 دیوان ترتیب اولمشد بیت
 کر عشق نبودی و غم عشق نبود چندی کن نغمه که گفتی که بشنودی
 بلکه بلد کر اشعاری دخی فراموش اندک بیت
 من هر چه خوانم هم از یاد من برفت الا حدیث دوست که مکرار میگنم
 و بو شعری متعلق تا یعنی دخی فضل بلرز و دعوی وجود قلمز بیت
 کم شوق ازین سستی بر اشتلم بلکه شوازم شدگی نیز کم دیگر
 کر شاع و صدمه کردار سرور دیر ایسکه اشوب بازار جهان ایچنده انکداری بوق
 خصوصاً پیرک صد دونه صد و راندی بیت
 در جوابی سخن جوان باشد سخن پیر نا توان باشد
 و منصف و منصف اولاندر دیشدر بیت
 بحر هر چند که کان کهرست صدف اوز کهر بیشترست
 و اهل کالدرن بو فیر حقنده واقع اولان تحسین و اتحسان محض انعام و احسان
 بیت این فضل چو بشنید زمزم است بیز صدمت الله بران دست و بران بر
 و بو فیر دن اول استاد لر عرض و حدایق السحر و انیس العشاق و اطلاعات

این شعر را در کتاب
 الفیه فی شرح
 نظامی دیش

رساله لرن یازمشلر اسم و رسالن صحابین عالمده قازمشلر دعاء خیر ایلر مذکور
 اولوب کندور وفات ایدب نامری قلوب حیات ابدیه بولمشلر حقیر دخی
 بو مجموعه جمع اندم و هر بیت نور معنای شیخ اندم تا که خیر ایلر یاد اولاندر
 اولم و دعاء خیر الوب رحمت رحمن بولم بیت
 یارب همه را براد خویش رسان باشد که یکی دران میان من باشم
 و بو فیر مطلب علی و مقصد اقصی بود که اول صاحب سعادت و اهل
 ولایت که بوناب قلب زرا ندوده انک نام شریفی سکه یه ایلر زنجیر
 رواج و بر دم دعاء خیر ایدم بیت
 عرض از نظم رائج و ثابود ترا ورنه مقصود من اظهار سخن دانی نیست
 شعر
 ما این مدحت محمد ابقالی لکن مدحت مقاتلی محمد
 اما کالات بشریه سی نی حد و اخلاق ملکیه سی لایعده اولدویغ
 ایچون مدحندن عاجز اولدم و شناسنن قاصر قالدیم
 نیشکم حضرت مولانا دیش بیت
 مدح این آدم که نامش می برم قاصر م کر تا قیامت بشم
 قطع
 بفر دولت او شد قریب چشم جهان همیشه دولت او در جهان مقرر باد
 مراد بند که در منصب معیشت نیست بین دولت شاهنشاهی میر باد
 بیت

بد ما ختم کنم طرز سخن را آنکه نماند • در شنای توازن پیش بحال گفتار •

غزل

یا آلهی ایل ~~بی بی~~ بی بی تمام	دولتند قل سرور و سوره خلقی تمام
نعمت دنیا و دینی ای کل روزی اکا	دولت اولی و آخری بر لب قلعیل بردوام
عیش و صحبت را اکا اولسون جلال از جلال	بیش و محنت را ولی هر دم حرام اولسون حرام
مسکن دنیا سر ایند سرای است وایا	دار عقی و اکا دار السلامی قل مقام
بوسرای اجن سروری خدمت قائم اولو	اول سرای بچند دایج اولسون نوکر تمام
حق رفیق دانه سعدی سروری ایلیسون	اکی عالمده شفیعی اولو هم خیر الانام

• بود عایه هر که آمین دیر سه صدق آیه •

• جاننه اولسون سلامت محصل والسلام •

تم تألیف الکتاب فی الیوم الحادی عشر من صفر المظفر سنة ست و خمین و سحابة

قد وقع النزاع من تحریر من الفسخ الشریفة • و
 المیوطة اللطيفة • فی اوایل رمضان المبارک
 بهون الله تعالى و تبارک
 ربه سیدین و سحابة
 ۹۶۰
 ۶